SATPREM

SRI AUROBINDO

sau aventura conștiinței

EDITURA HERALD

Colecția

AVENTURA SPIRITULUI

6

Cheia enigmei nu este ascensiunea omului la cer, ci ascensiunea sa în Spirit aici, pe pământ, și coborârea Spiritului în umanitatea sa obișnuită, o transformare a naturii pământene; aceasta este ceea ce așteaptă omenirea, o nouă naștere care va încununa lungul său marș întunecos și dureros, și nu o oarecare salvare după moarte.

Sri Aurobindo

Acesta este mesajul de speranță pe care ni-l aduce Sri Aurobindo. Bilanțul nostru, în cele din urmă, este doar semnul unei noi emergențe; întotdeauna umbrele și declinurile noastre sunt gestația unei lumini mai mari, care avea nevoie să coboare pentru a sparge limitele; și nu există decât două moduri de a sparge limitele, prin exces de lumină sau prin exces de umbră, dar unul precipită noaptea noastră în lumină și o dizolvă, celălalt precipită lumina în noaptea noastră și o transmută; una eliberează câțiva indivizi, cealaltă eliberează pământul întreg.

Satprem

ISBN 973-96861-8-4

...ei 4400

LUCRĂRI DE SATPREM

Geneza Supraomului
Mama I. Materialismul divin
II. Noua specie
III. Mutația morții
Mintea celulelor
Revolta pământului

LUCRĂRI DE SRI AUROBINDO

Viața divină
Eseuri despre Gita
Despre Veda
Supraomul
Ora Domnului
Problema renașterii
Ciclul uman
Idealul Unității umane

Ediția originală:
Satprem
Sri Aurobindo ou l'aventure de la conscience
© Éditions BUCHET/CHASTEL
Paris

© Editura Herald pentru ediția în limba română.
ISBN 973-96861-8-4

Tipar: Grupul Drago Print
TIPOGRAFIA FED Calea Rahovei 147,
sector 5 - București; Tel.: 335.93.18; Fax: 311.33.75

SATPREM

SRI AUROBINDO
sau
aventura conștiinței

Traducere din limba franceză:
Mircea Laurențiu

EDITURA HERALD

București

SRI AUROBINDO(1872 - 1950)

Sri Aurobindo s-a născut la Calcuta la 15 august 1872. Încă de la vârsta de 7 ani este trimis de tatăl său, medic de ţară, să facă "studii serioase" în Anglia după cum era atunci obiceiul în anumite medii anglicizate din India. Astfel, timp de 13 ani, Sri Aurobindo se va "scălda" în cultura occidentală - care de altfel îi va recompensa cu prisosinţă aptitudinile academice. În anul 1893, la vârsta de 20 de ani, cu diploma de la Cambridge sub braţ, se întoarce în India. După câţiva ani petrecuţi între un post de profesor de franceză şi engleză la colegiul de stat din Baroda şi secretariatul particular al Maharajahului statului, Sri Aurobindo se instalează la Calcuta pentru a se avânta în mod deschis în lupta politică. Îşi începe în paralel căutarea sa interioară, nu pentru a evada în sferele superioare ci pentru a dobândi putere de acţiune în activităţile sale revoluţionare împotriva ocupantului englez. În fruntea cotidianului *Bande Mataram* şi a *Partidului Extremist* din Congres, va fi în curând bănuit că a participat la un atentat împotriva unui magistrat britanic şi îşi va petrece un an în închisoare în aşteptarea procesului. Acest an de izolare forţată îl va face să devină conştient de faptul că ocupaţia ţării sale de către o forţă străină nu este decât o latură a unei probleme mai vaste: cea a transformării naturii umane: "*Nu este necesară numai o revoltă împotriva imperiului britanic ci o revoltă împotriva Naturii universale în întregime*!" va striga el. Achitat, dar urmărit şi spionat de către poliţia engleză, se va refugia pe teritoriul francez, la Pondichéry, unde va debarca în 1910. Acolo va începe adevărata sa muncă, pentru "a coborî" la rădăcina problemei umane, în conştiinţa celulelor. Va continua să explice neostenit celor câtorva discipoli reuniţi în jurul său, în "ashramul" său, conţinutul particular al muncii sale dar fără un succes prea evident. În 1950, îşi părăseşte corpul, lăsând Mamei, tovarăşa sa, sarcina de a-i continua opera.

MAMA (1878-1973)

1914 este anul când Mama, sosită în vizită la Pondichéry, îl întâlnea pe Sri Aurobindo. Ea se va instala definitiv alături de el abia în 1920, după un ocol prin Japonia şi China. Dintr-o mamă egipteană şi un tată turc, Mama, sau Mirra Alfassa, s-a născut la Paris în 1878. Copilă fiind, ea avea deja experienţe stranii în timpurile trecute ale istoriei şi poate şi în viitor; îl va întâlni pe Sri Aurobindo "în vis" cu zece ani înainte de a-l fi întâlnit în mod fizic la Pondichéry. Matematiciană, pictoriţă şi pianistă se împrietenise cu Gustave Moreau, Rodin, Monet şi se va căsători cu un pictor de care va divorţa pentru a se căsători cu un filosof pe care-l va însoţi în călătoria sa la Pondichéry. Va trăi treizeci de ani lângă Sri Aurobindă, apoi, după plecarea acestuia, va prelua conducerea unui ashram ajuns enorm şi care părea să reunească toate opoziţiile pământului, avântându-se în acelaşi timp ea însăşi în "yoga celulelor" pentru a deschide "Marea Trecere" către o altă specie. Este întreaga poveste a jurnalului său intitulat *Agenda*. În 1968 va întemeia Auroville, la câţiva kilometri de Pondichéry, ca pe un "laborator al noii evoluţii".

SATPREM

Tot "hazardul" este cel care la condus pentru prima dată pe Satprem la Pondichéry. S-a născut la Paris, în 1923, dar este breton de origine. În 1946, încă profund răscolit sufleteşte de lagărele naziste în care petrecuse un an şi jumătate pentru că aparţinuse unui grup al Rezistenţei franceze, va ocupa un post în administraţia teritoriului francez de la Pondichéry. Atunci îi va întâlni pentru prima oară pe Sri Aurobindo şi pe Mama. După mai multe aventuri care îl vor purta în Guyana, în Brazilia şi în Africa, se va întoarce să se instaleze definitiv lângă Mama în 1954, va deveni confidentul şi martorul ei, notând zi după zi experienţele pe care aceasta i le încredinţa şi care vor alcătui formidabilul "jurnal de bord" - *Agenda Mamei* - al îndreptării către o viitoare specie postumană. După plecarea Mamei, în 1973, va trebui să părăsească un ashram incapabil să accepte revoluţia conţinută în această *Agendă* şi se va lupta cu înverşunare pentru a asigura publicarea integrală a acesteia în Franţa. După ani îndelungaţi consacraţi scrisului şi tentativei de a explica revoluţia pe care Sri Aurobindo şi Mama o reprezintă pentru specie, Satprem trăieşte acum retras, alegând să pună în practică pe el însuşi descoperirile lui Sri Aurobindo şi ale Mamei.

Prefaţă
la ediţia a doua

. Domnia aventurii s-a terminat. Chiar dacă mergem până la cea de a şaptea galaxie, vom merge acolo cu căşti şi mecanizaţi, şi ne vom regăsi aşa cum suntem: nişte copii în faţa morţii, nişte vii care nu ştiu prea bine cum trăiesc, nici de ce, nici unde merg. Iar pe pământ, ştim prea bine că vremurile unor Cortez şi ale unor Pizarro s-au terminat: aceeaşi Mecanică ne strânge, cursa se închide. Dar ca întotdeauna, se dovedeşte că cele mai întunecate oprelişti sunt şi cele mai bune ocazii ale noastre, şi că întunecoasa trecere este doar o trecere care conduce la o lumină mai mare. Aşadar suntem puşi la zid, în faţa ultimului ţinut care mai rămâne de explorat, ultima aventură: noi înşine.

Şi semnele abundă, sunt simple şi evidente. Fenomenul cel mai important al acestei decade nu este călătoria pe lună, ci "călătoriile" drogurilor şi marea transhumanţă a hipilor şi efervescenţa studenţilor şi liceenilor de-a lungul şi de-a latul lumii - şi încotro se îndreaptă ei? Nu mai este loc pe plajele viermuitoare, nu mai este spaţiu pe străzile strivitoare, nu mai este spaţiu în uriaşele muşuroaie de termite ale oraşelor noastre. Trebuie să ieşim altundeva.

Dar există tot felul de "altundeva"-uri. Cele ale drogurilor sunt nesigure şi presărate cu pericole, şi mai ales depind de un mijloc exterior - o experienţă trebuie să se obţină după voie şi oriunde, în mijlocul pieţii ca şi în singurătatea camerei noastre, dacă nu, nu este o experienţă, ci o anomalie şi o sclavie. Cele ale psihanalizei se limitează, pentru moment, la câteva pivniţe prost luminate, şi mai ales le lipseşte pârghia conştiinţei care ne permite să mergem oriunde vrem, în calitate de stăpân şi nu de martor neputincios sau de victimă bolnăvicioasă. Cele ale religiei sunt mai luminate dar depind şi ele de un dumnezeu sau de o dogmă, şi mai ales ne

închid într-un tip de experienţă, căci se poate la fel de bine, dacă nu chiar şi mai mult, să fim prizonierii lumilor de altundeva, ca cei ai lumii de aici. În cele din urmă, valoarea unei experienţe se măsoară prin puterea sa de a transforma viaţa, dacă nu, ne aflăm în faţa unui vis zadarnic sau a unei halucinaţii.

Ori, Sri Aurobindo ne-a determinat să facem o dublă descoperire, de care avem urgentă nevoie dacă vrem nu numai să ieşim din haosul nostru sufocant, dar să şi transformăm lumea noastră. Căci dacă urmărim pas cu pas, împreună cu el, uimitoarea sa explorare - tehnica spaţiilor interioare, dacă putem spune astfel - suntem conduşi la cea mai mare descoperire a tuturor timpurilor, la uşa Marelui Secret care trebuie să schimbe faţa lumii, şi anume: conştiinţa este o putere. *Obnubilaţi cum suntem de "inevitabila" condiţie ştiinţifică în care ne-am născut, s-ar părea că omul nu are altă speranţă decât proliferarea mereu crescândă a maşinilor sale, care vor vedea mai bine ca el, vor auzi mai bine ca el, vor calcula mai bine ca el, vor vindeca mai bine ca el - şi, în cele din urmă, poate că vor trăi mai bine ca el. Este cazul să ştim că putem mai bine decât maşinile noastre şi că această enormă Mecanică care ne sufocă se poate prăbuşi la fel de repede pe cât de repede s-a născut, numai să vrem să atingem pârghia adevăratei puteri şi să coborâm în propria noastră inimă ca nişte exploratori metodici, riguroşi şi lucizi.*

Atunci poate că vom descoperi, poate, că splendidul nostru secol XX se află în epoca de piatră a psihologiei, şi că cu toată ştiinţa noastră nu am intrat încă în adevărata ştiinţă de a trăi, nici în stăpânirea lumii şi a noastră, şi că în faţa noastră se deschid nişte orizonturi de perfecţiune şi de armonie şi de frumuseţe, în comparaţie cu care descoperirile noastre superbe sunt doar nişte schiţe grosolane de ucenici.

Satprem
Pondichéry, 27 ianuarie 1970

Devin ceea ce văd în mine însumi
Tot ceea ce gândul îmi şopteşte,
pot să făptuiesc; tot ceea ce mintea
îmi revelează, pot să devin. Aceasta ar
trebui să fie credinţa de nezdruncinat
a omului în sine însuşi, căci Dumnezeu
locuieşte în el.[1]

A fost odată un Maharajah foarte hain care nu putea tolera faptul c-ar putea fi cineva deasupra lui. Îi chemă deci pe toţi panditii regatului, cum era obiceiul în împrejurări grave, şi le puse această întrebare: "Cine credeţi că este mai mare, eu sau Dumnezeu?" Panditii începură să tremure. Fiind înţelepţi de profesie, cerură timp de gândire; şi apoi, dintr-o străveche obişnuinţă, ţineau la poziţia şi la capul lor. Dar mai erau nişte panditi curajoşi care nu voiau să-l supere pe Dumnezeu; tocmai începuseră a se tângui când cel mai bătrân dintre ei le spuse: "Lăsaţi-mă pe mine, mâine voi vorbi Prinţului". A doua zi, când toată curtea era reunită în *durbar* solemn, bătrânul pandit veni în mod umil, cu mâinile împreunate şi fruntea vopsită cu cenuşă albă, şi înclinându-se, rosti aceste cuvinte: "O, Doamne, fără îndoială tu eşti cel mai mare". - Prinţul îşi răsuci de trei ori mustaţa-i lungă şi se umflă în pene - "tu eşti cel mai mare, Doamne, căci tu ne poţi alunga din regatul tău, în timp ce Dumnezeu nu poate: căci, adevăr grăiesc, totul este regatul Său şi nu-i ungher în afara Lui".

Această poveste din India, pe care am auzit-o în Bengal unde s-a născut Sri Aurobindo, nu putea fi străină celui ce spunea că totul este El: zeii, diavolii, oamenii, pământul, şi nu doar cerurile, şi a cărui întreagă experienţă conduce la o reabilitare divină a Materiei. De o jumătate de secol psihologia nu a încetat să reintegreze demonii în om; s-ar putea, cum gândise A. Malraux, ca sarcina viitoarei jumătăţi de secol să fie aceea de "a reintegra dumnezeii" în om, sau mai degrabă, cum o voia Sri Aurobindo, de a reintegra Spiritul în

om şi în Materie - un ţinut spiritual - şi de a crea "viaţa divină pe pământ": *cerurile de dincolo sunt mari şi minunate dar mai mari şi mai minunate sunt cerurile care sunt în voi. Acesta este Edenul care-l aşteaptă pe lucrătorul divin.*[2]

Există destule moduri de-a începe Lucrarea; de fapt, pentru oricare dintre noi există o deschidere particulară: pentru unul va fi o piesă bine făcută, o datorie împlinită, pentru altul o idee frumoasă, un sistem filosofic armonios, pentru alţii va fi o pagină de muzică, un râu, o străfulgerare de soare pe mare - şi toate sunt modalităţi de a respira în Infinit. Dar sunt nişte momente scurte şi noi am dori o permanenţă. Sunt minute supuse unor numeroase condiţii nedesluşite şi noi am vrea ceva inalienabil, ceva care să nu depindă de condiţii şi nici de circumstanţe - o fereastră în noi care să nu se mai închidă niciodată.

Şi cum aceste condiţii sunt destul de greu de reunit pe pământ, se spune "Dumnezeu", se spune "spiritualitate", se spune Cristos, Buddha, şi toată descendenţa celor care au fondat marile religii; şi toate sunt modalităţi de a găsi permanenţa. Dar poate că noi nu suntem nişte oameni religioşi, nici nişte spiritualişti, suntem doar nişte oameni, noi credem în pământ; n-avem încredere în cuvinte mari, suntem obosiţi de dogme; poate că suntem de asemenea sătui de a gândi prea bine - vrem numai micul nostru râu care curge înspre Infinit. Era un mare sfânt în India, care de-a lungul anilor, înainte de a-şi fi aflat pacea, îi întreba pe toţi cei pe care îi întâlnea: "L-aţi văzut pe Dumnezeu?... L-aţi văzut pe Dumnezeu?" şi pleca supărat pentru că i se spuneau mereu poveşti. El voia să vadă. El nu cădea în greşeală din cauza întregii minciuni pe care oamenii au aşezat-o în spatele acestui cuvânt, ca de altfel în spatele atâtor altor cuvinte. Când vom ajunge să vedem, vom mai vorbi despre aceasta, sau poate vom rămâne muţi. Nu, nu vrem să ne hrănim cu vorbe goale, vrem să plecăm cu ceea ce avem, de acolo de unde suntem, cu opincile noastre şi cu noroiul care se lipeşte de ele şi de asemenea cu mica noastră rază de soare în traista de zile bune, pentru că este credinţa noastră în toată simplitatea ei. Şi apoi, vedem bine că pământul aşa cum este el nu-i prea grozav, am vrea ca lucrurile să se schimbe, dar de asemenea, am devenit neîncrezători în panacee universale, în mişcări, în partide, în teorii. Luăm aşadar calea de la kilometrul zero, adică noi înşine, nu mare lucru, dar este tot ce

avem, şi acest capăt de lume e ceea ce vom încerca să schimbăm înainte de a voi să-l salvăm pe celălalt. Şi poate că nu suntem chiar aşa de nătângi, căci cine ştie, dacă schimbându-l pe unul nu este mai eficace pentru a-l schimba pe celălalt?

Ce poate pentru noi Sri Aurobindo la această joasă altitudine? Există un Sri Aurobindo filosof, un Sri Aurobindo care în esenţă a fost un poet, un vizionar al evoluţiei, dar lumea întreagă nu este nici filosof, nici poet, şi încă şi mai puţin clarvăzător. Dar dacă el ne-ar da un mijloc ca să credem în propriile noastre posibilităţi, nu numai umane ci şi supraumane şi divine, şi nu numai să credem în ele ci şi să le descoperim noi înşine, pas cu pas, şi să *vedem*, şi să devenim largi, largi ca pământul pe care îl iubim, ca toate pământurile şi toate mările pe care le purtăm în noi, vom fi oare mai fericiţi? căci există un Sri Aurobindo explorator - care era de asemenea yoghin, căci nu a spus el că *yoga este arta descoperirii conştiente de sine*?[3] Această explorare a conştiinţei e ceea ce am vrea să întreprindem împreună cu el, şi dacă procedăm cu calm, cu răbdare, cu sinceritate, făcând faţă vitejeşte dificultăţilor terenului - şi Dumnezeu ştie cât este de bolovănos - nu există motive pentru ca într-o zi să nu se deschidă fereastra care ne va lumina pentru totdeauna. La drept vorbind, nu este doar una ci sunt mai multe ferestre care se deschid pe rând, de fiecare dată asupra unui spaţiu mai vast, o dimensiune nouă a împărăţiei noastre, şi de fiecare dată este o *schimbare de conştiinţă*, la fel de radicală pe cât poate fi, de exemplu, trecerea de la somn la starea de veghe. Vom trasa aici etapele principale ale acestor schimbări de conştiinţă, aşa cum Sri Aurobindo le-a experimentat şi le-a descris discipolilor săi în *yoga integrală*, până în clipa când ne vor conduce în pragul unei experienţe noi, încă necunoscute care, poate, va avea puterea de a schimba viaţa.

Căci Sri Aurobindo nu este numai exploratorul conştiinţei, el este constructorul unei lumi noi. La ce bun să schimbi conştiinţa dacă lumea din jur rămâne ceea ce este? riscăm să fim ca acel rege al lui Andersen care mergea gol pe străzile capitalei sale. La fel de bine, după ce a parcurs graniţa extremă a lumilor care nu erau necunoscute vechii înţelepciuni, Sri Aurobindo a descoperit o altă lume, care nu figura pe nici o hartă, pe care a numit-o *Supramintea* şi pe care a vrut s-o tragă pe pământ. El ne invită să tragem puţin împreună cu el şi să participăm la o frumoasă poveste, dacă totuşi

ne plac poveştile. Căci Supramintea, ne spune Sri Aurobindo, aduce o schimbare decisivă în evoluţia conştiinţei terestre - de fapt, este schimbarea de conştiinţă care va avea puterea să transforme lumea noastră materială, şi să o transforme atât de profund şi atât de durabil, în mai bine sperăm noi, cum n-a făcut-o Mintea atunci când a apărut pentru prima dată în Materie. Vom vedea deci în ce fel yoga integrală se prelungeşte într-o *yoga supramintală*, sau într-o yoga de transformare terestră, pe care vom încerca s-o schiţăm - s-o schiţăm numai, căci istoria se face sub ochii noştri, ea este pe de-a-ntregul nouă şi anevoioasă, şi nu ştim prea bine unde ne va duce şi nici măcar dacă va reuşi.

În definitiv, aceasta depinde puţin de noi toţi.

CAPITOLUL I

UN OCCIDENTAL DESĂVÂRŞIT

În mod uman, Sri Aurobindo este aproape de noi pentru că, la urma urmelor, după ce vom fi salutat în mod respectuos "înţelepciunea Asiei" şi asceţii bizari ce par să se joace cu bunele noastre legi, ne vom da bine seama că această curiozitate a noastră a fost atinsă, dar nicidecum viaţa noastră, şi că noi continuăm să avem nevoie de un adevăr practic care să ţină piept iernilor noastre hărţuitoare. Ori, Sri Aurobindo a cunoscut bine iernile noastre, aici şi-a petrecut toţi anii de formare, de la şapte la douăzeci de ani. A trăit dintr-o mansardă într-alta, la bunul plac al proprietarilor mai mult sau mai puţin benevoli, mulţumindu-se cu o masă pe zi şi neavând nici măcar un palton să-şi pună pe spate, dar mereu încărcat de cărţulii: simboliştii francezi, Mallarmé, Rimbaud, pe care-i citea în original înainte chiar de a fi citit Bhagavad-Gîta în traducere. Sri Aurobindo este pentru noi locul unei sinteze unice.

S-a născut pe 15 august 1872, la Calcutta, anul acelor *Illuminations* ale lui Rimbaud; fizica modernă se născuse deja cu Max Planck; Einstein este tovarăşul său mai mic cu câţiva ani iar Jules Verne sondează viitorul. Cu toate acestea regina Victoria se pregăteşte să devină împărăteasa Indiilor, cucerirea Africii nu este nici măcar terminată - ne aflăm la cumpăna dintre două lumi. În istorie, avem câteodată impresia că perioadele de încercări şi de distrugere preced naşterea unei lumi noi, dar poate că este o eroare, poate că forţele de subversiune (sau de curăţire) se înverşunează pentru că noua sămânţă s-a născut *deja*. Oricum ar sta lucrurile, Europa se află în culmea gloriei sale; partida pare să se joace în

Vest. Este ceea ce înțelesese doctorul Krishnadhan Ghose, tatăl lui Sri Aurobindo, care își făcuse studiile de medicină în Anglia și de unde revenise perfect anglicizat. Nu concepea pentru nimic în lume ca fiii săi - avea trei, dintre care Sri Aurobindo era cel mai mic - să fie contaminați de misticismul "cețos și retrograd" în care țara sa părea să se ruineze. Nu voia nici măcar ca ei să cunoască ceva din tradițiile sau din limbile Indiei.Sri Aurobindo s-a pricopsit nu numai cu un prenume englez, Akroyd, dar și cu o guvernantă englezoaică, Miss Pagett, apoi a fost expediat încă de la cinci ani într-o școală de măicuțe irlandeze, la Darjeeling, împreună cu fiii administratorilor britanici. Doi ani mai târziu, cei trei fii Ghose plecau în Anglia. Sri Aurobindo are șapte ani. Va aștepta până la douăzeci de ani pentru a învăța limba maternă, bengali; nu-și va mai revedea tatăl care va muri chiar înaintea întoarcerii sale în India, și prea puțin mama, care, bolnavă, nu-l va mai recunoaște. Ne aflăm deci în fața unui copil care a crescut în afara oricărei influențe familiale, naționale și tradiționale - un geniu liber. Prima lecție pe care ne-o dă Sri Aurobindo este, poate, o lecție de libertate.

Sri Aurobindo și cei doi frați ai săi fură încredințați unui pastor anglican din Manchester, *cu instrucțiuni stricte de a nu fi lăsați să facă cunoștință cu nici un indian și să nu sufere nici o influență indiană*[1]; hotărât, acest Dr. Ghose era un om deosebit. Totodată el cerea pastorului Drewett de a nu da nici o instrucție religioasă fiilor săi pentru ca aceștia să-și aleagă ei înșiși religia, dacă ar fi vrut una, când vor fi ajuns la vârsta cuvenită. Apoi îi abandonă sorții timp de treisprezece ani. S-ar putea crede că Dr. Ghose n-a prea avut inimă, dar nicidecum; el își oferea nu numai îngrijirile dar și banii săracilor din satele bengali (în timp ce, la Londra, fiii săi nu aveau bani nici măcar ca să mănânce sau să se îmbrace) și muri de emoție când află, din greșeală, că fiul său preferat, Aurobindo, naufragiase. Dar țelul lui era ca fiii săi să dobândească un caracter.

Primii ani petrecuți la Manchester avură o oarecare importanță pentru Sri Aurobindo, căci învață franceza (engleza era în mod natural limba sa "maternă") și își descoperi un gust spontan pentru Franța; nu va spune el, la capătul îndelungilor săi ani petrecuți în Anglia: *Eram legat de gândirea și de literatura engleză și europeană dar nu de Anglia ca țară, de ea nu mă simțeam legat... Dacă era un pământ al Europei de care să fi fost legat ca de o a*

doua țară, cu mintea și cu inima, era unul pe care nu l-am văzut și unde nu am trăit, cel puțin în această viață, și acela nu era Anglia, ci Franța.[2] Apoi poetul s-a trezit în el; asculta deja *murmurul lucrurilor invizibile*, despre care vorbește unul din cele mai vechi poeme ale sale, deja fereastra sa interioară se deschisese, cu toate că religia l-a atins prea puțin dacă este să ne luăm după descrierea "conversiunii" sale; mama pastorului Drewett, luase, într-adevăr, inițiativa de a salva sufletele ereticilor, în orice caz pe cel al celui mai tânăr, pe care-l luă cu ea într-o zi la o reuniune de pastori "non-conformiști": *După rugăciuni, povestește Sri Aurobindo, toată lumea s-a împrăștiat, cu excepția câtorva fervenți; era ora conversiunilor. Mă plictiseam de-a binelea. Apoi un pastor se apropie și îmi puse câteva întrebări* (Sri Aurobindo avea în jur de zece ani). *Nu răspunsei. Atunci strigară cu toții:"Este salvat, este salvat!" și toți începură să se roage pentru mine și să-i mulțumească lui Dumnezeu.*[3] Sri Aurobindo, clarvăzătorul, nu va fi niciodată un om religios - nu mai mult în India, spunem noi, decât în Occident, și a avut grijă, adeseori, să sublinieze că religia și spiritualitatea nu erau neapărat sinonime: *Adevărata teocrație*, scria el mai târziu, *este împărăția lui Dumnezeu în om, nu împărăția unui papă, a unei Biserici sau a unei clase sacerdotale.*[4]

Când și-a început viața londoneză, Sri Aurobindo avea doisprezece ani; știa deja la perfecție latina și franceza. Directorul de la *St. Paul School*, unde intrase, este atât de surprins de ușurința elevului său încât îi dă el însuși lecții de greacă. După trei ani, Sri Aurobindo putea să sară jumătate din cursuri și să-și consacre aproape tot timpul ocupației sale favorite, lectura. Nu știm ce i-a scăpat acestui adolescent vorace (în afara partidelor de crichet, care hotărât nu-l pasionau, după cum nici *Sunday School*), dar Shelley și *Prometeu eliberat*, poeții francezi, Homer, Aristofan, și în curând toată gândirea europeană - căci învață repede destulă germană și italiană pentru a-i citi pe Goethe și pe Dante în original - populau o singurătate despre care nu ne-a spus nimic. Dealtfel, nu căuta nici măcar să-și facă prieteni, în timp ce Mono Mohan, cel de al doilea fiu, străbătea Londra în compania prietenului său Oscar Wilde, și se distingea în poezia engleză. De fapt, cei trei frați trăiau fiecare după bunul plac. Cu toate acestea, Sri Aurobindo nu avea nimic din aerul unui tânăr sever, și încă și mai puțin din acela al unui puritan

(*pruritani*, spunea el), pur şi simplu, era "altundeva" şi lumea sa era plină. Avea chiar un fel de a glumi cu un aer grav, care nu l-a părăsit niciodată: *Simţul umorului? este sarea existenţei. Fără el, ar fi o veşnicie de când lumea s-ar fi dezechilibrat complet (şi este deja cazul într-o mare măsură) şi s-ar fi dus dracului.*[6] Căci există un Sri Aurobindo umorist, şi poate că acest Sri Aurobindo este mai important decât filosoful despre care vorbesc cu gravitate universităţile Occidentului; filosofia, pentru Sri Aurobindo, nu era decât un mijloc de a se face înţeles de o anumită categorie de oameni care nu pot să înţeleagă nimic fără explicaţii; era un limbaj, aşa cum poezia era pentru el un alt limbaj, mai clar, mai adevărat; în timp ce umorul participa la însăşi esenţa fiinţei sale, nu acel umor zeflemitor al omului zis spiritual, ci un fel de bucurie care nu se poate stăpâni să nu danseze pe oriunde trece. Se întâmplă câteodată, ca o străfulgerare care ne lasă un pic păcăliţi, să ghicim în spatele împrejurărilor umane cele mai tragice, de fapt cele mai jalnice, un râset aproape glumeţ, ca acela al unui copil care se joacă de-a drama şi care dintr-o dată se strâmbă, pentru că vocaţia sa este râsul, şi că în realitate, nimeni şi nimic pe lume nu poate atinge acest colţişor interior unde suntem regi pentru întotdeauna. Poate că acesta este, într-adevăr, sensul umorului aurobindonian, un refuz al dramei, mai mult chiar, sentimentul unei regalităţi inalienabile.

Nu ştim dacă *St. Paul School* îi aprecia umorul dar cu siguranţă îi aprecia uimitoarea cultură; bursa ce îi fu acordată îi permise să intre la Cambridge (era şi timpul, subsidiile familiale aproape că dispăruseră), dar era încă prea puţin pentru a rezolva problema frigului şi foamei, dacă ne gândim că fraţii săi mai mari împărţeau din plin această pleaşcă. Ce va face el în această pepinieră de gentlemeni? Are optsprezece ani. Fără îndoială, se supune dorinţei tatălui său. Nu pentru multă vreme. Încă din primul an la *King's College*, el câştigă toate premiile de poezie greacă şi latină dar inima sa nu mai este acolo. Ioana d'Arc, Mazzini, revoluţia americană, iată ceea ce-l preocupă; pe scurt, eliberarea ţării sale, independenţa Indiei, Aurobindo fiind unul din primii săi artizani. Această neprevăzută vocaţie politică îl va preocupa timp de aproape douăzeci de ani, el care nu ştia exact ce era un indian, şi încă şi mai puţin un hindus! Dar va recupera repede; atât pentru hinduism cât şi pentru occidentalism, dacă îndrăznim să spunem astfel, va şti să înfulece şi să

digere - în rest, nu va deveni cu adevărat Sri Aurobindo decât atunci când va fi digerat şi pe unul şi pe celălalt şi va fi găsit punctul în care cele două lumi se întâlnesc în ceva ce nu este nici una nici cealaltă, nici măcar o sinteză, ci ceea ce am putea numi, împreună cu Mama, continuatoarea lucrării lui Sri Aurobindo, o *a treia poziţie*, un "altceva" de care avem vârtos nevoie, noi care nu suntem nişte materialişti mărginiţi şi nici nişte spiritualişti exclusivi.

Devine deci secretar al *Indian Majlis*, asociaţia studenţilor indieni de la Cambridge, pronunţă discursuri revoluţionare, îşi pune în cui pronumele britanic, se afiliază la o societate secretă "Lotus şi Pumnal", mă rog! (romantismul putea să ducă şi la ştreang), pe scurt, este luat la ochi şi pus pe lista neagră a *Whitehall*-ului. Asta nu-l împiedică să treacă o licenţă la Literaturi clasice, apoi, odată examenul luat, să renunţe la grad, ca şi cum îi era îndeajuns. Tot aşa se prezintă la celebrul concurs al *Indian Civil Service*, care ar fi trebuit să-i deschidă uşile guvernului Indiei alături de administratorii guvernului britanic, reuşeşte în mod strălucit, apoi neglijează să se prezinte la proba de echitaţie - se va duce la plimbare în ziua aceea, în loc de a galopa la *Woolwich* - şi va fi descalificat. De data aceasta decanul de la Cambridge se emoţionează şi scrie apăsat: "Ca un om de acest calibru să fie pierdut pentru guvernul Indiei numai pentru că nu a încălecat pe un cal sau pentru că a lipsit de la întâlnire, mi se pare un monument de miopie oficială care va fi greu de depăşit. În aceşti ultimi doi ani a avut o viaţă foarte grea şi zbuciumată. Trimiterile de fonduri din ţara sa au încetat aproape total şi a trebuit nu numai să-şi asigure propriul său trai ci şi să-şi întreţină cei doi fraţi... În mai multe rânduri am scris în numele lui tatălui său, fără prea mare succes. De puţin timp numai, am reuşit să-i smulg ceva bani pentru a plăti negustorii care altfel ar fi vrut să-i arunce fiul în închisoare..."[7] Pledoaria decanului nu avu nici un efect. *Colonial Office* hotărâse: Sri Aurobindo era un supus prea periculos. Şi nu se înşela.

Când se îmbarcă pentru India, Sri Aurobindo are douăzeci de ani. Tatăl său tocmai murise. Nu are o situaţie şi nici titluri. Ce îi mai rămâne din aceşti treisprezece ani de Occident? Am fi tentaţi să reluăm perfecta definiţie a lui Ed. Herriot, căci dacă este adevărat că cultura este ceea ce rămâne după ce am uitat totul, ceea ce rămâne din Occident după ce l-am părăsit, nu sunt nici cărţile sale,

nici muzeele sale, nici spectacolele sale, ci o nevoie de a traduce în acte vii ceea ce am conceput. Aceasta este, fără îndoială, virtutea noastră occidentală. Din păcate, avem prea multă inteligență pentru a mai avea ceva clarvăzător de tradus în afară, în timp ce India, prea plină înăuntru, nu are destulă exigență pentru a egala ceea ce vede cu ceea ce trăiește. Această lecție nu trebuia să fie pierdută pentru Sri Aurobindo.

CAPITOLUL II

LEGEA ETERNĂ

Proletariatul nostru este cufundat în ignoranță și strivit de amar![1] striga Sri Aurobindo abia debarcat în India. Nu probleme de metafizică i se pun lui, ci o problemă de acțiune. A acționa, suntem în lume pentru a acționa; mai rămâne de știut ce acțiune și, mai ales, care este metoda de acțiune cea mai eficace.

Acesta va fi punctul de vedere practic al lui Sri Aurobindo de la primii săi pași în India și până la realizările sale yoghinice cele mai înalte. Ne aducem aminte (să ni se ierte această digresiune) de zilele când am fost în Himalaia și când am trăit niște clipe privilegiate în compania unui om înțelept, printre pini, dafini roz, în fața unui orizont de ghețuri scânteietoare între cer și vale. Toate acestea sunt foarte frumoase, și ne spuneam că este foarte ușor să ai gânduri divine, poate chiar și viziuni, la această înălțime a lumii, dar jos? Nu greșeam întru totul, cu toate că am aflat-o mai târziu, *se poate face*, și chiar mult pentru lume, în tăcerea și în nemișcarea corpului - o iluzie tenace ne face să confundăm agitația cu acțiunea - totuși, ce-ar rămâne din minutele noastre divine odată despuiați de singurătatea noastră și aduși la câmpie? Există aici un miraj asupra căruia hinduizanții ar face bine să mediteze căci, la urma urmelor, dacă evadarea din lume e ceea ce ne tentează, un colț din Alpi sau din Camargue ar merge la fel de bine, sau chiar și o celulă cu zidurile bine văruite - "pelerinajul la surse" își bate destul joc de Gange sau de Brahmaputra. Ce-i va aduce India lui Sri Aurobindo? deține ea un secret anume care să merite o viață închinată acțiunii?

Dacă ar fi să ne luăm după cărțile care vorbesc despre hinduism, ar fi vorba de un fel de paleontologie spirituală întreținută de polisilabe sanscrite, ca și cum indianul ar fi un filosof enigmatic dublat de un idolatru nespășit. Dar dacă privim India în mod simplu, dinlă-

untru, fără a avea pretenţia de a decupa din ea paragrafe de hinduism (întotdeauna fals, căci am risca să fim ca acel călător care alergă la Delhi în luna mai şi găsi India toridă, dar dacă ar fi mers în Sud şi la Est, în noiembrie, în martie şi în toate direcţiile, ar fi văzut că India este rece şi fierbinte, spongioasă, deşertică, mediteraneană şi blândă; că ea este o lume la fel de nedefinit ca şi "hinduismul" său, care nu există, pentru că hinduismul nu este o credinţă, nici o longitudine spirituală; nu se trage o linie; toate liniile posibile există acolo) atunci vom descoperi că India este ţara unei imense libertăţi spirituale. Aşa zisul "hinduism" este o invenţie occidentală, indianul spune doar "legea veşnică", *sanatana dharma*, despre care ştie bine că nu este o exclusivitate indiană, ci şi musulmană, neagră, creştină, şi chiar anabaptistă. Ceea ce pentru un occidental pare partea cea mai importantă dintr-o religie, adică structura care o *distinge* de celelalte religii şi care face să nu fim catolici sau protestanţi decât dacă gândim aşa şi pe dincolo şi dacă subscriem la cutare sau cutare articol, este partea cea mai puţin importantă pentru un indian care caută în mod instinctiv să şteargă diferenţele exterioare pentru a regăsi lumea întreagă în punctul central unde totul comunică.

Această lărgime înseamnă altceva decât o "toleranţă", care este doar inversul negativ al intoleranţei; este înţelegerea pozitivă că fiecare om are o nevoie interioară, pe care o numim Dumnezeu, sau în multe alte feluri, şi că fiecare om are nevoie să iubească ceea ce *înţelege* din Dumnezeu, la nivelul său şi în stadiul particular al dezvoltării sale interioare, şi că felul lui Pavel nu este cel al lui Ioan - că toată lumea poate iubi un dumnezeu crucificat, spre exemplu, pare împotriva firii pentru indianul mediu, care se va înclina respectuos în faţa lui Cristos (cu tot atâta respect spontan ca şi în faţa propriei sale imagini despre Dumnezeu), dar care va înţelege că chipul lui Dumnezeu se află de asemenea în râsul lui Krishna, în teroarea lui Kali, în blândeţea lui Saraswati, şi în alte mii şi mii de imagini care dansează, policrome, şi vesele, şi de temut, luminate, compătimitoare, în preajma turnurilor exuberante ale templelor - *un Dumnezeu care n-ar fi ştiut să râdă, n-ar fi putut crea acest univers umoristic*, spunea Sri Aurobindo[2] - şi că totul este chipul Său, totul este jocul său, teribil şi frumos, baroc ca însăşi lumea noastră. Căci această ţară, atât de îmbibată de zei, este în acelaşi timp ţara unei credinţe monolitice în *Unitate*: "Unic, El stăpâneşte toate

naşterile şi toate naturile; El însuşi matricea totului" (Svetashwatara Upanishad V.5). Dar nu toată lumea poate să sară din prima în Absolut, există numeroase nivele în Ascensiune iar cel ce e gata să înţeleagă o mică *Lalita* cu faţă de copil şi să-i aducă tămâia sa, florile sale, n-ar şti să se adreseze Mamei eterne în tăcerea inimii sale; un altul, va respinge toate formele pentru a se cufunda în contemplarea Celui fără nume. "Aşa cum vin oamenii la Mine, aşa îi primesc. E drumul meu pe care îl urmează oamenii de pretutindeni", spune Gita* (IV.11).

Este evident, există atâtea feluri de a-l înţelege pe Dumnezeu, în trei sau în milioane de persoane, încât mai bine să nu dogmatizăm, în truda de a tăia şi de a retăia, şi tot îngustând şi îngustând, să nu cumva să lăsăm în cele din urmă doar un Dumnezeu cartezian unic şi universal. Poate că mai confundăm încă unitatea cu uniformitatea. În spiritul acestei tradiţii, Sri Aurobindo va scrie curând: *Perfecţiunea yogăi integrale va veni atunci când fiecare om va fi capabil să-şi urmeze propriul său drum de yoga şi să lucreze la dezvoltarea propriei sale naturi, în elanul său înspre ceea ce transcende orice natură. Căci libertatea este legea finală şi ultima împlinire.*[3]

Indianul nu spune niciodată: "Credeţi în Dumnezeu?", întrebarea i se pare la fel de puerilă ca şi "Credeţi în CO_2?", el spune simplu: *"Faceţi experienţa*; dacă faceţi aceasta, veţi ajunge aici şi dacă faceţi cutare alt lucru, veţi ajunge la cutare alt rezultat". Toată ingeniozitatea, minuţiozitatea, precizia, pe care le-am desfăşurat de un secol sau două încoace, în studiul fenomenelor fizice, indianul a pus-o cu o rigurozitate identică, de acum patru sau cinci mii de ani, în studiul fenomenelor interioare - pentru un popor "visător", ne rezervă numeroase surprize. Şi dacă suntem cinstiţi, ne vom da repede seama că studiile noastre "interioare", adică psihologia noastră, psihanaliza noastră, cunoaşterea noastră despre om, se află încă în stadiul bâjbâielilor, pentru simplul motiv că orice cunoaştere de sine este o asceză, la fel de metodică, la fel de răbdătoare şi câteodată la fel de fastidioasă ca şi îndelungii ani de introducere în fizica nucleară; dacă vrem să progresăm pe această cale, nu este

---

* Toate textele sacre pe care le citâm în acest eseu, Upanishadele, Vedele, Gita, etc, sunt reproduse după traduceri ale lui Sri Aurobindo.

suficient să citim cărți, nici măcar să colecționăm niște fișe clinice și toate nevrozele unui secol descentrat, trebuie *să plătim cu persoana noastră*. Ca să spunem drept, dacă am pune tot atâta sinceritate, minuțiozitate și perseverență pentru a ne apleca asupra interiorului nostru cât asupra cărților noastre, am înainta repede și departe - Occidentul ne rezervă de asemenea. Ar trebui să se mai debaraseze însă de ideile sale preconcepute - Columb nu făcea harta Americii înainte de a părăsi Palosul! Poate că aceste adevăruri copilărești e bine să fie spuse din nou, căci se pare că suntem prinși între două falsități: falsitatea prea serioasă a spiritualiștilor, care au reglat deja afacerea lui Dumnezeu într-un anumit număr de paragrafe fără greș, și falsitatea nu destul de serioasă a ocultiștilor și clarvăzătorilor elementari, care au redus invizibilul la un fel de dezmăț imaginativ. India ne trimite cu înțelepciune la experiența directă și la metodele experienței. Sri Aurobindo nu va întârzia să aplice această lecție esențială de spiritualitate experimentală.

Dar ce oameni, ce materie umană va afla el în această Indie pe care nu o cunoștea? După ce vom fi pus deoparte împestrițarea exotică și obiceiurile bizare (pentru noi), care amuză și care zăpăcesc turistul, vor rămâne totuși niște lucruri stranii, și când spunem că este un popor amabil, visător, fatalist, detașat de lume, am atins efectul, nu și cauza. Straniu este cuvântul, căci în mod spontan, în însăși substanța sa fizică, fără ca să fi pătruns acolo nici cea mai mică "idee", nici cea mai mică "credință", indianul își înfinge rădăcinile sale în alte lumi; el nu este întru totul de aici. Și aceste alte lumi răsar în mod constant în el - la cel mai mic șoc, vălul se destramă, remarca Sri Aurobindo - într-atât încât această lume fizică, pentru noi atât de absolută, atât de reală, atât de unică, nu pare pentru el decât un fel de a trăi printre multe altele, o modalitate de existență totală printre multe altele; într-un cuvânt, o mică frontieră haotică, agitată, destul de penibilă, la marginea unor *imense continente din spate.*[4] Această diferență substanțială dintre indian și celelalte popoare nu apare nicăieri mai bine decât în arta sa, cum de altfel apare și în arta egipteană (și, o presupunem fără să o cunoaștem, și în arta Americii Centrale), căci dacă părăsim catedralele noastre ușoare, deschise, avântate ca un triumf al gândirii divine a oamenilor, și, brusc, în tăcerea Abydos-ului de pe Nil, suntem puși în prezența lui Sekmeth, sau, în spatele peristilului de la Dakshi-

neshwar, față în față cu Kali, simțim bine ceva - ne aflăm dintr-o dată în fața unei dimensiuni necunoscute, un "ceva" care ne lasă puțin uluiți și care nu se regăsește deloc în toată arta noastră occidentală. Nu există secrete în catedralele noastre! totul este acolo, clar și curățel, deschis celor patru vânturi, pentru cine are ochi exteriori - cu toate acestea, există numeroase secrete...Nu este vorba aici să comparăm niște merite, ar fi absurd! ci să spunem în mod simplu că am *uitat* ceva. La urma urmelor, cum de nu ne-a izbit faptul că dacă atâtea civilizații, tot atât de glorioase și de rafinate ca a noastră - să avem modestia s-o admitem - și a căror elită nu era mai puțin "inteligentă" decât cea a Sorbonelor noastre, au avut viziunea și experiența ierarhiilor invizibile (pentru noi) și a marilor ritmuri psihice care depășeau scurta pulsație a unei vieți umane unice, poate că aceasta nu era o aberație mintală - stranie aberație care se regăsește la mii de poște depărtare la niște civilizații străine una de cealaltă - nici o superstiție de bătrâne doamne imaginative. Am măturat epoca Misterelor, se înțelege, totul este admirabil de cartezian, dar lipsește ceva. Poate că primul semn al omului nou este acela că se trezește cu o teribilă lipsă de ceva, pe care nu i-l dau nici știința sa, nici Bisericile sale, nici plăcerile sale gălăgioase. Nu i se retează omului secretele fără a fi pedepsit. Se află aici o mărturie vie pe care India o aducea lui Sri Aurobindo, doar dacă nu o știa deja în propria sa substanță.

Cu toate acestea, dacă presupunem că India, unde mai supraviețuiesc încă vechi Mistere, ne va da soluția practică pe care o căutăm, riscăm să fim decepționați. Sri Aurobindo, care știu repede să aprecieze libertatea, amploarea spirituală și uriașul efort experimental pe care India îl revelă căutătorului, nu se lăsă nicidecum câștigat întru totul; nu pentru că ar fi ceva de aruncat; nu este nimic de aruncat nicăieri, nu mai mult în așa zisul hinduism decât în creștinism sau în oricare altă aspirație a omului, ci totul trebuie lărgit; lărgit fără de sfârșit. Ceea ce luăm drept un adevăr ultim, nu este cel mai adesea decât o experiență incompletă a Adevărului - și, fără îndoială, totalitatea Experienței nu există nicăieri în timp și spațiu, în nici un loc, în nici o ființă, oricât de luminoasă ar fi ea, căci Adevărul este infinit, merge întotdeauna înainte. *Ne încărcăm mereu umerii cu o povară interminabilă*, spunea într-o zi Mama,

într-o conversație despre budism. *Nu vrem să lăsăm nimic să cadă din trecut și suntem din ce în ce mai aplecați de greutatea unei acumulări inutile. Aveți un ghid pe o bucată de drum, dar când ați trecut de această bucată de drum, lăsați drumul și ghidul, și mergeți mai departe. Este un lucru pe care oamenii îl fac cu dificultate; când prind ceva care îi ajută, se agață de el, și apoi nu mai vor să miște. Cei care au făcut un progres cu creștinismul nu vor să-l lase și-l duc pe umerii lor, cei care au făcut un progres cu budismul nu vor să-l lase și-l duc pe umerii lor, și aceasta îngreunează mersul și vă întârzie la nesfârșit. Odată ce-ați trecut etapa, lăsați-o să treacă, ducă-se! mergeți mai departe*! Legea eternă, da, dar veșnic tânără și veșnic progresivă. Ori India, care știu de asemenea să înțeleagă veșnicul Iconoclast, care este Dumnezeu în mersul său cosmic, n-a avut întotdeauna forța să-și suporte propria înțelepciune; *imensul invizibil* care impregnează această țară trebuia să plătească o dublă răscumpărare, umană și spirituală în același timp. Umană, pentru că oamenii saturați de lumea de dincolo, conștienți de marele Joc cosmic și de dimensiunile interioare în care mica noastră viață de suprafață se reduce la un punct, periodic înflorit și repede înghițit, sfârșiră prin a neglija lumea - inerția, indiferența față de progres, resemnarea, luară adeseori masca înțelepciunii. Spirituală apoi (aceasta, cu mult mai gravă), pentru că în această imensitate prea mare pentru mica noastră conștiință *actuală*, destinul pământului, al pământului nostru, sfârșea prin a se pierde undeva la marginile nebuloaselor sau nicăieri, reînghițit în Brahman, de unde poate că la urma urmelor nu ieșise deloc decât în visele noastre - iluzionismul, transele, ochii închiși ai yoghinului, luară adesea masca lui Dumnezeu. S-ar cuveni, deci, să definim puțin mai clar scopul general pe care și-l propune India religioasă, și vom vedea mai bine ceea ce poate sau nu poate pentru noi care căutăm un adevăr integral.

Să recunoaștem imediat că ne aflăm în fața unei contradicții foarte surprinzătoare. Iată o țară care aducea într-adevăr o mare revelație: "Totul este Brahman", se spunea, totul este Spiritul, această lume este de asemenea Spiritul, acest pământ, această viață, acești oameni - nimic nu se află în afara Lui. "Totul este Brahman nemuritor și nimic altceva; Brahman este în fața noastră, Brahman este în spatele nostru, și la sud și la nord, și dedesubtul și deasupra

noastră; El se întinde pretutindeni. Totul este doar Brahman, tot acest magnific univers" (Mundakya Upanishad II.12), era vindecată așadar dihotomia care trage această biată lume către Dumnezeu sau către Diavol, ca și cum ar fi trebuit întotdeauna să alegem între cer și pământ, și să nu putem fi niciodată salvați altfel decât mutilați. Și totuși, *practic*, de trei milenii încoace, întreaga istorie religioasă a Indici s-a comportat ca și cum ar fi existat un adevărat Brahman transcendent, veșnic, pentru totdeauna în afara acestui balamuc, și un fals Brahman sau cel puțin (este punctul unde școlile se împart) un Brahman minor, al unei realități intermediare mai mult sau mai puțin discutabile; adică viața, pământul, prăpădita noastră bucată de pământ: "Lasă această lume iluzorie", striga marele Shankara*.

"Numai Brahman este adevărat, lumea este o minciună", spune Niralamba Upanishad: *brahma satyam jaganmithya*. Cu toată bunăvoința noastră, mărturisim că nu înțelegem prin ce deformare, sau prin ce uitare, "totul este Brahman" a devenit "totul, mai puțin lumea, este Brahman".

Dacă lăsăm deoparte Scripturile, căci mintea umană este destul de ageră pentru a sesiza cu ușurință vorbele gogonate, și dacă examinăm disciplinele practice ale Indiei, contradicția devine încă și mai flagrantă. Psihologia indiană se bazează, într-adevăr, pe o observație foarte judicioasă, aceea că totul în univers, de la mineral și până la om este constituit din trei elemente sau calități (*guna*) pe care le regăsim peste tot, cu toate că pot fi numite într-un fel puțin diferit, după ordinul de realitate la care ne referim: *tamas*, inerția, obscuritatea, inconștiența; *rajas*, mișcarea, lupta, efortul, pasiunea, acțiunea; *sattva*, lumina, armonia, bucuria. Aceste elemente nu există nicăieri în stare pură; suntem întotdeauna prinși între inerție, pasiune și lumină; când satvo-tamasici, buni dar puțin cam inerți; sau satvo - rajasici, pasionați înspre înalt; sau tamaso - rajasici, pasionați pentru cele de jos; și cel mai adesea un excelent amestec al celor trei. Lumina strălucește de asemenea și în cel mai negru *tamas* - dar, din păcate, și inversul este adevărat. Pe scurt, suntem mereu în echilibru instabil; războinicul, ascetul și bruta își împart în mod agreabil sălașul nostru în proporții variabile. Diversele discipline

* Shankara (788-820), mistic și poet, teoretician al Mayavada sau doctrina iluzici care a detronat budismul în India.

indiene caută deci să restabilească echilibrul: să ieşim din jocul celor trei *guna*, care ne rostogoleşte fără de sfârşit, de la lumină la întuneric, de la entuziasm la epuizare şi de la cenuşiul vieţii la bucuriile noastre trecătoare şi la suferinţele noastre repetate, şi să ocupăm o poziţie deasupra, adică să regăsim conştiinţa divină (*yoga*), care este locul perfectului echilibru. În acest scop, ele caută să ne scoată din starea de împrăştiere şi de risipă în care trăim şi să creeze în noi o concentrare suficient de puternică pentru a sparge limitele obişnuite şi, la momentul potrivit, pentru a trece într-o altă stare. Această muncă de concentrare se poate efectua la orice nivel al fiinţei noastre - fizic, vital, mintal. În funcţie de nivelul ales, vom practica cutare sau cutare yoga: *hatha-yoga*, *raja-yoga*, *mantra-yoga*, şi multe altele, infinit de multe, care punctează istoria efortului nostru. Nu e cazul să discutăm aici despre perfecţiunea acestor metode, nici despre rezultatele intermediare deosebit de interesante la care pot conduce acestea, suntem preocupaţi doar de scopul lor, de destinaţia lor finală. Ori, această "poziţie deasupra" pare să nu aibă nici o legătură cu viaţa, mai întâi pentru că aceste discipline, extrem de constrângătoare, necesită ore şi ore de muncă în fiecare zi, poate chiar o singurătate completă; după aceea, pentru că criteriul de reuşită este o stare de transă sau de extaz yoghinic, *samadhi*, echilibru perfect, preafericire inexprimabilă, în care conştiinţa lumii este măturată, înghiţită. Brahman, Spiritul, hotărât nu are nici un contact cu conştiinţa noastră obişnuită din timpul zilei; El este în afara a tot ceea ce cunoaştem, El nu este din această lume. Au spus-o şi alţii, şi nu erau indieni.

De fapt, toate religiile lumii au spus-o. Şi faptul că aici se vorbeşte de "mântuire", sau dincolo de "eliberare", *mukti*, sau că se spune paradis sau sfârşitul ciclului reîncarnărilor, nu reprezintă în cele din urmă nici o diferenţă, este vorba să se treacă dincolo. Între sfârşitul epocii Misterelor, aici şi dincolo, şi apariţia marilor religii, s-a căscat o prăpastie; a fost voalată o Cunoaştere care nu făcea această formidabilă distincţie între Dumnezeu şi lume - toate tradiţiile, toate legendele stau mărturie. Conflictul dintre Materie şi Spirit este o creaţie modernă; numiţii materialişti sunt copiii, legitimi sau nu, ai spiritualiştilor, după cum fiii risipitori sunt progeniturile taţilor avari. Între primele Upanishade de acum trei sau patru mii de ani, ele însele moştenitoarele Vedelor,care îl vedeau pe Dumnezeu

peste tot în acest "minunat univers" şi ultimele Upanishade, s-a pierdut un Secret - nu s-a pierdut numai în India; s-a pierdut în Mesopotamia, în Egipt, în Grecia, în America Centrală. Acesta este secretul pe care îl va descoperi Sri Aurobindo; poate tocmai pentru că în carnea sa erau reunite cea mai pură parte a tradiţiei occidentale şi profunda exigenţă spirituală a Asiei. *Orientul şi Occidentul*, spunea el, *au două feluri de a vedea viaţa, care sunt cele două laturi opuse ale uneia şi aceleiaşi realităţi. Între adevărul pragmatic pe care gândirea vitală a Europei moderne, îndrăgostită de vigoarea vieţii şi de dansul lui Dumnezeu în Natură, îl afirmă cu atâta vehemenţă şi exclusivism, şi Adevărul imuabil şi etern pe care gândirea indiană, îndrăgostită de calm şi de echilibru, îl iubeşte şi îl urmăreşte cu egală pasiune în căutarea sa exclusivă, nu există acel divorţ, nici acea controversă pe care o pretind gândirea partizană, raţiunea separatistă, absorbanta pasiune de realizare exclusivă. Adevărul unic, veşnic şi imuabil, este Spiritul, şi fără Spirit adevărul pragmatic al universului nu ar avea origine şi nici fundament; lumea ar fi lipsită de sens, goală de direcţie interioară, fără ţel, un foc de artificii care se învolburează în nimic pentru a dispare niciunde. Dar nici adevărul pragmatic nu este un vis al inexistentului, o iluzie sau o cădere prelungită într-un delir futil al imaginaţiei creatoare; ca şi cum am spune că Spiritul veşnic este un beţiv sau un visător sau nebunul propriei sale halucinaţii gigantice. Adevărurile existenţei universale sunt de două feluri: veşnice, imuabile, adevărurile Spiritului - dar ele sunt cele care se aruncă în Devenire, ele cele care, aici jos, în mod constant, îşi realizează puterile şi semnele lor - şi conştiinţa care se joacă cu ele: disonanţe, variaţii, explorarea posibilelor reversiuni, perversiuni şi conversiuni ascendente într-un motiv armonic mereu mai înalt; şi din toate acestea Spiritul şi-a făcut şi îşi face întotdeauna universul său. El însuşi este cel care îl creează în el, El însuşi creatorul şi energia creaţiei, cauza şi metoda şi rezultatul lucrărilor, mecanicul şi maşina, muzica şi muzicianul, poetul şi poemul, El însuşi supramintea, mintea, viaţa şi materia, sufletul şi natura.*[5]

Dar lui Sri Aurobindo nu îi era îndeajuns să reconcilieze pe hârtie Spiritul şi Materia. Dacă Spiritul este sau nu este din această lume, nu înseamnă, la urma urmelor, mare lucru, dacă cunoaşterea Spiri-

tului în viață nu este însoțită de o putere asupra vieții: *Adevărul și cunoașterea sunt o rază zadarnică, dacă Cunoașterea nu aduce puterea de a schimba lumea.*[6] Secretul pierdut nu era un adevăr teoretic, era o putere reală a Spiritului asupra Materiei. Acesta este Secretul pragmatic pe care Sri Aurobindo îl va regăsi experimental, având, în același timp, curajul să sară peste cultura sa occidentală și peste tradiția religioasă hindusă, într-atât este de adevărat faptul că esențialul iese la iveală atunci când am uitat totul.

CAPITOLUL III

SFÂRȘITUL INTELECTULUI

Treisprezece ani îi trebuiseră lui Sri Aurobindo pentru a parcurge drumul occidental; îi vor trebui aproape tot atâția pentru a străbate drumul Indiei și a ajunge pe "culmea" realizărilor yoghice tradiționale, adică la începutul propriei sale munci. Dar ceea ce este interesant pentru noi, este că și acest drum tradițional, pe care-l vom considera deci ca o pregătire, Sri Aurobindo l-a parcurs în afara tuturor regulilor obișnuite, ca un haiduc dacă îndrăznim să spunem, sau, mai degrabă, ca un explorator, căruia prea puțin îi pasă de precauții și de hărți, și care, din cauza acestui fapt, evită multe ocolișuri inutile, pentru că are, în mod simplu, curajul de a merge drept înainte. Deci Sri Aurobindo nu-și va începe drumul nici în singurătate, nici cu picioarele încrucișate, nici sub supravegherea unui maestru luminat ci, așa cum am putea-o face noi înșine, fără a avea cea mai mică idee, în mijlocul vârtejului vieții - o viață la fel de învolburată și agitată cum poate fi viața noastră - și complet singur. Primul secret al lui Sri Aurobindo este, fără îndoială, acela de a fi refuzat întotdeauna să taie viața în două - acțiune, meditație, interior, exterior, și toată gama falselor noastre separații; din ziua în care s-a gândit la yoga, a pus totul în ea: sus și jos, înăuntru, înafară, totul îi era egal, și a plecat fără să privească în urma sa. Sri Aurobindo nu a venit pentru a ne face demonstrația unor calități excepționale într-un mediu excepțional, a venit să ne arate ceea ce este posibil pentru om și faptul că excepționalul este numai o normalitate necucerită încă, tot așa cum *supranaturalul,* spunea el, *este un natural pe care nu l-am atins încă, sau pe care nu-l cunoaștem încă, sau a cărui cheie nu o avem încă.*[1] Judecând bine, totul în lumea aceasta este o problemă de justă concentrare; nu există nimic care să nu sfârșească prin a ceda unei concentrări bine dirijate.

Când debarcă de pe *Apollo Bunder*, la Bombay, o experienţă spirituală spontană îl cuprinde, *un calm imens* pune stăpânire pe el; dar el are alte probleme: să mănânce, să trăiască. Sri Aurobindo are douăzeci de ani. Îşi găseşte o slujbă pe lângă maharajahul din Baroda, ca profesor de franceză, apoi de engleză la Colegiul de Stat, unde va deveni în curând director adjunct. Face de asemenea oficiul de secretar particular al Prinţului. Între Curte şi Colegiu programul său este deja foarte încărcat, dar ceea ce-l preocupă este soarta Indici. Face numeroase călătorii la Calcuta, se pune la curent cu situaţia politică, scrie articole care fac vâlvă, căci el nu se mulţumeşte să spună că regina-împărăteasă a Indiilor este *o bătrână doamnă, numită astfel doar din curtoazie,*[2] ci îşi invită de asemenea compatrioţii să-şi scuture jugul şi să atace *politica de cerşetor* a Congresului indian: *fără colaborare, fără reforme*. Scopul său este acela de a coaliza toate energiile naţiunii în vederea unei acţiuni revoluţionare. Şi trebuia să ai curaj dacă ne gândim că ne aflăm în 1892 şi că hegemonia britanică se întinde pe trei sferturi din glob. Dar Sri Aurobindo are un fel particular de a ataca problema; nu se leagă de englezi ci de indienii înşişi: *Adevăratul nostru duşman nu se află într-o forţă exterioară nouă înşine ci în slăbiciunile noastre ţipătoare, în laşitatea noastră, în sentimentalitatea noastră cu vederea scurtă.*[3] Aici regăsim deja o notă dominantă a lui Sri Aurobindo care, în bătălia politică ca şi în bătălia spirituală, şi în toate împrejurările, ne invită să căutăm în noi înşine, şi nu în afară sau altundeva, cauzele necazurilor noastre şi ale nenorocirilor lumii: *împrejurările exterioare sunt exact prelungirea a ceea ce suntem,* va spune mai târziu cea care îi va continua lucrarea. Sri Aurobindo îşi va da seama curând că articolele de presă nu erau suficiente pentru a trezi o ţară; începe acţiunea secretă, care-l va conduce în pragul spânzurătorii. Timp de treisprezece ani Sri Aurobindo se va juca cu focul.

Cu toate acestea, nu era un tânăr agitat, nici exaltat: "Râsul său era simplu ca cel al unui copil, la fel de limpede şi la fel de moale", scria profesorul său de bengali, care a trăit doi ani cu el (Sri Aurobindo, firește, se pusese pe studiul limbii materne) şi cu o naivitate înduioşătoare, profesorul său adaugă: "Înainte de a-l întâlni pe Aurobindo îmi imaginam o siluetă viguroasă, îmbrăcată din cap până-n picioare după moda europeană, impecabilă, o privire severă

în spatele ochelarilor săi, un accent înspăimântător (de Cambridge, bineînţeles) şi un caracter extrem de dificil... Cine ar fi spus că acest tânăr cu tenul bronzat, cu ochi blânzi şi visători, cu părul lung şi moale, cu cărare la mijloc şi căzându-i pe ceafă, îmbrăcat cu un *dhoti* obişnuit de Ahmedabad din pânză groasă şi cu o jachetă indiană lipită de corp, încălţat cu papuci după vechea modă, cu vârful întors, şi cu chipul marcat uşor de vărsat, nu era altul decât *Monsieur* Aurobindo Ghose, un izvor nesecat de franceză, de latină şi de greacă?"

Pe de altă parte, Sri Aurobindo nu a terminat cu cărţile, se află încă pe traiectoria sa occidentală; devoră cărţile comandate cu lăzile la Bombay şi la Calcuta: "Aurobindo se aşeza la masa sa de lucru, povesteşte iarăşi profesorul său de bengali, şi citea la lumina unei lămpi cu ulei până la unu dimineaţa, fără să ţină seama de insuportabilele pişcături ale ţânţarilor. Îl vedeam rămânând aşezat acolo, în aceeaşi poziţie, cu ochii fixaţi pe cartea sa ore în şir, ca un yoghin cufundat în contemplarea Divinului, absent la ceea ce se întâmpla în afară. Chiar şi incendiul casei nu ar fi putut risipi această concentrare." Romanele englezeşti, ruseşti, germane, franţuzeşti, defilau astfel, şi de asemenea, din ce în ce mai mult, textele sacre ale Indiei, Upanishadele, Gita, Ramayana, fără ca el să fi pus vreodată piciorul în vreun templu, decât din simplă curiozitate. "Într-o zi, la întoarcerea de la Colegiu, povesteşte unul din tovarăşii săi, Sri Aurobindo se aşează, luă o carte la întâmplare şi începu să citească în timp ce Z...şi câţiva prieteni începură o zgomotoasă partidă de şah. După o jumătate de oră, puse cartea jos şi luă o ceaşcă de ceai. Îl văzusem deja făcând-o de multe ori şi aşteptam cu nerăbdare ocazia să verificăm dacă îşi citea cărţile de la un capăt la altul sau dacă parcurgea numai câteva pagini ici şi colo. Încercarea avu loc imediat. Z...deschise cartea la întâmplare, citi un rând cu voce tare şi-i ceru lui Sri Aurobindo să spună urmarea. Sri Aurobindo se concentră un moment şi repetă toată pagina fără cea mai mică greşeală. Dacă era capabil să citească o sută de pagini într-o jumătate de oră cum să te miri că citea o ladă de cărţi într-un timp atât de incredibil de scurt!" Dar Sri Aurobindo nu se mulţumi cu traducerile textelor sacre, se puse pe studiul sanscritei, pe care o învăţă singur; detaliu tipic, căci era suficient ca un lucru să fie recunoscut drept dificil sau imposibil pentru ca el să refuze să se

lase dus de nas de cineva, gramatician, pandit sau preot, şi să vrea să facă el însuşi experienţa, direct. Este neîndoielnic că metoda avea ceva bun pentru că, nu numai că învăţă sanscrita, dar descoperi, câţiva ani mai târziu, înţelesul pierdut al Vedelor.*

Cu toate acestea, veni o zi când lui Sri Aurobindo se sătură de toată această gimnastică intelectuală. Fără îndoială îşi dăduse seama că nu se poate continua la nesfârşit să se îngrămădească cunoştinţe şi să se citească şi să se înveţe limbi, chiar toate limbile din lume şi chiar toate cărţile din lume, fără să se înainteze măcar cu un deget. Pentru că mintea nu caută să cunoască cu adevărat cu toate că aşa pare - caută să macine. Nevoia sa de cunoaştere este, mai întâi, o nevoie de a avea ceva de măcinat. Şi dacă, din întâmplare, maşina s-ar opri întrucât cunoaşterea a fost găsită, ea s-ar revolta imediat şi ar găsi o nouă substanţă oarecare de măcinat, pentru a avea plăcerea de a măcina şi iar de a măcina. Este funcţia sa. Cea care caută să cunoască şi să progreseze în noi, nu este mintea, ci ceva din spatele lucrurilor care se serveşte de ea: *Perioada decisivă a dezvoltării mele intelectuale a survenit*, îi împărtăşi Sri Aurobindo unui discipol, *atunci când am putut să văd clar că ceea ce intelectul spunea, putea să fie în acelaşi timp exact şi inexact, că ceea ce intelectul justifica era adevărat dar că şi contrariul era adevărat. Nu admiteam niciodată un adevăr în minte fără a admite în mod simultan contrariul său...Consecinţa, prestigiul intelectului a dispărut.*[4] Sri Aurobindo a ajuns la o răscruce; templele nu-l interesează şi cărţile sunt goale. Un prieten îi propune yoga, Sri Aurobindo refuză: *o yoga care-ţi cere să abandonezi lumea nu este făcută pentru mine,*[5] adaugă chiar: *o salvare solitară care lasă lumea sorţii ei este un lucru aproape dezgustător.*[6] Dar într-o zi, Sri Aurobindo este martorul unei scene curioase, deşi banală în India, dar banalitatea este adesea cel mai bun pretext pentru declanşări interioare; fratele său Barin se îmbolnăvise, pradă unei febre puternice (Barin se născuse după sosirea lui Sri Aurobindo în Anglia; el este cel pe care Sri Aurobindo îl folosea ca emisar secret pentru organizarea rezistenţei indiene în Bengal), când sosi unul din acei călugări rătăcitori, pe jumătate goi, numiţi *naga-sannyasin*, cu

* Epoca vedică, anterioară celei a Upanishadelor, se situează dincolo de cel de al patrulea mileniu înainte de era creştină.

corpul mânjit de cenuşă. Mergea, fără îndoială, din poartă în poartă să-şi cerşească ca de obicei mâncarea, când îl văzu pe Barin înfofolit în pături, tremurând de frig. Fără un cuvânt, ceru un pahar cu apă, facu un semn, psalmodie o *mantra* şi îi dădu bolnavului să bea. Cinci minute mai târziu Barin era vindecat, iar călugărul dispăru. Bineînţeles că Sri Aurobindo auzise vorbindu-se de puterile bizare ale acestor asceţi dar, de data aceasta, o văzuse cu ochii săi. Îşi dădu seama atunci că yoga poate să servească şi la altceva decât la evadare. Ori, el are nevoie de *putere* pentru a elibera India: *Agnosticul era în mine, ateul era în mine, scepticul era în mine; nu eram nici măcar absolut sigur că exista un Dumnezeu... Simţeam numai că trebuia să existe un puternic adevăr undeva în această yoga. Deci, când m-am pus pe yoga şi am decis s-o practic ca să văd dacă ideea mea era adevărată, am făcut-o în această stare de spirit şi adresându-I această rugăciune: Dacă exişti, Îmi cunoşti inima. Ştii că nu-Ţi cer eliberarea (mukti), nu-ţi cer nimic din ceea ce-Ţi cer ceilalţi. Îţi cer numai forţa de ridica această naţiune, îţi cer numai puterea de a trăi şi de a lucra pentru acest popor pe care-l iubesc.*[7] În felul acesta a plecat la drum Sri Aurobindo.

CAPITOLUL IV

TĂCEREA MINTALĂ

Construcţiile mintale

Pima etapă în yoga lui Sri Aurobindo şi exerciţiul fundamental a cărui îndeplinire dă cheia numeroaselor realizări este tăcerea mintală. S-ar putea ridica întrebarea de ce tăcerea mintală? dar este foarte evident că dacă vrem să descoperim o nouă ţară în noi, trebuie mai întâi să o părăsim pe cea veche - totul depinde de determinarea cu care vom face acest pas. Câteodată este îndeajuns o străfulgerare; ceva strigă în noi: "Destul cu această cloncăneală!" şi atunci ne agăţăm odată pentru totdeauna, şi avansăm fără a mai arunca vreo privire în urma noastră. Alţii spun da-nu şi oscilează interminabil între două lumi. Să spunem imediat că nu este vorba de a lepăda de un bun dobândit cu dificultate, în numele nu ştiu cărei Înţelepciuni-Păci-Seninătăţi (nici de data aceasta nu ne vom lăsa duşi de cuvinte umflate), nu suntem în căutare de sfinţenie ci de tinereţe - tinereţea veşnică a unei fiinţe care creşte - nu în căutare de a fi mai puţin, ci de a fi mai bine, şi mai ales de a fi mai vast: *Nu v-a trecut prin cap că dacă ar fi căutat ceva rece, sumbru şi posomorât, înţelepţii nu ar fi înţelepţi ci nişte dobitoace!*[1] remarca cu umor Sri Aurobindo.

Când mecanica se opreşte, facem într-adevăr tot felul de descoperiri şi prima este aceea că dacă puterea de a gândi este un dar remarcabil, *puterea de a nu gândi*[2] este unul cu mult mai mare; să încerce căutătorul timp de numai cinci minute şi va vedea cu cine are de-a face! îşi va da seama că trăieşte într-un vacarm viclean, un vârtej epuizant dar niciodată epuizat, în care nu mai este loc decât pentru gândurile sale, sentimentele sale, impulsurile sale, reacţiile sale - el, mereu el, uriaş gnom ce invadează totul, acoperă totul, nu se aude decât pe sine, nu se vede decât pe sine, nu se cunoaşte decât

pe sine (şi încă) şi ale cărui teme veşnice, mai mult sau mai puţin alternate, pot da iluzia noutăţii. *Într-un fel, nu suntem nimic altceva decât de o masă complexă de obişnuinţe mintale, nervoase şi fizice, legate împreună prin câteva idei directoare, dorinţe, asociaţii - amalgamul unor nenumărate mici forţe care se repetă, cu câteva vibraţii majore.*[3] Se poate spune că la optsprezece ani suntem fixaţi, vibraţiile noastre majore sunt stabilite, şi că în jurul lor vor veni să se înfăşoare la infinit, în straturi din ce în ce mai groase, mai politicoase, mai rafinate, sedimentele unui acelaşi veşnic lucru cu mii de feţe, pe care îl numim cultură sau "noi înşine" - pe scurt, suntem închişi într-o *construcţie* care poate fi de plumb şi fără nici o lucarnă, sau avântată ca un minaret, dar mereu închişi, bâzâitori, repetitivi, nişte oameni într-o piele de granit sau într-o statuie de sticlă. Prima treabă în yoga este aceea de a respira în voie. Şi, în mod firesc, de a sparge acest *ecran mintal* care nu lasă să se filtreze decât un singur tip de vibraţie, pentru a cunoaşte infinitatea multicoloră a vibraţiilor, adică lumea şi fiinţele aşa cum sunt ele, şi un alt noi înşine care valorează mai mult decât credem.

Meditaţie activă

Când ne aşezăm cu ochii închişi pentru a face tăcere în minte, suntem mai întâi copleşiţi de un torent de gânduri - ele apar de peste tot ca nişte şobolani înspăimântaţi, agresivi chiar. Nu există o mie şi una de metode pentru a o scoate la capăt cu acest tărăboi, doar de a încerca şi iarăşi de a încerca, cu răbdare, cu obstinaţie. Şi mai ales de a nu cădea în greşeala de a lupta în mod mintal împotriva minţii; trebuie să se deplaseze centrul. Noi avem fiecare, deasupra minţii sau mai profund, o *aspiraţie*, tocmai cea care ne-a pus pe drum, o nevoie a fiinţei noastre, ca un cuvânt de trecere care are o calitate doar pentru noi; dacă ne agăţăm de el, munca este mai uşoară, căci trecem de la o atitudine negativă la una pozitivă - cu cât vom repeta mai mult cuvântul nostru de trecere, cu atât acesta va deveni mai puternic. Ne putem servi de asemenea de o imagine, ca aceea a unei mări imense, fără nici un încreţitură, pe care ne lăsăm să plutim - facem pluta, devenim această imensitate liniştită; dintr-o singură mişcare învăţăm nu numai tăcerea ci şi lărgirea conştiinţei. De fapt, ficcare trebuie să-şi găsească metoda sa, şi, cu cât va fi mai puţin

crispat, cu atât va reuşi mai repede: *Se poate începe printr-un proces oarecare, care în mod normal ar cere o îndelungată caznă, şi putem fi cuprinşi, încă de la început, de o intervenţie rapidă sau de o manifestare a Tăcerii cu nişte efecte absolut disproporţionate în raport cu mijloacele utilizate. Se începe printr-o metodă, dar munca este continuată de un Har de sus, de Acela către care aspirăm, sau printr-o erupţie a infinităţilor Spiritului. În felul acesta am aflat eu însumi tăcerea absolută a minţii, de neimaginat pentru mine înainte de a fi avut experienţa concretă.*[4] Atingem aici un punct foarte important, căci suntem tentaţi să gândim că aceste experienţe yoghinice sunt foarte frumoase şi foarte interesante dar că, la urma urmelor, sunt departe de umanitatea noastră comună; în ce fel am putea vreodată ca aşa cum suntem să ajungem acolo? Greşeala constă în a judeca cu eul nostru actual nişte posibilităţi care aparţin unui alt eu. Ori yoga, în mod cert, trezeşte *în mod automat*, prin simplul fapt că ne-am pus în mişcare, o întreagă gamă de facultăţi latente şi de forţe invizibile, care depăşesc în mod considerabil posibilităţile fiinţei noastre exterioare, şi care pot face pentru noi ceea ce noi suntem în mod normal incapabili să facem: *Este nevoie să se lămurească trecerea dintre mintea exterioară şi fiinţa interioară...căci conştiinţa yoghinică şi puterile sale sunt deja acolo, în voi,*[5] şi cel mai nimerit mod de a "clarifica" este de a face tăcere. Nu ştim cine suntem, şi încă şi mai puţin ceea ce suntem în stare să facem sau să nu facem.

Dar exerciţiile de meditaţie nu sunt adevărata soluţie a problemei (cu toate că sunt foarte necesare la început pentru a da un impuls), poate că vom ajunge la o tăcere relativă, dar imediat ce vom pune piciorul în afara camerei noastre sau în afara locului nostru de recluziune, vom recădea în vânzoleala obişnuită şi va fi veşnica separare a interiorului şi a exteriorului, a vieţii interioare şi a vieţii lumeşti. Avem nevoie de o viaţă completă, avem nevoie de a trăi adevărul fiinţei noastre, în fiecare zi, în fiecare clipă, nu numai în zilele de sărbătoare sau în singurătate, şi pentru aceasta meditaţiile liniştite făcute la ţară nu reprezintă soluţia: *Riscăm să ne înţepenim în schimnicia noastră şi după aceea ni se va părea dificil să ne proiectăm în afară, victorioşi, pentru a aplica vieţii ceea ce vom fi câştigat în Natura superioară. Când vom voi să adăugăm şi acest regat exterior cuceririlor noastre interioare, se va dovedi că*

suntem prea obişnuiţi cu o activitate pur subiectivă şi nu vom avea nici o eficacitate pe plan material. Va fi extrem de greu să transformăm viaţa exterioară şi corpul. Sau de asemenea ne vom da seama că acţiunea noastră nu corespunde luminii interioare, că ea continuă să urmeze vechile drumuri obişnuite, pline de greşeli, că ascultă încă de vechile influenţe imperfecte- o prăpastie dureroasă va continua să separe Adevărul care este în noi de mecanismul ignorant al naturii noastre exterioare... Este ca şi cum am trăi într-o altă lume, mai vastă şi mai subtilă, dar fără contact divin, poate chiar fără nici un fel de contact cu existenţa materială şi terestră.[6] Deci singura soluţie este aceea de a practica tăcerea mintală acolo unde este *în aparenţă* cel mai greu, adică pe stradă, în metrou, în timpul muncii şi peste tot. În loc de a coborî de patru ori pe zi Bulevardul Saint Michel ca un om hărţuit care merge repede, îl putem coborî de patru ori în mod conştient, ca un căutător. În loc de a trăi oricum, împrăştiaţi într-o mulţime de gânduri, care nu numai că nu au nici o importanţă, dar care sunt epuizante ca o lamă de fierăstrău, re-unim firele despletite ale conştiinţei noastre şi lucrăm - lucrăm asupra sa - în fiecare clipă; şi viaţa începe să capete un interes cu totul neobişnuit, pentru că cele mai mărunte împrejurări devin ocazia unei victorii - suntem *orientaţi*, mergem undeva în loc de a nu merge nicăieri.

Căci yoga nu este un fel de a face ci un fel de a fi.

Tranziţie

Ne aflăm deci în căutarea unei alte ţări, dar suntem nevoiţi s-o spunem, între cea pe care o părăsim şi cea care încă nu este aici, există un *no man's land* destul de neplăcut. Este o perioadă de încercări, mai mult sau mai puţin lungă, în funcţie de determinarea noastră; dar în toate timpurile, o ştim, de la iniţierile asiatice, egiptene sau orfice şi până la căutarea Graalului, istoria ascensiunii noastre a fost însoţită de încercări. Altădată, acestea erau romantice, şi, Doamne, nu era nimic vrăjitoresc în a te lăsa închis într-un sarcofag în sunete de tilinci sau de a-ţi celebra propriile rituri funerare în jurul unui rug; acum cunoaştem sarcofage publice şi vieţi care sunt un fel de înmormântare. Merită deci să se facă un efort pentru a se

ieşi de aici. În rest, dacă ne uităm bine, nu este mare lucru de pierdut.

Încercarea principală a acestei tranziţii este vidul interior. După ce am trăit în febrilitatea mintală, ne regăsim dintr-o dată ca un convalescent, plutind parcă, cu stranii rezonanţe în cap, ca şi cum această lume ar fi oribil de gălăgioasă, de obositoare; şi o sensibilitate supraacută care ne dă impresia că ne ciocnim peste tot cu oameni opaci şi agresivi, cu obiecte groase, cu evenimente brutale - lumea apare enorm de absurdă. Este semnul evident al unui început de interiorizare. Cu toate acestea, dacă încercăm să coborâm în interior în mod conştient, prin meditaţii, găsim de asemenea un vid, un fel de puţ obscur sau de neutralitate amorfă; dacă continuăm să coborâm, se poate întâmpla chiar să ne ia brusc somnul, două secunde, zece secunde, două minute, câteodată mai mult - de fapt, nu este un somn obişnuit; am trecut numai într-o altă conştiinţă, dar nu există încă o *legătură* între cele două şi, în aparenţă, nu ieşim de acolo mai avansaţi decât intrasem. Această situaţie de tranziţie ar conduce cu uşurinţă la un fel de nihilism absurd - nimic în afară, dar nimic nici înlăuntru. Nici de o parte, nici de cealaltă. În acel punct trebuie să fim foarte atenţi, după ce am demolat construcţiile noastre mintale exterioare, să nu ne închidem din nou într-o falsă profunzime, sub o altă construcţie absurdă, iluzionistă sau sceptică, poate chiar revoltată. Trebuie mers mai departe. Când am început yoga trebuie mers *până la capăt,* oricât ne-ar costa, căci dacă lăsăm firul, riscăm să nu-l mai găsim niciodată. Cu adevărat, aici este încercarea. În mod simplu, căutătorul trebuie să înţeleagă că începe să se nască la altceva şi că noii săi ochi, noile sale simţuri, nu sunt încă formate, ca cele ale noului născut care debarcă în lume. Nu este o diminuare de conştiinţă, ci o trecere la o nouă conştiinţă: *Cupa fiinţei trebuie să fie golită şi curăţată pentru a se umple din nou cu licoarea divină.*[7] Singura noastră resursă în aceste împrejurări este de a ne agăţa de aspiraţia noastră şi de a o face să crească, să crească, tocmai prin această teribilă lipsă de tot, ca un foc în care aruncăm toate vechile noastre lucruri, vechea noastră viaţă, vechile noastre idei, sentimentele noastre - în mod simplu, avem credinţa de nezdruncinat că, în spatele acestei treceri, există o uşă care se deschide. Şi credinţa noastră nu este absurdă; nu este îndobitocirea cărbunarului, ci o precunoaştere, ceva în noi care ştie

înaintea noastră, care vede înaintea noastră şi care îşi trimite viziunea sa la suprafaţă sub formă de nevoie, de căutare, de credinţă inexplicabilă. *Credinţa*, ne spune Sri Aurobindo, *este o intuiţie care nu numai că aşteaptă experienţa pentru a se justifica, ci care conduce la experienţă.*[8]

Coborârea Forţei

Şi încetul cu încetul vidul se umple. Are loc atunci o serie de observaţii şi de experienţe de o importanţă covârşitoare, pe care ar fi fals să o prezentăm ca pe o secvenţă logică, căci din momentul în care părăsim vechea lume, ne dăm seama că totul este posibil, şi mai ales că nu există două cazuri asemănătoare - de unde eroarea tuturor dogmatismelor spirituale. Putem doar să trasăm câteva linii generale de experienţă.

Mai întâi, când pacea mintală este relativ stabilită, în lipsa tăcerii absolute, şi când aspiraţia noastră sau nevoia noastră s-a mărit, a devenit constantă, zvâcnitoare, observăm un prim fenomen ce va avea consecinţe incalculabile pentru toată yoga noastră. Simţim, în jurul capului şi mai ales în ceafă, o presiune neobişnuită, care ne poate da senzaţia unei false dureri de cap. La început, nu putem nicicum să o suportăm timp îndelungat şi ne scuturăm, ne deconcentrăm, "ne gândim la altceva". Încetul cu încetul, această presiune ia o formă mai distinctă şi simţim un veritabil curent care *coboară* - un curent de forţă, care nu se aseamănă cu un curent electric neplăcut, ci mai degrabă cu o masă fluidă. Ne dăm seama atunci că "presiunea" sau falsa durere de cap de la început era produsă în mod simplu de rezistenţa noastră la coborârea acestei Forţe, şi că singurul lucru care este de făcut este de a nu astupa trecerea (adică de a nu bloca curentul în cap), ci de a-l lăsa să coboare la toate etajele fiinţei noastre, de sus până jos. La început, acest curent este destul de spasmodic, neregulat, şi este nevoie de un uşor efort conştient pentru a ne pune din nou în contact atunci când acesta s-a estompat; apoi el devine continuu, natural, automat, şi dă senzaţia foarte agreabilă a unei energii proaspete, ca o altă respiraţie, mai vastă decât cea a plămânilor noştri, care ne înfăşoară, ne scaldă, ne uşurează şi, în acelaşi timp, ne umple de tărie. Efectul fizic seamănă destul de exact cu cel pe care-l avem atunci când ne bate vântul. În

realitate, nu ne dăm seama cu adevărat de efectul său (căci se instalează foarte gradat, în mici doze) decât atunci când, dintr-un motiv sau altul, distracție, eroare, exces, ne-am separat de curent; atunci ne aflăm dintr-o dată goliți, îngustați, ca și cum ne-ar lipsi dintr-o dată oxigenul, cu senzația foarte dezagreabilă a unei zbârciri fizice; suntem ca un vechi măr golit de soarele și de sucul său. Și ne întrebăm cu adevărat cum de am putut să trăim înainte fără aceasta. Este o primă transmutare a energiilor noastre. În loc de a lua din sursa comună, de jos și dimprejur, în viața universală, luăm din înalt. Și este o energie mult mai clară și mult mai susținută, fără goluri, și mai ales mult mai vie. În viața cotidiană, în mijlocul muncii noastre și a mii de ocupații, curentul de forță este mai întâi diluat, dar imediat ce ne oprim o secundă și ne concentrăm, are loc o invadare masivă. Totul devine nemișcat. Suntem ca un ulcior plin; chiar și senzația unui "curent" dispare ca și cum tot corpul, din cap până-n picioare, ar fi încărcat cu o masă de energie compactă și în același timp cristalină (*un bloc de pace solidă și proaspătă,* spune Sri Aurobindo[9]); și dacă vederea noastră interioară a început să se deschidă, ne dăm seama că totul este albăstrui; suntem ca un acvamarin; și vești, vești. Liniștiți, fără nici un rid. Și această prospețime indescriptibilă. Cu adevărat ne-am cufundat în Sursă. Căci această "forță coborâtoare" este chiar Forța Spiritului - Shakti. Forța spirituală nu este doar o vorbă-n vânt. În cele din urmă, nu va mai fi nevoie să închidem ochii și să ne retragem înlăuntru pentru a o simți; în fiecare clipă va fi aici, orice am face, fie că mâncăm, fie că citim, fie că vorbim; și vom vedea că ia o intensitate din ce în ce mai mare pe măsură ce organismul se obișnuiește; într-adevăr, este o masă de energie formidabilă care nu este limitată decât de micimea receptivității noastre sau a capacității noastre.

Când vorbesc despre experiența pe care au avut-o cu această Forță descendentă, discipolii de la Pondichéry spun: "Forța lui Sri Aurobindo și a Mamei"; ei nu înțeleg prin aceasta că Shakti ar fi proprietatea personală a lui Sri Aurobindo și a Mamei, ci exprimă astfel, fără să vrea, faptul că ea nu are un echivalent în nici o altă yoga cunoscută. Atingem aici, în mod experimental, diferența fundamentală dintre yoga integrală a lui Sri Aurobindo (*purna yoga*) și celelalte yoga. Dacă încercăm alte metode de yoga înaintea celei a lui Sri Aurobindo, ne dăm într-adevăr seama de o diferență practică

esențială: după o anumită perioadă avem experiența unei Forțe *ascendente* (numite Kundalini în India), care se trezește destul de brutal în ființa noastră, la baza coloanei vertebrale, și se ridică din nivel în nivel, până ce atinge vârful craniului, unde pare să se deschidă într-un fel de pulsație luminoasă, radiantă, care este însoțită de o senzație de imensitate (și adeseori de o pierdere a conștiinței, pe care o numim extaz) ca și cum am fi pătruns pentru veșnicie Altundeva. Toate procedeele yoghinice pe care am putea să le numim termogeneratoare (*asane* în Hatha-yoga, concentrări în Raja -yoga, exerciții respiratorii sau *pranayama* etc.) au drept scop trezirea acestei forțe ascendente; acestea nu se petrec fără pericole sau perturbații profunde, ceea ce face indispensabilă protecția și prezența unui Maestru luminat. Această diferență, a sensului curentului, ascendent sau descendent, este legată de o diferență de orientare pe care nu vom înceta s-o subliniem. Sistemele tradiționale de yoga și, presupunem noi, disciplinele religioase occidentale, au drept scop esențial eliberarea conștiinței: toată ființa este încordată înspre înalt, într-o aspirație ascendentă; caută să spargă aparențele și să se topească în Pace sau extaz. De unde trezirea acestei Forțe ascendente. Dar, am văzut, scopul lui Sri Aurobindo nu este numai de a urca ci și de a coborî, nu numai de a o șterge în Pacea eternă ci și de a transforma Viața și Materia, și mai ales această mică viață și acest colț de materie care suntem noi. De unde trezirea sau mai degrabă răspunsul acestei Forțe descendente. Experimentarea de către noi a curentului descendent înseamnă experimentarea Forței transformatoare. Ea este cea care va face yoga pentru noi, în mod automat (cu condiția de a o lăsa s-o facă), Ea cea care va înlocui energiile noastre grabnic obosite și eforturile noastre neîndemânatice, Ea cea care va începe acolo unde sfârșesc celelalte yoga, iluminând mai întâi creștetul ființei noastre, coborând apoi din nivel în nivel, încet, liniștit, irezistibil (să remarcăm că Ea nu este niciodată violentă; puterea sa este ciudat de dozată ca și cum ar fi condusă direct de Înțelepciunea Spiritului), și Ea este cea care va universaliza întreaga noastră ființă până jos. Este experiența de bază în yoga integrală. *Când Pacea s-a stabilit, Forța superioară sau divină, de sus, poate să coboare și să lucreze în noi. De obicei, coboară mai întâi în cap și eliberează centrii mintali, apoi în centrul inimii...apoi în regiunea ombilicului și a centrilor vitali...*

apoi în regiunea sacrului şi mai jos...Ea lucrează, în acelaşi timp, la perfecţionarea şi la eliberarea fiinţei noastre; ea reia întreaga noastră natură, bucată cu bucată, şi o tratează, aruncând ceea ce trebuie aruncat, sublimând ceea ce trebuie sublimat, creind ceea ce trebuie creat. Ea integrează, armonizează, stabileşte un ritm nou în natura noastră.[10]

Emergenţa unui Nou Mod de Cunoaştere

Odată cu tăcerea mintală, s-a produs un alt fenomen, foarte important, dar mai greu de deslusit căci se întinde câteodată de-a lungul a numeroşi ani iar semnele sale sunt, la început, imperceptibile; este ceea ce am putea numi emergenţa unui nou mod de cunoaştere, şi deci aceea a unui nou mod de acţiune.

Se poate înţelege că este posibil să se ajungă la tăcerea mintală atunci când mergem prin mulţime, când mâncăm, când ne facem toaleta, sau când ne odihnim, dar cum de este posibil atunci când trebuie să lucrăm la birou, sau când vorbim cu prietenii? Suntem obligaţi să reflectăm, să ne aducem aminte, să căutăm, să facem să intervină tot felul de mecanisme mintale. Cu toate acestea experienţa ne învaţă că această necesitate nu este inevitabilă, că este numai rezultatul unei îndelungi evoluţii în decursul căreia ne-am obişnuit să depindem de minte pentru a cunoaşte şi pentru a acţiona, dar că este numai o *obişnuinţă* şi că o putem schimba. În realitate, yoga nu este într-atât un fel de a învăţa cât un fel de a ne dezvăţa de o mulţime de obişnuinţe, aşa zis imperative, pe care le-am moştenit de la evoluţia noastră animală.

Dacă căutătorul se apucă de tăcerea mintală în timpul muncii, de exemplu, va trece prin mai multe stadii. La început, abia de va fi în stare să-şi aducă aminte din când în când de aspiraţia sa, şi să-şi întrerupă pentru câteva secunde munca pentru a se repune pe adevărata lungime de undă, apoi, din nou, totul va fi înghiţit de rutină. Dar pe măsură ce se va obişnui să facă un efort în altă parte, pe stradă sau la el acasă şi peste tot, dinamismul acestui efort va tinde să se perpetueze şi să-l solicite pe neaşteptate în mijlocul celorlaltor activităţi ale sale - îşi va aduce aminte din ce în ce mai des. Apoi, această amintire îşi va schimba încetul cu încetul caracterul; în locul unei întreruperi voluntare pentru a se reconecta la adevăratul ritm,

căutătorul va simţi ceva care *trăieşte* în adâncul lui, în planul ascuns al fiinţei sale, ca o mică vibraţie înăbuşită; va fi îndeajuns să ia puţină distanţă în conştiinţa sa, pentru ca în orice moment, într-o secundă, vibraţia de tăcere să fie regăsită. Va descoperi că este acolo, mereu acolo, ca o profunzime albăstruie, în spatele lucrurilor, şi că poate să se împrospăteze acolo după voie, să se destindă, chiar şi în mijlocul vacarmului sau a dificultăţilor, şi că poartă cu el un refugiu inviolabil şi liniştit.

Dar curând, această vibraţie aflată în spate va deveni din ce în ce mai perceptibilă, mai continuă, şi căutătorul va simţi operându-se o *separare* în fiinţa sa: o profunzime tăcută care vibrează, vibrează în planul din spate, şi suprafaţa destul de subţire, unde se desfăşoară activităţile, gândurile, gesturile, cuvintele. A făcut descoperirea *Martorului* în el şi se va lăsa acaparat din ce în ce mai puţin de jocul exterior care, fără încetare, precum o caracatiţă, încearcă să ne înghită de vii; este o descoperire la fel de veche ca şi Rig-Veda: "Două păsări cu aripi splendide, prietene şi tovarăşe, sunt agăţate de un arbore comun, şi una mănâncă fructul dulce, iar cealaltă o priveşte şi nu mănâncă deloc" (I.164.20). În acest stadiu va fi mai uşor să se intervină, voluntar la început, pentru a se substitui vechile obişnuinţe superficiale de cugetare, de memorie, de calcul, de previziune, cu obişnuinţa de a se raporta în mod tăcut la această profunzime care vibrează. Practic, va fi o lungă perioadă de tranziţie cu regrese şi progrese (de altfel impresia nu este într-atât de un regres sau de o înaintare cât de ceva care se descoperă sau se acoperă rând pe rând), în care cele două moduri de funcţionare se confruntă, vechile mecanisme mintale tinzând în mod constant să interfereze şi să-şi reia vechile drepturi, pe scurt, voind să ne convingă că nu ne putem lipsi de ele; vor beneficia mai ales de un fel de lene care va face să ni se pară mai comod să procedăm "ca de obicei". Dar această muncă de desprindere va fi puternic asistată, pe de o parte, de experienţa Forţei descendente care, în mod automat, neobosită, va face ordine în casă şi va exercita o presiune tăcută asupra mecanismelor rebele, ca şi cum fiecare asalt de gândire ar fi înşfăcat, împietrit pe loc; şi, pe de altă parte, de acumularea de mii de experienţe mărunte, din ce în ce mai perceptibile, care ne vor face să trăim şi să vedem că putem foarte bine să ne lipsim de minte, şi că în realitate ne simţim mult mai bine aşa.

Într-adevăr, încetul cu încetul, ne dăm seama că nu este nevoie să reflectăm, că ceva din spate, sau de deasupra, face toată treaba cu o precizie şi cu o lipsă de greşeală din ce în ce mai mare, pe măsură ce luăm obiceiul să ne raportăm la el; că nu este nevoie să ne aducem aminte, dar că în clipa dorită apare indicaţia exactă; că nu este nevoie să facem combinaţii pentru acţiunea noastră pentru că un resort secret o pune în mişcare fără să vrem sau fără să ne gândim şi ne determină să facem exact ceea ce trebuie făcut, cu o înţelepciune şi cu o pătrundere de care mintea noastră, mereu mioapă, este cu totul incapabilă. Şi vom vedea că cu cât vom asculta mai mult de aceste chemări neaşteptate, de aceste sugestii-fulger, cu atât mai mult ele vor tinde să devină frecvente, clare, imperioase, obişnuite, oarecum ca o funcţionare intuitivă, cu deosebirea capitală că intuiţiile noastre sunt aproape întotdeauna încurcate, deformate de minte, care, pe de altă parte, excelează în a le imita şi a ne face să luăm toanele ei drept revelaţii, în timp ce aici transmisia va fi clară, tăcută, corectă, pentru simplul motiv că mintea va fi mută. Cu toţii am făcut experienţa acestor probleme rezolvate "în mod misterios" în somn, adică tocmai când maşina de gândit a tăcut. Fără îndoială, vor exista multe erori şi paşi greşiţi înainte ca noua funcţionare să se stabilească cu o oarecare siguranţă dar căutătorul trebuie să fie pregătit să se înşele de multe ori; în realitate îşi va da seama că eroarea vine mereu de la o imixtiune a minţii; de fiecare dată când mintea intervine, bruiază totul, fracţionează totul, întârzie totul. Apoi, într-o zi, după multe erori şi experienţe repetate, vom înţelege odată pentru totdeauna şi vom vedea cu proprii noştri ochi că *mintea nu este un instrument de cunoaştere ci numai un organizator al cunoaşterii*, după cum o constată Mama, şi faptul că orice cunoaştere vine de altundeva.* În tăcerea mintală cuvintele vin, vorbele vin, actele vin, şi totul vine, în mod automat, cu o exactitate şi cu o rapiditate surprinzătoare. Este cu adevărat un alt fel de a trăi, mult uşurat. Căci într-adevăr *nu există nimic din ceea ce face mintea care să nu se poată face, şi să se facă mai bine, în imobilitate mintală şi într-o linişte fără gânduri.*[11]

---

* Vom vorbi mai târziu despre acest "altundeva" odată cu cercetarea Supraconştientului.

Mintea universală

Până acum, am analizat progresul căutătorului din punct de vedere interior, dar acest progres se manifestă de asemenea şi pe planul exterior; de altfel, peretele interior-exterior se subţiază din ce în ce mai mult, apare din ce în ce mai mult ca o convenţie artificială stabilită de o minte adolescentă, închisă în ea însăşi şi care nu se vede decât pe sine. Căutătorul va simţi că această despărţitură îşi pierde încetul cu încetul duritatea sa, va resimţi un fel de schimbare în substanţa fiinţei sale, ca şi cum ar deveni mai uşor, mai transparent, mai poros dacă îndrăznim să spunem astfel. Această diferenţă substanţială se va descoperi mai întâi prin simptome dezagreabile, căci omul obişnuit este în general protejat de o piele groasă, în timp ce căutătorul nu va mai avea această protecţie: va primi gândurile oamenilor, voinţele oamenilor, dorinţele oamenilor sub adevărata lor înfăţişare şi în toată goliciunea lor, aşa cum sunt ele cu adevărat - nişte atentate. Şi să remarcăm faptul că "gândurile rele" sau "răuvoinţele" nu sunt singurele care au această virulenţă; nimic nu este mai agresiv decât bunăvoinţele, bunele sentimente, altruismele - şi într-o parte şi în cealaltă, egoul este cel care se hrăneşte, prin blândeţe sau prin forţă. Nu sutem civilizaţi decât la suprafaţă; dedesubt canibalul lucrează. Va fi deci neapărată nevoie ca cercetătorul să se afle în posesia acestei Forţe despre care am vorbit - cu Ea poate treace pe oriunde - şi de altfel, în înţelepciunea cosmică, transparenţa nu ar veni dacă n-ar fi însoţită de o protecţie corespunzătoare. Înarmat cu Forţa "sa" şi cu tăcerea mintală, căutătorul va vedea, în etape, că este permeabil în afară, că primeşte - că primeşte de peste tot - că distanţele sunt bariere ireale - nimeni nu se află departe, nimeni nu a plecat! totul este împreună şi totul este în acelaşi timp - şi că la zece mii de kilometri poate recepţiona clar gândurile unui prieten, furia unei persoane, suferinţa unui frate. Va fi îndeajuns ca, în tăcere, căutătorul să se pună în legătură cu o persoană, cu un loc, pentru a avea percepţia, mai mult sau mai puţin exactă a situaţiei - mai mult sau mai puţin exactă în funcţie de capacitatea sa de tăcere, căci şi aici mintea încurcă totul, pentru că doreşte, pentru că se teme, pentru că vrea, şi că nimic nu îi parvine fără a nu fi imediat falsificat de această dorinţă, această teamă, această voinţă (există de asemenea şi alte elemente de bruiaj, vom reveni mai târziu). Se pare

deci că o dată cu tăcerea mintală s-a produs o extindere a conştiinţei şi că aceasta se poate îndrepta după voie spre orice punct al universalei realităţi pentru a cunoaşte aici ceea ce are nevoie să cunoască.

În această transparenţă tăcută vom face o altă descoperire, capitală prin implicaţiile sale. Ne vom da seama nu numai de faptul că gândurile oamenilor ne vin din exterior, ci şi că propriile noastre gânduri ne vin de asemenea pe aceeaşi cale, *din exterior*. Când vom fi suficient de transparenţi, le vom putea simţi, în tăcerea imobilă a minţii, ca pe nişte mici mişcări care vin să lovească atmosfera noastră, sau ca nişte uşoare vibraţii care ne atrag atenţia, şi dacă ne plecăm puţin pentru "a vedea ceea ce este", adică dacă acceptăm ca una din aceste mişcări să intre în noi, ne descoperim pe neaşteptate pe cale de a ne gândi la ceva: ceea ce sesizasem la periferia fiinţei noastre era un gând în stare pură, sau mai degrabă o *vibraţie mintală* înainte ca ea să fi avut răgazul să intre fără ştirea noastră şi să iasă la suprafaţa noastră înzestrată cu o formă personală care ne va face să spunem triumfători: "Este gândul *meu*". Un bun cititor de gânduri poate în felul acesta să citească ceea ce se petrece într-o persoană a cărei limbă nici măcar nu o cunoaşte, pentru că ceea ce prinde nu sunt "gânduri" ci vibraţii cărora le dă în el forma mintală corespunzătoare. Dar contrariul ar fi un lucru cu adevărat surprinzător, căci dacă am fi fost capabili să creăm măcar un singur lucru prin noi înşine, fie şi un mic gând, am fi fost creatorii lumii! *Unde este eul din voi care să poată fabrica toate acestea?* întreba Mama. Numai că mecanismul este imperceptibil pentru omul obişnuit, mai întâi pentru că trăieşte într-un vacarm constant, apoi pentru că mecanismul de preluare a vibraţiilor este instantaneu automatic; odată pentru totdeauna, prin educaţia sa, prin mediul său, omul s-a obişnuit să selecteze din Mintea universală un anumit tip de vibraţie, destul de redus, care i se potriveşte, şi până la sfârşitul vieţii sale va capta aceeaşi lungime de undă, va reproduce acelaşi mod vibratoriu, prin cuvinte mai mult sau mai puţin sonore şi cu întorsături mai mult sau mai puţin noi - el se învârte şi se învârte în cuşcă; doar întinderea mai mult sau mai puţin sclipitoare a vocabularului nostru ne poate da iluzia că progresăm. Bineînţeles ne schimbăm gândul, dar a schimba gândul nu înseamnă nicidecum a progresa, nu înseamnă a te ridica la un mod vibratoriu mai înalt sau mai rapid,

înseamnă a face încă o piruetă în sânul aceluiaşi mediu. De aceea Sri Aurobindo vorbea de *schimbarea de conştiinţă*.

Odată ce a văzut că gândurile îi vin din afară şi odată ce a repetat experienţa de sute de ori, căutătorul va avea cheia adevăratei stăpâniri mintale, pentru că dacă este greu să ne debarasăm de un gând pe care-l credem al nostru atunci când este deja instalat bine înlăuntru, este uşor să respingem aceleaşi gânduri când le vedem venind din exterior. Şi odată ce suntem stăpânul tăcerii, suntem, prin urmare, stăpânul lumii mintale, pentru că, în loc de a fi de-a pururea agăţaţi de aceeaşi lungime de undă, putem să parcurgem toată gama undelor şi să alegem sau să respingem după bunul plac. Dar să-l lăsăm pe Sri Aurobindo să ne descrie el însuşi experienţa, aşa cum a făcut-o pentru prima oară cu un alt yoghin, numit Bhaskar Lélé, cu care a petrecut trei zile: *Toate fiinţele dezvoltate mintal, cel puţin cele care depăşesc media, trebuie, într-un fel sau altul, în anumite momente ale existenţei şi în anumite scopuri, să separe cele două părţi ale minţii lor: partea activă, care este o uzină de gânduri, şi partea rezervată, stăpână, în acelaşi timp Martor şi Voinţă, care observă, judecă, respinge, elimină sau acceptă gândurile, ordonând corecţiile şi schimbările necesare; acesta este Stăpânul casei mintale, capabil de independenţă. Dar yoghinul merge încă şi mai departe; este nu numai stăpânul minţii dar, deşi se află în minte, iese din ea ca să spunem aşa, şi se situează deasupra sau complet în spate, liber. Pentru el imaginea uzinei de gânduri nu mai este valabilă căci vede că gândurile vin din exterior, din Mintea universală sau de la Natura universală, câteodată formate şi distincte, câteodată fără formă, apoi ele primesc o formă undeva în noi. Munca principală a minţii noastre este de a răspunde şi de a accepta sau de a refuza aceste unde de gândire (la fel pentru undele vitale şi undele de energie fizică subtilă), sau de a da o formă mintală personală acestei substanţe mintale (sau mişcărilor vitale) venite de la Natura-Forţă înconjurătoare. Am o mare datorie faţă de Lélé pentru că mi-a arătat acest mecanism: "Aşezaţi-vă în meditaţie, mi-a spus el, dar nu gândiţi, priviţi numai mintea dumneavoastră; veţi vedea gândurile cum intră în ea. Înainte ca ele să poată intra, respingeţi-le, şi continuaţi până ce mintea dumneavoastră va fi capabilă de o tăcere completă". Nu auzisem niciodată mai înainte spunându-se*

că gândurile ar putea să vină în mod vizibil din afară în minte, dar nu-mi trecea prin cap să pun la îndoială acest adevăr sau această posibilitate; în mod simplu m-am aşezat şi am făcut cum mi se spusese. Într-o clipă, mintea mea deveni tăcută ca aerul nemişcat de pe vârful unui munte înalt, apoi am văzut unul, două gânduri venind într-un fel cu totul concret din afară. Le-am respins înainte ca ele să poată să intre şi să se impună creierului meu. În trei zile eram liber. Din acel moment, fiinţa mintală în mine deveni o Inteligenţă liberă, o Minte universală. Nu mai era o fiinţă limitată la nivelul cercului îngust al gândurilor personale, precum un muncitor într-o uzină de gânduri, ci un receptor de cunoaştere care primea de la o sută de împărăţii ale fiinţei, liber să aleagă ceea ce voia în acest vast imperiu de viziune şi în acest vast imperiu de gândire.[12]

Plecat de la o mică construcţie mintală, unde se credea în largul său şi foarte luminat, căutătorul priveşte în spatele lui şi se întreabă cum de a putut trăi într-o astfel de închisoare. Este izbit mai ales de faptul de a vedea în ce fel a trăit, timp de ani şi ani, înconjurat de imposibilităţi, şi felul în care oamenii trăiesc în spatele barierelor: "Nu putem să facem asta, nu putem să facem aceea, este contrariu cutărei legi, este contrariu cutărei alte legi, este ilogic, nu este natural, este imposibil..." Şi descoperă că totul este posibil, şi că adevărata dificultate este aceea de a nu crede că este greu. După ce a trăit douăzeci de ani, treizeci de ani în cochilia sa mintală, ca un fel de melc gânditor, începe să respire în voie.

Şi îşi dă seama că eterna antinomie interior-exterior este rezolvată,că ea făcea parte din calcificaţiile noastre mintale.De fapt "afară" este peste tot înăuntru! suntem peste tot! greşeala constă în a crede că dacă am putea reuni admirabile condiţii de pace, de frumuseţe, de singurătate, ar fi mult mai uşor; pentru că va fi *întotdeauna ceva* care să ne deranjeze, oriunde, şi că este de preferat să ne decidem să spargem construcţiile noastre şi să îmbrăţişăm tot acest "în afară" - atunci vom fi peste tot la noi. La fel pentru antinomia acţiune - meditaţie; căutătorul a făcut tăcere în el şi acţiunea sa este o meditaţie (va întrezări chiar că meditaţia poate fi o acţiune); că-şi face toaleta sau că-şi rezolvă treburile Forţa trece, trece în el, este pentru totdeauna conectat altundeva. Şi va vedea în sfârşit că acţiunea sa devine mai clarvăzătoare, mai eficace, mai puternică, fără ca

în schimb să-i tulbure pacea: *Substanţa mintală este liniştită, atât de liniştită încât nimic n-o poate tulbura. Dacă gândurile sau activităţile vin...ele traversează mintea ca un stol de păsări care traversează cerul în aerul nemişcat. Ele trec, nu deranjează nimic, nu lasă urme. Chiar dacă o mie de imagini sau evenimentele cele mai violente ne-ar traversa, imobilitatea liniştită ar rămâne, ca şi cum textura însăşi a minţii ar fi fost făcută dintr-o substanţă de pace eternă şi indestructibilă. Mintea care a ajuns la acest calm poate începe să acţioneze, poate acţiona chiar intens şi puternic, dar va păstra întotdeauna această nemişcare fundamentală, nepunând nimic în mişcare prin ea însăşi, primind de Sus şi dând la ceea ce a primit o formă mintală fără a-i adăuga nimic de la sine, în mod calm, imparţial, dar cu bucuria Adevărului şi cu puterea, cu lumina trecerii acestuia.*[13]

Mai este nevoie să amintim că Sri Aurobindo conducea atunci o mişcare revoluţionară şi pregătea lupta de partizani în India?

CAPITOLUL V

CONŞTIINŢA

Odată, un discipol al lui Sri Aurobindo, având de luat o importantă hotărâre, îi scrise pentru a-i cere sfatul, dar nu mică-i fu mirarea când i se răspunse să ia decizia "în vârful conştiinţei sale". Era un discipol occidental şi el se întrebă ce naiba putea să însemne asta; dacă acest "vârf al conştiinţei" era un fel de a gândi foarte puternic sau un fel de entuziasm când creierul este înfierbântat, sau ce? pentru că este singurul fel de conştiinţă pe care-l cunoaştem în Occident. Adică, pentru noi, conştiinţa este întotdeauna un fenomen mintal: gândesc, deci exist. Este un punct de vedere, al nostru; ne plasăm în centrul lumii şi oferim beneficiul conştiinţei celui care ne împărtăşeşte felul nostru de a fi şi de a simţi. N-a trecut multă vreme de când ne mai miram încă de faptul că cineva poate să fie negru. Cu toate acestea, dacă vrem să înţelegem şi să descoperim ce este conştiinţa, şi să o manipulăm, trebuie să trecem dincolo de acest îngust punct de vedere. Sri Aurobindo, imediat ce a ajuns la un anumit grad de tăcere mintală, a putut să facă observaţiile următoare: *Conştiinţa mintală nu este decât o gamă umană şi ea nu epuizează toate gamele de conştiinţă posibile după cum vederea umană nu epuizează toate gradaţiile de culoare sau auzul uman nu epuizează toate gradaţiile de sunet, căci există o grămadă de lucruri, deasupra sau dedesubt, care sunt invizibile şi inaudibile pentru om. În acelaşi fel există game de conştiinţă deasupra şi dedesubtul gamei umane, cu care fiinţa umană normală nu are contact şi care, din această cauză, i se par "inconştiente" - game supramintale sau plusmintale şi game submintale.*[1] *...De fapt, ceea ce numim "inconştienţă" este în mod simplu o altă conştiinţă. Nu suntem mai "inconştienţi" când dormim sau când suntem la podea, sau drogaţi, sau "morţi", sau în oricare altă stare, decât atunci când suntem cufundaţi într-un gând interior şi am uitat eul nostru fizic şi tot ceea ce ne înconjoară. Pentru oricine a avansat câtuşi de puţin în yoga, aceasta este o propoziţie cu totul elementară.* Şi Sri Aurobindo adaugă: *Pe măsură ce progresăm şi ne trezim la*

sufletul din noi şi din lucruri, realizăm că există de asemenea o conştiinţă în plantă, în metal, în atom, în electricitate, în tot ceea ce aparţine Naturii fizice; descoperim chiar că nu este vorba, în toate aceste privinţe, de un mod de conştiinţă inferior sau mai limitat decât mintea; dimpotrivă, în multe forme zise "neanimate" conştiinţa este mai intensă, mai rapidă, mai ascuţită, cu toate că mai puţin dezvoltată la suprafaţă.[2] Deci sarcina ucenicului yoghin va fi aceea de a fi conştient în toate felurile, la toate nivelele fiinţei sale, şi la toate etajele existenţei universale, nu numai mintal; de a fi conştient în el însuşi şi în ceilalţi şi în lucruri, pe timp de veghe sau în somn; şi, în cele din urmă, de a învăţa să devină conştient în ceea ce oamenii numesc "moartea", căci după cum am fost conştienţi în viaţa noastră vom fi conştienţi în moartea noastră.

Dar nu suntem obligaţi să-l credem pe cuvânt pe Sri Aurobindo; el chiar ne îndeamnă cu tărie să vedem prin noi înşine. Trebuie deci să descurcăm în noi acest lucru care leagă diversele noastre feluri de a fi - adormiţi, treji sau "morţi" - şi care ne permit să intrăm în contact cu celelalte forme de conştiinţă.

Centrii de conştiinţă

Dacă vom continua metoda noastră experimentală bazată pe tăcerea mintală, vom fi nevoiţi să facem mai multe descoperiri care, încetul cu încetul, ne vor pune pe cale. Mai întâi, vom vedea decantându-se încet confuzia generală în care trăim; în fiinţa noastră se vor distinge, din ce în ce mai clar, paliere ca şi cum am fi făcuţi dintr-un anumit număr de fragmente, având fiecare o personalitate proprie şi un centru distinct, şi, încă şi mai remarcabil, cu o viaţă particulară, independentă de rest. Această polifonie, dacă îndrăznim să spunem, căci este mai degrabă o cacofonie, ne este în general mascată de vocea mintală, care acoperă totul, anexează totul. Nu există o singură mişcare a fiinţei noastre, la orice nivel ar fi ea, nici o emoţie, nici o dorinţă, nici o bătaie de pleoape care să nu fie înhăţată instantaneu de minte şi acoperită de un strat gânditor - adică *mintalizăm* totul. Şi este marea utilitate a minţii în decursul evoluţiei noastre: ne ajută să aducem la suprafaţa noastră conştientă toate mişcările fiinţei noastre care, altfel, ar rămâne în starea de magmă informă, subconştientă sau supraconştientă. De asemenea,

ne ajută să stabilim o aparență de ordine în această anarhie și, de bine de rău, coordonează toți acești mici feudali sub suzeranitatea sa. Dar prin aceeași mișcare ne acoperă vocile lor și funcționarea lor adevărată - de la suzeranitate la tiranie nu este decât un pas. Mecanismele plusmintale sunt complet astupate, sau ceea ce reușește să se infiltreze din vocile supraconștiente este imediat falsificat, diluat, întunecat; mecanismele submintale se atrofiază și ne pierdem niște simțuri spontane care au fost foarte utile într-un stadiu anterior al evoluției noastre și care ar putea să mai fie încă; alte minorități se revoltă iar altele acumulează pe ascuns mica lor putere în așteptarea primei ocazii de a ne sări la beregată. Dar căutătorul, care a făcut să tacă mintea sa, va începe să distingă toate aceste stări în realitatea lor nudă, fără învelișul lor mintal, și va simți, la diferite nivele ale ființei sale, diferite puncte de concentrație ca niște noduli de forță, înzestrate fiecare cu o calitate vibratorie particulară sau cu o frecvență specială; am avut cu toții, măcar o dată în viața noastră, experiența unor vibrații diverse care par să iradieze de la diferite înălțimi ale ființei noastre; experiența unei mari vibrații revelatorii, de exemplu, când un voal pare să se deșire brusc și să ne ofere o întreagă fâșie de adevăr, fără cuvinte, fără ca să știm exact în ce constă revelația - în mod simplu este ceva care vibrează și care face lumea în mod inexplicabil mai largă, mai ușoară, mai clară; sau am avut experiența unor vibrații mai grele: vibrații de mânie sau de frică, vibrații de dorință, vibrații de simpatie; și știm bine că toate acestea palpită la nivele diferite, cu intensități diferite. Există astfel, în noi, o întreagă gamă de noduli vibratorii sau de *centri de conștiință*, specializați fiecare într-un anumit tip de vibrație, pe care putem să-l distingem și să-l recepționăm direct în funcție de gradul nostru de tăcere și de acuitatea percepțiilor noastre. Iar mintea este numai *unul* din acești centri, numai *un* tip de vibrație, numai *una* din formele de conștiință, cu toate că vrea să-și atribuie primul loc.

Nu ne vom întinde asupra descrierii acestor centri așa cum vorbește tradiția despre ei - mai bine să vedem noi înșine decât să vorbim - nici asupra localizării lor; căutătorul îi va simți el însuși, fără dificultate, îndată ce se va limpezi puțin. Să spunem numai că acești centri (numiți *chakra* în India), nu se situează în corpul nostru fizic, ci într-o altă dimensiune cu toate că concentrarea lor, în anumite momente, poate să devină atât de intensă încât să avem

senzația acută a unei localizări fizice. Unii dintre ei - nu toți - corespund anumitor plexuri nervoase pe care le cunoaștem. Grosso modo, se pot distinge șapte centri repartizați în patru zone: 1) *Supraconștientul*, cu un centru puțin deasupra creștetului capului,* care guvernează mintea noastră gânditoare și ne pune în comunicare cu regiunile mintale mai înalte: iluminate, intuitive, supramintale etc. 2) *Mintea*, cu doi centri; unul, între sprâncene, care guvernează voința și dinamismul tuturor activităților noastre mintale când vrem să acționăm prin gând; este de asemenea centrul vederii subtile sau "cel de al treilea ochi" despre care vorbesc anumite tradiții; celălalt, la nivelul gâtului, care guvernează toate formele de expresie mintală. 3) *Vitalul*, cu trei centri; unul, la înălțimea inimii, care guvernează toată ființa noastră emotivă (iubire și ură etc.); cel de al doilea, la înălțimea buricului, care guvernează mișcările noastre de dominare, de posedare, de cucerire, ambițiile noastre etc., și un al treilea, vitalul inferior, între buric și sex, la înălțimea plexului mezenteric, care comandă vibrațiile cele mai joase: gelozie, poftă, dorință, râvnire, furie. 4) *Fizicul* și *Subconștientul*, cu un centru la baza coloanei vertebrale, care dirijează toată ființa noastră fizică și sexul; acest centru ne deschide de asemenea mai jos, regiunilor subconștiente.**

---

* Acest centru, numit "lotusul cu o mie de petale" pentru a simboliza bogăția luminoasă care este percepută atunci când acesta se deschide, s-ar situa, după tradiția indiană, în creștetul capului. După Sri Aurobindo, și experiența multor altora, ceea ce percepem în creștetul capului nu este centrul însuși ci reflexia luminoasă a unei surse solare care se află *deasupra* capului.

** Canalul din centru și cele două canale care se încrucișează de o parte și de alta corespund canalului medular și probabil sistemului simpatic; ele reprezintă căile de circulație a Forței ascendente (Kundalini) când aceasta se trezește în centrul de la bază și se ridică din centru în centru, "ca un șarpe", pentru a se desface în creștet în Supraconștient (acestea ar fi se pare, și semnificația uraeusului, sau șarpele egiptean, pe care-l găsim pe coroana faraonilor cu globul solar, a lui quetzalcoatl mexican, sau șarpele înaripat, poate a șerpilor nagas care stau aplecați peste capul lui Buddha, etc.). Caracteristicile acestor centri nu-l interesează decât pe clarvăzător; vom reveni mai târziu asupra anumitor detalii care ne interesează pe toți. Vom găsi un studiu detaliat în remarcabila lucrare a lui Sir John Woodroffe (Arthur Avalon) *The Serpent Power* (Ganesh & Co. Madras, 1913).

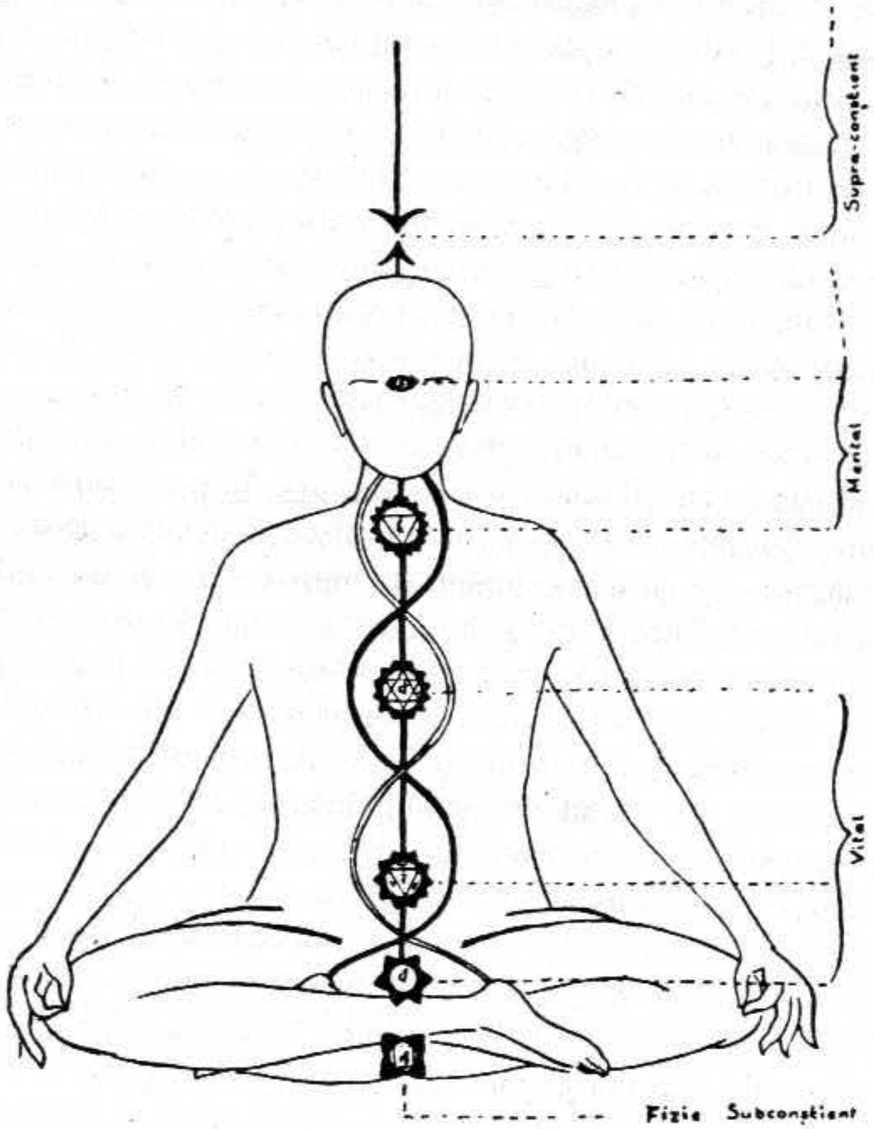

CENTRII DE CONŞTIINŢĂ
după tradiţia tantrică din India

În general, în omul "normal", aceşti centri sunt adormiţi sau închişi, sau nu lasă să se filtreze decât un foarte mic curent necesar plăpândei sale existenţe; acest om este cu adevărat zidit în el însuşi şi nu comunică decât indirect cu lumea exterioară, într-un cerc foarte restrâns; de fapt nu-i vede pe ceilalţi sau lucrurile din jur, se vede pe sine în ceilalţi, pe el însuşi în lucruri şi peste tot; şi nu iese din aceasta. Prin yoga, aceşti centri se deschid. Ei se pot deschide în două feluri, de jos în sus sau de sus în jos, după cum aplicăm metodele yoghine sau spirituale tradiţionale sau yoga lui Sri Aurobindo.

După multe concentrări şi exerciţii, este posibil ca, într-o bună zi, - am mai spus-o - să putem simţi o Forţă ascendentă care se trezeşte la baza coloanei vertebrale şi urcă din nivel în nivel, cu o mişcare ondulată, întocmai ca un şarpe; la fiecare nivel, această Forţă străpunge (destul de violent) centrul corespondent, care se deschide şi în acelaşi timp ne deschide tuturor vibraţiilor sau energiilor universale care corespund frecvenţei acestui centru particular. Cu yoga lui Sri Aurobindo, Forţa descendentă deschide foarte încet, uşor, aceeaşi centri, dar de sus în jos. Adeseori centrii de jos nu se deschid întru totul decât mult timp după aceea. Acest proces are avantajul său dacă înţelegem faptul că fiecare centru corespunde unui mod de conştiinţă sau de energie universal; dacă de la primul pas deschidem centrii de jos, vitali şi subconştienţi, riscăm să fim copleşiţi, nu iarăşi de micile noastre poveşti personale ci de torente de noroi universale; suntem în mod automat conectaţi la Confuzia şi Noroiul lumii. Acesta este motivul pentru care sistemele tradiţionale de yoga cer în mod absolut prezenţa unui Maestru protector. Cu Forţa descendentă această piedică este evitată şi nu vom înfrunta centrii de jos decât după ce am fixat deja, în mod solid, fiinţa noastră în lumina de sus, supraconştientă. Din acel moment, odată ce se află în stăpânirea centrilor săi, căutătorul începe să cunoască fiinţele, lucrurile, lumea, şi pe sine însuşi în realitatea lor, aşa cum sunt, căci ceea ce primeşte nu mai sunt semne exterioare, cuvinte îndoielnice, gesturi, toată această mimică înşelătoare, nici înfăţişarea.

Dar prima noastră descoperire suntem noi înşine. Dacă am urma un proces analog celui pe care l-am descris pentru tăcerea mintală şi dacă am rămâne perfect transparenţi, ne-am da seama de

faptul că nu numai vibraţiile mintale vin din exterior înainte de a intra în centrii noştri, ci că *totul* vine din afară: vibraţiile de dorinţă, vibraţiile de bucurie, vibraţiile de voinţă etc...şi că fiinţa noastră este ca un post receptor, de sus până jos: *Într-adevăr, noi nu gândim, nu voim, nu acţionăm, dar gândul ajunge în noi, voinţa ajunge în noi, excitaţia şi acţiunea ajung în noi.*[3] Dacă spunem "gândesc deci sunt" sau simt deci sunt, sau vreau deci sunt, suntem puţin ca şi copilul care-şi imaginează că spicherul sau orchestra sunt ascunse în cutia de făcut muzică şi că radioul este un organ gânditor. Pentru că toţi aceşti eu nu sunt noi, sau ai noştri, şi că muzica lor este universală.

Personalitatea Frontală

Am fi tentaţi să protestăm căci, la urma urmelor, acestea sunt totuşi sentimentele *noastre*, necazurile *noastre*, dorinţele *noastre*, este sensibilitatea *noastră* şi este vorba de noi şi nu de nu ştiu ce maşină telegrafică! Este adevărat că suntem noi, într-un anume sens; în sensul de a ne fi obişnuit să răspundem anumitor vibraţii mai degrabă decât altora; de a fi emoţionaţi, necăjiţi de anumite lucruri mai degrabă decât de altele, şi că această masă de obişnuinţe a sfârşit, în aparenţă, prin a se cristaliza într-o personalitate pe care o numim noi înşine. Dar dacă ne uităm mai de aproape, nu putem să spunem nici măcar că "noi" suntem cei care ne-am însuşit toate aceste obişnuinţe; mediul nostru, educaţia noastră, atavismul nostru, tradiţiile noastre sunt cele care au ales pentru noi şi care în fiecare clipă aleg ceea ce vom vrea, ceea ce vom dori, ceea ce vom iubi sau nu vom iubi. Şi totul se petrece ca şi cum viaţa ar avea loc fără noi. În ce moment un adevărat "eu" explodează în toate acestea?... *Natura universală*, spune Sri Aurobindo, *depune în noi anumite obişnuinţe de mişcare, de personalitate, de caracter, anumite facultăţi, anumite dispoziţii, anumite tendinţe... şi aceasta este ceea ce numim noi înşine.*[4] Şi nu putem să spunem nici că acest "noi înşine" are o adevărată fixitate: *Doar recurenţa regulată şi constantă a aceloraşi vibraţii şi a aceloraşi formaţiuni este cea care ne dă o aparenţă de stabilitate,*[4] pentru că prindem întodeauna aceleaşi lungimi de undă, sau mai degrabă ele se prind de noi, în conformitate cu legile mediului nostru şi ale educaţiei noastre, întot-

deauna aceleaşi vibraţii mintale, vitale şi altele, care se repetă de-a lungul centrilor noştri şi pe care ni le însuşim în mod automat, inconştient, la nesfârşit; dar de fapt, totul este o stare de *flux constant* şi totul ne vine de la o minte mai vastă decât a noastră, universală; de la un vital mai vast decât al nostru, universal; sau din regiuni şi mai joase încă, subconştiente; sau mai înalte, supraconştiente. Astfel această mică *personalitate frontală*[5] este înconjurată, acoperită, susţinută,traversată şi mişcată de o întreagă ierarhie de "lumi" după cum văzuse vechea înţelepciune: "Fără efort, lumile se mişcă una într-alta", spune Rig-Veda (II.24.5) sau, cum spune Sri Aurobindo, printr-o gradaţie de *planuri de conştiinţă* care se eşalonează fără întrerupere de la Spiritul pur la Materie şi care se află în relaţie directă cu fiecare din centrii noştri. Dar *noi nu suntem conştienţi decât de câţiva clăbuci la suprafaţă.*[6]

Ce mai rămâne din noi în mijlocul a toate acestea? la drept vorbind nu mare lucru, sau totul, după înălţimea la care ne conectăm conştiinţa noastră.

Individualizarea Conştiinţei

Începem să întrezărim ceea ce este conştiinţa şi să simţim că ea este peste tot în univers, la toate etajele, cărora le corespund proprii noştri centri, dar noi nu am găsit încă conştiinţa "noastră". Poate pentru că nu este un lucru pe care-l aflăm " gata" făcut, dar pe care îl aţâţăm ca pe un foc. Am simţit cu toţii, în anumite momente privilegiate ale existenţei noastre, ca o căldură în fiinţa noastră, un fel de *împingere* interioară sau de forţă vie, care nu are cuvinte pentru a se explica, nici măcar motive de a se afla acolo, pentru că apare din nimic, fără cauză, goală ca o nevoie sau ca o flacără. Întreaga noastră copilărie stă mărturie acestui entuziasm pur, acestei nostalgii fără explicaţie. Dar foarte repede ieşim din această adolescenţă şi mintea pune stăpânire pe această forţă cum pune stăpânire pe toate lucrurile, şi o acoperă cu mari cuvinte idealizatoare; o face să intre într-o operă, într-o meserie, într-o Biserică; sau o prinde vitalul şi o bandajează cu sentimente mai mult sau mai puţin nobile, mai puţin în cazul în care o face să intre într-o oarecare aventură sau în cazul în care se serveşte de ea pentru a învinge, a domina, a poseda. Câtcodată această forţă se înpotmoleşte şi mai jos. Şi câteodată totul

este înecat; nu mai rămâne decât o mică umbră sub o povară. Dar căutătorul care şi-a făcut mintea să tacă şi care nu mai riscă să fie prins în capcana ideilor, care şi-a liniştit vitalul şi nu mai este luat în orice moment în marea dispersie a sentimentelor şi a dorinţelor, redescoperă, în această clarificare a fiinţei sale, ca o nouă stare de tinereţe, o nouă împingere în stare liberă. Pe măsură ce concentrarea sa va creşte, prin "meditaţiile sale active", prin aspiraţia sa, prin nevoia sa, va simţi că această *presiune* dinlăuntru începe să *trăiască*: "Ea se lărgeşte şi face să iasă ceea ce trăieşte, spune Rig-Veda, trezind pe cel ce era mort" (I.113.8), şi să capete o consistenţă din ce în ce mai precisă, o putere din ce în ce mai mare şi, mai ales, o *independenţă,* ca şi cum ar fi în acelaşi timp o forţă şi o fiinţă în fiinţa sa. Vom remarca, mai întâi în meditaţiile noastre pasive (adică la noi acasă, liniştiţi, cu ochii închişi), că această forţă din noi are o masă, intensităţi variabile, şi că urcă şi coboară înlăuntrul nostru ca şi cum nu şi-ar afla locul; s-ar spune că este deplasarea unei substanţe vii; aceste mişcări interioare pot dobândi chiar o putere suficient de mare încât să îndoaie corpul atunci când forţa coboară şi să-l îndrepte şi să-l tragă pe spate atunci când aceasta urcă. În meditaţiile noastre active, adică în viaţa exterioară obişnuită, această forţă interioară va fi mai slabă şi va da senzaţia unei mici vibraţii înăbuşite în plan îndepărtat, am remarcat deja acest fapt; pe de altă parte, vom simţi că nu este numai o forţă impersonală ci o prezenţă, o *fiinţă* în profunzimea noastră, ca şi cum am avea acolo un sprijin, ceva care ne dă o soliditate, aproape o armătură, şi o privire liniştită asupra lumii. Cu acest mic lucru înăuntru, care vibrează, suntem invulnerabili, şi nu vom mai fi niciodată singuri. Este peste tot acolo, este întotdeauna acolo. Este cald, este aproape, este puternic. Şi în mod curios, când l-am descoperit, ne dăm seama că *acelaşi lucru* este peste tot, în toate fiinţele, în toate lucrurile; se poate intra în comunicare directă, ca şi cum ar fi cu adevărat la fel, fără ziduri. Atunci am atins ceva în noi care nu este jucăria forţelor universale, nu este "gândesc deci sunt", destul de slab şi sec, ci realitatea fundamentală a fiinţei noastre, noi, cu adevărat noi, centru adevărat, căldură şi fiinţă, conştiinţă şi forţă*.

---

* Vom vorbi mai târziu despre acest centru pe care Sri Aurobindo îl numeşte ***centrul psihic*** sau ***fiinţa psihică,*** şi pe care alţii îl numesc suflet.

Pe măsură ce această împingere sau această forţă interioară va căpăta o individualitate distinctă, odată ce va creşte, aşa cum creşte un copil, căutătorul îşi va da seama că ea nu se mişcă la întâmplare cum i se păruse la început, ci se adună în diverse puncte ale fiinţei sale în funcţie de activităţile momentului şi că, de fapt, ea este cea care se află în spatele fiecăruia dintre centrii de conştiinţă: în spatele centrilor mintali când gândim, voim, ne exprimăm; în spatele centrilor vitali când simţim, suferim, dorim; sau mai jos, sau mai sus; şi că ea este cu adevărat cea care cunoaşte - toţi centrii, inclusiv mintea, nu sunt decât deschideri la diferitele etaje ale realităţii universale sau instrumentele de transcriere şi de expresie. Ea este *călătorul lumilor,*[7] exploratorul planurilor de conştiinţă; ea, cea care reuneşte diversele noastre feluri de a fi, de la veghe la somn şi la moarte, când mica minte exterioară nu se mai află acolo pentru a ne informa sau pentru a ne dirija; ea, cea care urcă şi coboară întreaga gamă a existenţei universale şi care comunică peste tot. Cu alte cuvinte, vom face descoperirea *conştiinţei;* vom degaja ceea ce, la omul obişnuit, este în mod constant împrăştiat, amestecat, încleiat în miile sale de activităţi gânditoare şi sensibile. În loc de a ne situa de-a pururea undeva între abdomen şi frunte, ne vom putea deplasa conştiinţa înspre regiuni mai profunde sau mai înalte, inaccesibile minţii şi organelor noastre de simţ; căci conştiinţa nu este un fel de a gândi sau de simţi (în orice caz nu doar aceasta), ci o putere de a intra în contact cu multitudinea gradelor de existenţă, vizibile sau invizibile. Cu cât conştiinţa noastră se dezvoltă cu atât creşte mai mult raza sa de a acţiune şi numărul gradelor pe care este capabilă să le atingă. Şi vom vedea că această conştiinţă este independentă de ceea ce gândim, de ceea ce simţim, de ceea ce vrem cu mica noastră personalitate frontală; că ea este independentă de minte, de vital şi chiar de corp, căci, în anumite stări particulare, despre care vom mai vorbi, ea iese din corp şi merge să se plimbe în altă parte pentru a face experienţe. Corpul nostru, gândirea noastră, dorinţele noastre nu reprezintă decât o subţire peliculă din existenţa noastră totală.

Conştiinţa-Forţă, Conştiinţa-Bucurie

Descoperind conştiinţa, am descoperit că ea este o forţă. Remarcabil este tocmai faptul că începem prin a percepe un curent sau o forţă interioară, înainte de a ne da seama că este o conştiinţă. Conştiinţa este o forţă, *conştiinţă-forţă* spune Sri Aurobindo, căci, într-adevăr, cei doi termeni sunt inseparabili şi convertibili unul în celălalt. Vechea înţelepciune a Indiei cunoştea bine acest fapt, şi nu vorbea niciodată de conştiinţă, *Chit*, fără a-i adăuga termenul de *Agni*, căldură, flacără, energie, *Chit-Agni* (ea foloseşte totodată şi cuvântul *Tapas*, care este sinonim cu *Agni*: *Chit-Tapas*). Cuvântul sanscrit care desemnează diversele discipline spirituale sau yoghinice este *tapasya*, adică ceea ce produce căldură sau energie, sau mai exact conştiinţă-căldură sau conştiinţă-energie. Şi acest *Agni*, sau *Chit-Agni*, este acelaşi pretutindeni. Vom vorbi de Forţă descendentă sau de Forţă ascendentă, sau de forţă interioară, sau spunem forţa mintală, forţa vitală, forţa materială, dar nu există o mie şi una de forţe - nu există decât o singură Forţă în lume, un singur curent unic care trece prin noi şi prin toate lucrurile, şi care, în funcţie de nivelul la care operează, se înfăşoară cu o substanţă sau alta. Curentul nostru electric poate lumina un tabernacol sau o cocioabă, o clasă, un refectoriu, dar nu încetează să fie acelaşi curent cu toate că luminează obiecte diferite. Tot aşa, această Forţă sau această Căldură, *Agni*, nu încetează să fie aceeaşi chiar dacă animă sau luminează adăpostul nostru interior, uzina noastră mintală, teatrul nostru vital sau peştera noastră materială; din nivel în nivel, aceasta se îmbracă cu o lumină mai mult sau mai puţin intensă şi cu vibraţii mai mult sau mai puţin grele - supraconştiente, mintale, vitale, materiale - dar ea este cea care reuneşte totul, animă totul; ea, substanţa fundamentală a universului: *Conştiinţă-Forţă*, *Chit-Agni*.

Dacă este adevărat că această conştiinţă este o forţă, invers, forţa este o conştiinţă şi *toate forţele sunt conştiente*. Forţa universală este o Conştiinţă universală. Este ceea ce descoperă căutătorul. Când a luat contact cu acest curent de conştiinţă-forţă din el, căutătorul poate să se conecteze cu orice nivel al universalei realităţi, cu orice punct, şi să perceapă, să înţeleagă conştiinţa care este acolo, să acţioneze chiar asupra ei, pentru că este peste tot acelaşi curent de conştiinţă cu modalităţi vibratorii diferite, în plantă

şi în cugetările minţii umane, în supraconştientul luminos şi în instinctul animalului, în metal sau în meditaţiile noastre profunde. Dacă bucata de lemn ar fi fost inconştientă, yoghinul n-ar fi putut să o deplaseze concentrându-se pentru că nu ar fi avut nici un punct de contact cu ea. Dacă un singur punct al universului ar fi total inconştient, universul întreg ar fi total inconştient pentru că *nu poate* conţine două lucruri. Einstein ne-a învăţat, şi este cu adevărat marea descoperire, că Materia şi Energia sunt convertibile una în cealaltă: $E=mc^2$, Materia este Energie condensată. Ne rămâne să descoperim practic că această Energie sau această Forţă este o Conştiinţă, şi că Materia, de asemenea, este o formă de conştiinţă, aşa cum Mintea este o formă de conştiinţă, cum Vitalul sau Supraconştientul sunt alte forme de conştiinţă. Când vom fi aflat acest Secret, conştiinţa în forţă, vom avea adevărata stăpânire a energiilor materiale - o stăpânire directă. Dar nu facem decât să redescoperim adevăruri foarte vechi; acum patru mii de ani Upanishadele ştiau deja că Materia este Energie condensată, sau, mai degrabă, Conştiinţă - Energie condensată: "Prin energia conştiinţei* sale, Brahman s-a adunat în sine; din aceasta s-a născut Materia, şi din Materie, Viaţa, Mintea şi lumile" (Mundakya Upanishad I.1.8).

Şi totul este Conştiinţă aici jos, pentru că totul este Fiinţă sau Spirit. Totul este *Chit*, pentru că totul este *Sat* - *Sat-Chit* - la diferite nivele ale propriei Sale manifestări. În cele din urmă, istoria evoluţiei noastre terestre este istoria unei lente conversiuni a Forţei în Conştiinţă sau, mai exact, o lentă chemare către memoria de sine a acestei Conştiinţe înghiţită în Forţa sa. În primele stadii ale evoluţiei, conştiinţa atomului, spre exemplu, este absorbită de învolburarea sa, după cum conştiinţa artizanului este absorbită de obiectul căruia îi dă formă, uitând de toate celelalte, după cum planta este absorbită de funcţia sa clorofiliană, după cum propria noastră conştiinţă este absorbită de o carte, o dorinţă, uitând de toate celelalte nivele ale propriei sale realităţi. Tot progresul evolutiv, la urma urmelor, se măsoară după capacitatea de degajare sau de desprindere a elementului conştiinţă de elementul său forţă - este ceea ce noi am numit individualizarea conştiinţei. În stadiul spiritual sau yoghinic al evoluţiei noastre, conştiinţa este degajată total, des-

---

* Tapas.

prinsă din învolburările sale mintale, vitale, fizice şi stăpână pe ea însăşi, capabilă să parcurgă toată gama vibraţiilor de conştiinţă, de la atom la Spirit; Forţa a devenit în mod total Conştiinţă, ea şi-a adus complet aminte de sine. Şi a-şi aduce aminte de sine înseamnă a-şi aduce aminte de tot, pentru că Spiritul din noi este cel care îşi aduce aminte de Spiritul de pretutindeni.

Concomitent, pe măsură ce Forţa îşi redobândeşte Conştiinţa, ea îşi redobândeşte şi stăpânirea forţei sale şi a tuturor forţelor; căci a fi conştient înseamnă a putea. Atomul care se învârte sau omul care urmează hora biologică şi care suferă în uzina sa mintală nu este stăpânul forţei sale mintale, vitale sau atomice; el se învârte, se învârte; în timp ce în stadiul conştient suntem eliberaţi şi stăpâni; atunci verificăm în mod tangibil următorul fapt: conştiinţa este o forţă, o *substanţă,* pe care putem s-o manipulăm aşa cum alţii manipulează oxizii sau câmpurile electrice: Dacă începem să percepem conştiinţa interioară, spune Sri Aurobindo, *putem să facem tot felul de lucruri: să o trimitem în exterior sub formă de curent de forţă, să trasăm un cerc sau un zid de conştiinţă în jurul său, să dirijăm o idee pentru ca aceasta să intre în capul cuiva din America etc.*[9] El mai adaugă:*Faptul că această forţă poate să aibă rezultate palpabile atât în interior cât şi la exterior este însuşi sensul conştiinţei yoghinice...Dacă n-am fi făcut mii de experienţe dovedind că Puterea dinlăuntru poate să modifice mintea, să-i dezvolte capacităţile, adăugându-i unele noi, să descopere noi straturi de conştiinţă, să stăpânească mişcările vitalului, să schimbe caracterul, să influenţeze oamenii şi lucrurile, să aibă autoritate asupra funcţionării şi stării corpului, să modifice evenimentele... n-am mai vorbi cum vorbim.* În plus, Forţa este tangibilă şi concretă nu numai prin rezultatele sale ci prin însăşi mişcările sale. *Când vorbesc de "a simţi Forţa sau Puterea", nu vreau să spun numai de a avea un vag sentiment, ci de a o simţi în mod concret şi, în consecinţă, de a fi capabil de a o dirija, de a o manipula, de a-i supraveghea mişcările, de a fi conştient de masa şi de intensitatea sa, şi acelaşi lucru pentru toate celelalte forţe care i se pot opune.*[10] La un stadiu ulterior vom vedea Conştiinţa acţionând asupra Materiei şi transformând-o. Această ultimă conversie a Materiei în Conştiinţă, şi poate chiar, într-o bună zi, a Conştiinţei în Materie face obiectul acelei *yoga supramintale* de

care vom vorbi mai târziu. Există însă numeroase nivele în dezvoltarea conştiinţei-forţă, de la căutătorul sau aspirantul care tocmai s-a trezit la împingerea dinlăuntru şi până la yoghin; şi chiar şi printre aceştia există numeroase trepte - aici este locul unde începe adevărata ierarhie.

Există o ultimă echivalenţă. Nu numai conştiinţa este forţă, nu numai conştiinţa este fiinţă, ci conştiinţa este şi bucurie *Ananda* - Conştiinţă-Bucurie, *Chit-Ananda*. A fi conştient este bucurie. Când am eliberat conştiinţa din miile de vibraţii mintale, vitale, fizice care o absorb descoperim bucuria. Toată fiinţa este ca umplută de o masă de forţă vie ("ca un stâlp bine format", spune Rig-Veda V.45.), cristalină, fără mişcare, fără obiect - conştiinţă pură, forţă pură, bucurie pură, pentru că este acelaşi lucru - o bucurie *solidă,* o substanţă de bucurie vastă, liniştită, care pare să nu aibă nici sfârşit nici cauză, care pare să fie peste tot, în lucruri, în fiinţe, temelia lor secretă şi secreta lor nevoie de a creşte - nimeni nu vrea să părăsească viaţa, pentru că ea se află pretutindeni. Care nu are nevoie de nimic pentru a fi, ea *este*, fără nici o îndoială, ca o stâncă de-a lungul tuturor timpurilor, tuturor locurilor, ca un surâs în spatele lucrurilor şi peste tot. Toată Enigma universului este aici. Nu există alta. Un surâs imperceptibil, un nimic care este totul. Şi toată această bucurie, pentru că totul este Spiritul care este bucurie, *Sat-Chit-Ananda*, Existenţă-Conştiinţă-Bucurie, triadă eternă care este universul şi ceea ce suntem şi noi, secret pe care trebuie să-l descoperim şi să-l trăim de-a lungul îndelungatei călătorii evolutive: "Din bucurie toate aceste fiinţe s-au născut; prin bucurie ele există şi cresc; la bucurie ele se întorc" (Taittiriya Upanishad III.6).

CAPITOLUL VI

PACIFICAREA VITALULUI

Limitele Moralei

Există o zonă a fiinţei noastre care este în acelaşi timp sursa unei mari dificultăţi şi a unei mari puteri. O sursă de dificultăţi, pentru că ea bruiază toate comunicaţiile din afară sau de sus opunându-se frenetic tuturor eforturilor noastre de tăcere mintală; ea încleiază conştiinţa la nivelul micilor sale ocupaţii şi preocupări, şi o împiedică să călătorească liber înspre alte zone. O sursă de putere, pentru că este locul de contact cu marea forţă de viaţă din noi. Am numit regiunea cuprinsă între inimă şi sex, şi pe care Sri Aurobindo o numeşte *vitalul.*

Este locul tuturor amestecurilor; aici plăcerea este legată în mod inextricabil de suferinţă, necazul de bucurie, răul de bine şi farsa de adevăr. Diferitele spiritualităţi ale lumii au aflat aici atâtea neplăceri încât au preferat să pună cruce pe acest domeniu periculos şi să nu păstreze decât emoţiile zise religioase, invitând neofitul să arunce toate celelalte lucruri. Se pare într-adevăr că toată lumea este de acord: natura umană este de neschimbat. Dar această *chirurgie morală,* cum spune Sri Aurobindo,[1] prezintă un dublu neajuns; pe de o parte, ea nu purifică cu adevărat, pentru că emoţiile de sus, oricât de rafinate ar fi ele, sunt de asemenea amestecate cu cele de jos, pentru simplul motiv că sunt sentimentale, şi deci parţiale; pe de altă parte, ea nu aruncă cu adevărat - ea refulează. Vitalul este o putere în sine, cu totul independentă de argumentele noastre rezonabile sau morale, şi, dacă vrem să-l tiranizăm sau să-l brutalizăm printr-o asceză sau printr-o disciplină radicală, ne expunem pericolului ca într-o zi să-l vedem răzvrătindu-se, la cea mai mică fisură - şi ştie să se răzbune cu vârf şi îndesat - sau, dacă avem destulă voinţă pentru a-i impune legea noastră mintală şi morală, poate că vom triumfa,

dar vom slei în acelaşi timp forţa de viaţă din noi, pentru că vitalul nemulţumit face grevă, şi ne trezim purificaţi de rău, cu siguranţă, dar în acelaşi timp şi de binele vieţii - incolori şi inodori. În plus, morala nu funcţionează decât în limitele funcţionării minţii; ea nu are acces în regiunile subconştiente sau supraconştiente, nici în moarte, nici în somn (care, cu toate, acestea ocupă o zi din trei în existenţa noastră, astfel încât pentru şaizeci de ani de viaţă avem dreptul la patruzeci de ani de viaţă morală trează şi la douăzeci de ani de imoralitate; curioasă aritmetică). Altfel spus, morala nu depăşeşte limitele micii personalităţi frontale. Deci ceea ce trebuie impus fiinţei noastre nu este o disciplină morală şi radicală ci o disciplină spirituală şi integrală, care va respecta fiecare parte a naturii noastre, eliberând-o însă de amestecul său; căci, într-adevăr, nu există rău absolut nicăieri, nu există decât amestecuri.

În rest, căutătorul nu gândeşte în termeni de bine şi de rău (admiţând că mai "gândeşte" încă), ci în termeni de exactitudine şi de inexactitudine.

Când marinarul vrea să ştie unde se află, el nu se serveşte de iubirea sa pentru mare ci de un sextant, şi are grijă ca oglinda să fie curată. Şi dacă oglinda noastră nu este curată, nu vedem nimic din realitatea lucrurilor şi a fiinţelor, pentru că vom descoperi peste tot imaginea propriilor noastre dorinţe sau a fricilor noastre, peste tot ecoul propriei noastre gălăgii, şi nu numai în această lume, ci în toate lumile, pe timp de veghe, în somn şi în moarte.

În mod evident pentru *a vedea* trebuie să încetăm de a ne mai afla fi în mijlocul tabloului. Căutătorul va face deci distincţie între lucrurile care îi întunecă viziunea şi cele care îl fac să vadă limpede; aceasta va reprezenta esenţialul "moralei" sale.

Obişnuinţa de a Răspunde

Primul lucru pe care-l va observa în explorarea vitalului este o fracţiune a minţii ce pare să aibă o singură funcţie, aceea de a da o formă (şi o justificare) impulsunilor noastre, sentimentelor noastre, dorinţelor noastre; este ceea ce Sri Aurobindo numeşte *mintea vitală.* Am văzut deja necesitatea tăcerii mintale şi vom extinde disciplina noastră şi la acest strat inferior al minţii. De acum vom vedea clar şi aici; fără toate înfrumuseţările mintale, diversele

vibraţii ale fiinţei noastre se vor descoperi în adevărata lor lumină şi la adevăratul lor nivel. Şi mai ales le vom vedea venind. În această zonă de tăcere ce suntem de aici încolo, cele mai mărunte deplasări de substanţă (mintală, vitală sau altele) vor acţiona asupra noastră ca nişte semnale; imediat vom şti că ceva a atins atmosfera noastră. Atunci vom lua cunoştinţă, în mod spontan, cu anumite vibraţii pe care oamenii le emană constant fără ca măcar să-şi dea seama, şi vom şti de îndată despre ce e vorba sau în faţa cui ne aflăm (lustruiala exterioară neavând nimic de-a face, cel mai adesea, cu această mică realitate care vibrează). Relaţiile noastre cu lumea exterioară vor deveni clare, vom cunoaşte deceul simpatiilor şi antipatiilor noastre sau al fricilor noastre, al indispoziţiilor noastre, şi vom putea face ordine, rectifica reacţiile noastre, accepta vibraţiile care ne ajută, înlătura pe cele care ne întunecă, neutraliza pe cele care vor să ne facă rău. Pentru că ne dăm seama de un fenomen foarte interesant: tăcerea noastră interioară are o putere. Dacă, în loc de a răspunde vibraţiei care ne vine, rămânem într-o nemişcare interioară absolută, vom vedea că această nemişcare *dizolvă* vibraţia; este ca un câmp de zăpadă în jurul nostru, în care toate ciocnirile sunt sesizate, anulate. Putem să luăm exemplul simplu al furiei; dacă în loc de a începe să vibrăm în interior la unison cu cel care vorbeşte am şti să rămânem nemişcaţi înlăuntru, vom vedea furia celuilalt dizolvându-se încetul cu încetul, ca un fum. Mama remarca că această nemişcare interioară, sau această putere de a nu răspunde, poate opri chiar şi braţul unui ucigaş sau zvîcnirea şarpelui. Numai că nu este vorba de a avea o mască impasibilă în timp ce înăuntru fierbem; nu se trişează cu vibraţiile (animalul o ştie bine); nu este vorba de aşa zisa "stăpânire de sine", care nu este decât o stăpânire a aparenţelor ci de adevărata stăpânire, interioară. Şi această tăcere poate să anuleze orice vibraţie, pentru simplul motiv că toate vibraţiile, de orice tip ar fi ele, sunt *contagioase* (vibraţiile cele mai înalte ca şi cele mai joase, să remarcăm acest lucru; în acest fel Maestrul poate să transmită nişte experienţe spirituale sau o putere unui discipol) şi depinde de noi dacă acceptăm contagiunea sau nu; dacă ne este frică, înseamnă că am acceptat deja contagiunea, şi deci am acceptat lovitura omului mânios sau muşcătura şarpelui (putem să acceptăm lovitura şi din iubire; povestea lui Sri Ramakrishna este semnificativă, atunci când văzu un căruţaş brutalizând

un bou, scoase dintr-o dată un ţipăt de durere, şi se trezi flagelat, sângerând, cu urme de curele pe spate). La fel pentru suferinţele fizice; putem să ne lăsăm cuprinşi de contagiunea unei vibraţii dureroase sau să circumscriem punctul şi, eventual, după gradul nostru de stăpânire, să anulăm suferinţa, adică să deconectăm conştiinţa din punctul bolnav. Cheia stăpânirii este întotdeauna tăcerea, la toate nivelele, pentru că, în tăcere, distingem vibraţiile, şi a le distinge înseamnă a putea să le captăm. Există nenumărate aplicaţii practice, şi mai ales nenumărate ocazii pentru a face progrese. Viaţa exterioară obişnuită (care nu este obişnuită decât pentru cei care trăiesc în mod obişnuit) devine un imens câmp de experienţă şi de manipulare de vibraţii; de aceea Sri Aurobindo a vrut întotdeauna s-o amestece cu yoga sa. De unul singur, este foarte uşor să se trăiască în perfecta iluzie a stăpânirii de sine.

Dar această putere de tăcere sau de nemişcare interioară are aplicaţii mult mai importante; dorim să vorbim de propria noastră viaţă psihologică. Acest vital, o ştim, este locul a numeroase mizerii şi perturbaţii, dar şi izvorul unei mari forţe; este vorba deci - puţin ca în legenda indiană a lebedei care separa apa de lapte - de a extrage forţa de viaţă fără complicaţiile acesteia şi fără a ne extrage pe noi înşine din viaţă. Mai trebuie spus că adevăratele complicaţii nu sunt în viaţă, ci în noi înşine, şi că toate împrejurările exterioare sunt imaginea exactă a ceea ce suntem? Ori, marea dificultate a vitalului este aceea că se identifică în mod greşit cu tot ceea ce pare să iasă din el; acesta spune: suferinţa "mea", depresiunea "mea", temperamentul "meu", dorinţa "mea", şi se ia drept tot felul de mici eu care nu sunt el. Dacă suntem convinşi că toate aceste poveşti sunt povestea noastră, nu este nimic de făcut, evident, decât să suportăm mica familie până ce şi-a terminat criza. Dar dacă suntem capabili să facem linişte înăuntru, vedem clar că nimic din toate acestea nu este al nostru; totul vine din afară, am mai spus-o. Prindem mereu aceleaşi lungimi de undă, ne lăsăm cuprinşi de toate contagiunile. Spre exemplu, ne aflăm în tovărăşia cutărei sau cutărei persoane, suntem cu totul tăcuţi şi nemişcaţi înlăuntru (ceea ce nu ne împiedică să vorbim în afară şi să acţionăm normal), dintr-o dată, în această transparenţă, simţim ceva care ne trage sau care caută să intre în noi, ca o presiune sau o vibraţie împrejur (care poate să se traducă printr-o indispoziţie de nedefinit), dacă agăţăm vibraţia, ne

vom afla, cinci minute după aceea, luptând împotriva unei depresiuni, sau având o anume dorință, o anume febrilitate - am prins contagiunea. Şi câteodată nu sunt nici măcar vibrații, sunt niște adevărate valuri care ne cad deasupra. Nu este nevoie să fii însoțit pentru aceasta; putem să fim singuri în Himalaia şi să primim la fel de bine vibrațiile lumii. Unde este febrilitatea "noastră", dorința "noastră" în toate acestea? dacă nu într-o obişnuință de a agăța la nesfârşit aceleaşi impulsiuni. Dar căutătorul care a cultivat tăcerea, nu se mai lasă înşelat de această *falsă identificare*,[2] a sfârşit prin a descoperi în jurul lui ceea ce Sri Aurobindo numeşte circumconştientul,[3] acest câmp de zăpadă peste tot împrejur, care poate să fie foarte luminos şi puternic, solid, sau care poate să se întunece, să se tulbure, sau chiar să se dezagrege complet, în funcție de starea noastră interioară. Este un fel de atmosfera individuală, sau un *înveliş protector* (destul de sensibil pentru a ne face să simțim apropierea unei persoane, sau să ne facă să evităm un accident tocmai în momentul în care ne va atinge) şi aici putem să simțim şi să înhățăm vibrațiile psihologice *înainte* ca ele să intre. În general, ele şi-au luat într-atât obişnuința de a intra în noi ca la ele acasă, prin afinitate, încât nici măcar nu le simțim venind; mecanismul de însuşire şi de identificare este instantaneu; dar tăcerea pe care am cultivat-o a creat o transparență suficientă pentru ca să le putem vedea venind, apoi să le oprim la intrare şi să le respingem. Câteodată, după ce le-am respins, ele vor rămâne să dea roată în circumconştient*, în aşteptarea celei mai mici ocazii pentru a intra - vom putea simți într-un mod foarte limpede mânia, dorința, depresiunea *dând târcoale* în jurul nostru - dar, odată frânată tendința lor de a interveni, aceste vibrații îşi vor pierde forța, apoi ne vor lăsa liniştiți. Am realizat desprinderea. Şi vom fi complet surprinşi într-o zi când vom vedea că anumite vibrații, care păreau irezistibile, nu ne mai ating; sunt ca şi golite de puterea lor şi se perindă ca pe un ecran de cinema; putem chiar să vedem dinainte, cu curiozitate, mica răutate care îşi va încerca încă o dată tertipurile. Sau ne vom da seama că anumite stări psihologice se năpustesc la oră fixă, sau se repetă urmând anumite mişcări ciclice (este ceea ce Sri

* Doar dacă nu se înfundă în subconştient. Vom vorbi despre aceasta mai târziu, odată cu studiul acestei zone.

Aurobindo şi Mama numesc *formații*, adică un amalgam de vibrații care, prin obişnuita sa repetare, a sfârşit prin a dobândi un fel de personalitate independentă) şi vom vedea că atunci când agățăm aceste formații, ele n-au liniște până ce nu s-au depănat de la un capăt la altul, *precum un disc de gramofon.*[4] Noi trebuie să ştim dacă vrem să "jucăm" sau nu. Există mii de experiențe posibile, este o lume de observații. Dar descoperirea esențială pe care o vom face, este aceea că există foarte puțin "noi" în toate acestea, afară de *obişnuința de a răspunde.*[5] Atât timp cât, din ignoranță, ne identificăm în mod fals cu vibrațiile vitale, este imposibil să schimbăm câtuşi de puțin din natura noastră, doar prin amputare, dar din ziua în care am văzut mecanismul se poate schimba totul, pentru că putem să nu răspundem, putem să dizolvăm prin tăcere vibrațiile perturbatoare şi să ne conectăm altundeva dacă dorim. Natura umană poate fi schimbată, în ciuda tuturor dictoanelor. Nu există nimic în conştiința sau în natura noastră care să fie fixat în mod ineluctabil, totul nu este decât un joc de forțe sau de vibrații, care prin recurența lor regulată, ne dau iluzia unei necesități "naturale". Şi de aceea yoga lui Sri Aurobindo ia în considerare *posibilitatea unei răsturnări totale a regulilor care guvernează de obicei reacțiile conştiinței.*[6]

Prin descoperirea mecanismului vom afla şi adevărata metodă a stăpânirii vitale, care nu este chirurgicală ci pacificatoare; nu se reduce dificultatea vitală luptându-se în mod vital împotriva ei, ceea ce nu face decât să epuizeze energiile noastre fără a epuiza existența sa universală ci, de pe o altă poziție, neutralizând-o printr-o pace tăcută: *Dacă statorniciți pacea*, scria Sri Aurobindo unui discipol, *devine uşor să se curețe vitalul. În schimb, dacă începeți numai să curățați şi să curățati, fără ca să faceți nimic altceva, veți înainta foarte încet, căci vitalul devine murdar şi iarăşi murdar, şi trebuie să-l curățați de o sută de ori. Pacea este ceva curat în sine, şi dacă o statorniciți în dumneavoastră, este un fel pozitiv de a a ajunge la capăt. A căuta numai noroiul şi a curăța este un drum negativ.*[7]

Forţele Adverse

Există o altă dificultate, căci vibraţiile care vin de la oameni sau de la vitalul universal nu sunt singurele care deranjează căutătorul (de altfel n-am şti să le distingem unele de altele, indivizii fiind doar nişte *posturi releu*[8] ale vitalului universal, sau ale minţii universale, vibraţiile trecând de la unul la celălalt, într-un circuit închis, la nesfârşit), mai există şi un fel de vibraţie de o calitate neobişnuită, care se distinge prin iuţeala sa năprasnică şi violenţa sa; căutătorul o va simţi cu adevărat prăvălindu-se asupra lui, ca o masă; în câteva clipe va fi "un alt om", uitând de tot ceea ce însemna raţiunea existenţei sale, eforturile sale, scopul său, ca şi cum totul ar fi fost măturat, lipsit de sens, descompus. Este ceea ce Sri Aurobindo şi Mama numesc *forţele adverse*. Sunt nişte forţe foarte conştiente, al căror singur scop, în aparenţă, este acela de a descuraja căutătorul şi de a-l întoarce din drumul pe care şi l-a ales. Primul simptom al prezenţei lor este foarte perceptibil: bucuria se acoperă, conştiinţa se acoperă, şi totul este înfăşurat de o atmosferă de dramă. Imediat ce există suferinţă, putem fi siguri că inamicul este aici. Drama este locul lor de predilecţie, locul unde pot produce maximum de pagube, pentru că ele joacă împreună cu un foarte vechi partener din noi, care nu se poate înfrâna să nu iubească drama, în timp ce, pe de altă parte, ţipă că îi este îndeajuns. Prima lor grijă, în general, este de a ne împinge la hotărâri bruşte, extreme, irevocabile, care vor pune câtă distanţă se poate între noi şi drumul ales - este o vibraţie din ce în ce mai strânsă, tăioasă, care vrea să se execute *imediat*; sau ele vor demonta întregul mecanism al căutării noastre cu o îndemânare remarcabilă, ca să ne demonstreze că ne facem iluzii şi că nu ajungem la nimic; sau cel mai adesea vor crea o stare depresivă jucând cu alt partener bine cunoscut, pe care Sri Aurobindo îl numeşte *omul de durere*: un om care *se acoperă cu o înşeptită manta de tragedie şi de tristeţe, şi care nu şi-ar simţi existenţa justificată dacă nu ar putea să fie colosal de mizerabil.*[9] Toate aceste vibraţii de dezordine, pe care le numim tristeţile "noastre", sau dificultăţile "noastre", au ca rezultat imediat slăbirea sau destrămarea cîmpului nostru protector de zăpadă, lăsând uşa deschisă forţelor potrivnice. Ele au mii de feluri de a ne ataca, căci este cu devărat vorba de un *atac*, şi cu cât suntem mai condiţionaţi, cu atât se înverşunează mai

mult. Se va considera, poate, că exagerăm, dar trebuie să nu fi încercat vreodată să faci un progres pentru a te îndoi de acest lucru; atâta timp cât se merge cu turma, viaţa este relativ uşoară, cu bunele şi relele sale întâmplări, fără prea mult jos dar şi fără prea mult sus; imediat ce vrem să ieşim, o mie de forţe se ridică, foarte interesate - "ca toată lumea" - de ceea ce facem; descoperim cât de bine este organizată întemniţarea. Descoperim chiar şi faptul că suntem capabili de a coborâ tot atât de jos pe cât suntem de capabili de a urca, şi că într-adevăr josurile noastre sunt perfect proporţionale cu capacitatea noastră de înălţime - destui solzi ne vor cădea de pe ochi. Cu puţină onestitate, vedem bine că suntem îm stare de orice şi că, într-un cuvânt, cum spunea Sri Aurobindo, *virtutea noastră este o impuritate pretenţioasă.*[10] Trebuie să nu fi părăsit niciodată personalitatea frontală pentru a mai întreţine oarece iluzii asupra acestui subiect.

Tot felul de nume demonice şi "negre" au fost rezervate, în istoria spirituală a lumii, acestor forţe adverse ca şi cum ele ar fi fost aici doar pentru a-l supune pe căutător damnării şi a provoca necazuri gratuite oamenilor de treabă. Realitatea este puţin diferită căci, unde să fie diavolul dacă nu în Dumnezeu? şi dacă nu se află acolo, nu rămâne mare lucru în Dumnezeu, căci această lume este destul de rea, la fel şi multe alte lumi, încât nu mai rămâne mare lucru care să fie pur, decât poate un punct matematic fără dimensiune, care să nu facă umbră. Dar experienţa ne arată că aceste forţe perturbatoare îşi au locul lor în economia universală, şi că nu sunt perturbatoare decât la nivelul micii noastre conştiinţe momentane, şi în plus, au acest rol într-un scop determinat. Mai întâi, ele ne agaţă întotdeauna ca urmare a defectului armurii noastre; dacă am fi solizi şi dintr-o singură bucată, ele n-ar putea să ne zguduie nici o secundă. Apoi, dacă în loc de a ne plânge şi de-a acuza pe diavol sau răutatea lumii, am privi în noi înşine, ne-am da seama că fiecare din aceste atacuri a descoperit una din nenumăratele noastre şmecherii de om cinstit, sau, după cum spune Mama, a tras puţin *micile mantii pe care le punem ca să nu vedem.* Micile mantii, sau cele mari, nu sunt numai pe rănile noastre, sunt peste tot în lume, pe micile sale neajunsuri şi pe enormele sale vanităţi; şi dacă forţele perturbatoare le trag câteodată puţin cam violent, nu este din întâmplare şi nici dintr-o răutate gratuită, ci pentru a ne face să vedem clar şi să ne forţeze

către o perfecțiune în fața căreia ne eschivăm; pentru că avem supărătoarea înclinare ca imediat ce am înțeles un fir de adevăr sau un pai de ideal să-l închidem de trei ori cu cheia într-o construcție ermetică și de infailibilă, și să nu mai dorim să ne mișcăm de acolo. Cu alte cuvinte, atât pentru om cât și pentru lume, aceste forțe puțin grațioase, sunt niște instrumente de progres. "Ceea ce te face să cazi este însuși lucrul prin care te ridici", spune Kularnava Tantra în înțelepciunea sa. Protestăm împotriva "catastrofelor" aparent inutile și arbitrare care vin să lovească inima noastră sau carnea noastră și acuzăm "Dușmanul", dar *n-ar fi mai degrabă sufletul însuși (nu mintea exterioară, ci Spiritul dinlăuntru) care a acceptat și* a ales *aceste încercări pentru a se dezvolta și a trece rapid prin experiența necesară, de a-și tăia drumul,* durchhauen, *chiar cu riscul de a-și deterioara grav viața sa exterioară și corpul său? Nu s-ar putea ca pentru sufletul nostru în creștere, pentru Spiritul din lăuntrul nostru, dificultățile, obstacolele, atacurile să fie un mijloc de a crește, de a-și intensifica forța, de a-și lărgi experiența, de a se antrena pentru victoria spirituală?*[11] Strigăm împotriva răului, dar dacă n-ar fi fost aici ca să ne asedieze și să ne provoace, de un car de ani am fi prins Adevărul veșnic pentru a face din el o mică nerozie curățică și bine instalată. Adevărul se mișcă, are picioare, iar prinții tenebrelor sunt aici pentru a veghea, puțin cam brutal, pentru ca el să nu adoarmă. *Negațiile despre Dumnezeu ne sunt la fel de utile ca și afirmațiile despre e*l, spune Sri Aurobindo.[12] *Adversarul nu va dispare*, spune Mama, *decât atunci când nu va mai fi necesar în lume. Și știm foarte bine că este necesar, ca și piatra de încercare pentru aur, pentru a vedea dacă este adevărat.*

Pentru că, la urma urmelor, poate că Dumnezeu nu este doar un punct matematic pur, în afara acestei lumi; poate că El este toată această lume și toată această impuritate care lucrează și suferă pentru a deveni perfectă și a-și aduce aminte de Sine aici pe pământ.

Metoda pentru forțele adverse este aceeași ca și pentru celelalte vibrații: tăcere, nemișcare interioară care lasă să treacă valul. Poate că nu vom reuși dintr-o dată să dizolvăm atacurile lor, ci, din ce în ce mai mult, ele vor apare ca și cum s-ar desfășura la suprafața ființei noastre; putem să fim zguduiți, răscoliți, și totuși, foarte profund, vom simți acest "Martor" în noi, care nu este atins - care nu este niciodată atins - care nu suferă. Cădem și ne ridicăm, și de fiecare

dată suntem mai puternici. Singurul păcat este acela de a fi descurajat. Practic, cel care urmează yoga integrală va fi mult mai expus decât ceilalți (Sri Aurobindo spunea adesea că yoga sa este o *bătălie*)[13] pentru că el vrea *să înglobeze totul în conștiința sa*, fără a suprima ceva, și pentru că nu există doar o trecătoare de forțat, înspre beatitudinea din înalt, nu doar un paznic al comorii de învins, ci mai multe trecători, la dreapta și la stânga și în jos, și la toate nivelele ființei noastre, și nu doar o comoară de descoperit.

Vitalul Adevărat

Există o trecătoare pe care trebuie să o învingem, dacă vrem să aflăm adevărata forță de viață în spatele vieții neliniștite a omului frontal. După spiritualitățile tradiționale, această trecere este însoțită de tot felul de mortificări și de renunțări (care, în treacăt spus, exaltă mai ales buna impresie pe care ascetul o are despre el însuși), dar noi urmărim altceva; nu căutăm să părăsim viața, ci să o lărgim; nu căutăm să renunțăm la oxigen pentru hidrogen sau viceversa, ci să studiem compoziția conștiinței și să vedem în ce condiții ne va da o apă clară și o funcționare mai bună. Yoga este *o mai mare artă de a trăi*, spunea Sri Aurobindo.[14] *Atitudinea ascetului care spune: "Nu vreau nimic", și atitudinea omului din lume care spune: "Vreau aceasta", înseamnă același lucru,* observă Mama. Unul poate fi la fel de atașat de renunțarea sa pe cât este celălalt de posesia sa. În fapt, atâta timp cât avem nevoie să renunțăm la un lucru cât de mic, nu suntem gata, suntem vârâți până-n gât în dualități. Ori, noi putem face, fără o disciplină specială, un anumit număr de observații. Mai întâi, este îndeajuns să i se spună vitalului: "Renunță la aceasta, abandonează aceea", pentru ca el să fie apucat de o poftă năprasnică; sau, dacă acceptă să renunțe, este pentru că el înțelege să-și plătească cu altă monedă și, dacă tot se află la acest lucruri, va prefera o renunțare mare în locul uneia mici, pentru că el este acela care funcționează în toate cazurile, în mod negativ sau pozitiv - pentru el, cele două părți sunt la fel de hrănitoare. Dacă am demascat acest simplu lucru, vom sesiza întreaga funcționare a vitalului, de sus până jos, adică indiferența sa totală la sensibilitățile noastre umane - suferința îl interesează tot atât cât bucuria, lipsirea de ceva tot atât cât abundența, ura tot atât cât iubirea, tortura tot

atât cât extazul; în toate cazurile el se îngraşă. Pentru că este o Forţă, şi este aceeaşi Forţă în suferinţă şi în plăcere. Astfel se revelează, cu cruzime, ambivalenţa absolută a tuturor sentimentelor, fără excepţie, care alcătuiesc delicatesa personalităţii noastre frontale. Toate sentimentele noastre sunt inversul altora; în orice moment se pot schimba în "contrariul" lor - filantropul decepţionat (sau mai degrabă vitalul decepţionat în filantrop) devine pesimist, apostolul sârguincios se retrage în deşert, necredinciosul ireductibil devine sectant, şi purul se oţăreşte la tot ceea ce nu îndrăzneşte să facă. Şi am înţeles un alt cusur al vitalului de suprafaţă: este un *incorigibil şarlatan,*[15] joacă pe toate planurile (nu ştim nici măcar dacă moartea mamei noastre nu face parte din plăcerile sale). De fiecare dată când scoate un ţipăt de dezaprobare sau de durere (orice ţipăt), există o maimuţă care îşi bate joc în noi. Noi ştim toate acestea, şi totuşi, suntem mereu la fel de sentimentali. Şi pentru a-şi desăvârşi talentele sale, excelează în a încurca totul - este încurcătorul încarnat - ia forţa sentimentelor sale drept forţa adevărului şi *înlocuieşte înălţimile cu vârful unui vulcan fumegător din fundul unui hău.*[16]

O altă observaţie, care decurge din prima, se impune imediat: este completa neputinţă a vitalului de a ajuta pe altcineva sau, în mod simplu, de a comunica cu ceilalţi, afară de cazul când există conjuncţie de egoisme. Nu există vibraţie vitală emisă de noi, sau mai degrabă preluată de noi, care să nu se poată schimba imediat, la celălalt, în contrariul său; este suficient să vrei binele cuiva pentru ca automat să se trezească răul corespunzător, ca şi cum acesta ar fi fost absorbit în acelaşi timp cu binele, sau rezistenţa corespunzătoare, sau voinţa contrarie - mecanismul pare la fel de spontan şi de inevitabil ca şi o reacţie chimică. În realitate însă, vitalul nu caută să ajute, ci caută să apuce, mereu, în toate felurile. Toate sentimentele noastre sunt colorate de acaparare. Simplu fapt că suferim, de exemplu, în faţa trădării unui prieten - orice fel de suferinţă - este într-adevăr semnul egoului nostru, căci dacă am iubi cu adevărat fiinţele pentru ele însele, nu pentru noi, le-am iubi oricum, chiar dacă ne-au devenit duşmane; în orice împrejurare am avea bucuria existenţei lor. Într-adevăr, necazurile şi suferinţele noastre sunt întotdeauna semnul unui amestec, şi deci mereu mincinoase. Numai bucuria este adevărată. Pentru că singurul lucru adevărat în noi este eul care îmbrăţişează toate existenţele şi toate contrariile

posibile ale existenţei. Suferim pentru că punem lucrurile în afara noastră. Când totul este înăuntru, totul este bucurie, pentru că nu mai există găuri nicăieri.

Vom protesta totuşi în numele sentimentelor noastre, vom spune: "Dar Inima?" cu majusculă. Tocmai, inima, există loc mai amestecat? Pe deasupra, îşi pierde repede suflul, şi aceasta va fi cea de-a treia noastră observaţie. Capacitatea noastră de bucurie este mică, capacitatea noastră de suferinţă este mică, suntem repede blazaţi de cele mai rele calamităţi, ce suferinţă am avut care să nu fi fost ştearsă? Putem să deţinem puţin din această mare Forţă de Viaţă - *nu suportăm încărcătura*, spune Mama - doar un suflu în plus şi ţipăm de bucurie sau de durere, plângem, dansăm, leşinăm. Pentru că este aceeaşi Forţă ambiguă care curge şi care, curând, dă pe afară. Forţa de Viaţă nu suferă; ea nu este tulburată, exaltată, rea, bună - ea este, ea curge imensă şi liniştită. Toate semnele contrare pe care le îmbracă în noi sunt numai vestigii ale evoluţiei noastre trecute, pentru că eram mici, foarte mici şi separaţi, şi era nevoie să ne apărăm de această enormitate vie, prea intensă pentru micimea noastră, şi să distingem vibraţiile "utile" de vibraţiile "dăunătoare", unele fiind însoţite de un coeficient pozitiv de plăcere sau de simpatie sau de bine, celelalte de unul negativ de suferinţă sau de repulsie sau de rău; dar suferinţa nu este decât o intensitate puţin prea mare a aceleiaşi Forţe, şi plăcerea prea intensă se schimbă în contrariul său dureros: *Este vorba de nişte convenţii ale simţurilor noastre*, spune Sri Aurobindo,[17] *este de ajuns să deplasezi un pic acul conştiinţei*, spune Mama. *Pentru o conştiinţă cosmică, în starea sa de cunoaştere completă şi de experienţă completă, toate contactele sunt percepute ca o bucurie*, Ananda.[18] Doar îngustimea conştiinţei, insuficienţa conştiinţei, este cauza tuturor durerilor noastre, morale şi chiar fizice, şi a neputinţei noastre, şi a acestei veşnice tragi - comedii a existenţei. Dar remediul nu este de a lăsa să moară acest vital, cum ar dori-o moraliştii, ci de a-l lărgi, nu de a renunţa, ci de accepta mai mult, mereu mai mult, şi de a extinde conştiinţa. Pentru că este însuşi sensul evoluţiei. Într-un cuvânt, singurul lucru la care trebuie să renunţăm, este ignoranţa şi micimea noastră. Când ne agăţăm frenetic de mica noastră personalitate frontală, de comediile şi de vâscozitatea sa sentimentală, şi de durerile sale sfinţite, nu suntem cu adevărat "umani", suntem nişte întârziaţi din pleistocen,

ne apărăm dreptul nostru la suferință și la durere sufletească.[19] Căutătorul nu va mai fi înșelat de jocul echivoc care se desfășoară în vitalul său de suprafață, dar va păstra pentru încă multă vreme obișnuința de a răspunde miilor de mici vibrații biologico-sentimentale care ne dau roată. Este o trecere destul de lungă, ca trecerea de la mintea pisăloagă la tăcerea mintală, și această tranziție este însoțită de perioade de oboseală intensă, pentru că organismul își pierde obișnuința de a-și reînnoi energiile la sursa superficială comună (care pare, foarte repede, grosolană și greoaie când s-a gustat din celălalt fel de energie), fără a avea încă capacitatea de a rămâne în mod continuu conectat la adevărata sursă, de unde anumite "goluri"; dar și acolo va fi ajutat de Forța descendentă care va contribui puternic la stabilirea unui nou ritm în el - va remarca chiar, cu o mirare mereu reînnoită, că dacă face numai un foarte mic pas înainte, Ajutorul de sus va face zece înspre el, ca și cum ar fi fost așteptat. A crede că este o muncă negativă ar fi cu totul greșit; vitalului îi place, cu siguranță, să spună că face mari eforturi pentru a lupta împotriva lui însuși, și este un fel dibaci de a se feri, la dreapta sau la stânga; dar în realitate, căutătorul nu ascultă de un imperativ negativ și auster; urmărește o presiune pozitivă a ființei sale; pentru că el crește în mod real și normele de ieri sau plăcerile de alaltăieri îi par la fel de firave ca dieta unui sugar - nu se mai află în largul său acolo, are ceva mai bun de făcut, de trăit mai bine. De aceea este foarte dificil să faci ca drumul să fie înțeles de cineva care nu a încercat; nu va vedea în el decât punctul său de vedere de astăzi, sau mai degrabă pierderea punctului său de vedere. Și totuși, dacă am știi în ce măsură pierderea punctului de vedere este un progres, și cum se schimbă viața când se trece din stadiul adevărurilor închise în cel al adevărurilor deschise - un adevăr ca viața însăși, prea mare pentru a se lăsa prins în capcana punctelor de vedere, pentru că acesta îmbrățișează toate punctele de vedere și vede utilitatea fiecărui lucru în fiecare stadiu al unei dezvoltări infinite; un adevăr prea mare pentru a se nega pe sine însuși și a trece la nesfârșit într-un adevăr mai înalt.

În spatele acestui vital infantil, îngrijorat, repede epuizat, descoperim un vital calm și puternic - ceea ce Sri Aurobindo numea *vitalul adevărat* - un vital care conține însăși esența Forței de Viață, fără toate excrescențele sale sentimentale și dureroase. Intrăm într-o

stare de concentrare liniștită, spontană, așa cum poate fi marea sub jocul valurilor. Și această nemișcare fundamentală nu este o atonie nervoasă, cum nici tăcerea mintală nu este o amorțeală cerebrală, este o bază de acțiune. Este o putere concentrată care poate să pună în mișcare toate actele, să suporte toate șocurile, chiar și cele mai violente și mai îndelungi fără a-și pierde repaosul. Tot felul de capacități noi se pot ivi în această nemișcare vitală, în funcție de gradul dezvoltării noastre, dar mai întâi o nesecată sursă de energie - imediat ce apare oboseala este semnul sigur că am căzut din nou în agitația superficială. Capacitățile de lucru sau chiar de efort fizic sunt multiplicate, hrana și somnul încetează de a mai fi sursa unică și preocupantă a înnoirii energiilor (somnul își schimbă natura, vom vedea, și hrana poate fi redusă la un minumum igienic fără toate îngreunările și bolile pe care le antrenează de obicei). Se pot manifesta totodată alte puteri care trec drept "miraculoase", dar sunt niște *miracole cu metodă*; nu este cazul să vorbim aici; mai bine să facă fiecare această experiență. Să spunem în mod simplu că dacă suntem capabili să stăpânim o singură vibrație vitală în noi înșine, suntem în mod automat capabili să stăpânim aceeași vibrație pretutindeni în lume unde o vom întâlni. Apoi, în această imobilitate, se va stabili în mod permanent un alt semn: absența suferinței și un fel de bucurie inalterabilă. Imediat ce omul obișnuit primește un șoc fizic sau moral, reacția sa imediată este de a se strânge în el însuși; el se contractă, intră în fierbere și amplifică răul. Dimpotrivă, căutătorul, după ce va stabili o oarece imobilitate în el, va vedea că această imobilitate dizolvă șocurile, pentru că este *largă;* pentru că nu mai este un mic individ adunat asupra sa însuși, ca asupra unei dureri de stomac, ci o conștiință care depășește limitele corpului său - vitalul pacificat, ca și mintea tăcută, se universalizează în mod spontan: *Odată cu experiența în yoga, conștiința se lărgește în toate direcțiile - împrejur, dedesubt, deasupra - și în fiecare direcție la infinit. Când conștiința s-a eliberat, yoghinul nu va mai trăi în corp, ci în această înălțime, în această profunzime, în această întindere infinită. Baza sa este un vid infinit sau o tăcere infinită, dar în acest vid sau în această tăcere totul se poate manifesta: Pacea, Libertatea, Puterea, Lumina, Cunoașterea, Bucuria-* Ananda.[20] Imediat ce apare suferința, de orice fel ar fi ea, este semnul imediat al unei îngustări a ființei și a unei pierderi de conștiință.

Există un corolar foarte important la această lărgire a ființei care ne va face să înțelegem necesitatea absolută a nemișcării vitale, nu numai pentru claritatea comunicațiilor sau pentru puterea noastră de acțiune sau pentru bucuria noastră de a trăi, ci în mod simplu pentru securitatea noastră. Atâta timp cât ne aflăm în obișnuitul mic om frontal, vibrațiile sunt mici, șocurile sunt mici, bucuriile sunt mici, suntem protejați tocmai de micimea noastră; dar când debarcăm în Vitalul universal, aflăm aceleași vibrații, sau mai degrabă acele forțe, la o scară uriașă, universală, căci ele sunt cele care fac lumea să danseze precum ne fac pe noi să dansăm, și dacă n-am învățat o perfectă *egalitate* sau nemișcare interioară, suntem măturați. Și acest lucru este adevărat nu numai în privința Vitalului universal ci și pentru toate planurile de conștiință, căci putem, și trebuie (cel puțin căutătorul integral) să realizăm conștiința cosmică la toate nivelele, în Supraconștient, în minte, în vital și chiar și în corp; ori, atunci când se va ridica în Supraconștient, căutătorul va înțelege că și intensitățile Spiritului pot fi fulgerătoare (în realitate, este mereu aceeași Forță, divină, aceeași Conștiință-Forță, sus sau jos, în Materie sau în Viață sau în Minte, sau mai sus, dar cu cât Ea coboară cu atât este mai întunecată, deformată, fragmentată de mediile pe care le traversează) iar în cazul în care căutătorul, ieșind din densitatea sa grea, ar vrea să se ridice prea repede, să forțeze etapele, fără să fi avut grijă să stabilească o bază clară și de nezdruncinat, este posibil să explodeze ca un cazan cu aburi. Deci limpezimea vitală nu este o afacere de morală, ci o chestiune tehnică, dacă îndrăznim să spunem astfel, sau chiar organică. În mod practic, marea Mărinimie este mereu aici pentru a ne împiedica să facem experiențe premature; poate că nu suntem înguști și mici decât atâta timp cât avem nevoie să fim înguști și mici.

În cele din urmă, când vom cuceri nemișcarea vitală, ne vom da seama că putem începe să-i ajutăm pe ceilalți cu o oarecare eficacitate. Căci a-i ajuta pe ceilalți nu este o problemă de sentiment sau de milă, ci o problemă de putere; o chestiune de viziune, o chestiune de bucurie. În această liniște, nu numai că vom avea bucuria care radiază, ci și viziunea care împrăștie umbrele; spontan, vom percepe toate vibrațiile; și a putea să le distingem înseamnă a putea să le manipulăm, să le domolim, să le îndepărtăm, sau chiar să le schimbăm. Liniștea, spune Mama, *este o stare foarte pozitivă; există o*

pace pozitivă care nu este contrariul conflictului - o pace activă, contagioasă, puternică, care domină și care calmează, care face ordine, care organizează. Nu vom da decât un exemplu despre această "pace contagioasă", chiar de-ar fi să anticipăm puțin asupra vieții lui Sri Aurobindo. Era la Pondichéry, cu ani în urmă, în acel sezon în care ploile tropicale, câteodată uraganele, se năpustesc dintr-o dată și fac ravagii. Se baricadează atunci ușile și ferestrele cu șipci groase de bambus. În noaptea aceea năvălise un ciclon, cu torente de ploaie, și Mama ajunsese în grabă în camera lui Sri Aurobindo pentru a-l ajuta să-și închidă ferestrele. Acesta era așezat, ca de obicei, la masa sa de lucru (Sri Aurobindo și-a petrecut mulți ani scriind câte douăsprezece ore pe zi, de la șase seara la șase dimineața, apoi mergea în lung și-n lat timp de opt ore, "pentru yoga"), ferestrele erau larg deschise, nu intrase nici o picătură de ploaie. Pacea care domnea în această cameră, spune Mama, era atât de solidă, atât de compactă, încât ciclonul *nu putea* să intre în ea.

CAPITOLUL VII

CENTRUL PSIHIC

Noi nu suntem Mintea, pentru că toate gândurile ne vin de la o Minte mai largă decât a noastră, universală; noi nu suntem vitalul, nici sentimentele, nici actele noastre, pentru că toate impulsurile ne vin de la un Vital mai larg decât al nostru, universal; şi nu suntem nici acest corp, căci componentele sale ne vin de la o Materie şi ascultă de nişte legi mai mari decât ale noastre, universale. Care este deci acel lucru în noi, care să nu fie mediul nostru, familia noastră, tradiţiile noastre, căsătoria noastră, meseria noastră, care să nu fie jocul Naturii universale sau a împrejurărilor, şi care să ne facă să fim "cu", chiar dacă toate celelalte s-ar prăbuşi? şi mai ales cine este cu când toate celelalte se prăbuşesc, pentru că este ora adevărului *nostru.*

În cursul recunoaşterii noastre, am observat diverşi centri sau nivele de conştiinţă şi am văzut că în spatele acestor centri exista o conştiinţă-forţă care se mişca şi care reunea diversele noastre stări interioare (unul din primele rezultate ale tăcerii mintale şi ale pacificării vitale a fost chiar acela de a separa această conştiinţă-forţă de activităţile mintale şi vitale unde era de obicei încleiată) şi am simţit că acest curent de forţă sau de conştiinţă era realitatea fundamentală a fiinţei noastre în spatele tuturor stărilor noastre interioare. Dar această conştiinţă - forţă este conştiinţa *cuiva.* Cine este deci conştient în noi? cine este centrul, stăpânul? Sau suntem doar marionetele unei oarecare Fiinţe universale care ar fi centrul nostru adevărat, pentru că toate aceste activităţi mintale, vitale şi fizice sunt de fapt nişte activităţi universale? Adevărul este dublu, şi în nici un caz nu suntem nişte marionete, doar când ne îndârjim să luăm personalitatea frontală drept noi înşine, căci ea este marioneta. Avem un centru individual, pe care Sri Aurobindo îl numeşte *fiinţa psihică,* şi un

centru cosmic sau *fiinţă centrală.* Etapă cu etapă, trebuie să le regăsim şi pe unul şi pe celălalt, şi să devenim Stăpânul tuturor stărilor noastre. Pentru moment vom merge să descoperim centrul nostru individual, psihicul, pe care alţii îl numesc suflet.

Este cel mai simplu lucru din lume şi în acelaşi timp cel mai greu. Cel mai simplu, pentru că un copil îl înţelege, sau mai degrabă îl *trăieşte* în mod spontan - copilul este rege, râde! trăieşte în fiinţa sa psihică*. Cel mai dificil, pentru că această spontaneitate este în curând acoperită de tot felul de idei, de sentimente. Atunci începem să vorbim de "suflet", adică nu mai înţelegem nimic din ce vrea să însemne. Toate suferinţele adolescenţei sunt tocmai povestea unei lente întemniţări psihice (spunem "criză de creştere", dar poate că este o criză de sufocare; maturitatea fiind atinsă când sufocarea a devenit o stare naturală) şi toate dificultăţile căutătorului sunt povestea inversă a unei lente extirpări a tuturor amestecurilor vitale şi mintale.

Cu toate acestea, vom vedea că nu este numai o călătorie în sens invers, mai întâi pentru că nu revenim niciodată îndărăt, apoi pentru că copilul psihic pe care-l regăsim la capătul călătoriei (un capăt care este întotdeauna un început) nu mai este un capriciu momentan, ci un regat *conştient.* Căci psihicul este o fiinţă, el creşte - el este miracolul unei copilării veşnice într-un regat din ce în ce mai vast. El este "înăuntru ca un copil care trebuie să se nască", spune Rig - Veda (IX.83.3).

Naşterea Psihică

Primele manifestări ale psihicului sunt bucuria şi iubirea. O bucurie care poate fi peste măsură de intensă şi de puternică dar fără exaltare - liniştită, adâncă ca marea - şi fără obiect. Bucuria psihică nu are nevoie de nimic ca să fie, ea *este*; chiar şi în fundul unei temniţe ea nu se poate împiedica să fie, căci este o stare, nu un sentiment, ca râul care curge şi care este vesel pe oriunde trece, peste noroi sau peste stânci, în câmpie sau în munţi. O iubire care nu este contrariul urii şi care nu are nevoie de nimic pentru a fi, *este*; ea arde liniştită în tot ceea ce întâlneşte, în tot ceea ce vede, în

---

* Există excepţii şi nivele dar acestea aproape că sunt vizibile cu ochiul liber.

tot ceea ce atinge, pentru că ea nu se poate stăpâni să nu iubească, este starea sa; nimic nu este jos pentru ea, nici înalt, nici pur, nici impur; flacăra sa nu poate fi întunecată, şi nici bucuria sa. Şi alte semne o pun în evidenţă: este uşoară, nimic nu o apasă, ca şi cum lumea ar fi jocul său; este invulnerabilă, nimic n-o atinge, ca şi cum ar fi pentru totdeauna dincolo de dureri, deja salvată de toate accidentele; ea este magul, ea vede; este liniştită, liniştită, ca un mic suflu în străfundul fiinţei; vastă ca şi cum ar fi marea pentru milioane de ani. Căci ea este veşnică. Şi este liberă, nimic n-o poate prinde; nici viaţa, nici oamenii, nici ideile, nici doctrinele, nici ţările - este dincolo de toate acestea, mereu dincolo, şi totuşi într-un fel de nenumărat în inima tuturor lucrurilor, ca şi cum ar fi una cu totul. Căci Ea este Dumnezeu în noi.

Pentru ochiul care vede, iată cum apare psihicul: *Când privim pe cineva care este conştient de sufletul său şi care trăieşte în sufletul său*, spune Mama, *avem impresia că se coboară, că intrăm adânc, adânc în persoană, departe, departe, foarte departe înăuntru, în timp ce, în general, când privim ochii oamenilor (există ochi în care nu intrăm, sunt închişi ca o uşă) în sfârşit, când există ochi care sunt deschişi, intrăm; apoi întâlnim destul de aproape, în spate, ceva care vibrează, care străluceşte câteodată, care sclipeşte. Şi atunci, dacă ne înşelăm, spunem: "Oh, are un suflet viu" - nu este aceasta; este vitalul său. Pentru a afla sufletul trebuie să te îndepărtezi de suprafaţă, să te retragi profund, şi să intri, să intri, să cobori, să cobori într-o gaură foarte adâncă, tăcută, nemişcată; şi acolo, există ceva care este cald, liniştit, bogat în conţinut, şi foarte nemişcat, şi foarte plin, ca o blândeţe - acesta este sufletul. Dacă insistăm, şi suntem conştienţi noi înşine, se produce un fel de plenitudine care dă impresia unui lucru complet şi care conţine profunzimi insondabile. Şi simţim că dacă am intra acolo ar exista nişte secrete care s-ar dezvălui, ca reflectarea într-o apă foarte liniştită a ceva care este etern. Şi limitele timpului nu mai există. Avem impresia de a fi fost dintotdeauna şi de a fi pentru veşnicie.*

Dar aici este vorba numai de semne, de o traducere exterioară a ceva care există în sine şi pentru care am dori să avem experienţa directă. Cum să deschidem uşile psihicului? căci este ascuns bine. Şi mai întâi este ascuns de ideile noastre, de sentimentele noastre, care

îl jefuiesc şi-l maimuţăresc fără milă; avem atâtea idei despre ceea ce este înalt şi jos, pur şi impur, divin şi nedivin; atâtea mici zăvoare sentimentale, despre ceea ce este amabil şi neamabil, încât acest biet psihic nu are multe şanse de a se arăta, locul fiind luat deja de această îngrămădeală; imediat ce-şi arată vârful nasului este înhăţat de vital care face din el strălucitoarele sale exaltări, emoţiile sale "divine" şi palpitante, iubirile sale acaparatoare, generozităţile sale preocupante, estetica sa gălăgioasă; este pus în cuşcă de către minte, care face din el idealurile sale exclusive, filantropiile sale imbatabile, moralele sale încuiate cu lacătul; şi de Biserici, de nenumărate Biserici, care îl pun în articole şi în dogme. Unde este psihicul în toate acestea? el este acolo, totuşi, divin, răbdător, sforţându-se să străpungă toate învelişurile şi se serveşte de orice, într-adevăr, de tot ceea ce i se dă sau i se impune - "lucrează cu ceea ce are", cum se spune. Tocmai aceasta este marea piedică; când iese din ascunzătoarea sa, chiar şi pentru o clipă, aruncă o asemenea slavă peste tot ceea ce atinge încât confundăm în mod firesc luminosul său adevăr cu împrejurările revelaţiei. Astfel, cel care, într-o zi, a avut revelaţia psihicului său ascultându-l pe Beethoven, va spune: muzica, doar muzica este adevărată şi divină aici pe pământ; un altul, care-şi va fi simţit sufletul în imensitatea mării, îşi va face o religie din largul profund; în sfârşit, un altul va spune: profetul meu, bisericuţa mea, evanghelia mea. Şi fiecare îşi clădeşte construcţia sa în jurul unui nucleu de experienţă. Dar psihicul este liber, minunat de liber de orice! nu are nevoie de *nimic* pentru a fi, el este esenţa Libertăţii însăşi şi se serveşte de toate micile sau marile noastre muzici, de Scripturile noastre mai mult sau mai puţin sublime, pentru a face doar o gaură, în această platoşă de om, pe unde să poată ieşi; el împrumută puterea şi iubirea sa, bucuria sa, lumina sa, irezistibilul său Adevăr, tuturor ideilor noastre, tuturor sentimentelor noastre, tuturor doctrinelor noastre, pentru că este singura şansă care i se dă de a vedea lumina zilei, singurul lucru pe care-l are pentru a se exprima, dar în acest fel, aceste emoţii, aceste idei, aceste doctrine reuşesc să-şi tragă întreaga lor sevă; ele îl acaparează şi-l împachetează, îşi trag din acest element de pur Adevăr certitudinile lor de nediscutat, profunzimea lor exclusivă, universalitatea lor cu sens unic, şi *însăşi forţa elementului de adevăr măreşte forţa elementului de eroare.*[1] În cele din urmă, îngroparea psihică este atât de

completă, amestecul atât de perfect, încât nu mai recunoaştem nimic şi nu mai putem extirpa contrafacerea fără a distruge însăşi facerea adevărului - şi lumea merge astfel, împovărată de jumătăţi de adevăruri care atârnă mai greu decât minciunile. Poate că adevărata dificultate nu constă defel în a se elibera de rău, căci ştim bine ce faţă are - dacă suntem sinceri nu va rezista - ci de a se elibera de un bine care este numai inversul răului şi care şi-a închis pentru totdeauna porţile sale deasupra unei porţiuni de adevăr.

Dacă vrem să avem experienţa directă a psihicului în puritatea sa cristalină, în minunata sa prospeţime, aşa cum există el în mod irezistibil în afara capcanelor noastre ce vor să-l prindă, în afara a tot ceea ce gândim despre el, simţim, spunem, trebuie să facem o transparenţă în noi - Beethoven, marea, capela, nu erau decât instrumentele acestei transparenţe - căci este mereu acelaşi lucru: imediat ce suntem limpezi, Adevărul iese la iveală spontan, vederea, bucuria, totul - totul este aici fără a mai fi nevoie să facem ceva, pentru că Adevărul este lucrul cel mai natural de pe lume; restul este cel care bruiază totul, mintea şi vitalul cu vibraţiile lor dezordonate şi complicaţiile lor savante. Toate disciplinele spirituale demne de acest nume, toate *tapasyas* nu trebuie să tindă, în cele din urmă, decât la acest punct complet natural, în care nu mai avem nevoie de efort - efortul încă mai este un bruiaj, încă mai este o îngroşare a fiinţei. Deci căutătorul nu va încerca să intre în bruiajul minţii morale, nici să facă imposibila triere a binelui de rău, pentru a elibera psihicul, căci de altminteri, utilitatea binelui *şi* a răului este strâns legată de nocivitatea lor reciprocă (*amantul meu îmi prinse veşmântul de păcat şi îl lăsai să cadă, bucurându-mă; apoi îmi ridică veşmântul de virtute, dar eram ruşinată şi mă speriai; voiam să-l împiedic. Numai când mi-o smulse cu forţa văzui cât de ascuns îmi fusese sufletul*),[2] ci, în mod simplu, se va strădui să decanteze totul în tăcere, pentru că tăcerea este curată în sine, este o apă purificatoare. "Nu încercaţi să spălaţi una câte una petele veşmântului, spune o foarte veche tradiţie chaldeană, schimbaţi-o cu totul". Este ceea ce Sri Aurobindo numeşte o *schimbare de conştiinţă*. Într-adevăr, în această transparenţă, vechile cute ale fiinţei se vor desface încet şi vom simţi o altă poziţie a conştiinţei - nu o poziţie intelectuală, un centru de gravitate. La înălţimea inimii, dar mai profund decât centrul vital al inimii (care acoperă tocmai

psihicul şi îl copiază), vom simţi o zonă de concentraţie mai intensă decât celelalte şi care este precum punctul lor de convergenţă - este *centrul psihic*. Am simţit deja un curent de conştiinţă - forţă formându-se în noi, individualizându-se, circulând în corp şi devenind din ce în ce mai intens pe măsură ce se eliberează de activităţile sale vitale şi mintale, dar în acelaşi timp ceva se aprinde în centru, ca un foc - *Agni*. Este adevăratul eu în noi. Spunem că avem "nevoie să cunoaştem", "nevoie să iubim", dar cine are cu adevărat nevoie în noi? nu micul ego, bineînţeles, atât de satisfăcut de sine însuşi, nici omul mintal care se învârte pe loc, nici omul vital care caută să apuce şi iarăşi să apuce, ci în spate există acest foc care nu slăbeşte, el este cel care are nevoie pentru că-şi aduce aminte de altceva. Spunem "prezenţă", dar este mai degrabă ca o absenţă strivitoare, ca o gaură vie pe care o ducem înlăuntru şi care încălzeşte, care arde, care împinge din ce în ce mai mult, şi care sfârşeşte prin a deveni reală şi numai reală într-o lume în care nu se ştie dacă oamenii trăiesc sau numai se prefac. Este eul de foc, singurul adevărat eu din lume, singurul lucru care nu se prăbuşeşte: "O fiinţă conştientă se află în centrul eului, care guvernează trecutul şi viitorul, este ca un foc fără fum...pe aceasta, trebuie s-o eliberăm cu răbdare din propriul său corp", spune Upanishad*. El este "copilul închis în peştera secretă", despre care vorbeşte Rig-Veda (V.2.1), "fiul cerului în corpul pământului" (III.25), "cel care este treaz în cei care dorm" (Katha Upanishad, V.8). "Este aici, în mijlocul sălaşului" (Rig-Veda I.70.2), "El este ca viaţa şi ca răsuflarea existenţei noastre, este ca şi copilul nostru veşnic" (I.66.1), "El este regele strălucitor care ne era ascuns" (I.23.14). Este Centrul, Stăpânul, locul unde totul comunică:

Un spaţiu însorit unde totul este pentru totdeauna cunoscut.[3]

Dacă am simţit acest Soare înăuntru, această flacără, această viaţă vie - sunt atâtea vieţi moarte - fie şi pentru o secundă într-o existenţă, totul este schimbat; este o amintire în faţa căreia toate celelalte pălesc. Este Amintirea. Şi dacă suntem credincioşi acestui *Agni* care arde, el va creşte din ce în ce mai mult ca o fiinţă vie în

---

* Katha Upanishad, IV.12.13; VI.17

carnea noastră, ca o nevoie neistovită. Şi va fi din ce în ce mai concentrat înăuntru, închis, strivitor ca ceva care nu reuşeşte să explodeze: *O teribilă senzaţie de ceva care te împiedică să vezi şi să treci; încercăm să-l traversăm şi ne aflăm în prezenţa unui zid. Şi atunci ne ciocnim, şi ne ciocnim, şi ne ciocnim şi nu trecem,* spune Mama. Apoi, prin forţa nevoii, şi după atâta vrere şi neputinţă de a mai suporta această închidere, tensiunea psihică îşi va atinge într-o zi punctul său de basculare, şi vom avea experienţa:*Presiunea devine atât de mare iar intensitatea întrebării atât de puternică, încât ceva basculează în conştiinţă. În loc de a fi în afară şi de a căuta să vezi înăuntru, te afli înăuntru; şi din minutul în care eşti înăuntru, toate lucrurile se schimbă complet. Tot ceea ce vi se părea adevărat, natural, normal, real, tangibil, toate acestea vi se par, dintr-o dată, foarte groteşti, foarte ciudate, foarte ireale, foarte absurde. Dar aţi atins ceva care este adevărul suprem şi frumuseţea veşnică; şi nu-l veţi mai pierde niciodată.* "O, Foc, o, *Agni*, îndată ce te naşti în noi, devii suprema creştere, suprema expansiune a fiinţei noastre; orice glorie şi orice frumuseţe sunt în culoarea pe care o doreşti, în viziunea ta perfectă. O, Întindere, tu eşti plenitudinea care ne conduce la capătul drumului, tu eşti o sumedenie de bogăţii răspândite pretutindeni" (Rig-Veda III.1.12). Este adevărata viaţă care se deschide ca şi cum n-am fi văzut niciodată lumina: *Aşezaţi prisma într-o parte,* spune Mama, *şi lumina este albă; răsuciţi-o şi lumina se descompune. Ei bine, aceasta este ceea ce se produce cu adevărat: se restabileşte albul. În conştiinţa obişnuită are loc descompunerea şi voi restabiliţi albul.* Mama explica această experienţă şi altfel: *E ca şi cum am fi aşezaţi în faţa unei uşi închise, care seamănă cu o uşă grea de bronz, rămânem acolo cu voinţa ca ea să se deschidă ca să putem trece de cealaltă parte. Atunci toată concentrarea, toată aspiraţia se uneşte într-un fascicol şi se duce împingând, împingând în această uşă, împingând din ce în ce mai mult, cu o energie crescândă, până când, dintr-o dată, uşa cedează. Şi intrăm, grăbindu -ne spre lumină.*

Atunci, ne naştem cu adevărat.

Creşterea Psihică

Dintre toate experienţele pe care le facem atunci când se deschide uşa psihicului, cea mai imediată şi mai irezistibilă este aceea de a fi fost dintotdeauna şi de a fi pentru totdeauna. Ieşim într-o altă dimensiune, în care vedem că suntem la fel de bătrâni ca lumea, şi veşnici tineri, şi că această viaţă este *o* experienţă, *o* verigă, dintr-o succesiune neîntreruptă de experienţe, care se aştern în spatele nostru şi se pierd în viitor. Totul se lărgeşte la dimensiunile pământului; ce om n-am fost? ce greşeală n-am dus? toate valorile sunt răsturnate; ce nu suntem din toate aceste micimi şi mărimi, unde este străinul, unde este trădătorul, unde este duşmanul? O! înţelegere divină, compasiune absolută. Şi totul se aeriseşte ca şi cum am trece de la o viaţă de peşteră la o viaţă de înalte platouri; totul se leagă şi se adună ca şi cum bătrâna enigmă s-ar deşira într-un suflu de lumină - moartea nu mai este, numai ignorantul poate muri, cum ar putea muri ceea ce este conştient? *că trăiesc sau mor, sunt pentru întotdeauna!*[A] "Bătrân şi uzat, devine tânăr iarăşi şi iarăşi", spune Rig-Veda (II.4.5), "Acesta nu se naşte şi nu moare; şi pentru că a fost nu înseamnă că nu va mai fi. Acesta este ne-născut, vechi, veşnic; nu este distrus prin distrugerea corpului. Aşa cum omul îşi aruncă hainele uzate şi îşi ia altele noi, în acelaşi fel fiinţa încarnată se leapădă de corpurile sale şi se leagă de altele noi. Sigură e moartea celui ce se naşte, sigură naşterea celui care moare" (Gita II.18, 20, 22, 27).

Ceea ce numim în mod obişnuit reîncarnare, nu este propriu învăţăturii lui Sri Aurobindo; toate vechile înţelepciuni au vorbit despre aceasta, de la Extremul Orient la Egipt şi până la neoplatonicieni* dar Sri Aurobindo îi dă un sens nou. Căci din clipa în care părăsim îngusta viziune de-o clipă a unei vieţi unice retezate de moarte, sunt posibile două atitudini; fie să credem, alături de spiritualiştii exclusivi, că toate aceste vieţi sunt un lanţ dureros şi neînsemnat de care trebuie să te eliberezi cât mai grabnic pentru a te odihni în Dumnezeu, în Brahman, sau într-o oarece Nirvana; fie să credem, alături de Sri Aurobindo - o credinţă care se bazează pe experienţă -

---

* Este demn de notat faptul că Părinţii Bisericii, la conciliul din Alexandria, s-au întrebat de asemenea dacă ar trebui să admită reîncarnarea.

că ansamblul acestor vieţi reprezintă o creştere a conştiinţei care culminează într-o împlinire *terestră;* altfel spus, că există evoluţie, o evoluţie a conştiinţei în spatele evoluţiei speciilor, şi că această evoluţie spirituală trebuie să ajungă la o realizare individuală şi colectivă pe pământ. Ne putem întreba de ce spiritualiştii tradiţionali, care au fost totuşi nişte înţelepţi luminaţi, n-au văzut această realizare terestră? Mai întâi, este vorba de spiritualişti relativ moderni, căci Veda (a cărui secret l-a descoperit Sri Aurobindo) şi poate că şi alte tradiţii care încă nu sunt bine descifrate, atestă contrariul; s-ar părea, în această privinţă, că spiritualitatea epocii noastre istorice este marcată de o întunecare a conştiinţei paralel cu dezvoltarea sa mintală. Apoi, ar fi foarte surprinzător ca spiritualiştii să poată ajunge la concluzii diferite de premisele lor; plecaţi de la ideea că lumea terestră este o iluzie sau o împărăţie intermediară mai mult sau mai puţin lăsată cărnii şi diavolului, nu puteau ajunge decât acolo unde premisele lor îi conduceau: în mod firesc, au căutat eliberarea şi salvarea în afara lumii. În loc de a explora cu răbdare toate resursele umane, mintale, vitale, fizice şi psihice pentru a le elibera de zgura lor şi a le lărgi, într-un cuvânt pentru a le diviniza, cum au făcut-o înţelepţii vedici şi, poate şi cei ai vechilor Mistere, fără să vorbim de Sri Aurobindo, aceştia au aruncat totul şi au vrut *să sară direct de la mintea pură la Spiritul pur,*[5] şi, ca atare, nu puteau vedea ceea ce refuzau să vadă. Materialiştii au ajuns, de asemenea, în acelaşi impas, dar în sens invers; au explorat un mic capăt de realitate fizică şi au aruncat tot restul; plecaţi de la ideea că numai materia este reală şi că tot restul este o halucinaţie, nu puteau ajunge decât acolo unde îi conduceau premisele lor. Dar dacă plecăm în mod foarte simplu, fără prejudecăţi, cum a făcut-o Sri Aurobindo, înarmaţi cu un adevăr deschis şi cu o încredere totală în posibilităţile integrale ale omului, poate că vom avea şansa de a ajunge la o cunoaştere integrală şi deci la o viaţă integrală.

Privită din punctul de vedere al unei evoluţii a conştiinţei, reîncarnarea încetează de a mai fi ciclul lipsit de însemnătate cum au văzut-o unii, sau extravaganţa imaginativă pe care au făcut-o alţii din ea. Cu o claritate pe de-a-ntregul occidentală, Sri Aurobindo ne debarasează de *romanul foileton spiritual,* cum spune Mama, în care atâtea cunoştinţe serioase au degenerat de la sfârşitul vârstei Misterelor încoace, şi ne invită la o experimentare, nu extralucidă ci

pur şi simplu, doar lucidă. Nu este vorba "să se creadă" în reîncarnare ci să se aibe această experienţă şi, mai întâi să se ştie în ce condiţii este posibilă experienţa. Iată o problemă practică care interesează dezvoltarea noastră integrală de-a lungul timpului. Ori, nu mica personalitate frontală este cea care se reîncarnează, de-ar fi să-i decepţionăm pe cei ce se văd pe veşnicie Dl. X. în cioareci, apoi în pantalonaşi de atlaz, apoi în pantaloni sintetici - ceea ce de altfel ar fi plictisitor. Sensul reîncarnării este mai profund şi, în acelaşi timp, mai vast. Toată faţada se dezintegrează la moarte; ansamblul vibraţiilor mintale care s-au amalgamat în jurul nostru prin repetiţia lor obişnuită şi care formează egoul nostru mintal, sau corpul mintal, se dezintegrează şi se întoarce la Mintea universală; de asemenea vibraţiile vitale care formează egoul nostru vital, sau corpul vital, se dezintegrează în Vitalul universal, după cum corpul fizic se dezintegrează în componenţii săi naturali în Materia universală. Numai psihicul rămâne; el este etern, am mai spus-o. Deci experienţa noastră a reîncarnării va depinde de descoperirea Centrului şi Stăpânului psihic, care îşi aduce amintirile sale de la o viaţă la alta, şi de gradul de dezvoltare a psihicului nostru. Şi dacă psihicul nostru rămâne toată viaţa îngropat sub activităţile noastre mintale, vitale şi fizice, nu are ce amintiri să aducă cu el - el revine şi revine iarăşi, tocmai pentru a ieşi la suprafaţa fiinţei noastre şi a deveni în mod deschis conştient. Ca să ne aducem aminte trebuie mai întâi să încetăm de a fi amnezici, este evident. Nu putem deci vorbi de reîncarnare sub un anumit stadiu de dezvoltare, căci la ce serveşte să spunem că psihicul se reîncarnează dacă nu este conştient? această priză de conştiinţă este însuşi sensul evoluţiei.

Timp de vieţi şi vieţi, psihicul creşte în tăcere în spatele personalităţii frontale, creşte prin intermediul miilor de senzaţii ale corpului nostru, a miilor de şocuri ale sentimentelor noastre, a nenumăratelor gânduri pe care le mestecăm, creşte de-a lungul elanurilor şi căderilor noastre, a suferinţelor şi a bucuriilor noastre, a binelui şi a răului nostru: sunt antenele sale pentru a palpa lumea; şi când acest amalgam exterior se dizolvă, el ia cu sine doar *esenţa* tuturor experienţelor sale, anumite tendinţe generale care s-au dovedit predominante şi care reprezintă primul embrion al *personalităţii*

psihice în spatele personalității frontale*; el aduce cu sine anumite consecințe ale vieții care s-a scurs, căci toate actele noastre sunt înzestrate cu un dinamism, care are tendința de a se perpetua (ceea ce în India se numește *karma*); anumite amprente care se vor traduce într-o altă viață prin predispoziții speciale, dificultăți particulare, gusturi înnăscute, obsesii inexplicabile, atracții irezistibile și, câteodată, anumite împrejurări care se vor repeta aproape mecanic, ca pentru a ne pune în fața aceleiași probleme spre a o rezolva. Fiecare viață reprezintă deci un tip de experiență (ne închipuim că facem multe experiențe, dar este mereu aceeași) și prin acumularea a nenumărate tipuri de experiențe psihicul dobândește în mod lent o individualitate din ce în ce mai puternică, din ce în ce mai conștientă, și din ce în ce mai vastă, ca și cum nu ar începe să fie cu adevărat doar atunci când a parcurs toată gama experiențelor umane. Și cu cât va crește mai mult, cu atât conștiința-forță se va individualiza mai mult în noi, cu atât tensiunea pshică va crește, se va dezvolta, până în ziua când nu va mai avea nevoie de crisalida sa frontală și va țâșni la lumina zilei. Atunci va putea să ia direct cunoștință de lumea din jur; va fi stăpânul naturii în loc de a fi prizonierul său adormit; conștiința va fi stăpâna forței sale în loc de a fi încleiată în forță. Yoga este exact punctul dezvoltării noastre în care trecem de la interminabilele meandre ale evoluției naturale la o evoluție conștientă și dirijată: este *un proces de evoluție concentrată.*

Există deci tot felul de nivele, se vede, de la omul obișnuit, unde psihicul este abia o posibilitate latentă, până la ființa trează. Fără reîncarnare nu ne explicăm bine imensa diferență de nivel dintre suflete, cel al unui codoș, de exemplu, și cel al unui Dante sau al unui Francisc din Assisi, sau doar dintre cel al unui om care caută și cel al unui *filistin economic,* cum spune Sri Aurobindo, doar de nu credem că dezvoltarea spirituală este o problemă de educație, de

* Personalitatea psihică sau personalitatea adevărată exprimă destinul unic al fiecărei ființe (poate că ar trebui să spunem unghiul unic), în spatele învelișurilor sale culturale, sociale sau religioase. Astfel, un anumit individ va putea fi în mod succesiv navigator, muzician sau revoluționar, creștin, musulman sau ateu, dar de fiecare dată va exprima un același unghi de iubire, de exemplu, sau de putere cuceritoare, sau de bucurie, de puritate, care va da o nuanță specială la tot ceea ce întreprinde, și de fiecare dată unghiul acesta se va preciza mai bine, se va epura, se va lărgi.

mediu și de ereditate, ceea ce în mod vădit nu este cazul; sau ar trebui să credem că doar fiii de familie bună au un suflet și că cele trei sferturi de umanitate inconștientă sunt hărăzite afuriseniei veșnice? *Însăși natura umanității noastre*, spune Sri Aurobindo, *presupune că sufletele au fost constituite de un trecut diferit, și că, în consecință, vor avea un viitor (terestru).*[6] Și dacă vrem să credem, orice ar fi, că omul nu dispune decât de o viață, ne lovim de o absurditate: *Platon și hotentotul, fiul privilegiat al sfinților sau al rishilor* și criminalul împietrit care s-a născut și a trăit în corupția fetidă a unui mare oraș modern, să trebuiască să-și creeze în același fel, prin actele și credințele acestei singure vieți inegale, întregul lor viitor veșnic? Este aici un paradox care ofensează în același timp, sufletul și rațiunea, sensul moral și intuiția spirituală.*[7] Dar chiar și printre ființele treze există enorme diferențe de nivel; există suflete, conștiințe-forțe abia născute, și altele care au deja o individualitate bine formată; suflete care se află la prima izbucnire radioasă a descoperirii lor, dar care nu știu mare lucru în afară de bucuria lor radioasă, care nici măcar nu au amintiri precise despre trecutul lor, nici măcar conștiința lumilor pe care le duc în ele, și altele, rare, care par grele de o conștiință la fel de vastă ca și pământul. Căci putem să fim un yoghin luminos sau un sfânt, care trăiește în sufletul său, și să avem o minte zgrunțuroasă, un vital refulat, un fizic pe care-l disprețuim și pe care-l tratăm ca pe un măgar, și un supraconștient complet virgin. Poate că "salvarea" este realizată, dar nu și plenitudinea unei vieți integrale. Deci după descoperirea psihică trebuie să urmeze ceea ce am putea numi, într - un sens figurat, "colonizarea psihică", sau mai sobru, *integrarea psihică.* Psihologia contemporană vorbește de asemenea de integrare, dar ne întrebăm în jurul cui vrea ea să integreze? pentru a integra este nevoie de un centru. A integra în jurul tresăltărilor egoului mintal sau vital? ca și cum ai lega otgonul unei corăbii de coada unui țipar. Cu răbdare, în mod lent, după ce am descoperit împărăția interioară, psihică, va trebui să colonizăm și să-i adăugăm împărăția exterioară, va trebui ca toate activitățile noastre mintale, vitale, și vom vedea, chiar și toată natura noastră fizică, dacă vrem o

* Înțelepți ai epocii vedice, în același timp clarvăzători și poeți, care au compus Vedele.

realizare terestră, să vină şi să se integreze în jurul acestui nou centru. Ele vor supravieţui numai cu această condiţie: numai activităţile care s-au "psihizat", ca să zicem aşa, participă la nemurirea psihică. Tot ceea ce se petrece în afara psihicului, se petrece în afara noastră, şi nu va avea o durată mai mare decât cea a corpului. Există vieţi în care nimeni nu este acolo. Este nevoie ca psihicul să fie prezent în activităţile noastre exterioare, pentru a ne putea aminti de lucrurile exterioare, dacă nu, el este ca un rege orb. Atunci, şi numai atunci, vom putea începe să vorbim de reîncarnare şi de amintiri din vieţile trecute - amintiri care nu vor fi neapărat nişte fapte mari, mai mult sau mai puţin gălăgioase şi glorioase (ce de Napoleoni, ce de Cezari, dacă ar fi să-i credem pe foiletonistii reîncarnării), ci nişte amintiri ale unor *momente de suflet,*[8] căci pentru psihic nimic nu este glorios sau neglorios, nimic nu este înalt sau jos, iar cucerirea Everestului nu este cu nimic mai măreaţă decât coborârea cotidiană din metrou, când este făcută în mod conştient. Este gloria în sine.

Aceste "momente de suflet" vor putea păstra amprenta împrejurărilor fizice care le-au însoţit; ne vom putea aduce aminte de un cadru, de un loc, de un costum pe care-l purtam atunci, de un detaliu banal care, ca să zicem aşa, a fost atins de eternitate, concomitent cu revelaţia interioară; dar am cunoscut cu toţii, în chiar această viaţă, momente de pură transparenţă sau de înflorire bruscă, şi douăzeci de ani, patruzeci de ani după aceea, regăsim intactă acea clipă, cu cea mai mică culoare a cerului care s-a legat de ea, chiar şi acea piatră care se găsea pe drum sau cotidianul absurd care trecea, ca şi cum el ar fi fost acolo pentru eternitate - şi nu este "ca şi cum", *este* cu adevărat pentru eternitate; sunt singurele momente în care am trăit, în care un adevărat eu a ieşit la iveală din noi, din toate aceste mii de ore de inexistenţă. Psihicul se poate ivi de asemenea în împrejurări tragice, când toată fiinţa se adună dintr-o dată într-o mare intensitate cumplită, şi ceva se deşiră; atunci simţim ceva ca o prezenţă aflată în spate care ne determină să facem nişte lucruri de care am fi cu totul incapabili în mod normal. Şi este vorba de cealaltă faţă a psihicului, nu numai de bucurie şi de blândeţe, ci şi de putere liniştită, ca şi cum s-ar afla pentru totdeauna deasupra tuturor tragediilor posibile, stăpân invulnerabil. Şi aici, detaliile scenei se pot imprima într-un fel de neşters. Dar ceea ce va trece în

viaţa următoare, nu vor fi într-atât detaliile cât esenţa scenei; vom regăsi anumite concursuri de împrejurări, anumite situaţii fără ieşire care ne vor izbi dintr-o dată cu aerul lor de "piesă deja jucată" şi care sunt ca şi înconjurate de un o aureolă de fatalitate: ceea ce nu am învins în trecut, revine iarăşi şi iarăşi, în spatele unor chipuri uşor diferite de fiecare dată, dar totdeauna aceleaşi în esenţă, până ce vom putea face faţă şi vom dezlega vechiul nod. Este legea progresului interior.

Dar în general amintirea precisă a împrejurărilor fizice nu are tendinţa de a se perpetua, pentru că de fapt ele au puţină importanţă, indiferent de ceea ce crede mica noastră conştiinţă de suprafaţă. Există chiar un mecanism spontan care şterge sumedenia inutilă de amintiri anterioare, aşa cum se dizolvă sumedenia lor prezentă. Dacă aruncăm, în spatele nostru, o singură şi pătrunzătoare privire, fără să reflectăm, ce rămâne cu adevărat din viaţa noastră actuală? o masă destul de cenuşie unde plutesc două, trei imagini; tot restul s-a şters.Acelaşi lucru este pentru suflet şi vieţile sale trecute. Există o alegere imensă. Şi acest mecanism de uitare este foarte înţelept pentru mult timp, căci dacă ar trebui să ne aducem aminte în mod prematur de vieţile noastre anterioare, am risca să fim tot timpul împiedicaţi; există deja atâtea amintiri inutile în viaţa noastră prezentă care se opun ca un zid progresului nostru, pentru că ne înţepenesc într-o aceeaşi atitudine interioară, o aceeaşi crispare, un acelaşi refuz, o aceeaşi revoltă, o aceeaşi pantă. Avem nevoie să uităm pentru ca să creştem. Şi dacă în conştiinţa noastră exterioară, în mod iremediabil infantilă, ne-am aduce aminte de exemplu, de a fi fost altă dată cutare bancher virtuos, şi dintr-o dată ne-am trezi în pielea unui pungaş strâmtorat, n-am mai înţelege nimic! poate că suntem prea tineri încă pentru a pricepe că sufletul nostru avea nevoie să înţeleagă contrariul virtuţii, sau mai degrabă c-a lăsat să se spargă abcesul pe care virtutea sa îl ascundea. Evoluţia nu constă în a deveni din ce în ce mai sfânt sau din ce în ce mai inteligent, ci din ce în ce mai conştient. Trebuie să treacă multă vreme înainte de a putea suporta cu folos adevărul vieţilor anterioare.

Totul depinde deci de gradul nostru de dezvoltare şi de măsura în care psihicul nostru a participat la viaţa noastră exterioară; cu cât vom fi "colonizat" mai mult exteriorul cu atât vom avea mai multe amintiri de luat cu noi. Din păcate, cel mai adesea, ne mulţumim cu

o "viaţă interioară", zicem noi, şi, în afară, trăim oricum, din obişnuinţă. Este contrariul unei yoga integrale. Dar dacă, încă de la început, în loc de a arunca toate activităţile lumeşti pentru a ne cufunda doar în căutarea sufletului, am îmbrăţişa totul în căutarea noastră, toate nivelele fiinţei noastre, toată viaţa, vom ajunge la o viaţă integrală şi integrată în care vom fi afară ca şi înlăuntru; în schimb dacă am exclus totul pentru a ajunge la nişte rezultate zise "spirituale", este foarte greu, după aceea, să revenim în urmă, şi să coborâm de pe aceste înălţimi fragile pentru a lua frâul de pe minte şi a o universaliza, pentru a exploda vitalul şi a-l universaliza, pentru a curăţa subconştientul şi a lucra în sfârşit în jegul fizic pentru a-l diviniza; suntem prea bine aşezaţi acolo-sus pentru a mai răscoli această pleavă şi, ca să spunem drept, *nu mai putem.* De fapt nici nu ne gândim, căci cum am putea avea ideea de a face această enormă muncă, dacă considerăm dinainte că mintea este pieritoare, vitalul este pieritor, corpul este pieritor şi că singurul scop al vieţii este de a realiza salvarea şi de a ieşi dincolo?

Realizarea psihică, sau descoperirea sufletului, nu este un scop pentru căutător, este doar foarte micul început al unei alte călătorii care se împlineşte în conştiinţă şi nu în ignoranţă - într-o conştiinţă din ce în ce mai vastă, căci cu cât fiinţa psihică se măreşte şi se asociază mai mult activităţilor noastre lumeşti, cu atât amintirile sale mintale, vitale şi fizice devin mai clare, mai precise, mai continue de la o viaţă la alta - atunci începem să înţelegem ce este nemurirea - cu atât naşterile sale devin mai plănuite, mai dorite, mai eficace. Suntem liberi, suntem treji pentru totdeauna. Moartea nu mai este această mască care se strâmbă, care ne aduce aminte că nu ne-am găsit, ci o trecere liniştită de la un mod de experienţă la un alt mod de experienţă; am prins odată pentru totdeauna firul conştiinţei şi trecem pe aici şi pe dincolo ca dintr-o ţară în alta şi din nou la bătrânul pământ, până în ziua când, aşa cum anunţă Sri Aurobindo, poate că vom fi crescut suficient nu numai pentru a asigura continuitatea existenţei noastre mintale şi vitale, ci şi pentru a infuza destulă conştiinţă în acest corp pentru a participa şi el la nemurirea psihică. Căci totul, întotdeauna, este o chestiune de conştiinţă, pentru viaţa noastră mintală, vitală şi fizică, ca şi pentru somnul şi moartea şi nemurirea noastră. Conştiinţa este mijlocul de realizare, conştiinţa este cheia, conştiinţa este sfârşitul.

CAPITOLUL VIII

INDEPENDENŢA FIZICĂ

După minte şi vital, fizicul, cel de al treilea instrument al Spiritului din noi, joacă un rol particular în yoga lui Sri Aurobindo, pentru că fără el *viaţa divină* nu ar fi posibilă pe pământ. Nu vom aborda acum decât câteva puncte de experienţă pregătitoare, tocmai acelea pe care Sri Aurobindo le-a descoperit la începutul yogăi sale; yoga corpului, într-adevăr, necesită o dezvoltare de conştiinţă cu mult mai importantă decât cea considerată până în prezent - cu cât coborâm mai mult înspre Materie cu atât mai mult trebuie să fim în posesia înaltelor puteri de conştiinţă, căci cu atât mai mult creşte rezistenţa la înaintare. Materia este locul celei mai mari dificultăţi spirituale dar şi *locul Victoriei.* Deci yoga corpului depăşeşte cadrul puterii noastre vitale sau mintale şi ţine de o *yoga supramintală* pe care o vom aborda mai târziu.

Independenţa faţă de Simţuri

Materia este punctul de plecare al evoluţiei noastre; conştiinţa poate să evolueze pentru că a fost închisă în materie; deci cu cât conştiinta va ieşi mai mult la iveală, cu atât mai mult îşi va recăpăta suveranitatea şi îşi va afirma independenţa. Este primul pas (nu sfârşitul, să reţinem această idee). Ori, noi trăim într-o supunere aproape totală faţă de nevoile corpului pentru a subzista şi faţă de organele corpului pentru a percepe lumea - suntem foarte mândri, pe bună dreptate, de maşinile noastre, dar este îndeajuns ca pe a noastră s-o doară puţin capul, pentru ca totul să se întunece şi, dacă nu avem la dispoziţia noastră arsenalul complicat al T.S.F.-urilor, telefoanelor, televiziunilor etc., suntem incapabili să ştim ce se petrece alături sau chiar să vedem mai departe decât capătul străzii noastre. Suntem nişte hipercivilizaţi care, sub aspect fizic, nu am

depăşit stadiul sălbaticului. În cele din urmă, s-ar putea ca maşinăria noastră să nu fie într-atât simbolul unei control cât al unei teribile neputinţe. Greşeala aparţine atât materialiştilor, care n-au crezut în puterea Spiritului interior, cât şi spiritualiştilor care nu au crezut în adevărul Materiei. Această neputinţă, totuşi, nu este iremediabilă, ea depinde mai ales de faptul că ne credem neputincioşi; ne aflăm puţin în postura cuiva care ar fi moştenit de la strămoşii săi o pereche de cârje şi care n-ar mai crede în picioarele sale. Pe scurt, este vorba să credem în picioarele noastre. Este vorba să credem în propria noastră conştiinţă - ea are nu numai picioare, ci şi mii de ochi şi de braţe, şi chiar şi de aripi.

Prin însăşi istoria evoluţiei noastre, conştiinţa, cufundată în Materie, s-a obişnuit să depindă de un anumit număr de organe exterioare pentru a percepe lumea şi, pentru că am văzut apărând antenele înaintea stăpânului antenelor, am dedus din aceasta, în mod pueril, că antenele au fabricat stăpânul, şi că fără antene nu există stăpân, nu există percepţia lumii. Dar este o iluzie. Dependenţa noastră de simţuri este *doar o obişnuinţă,* e adevărat de milenii, dar nu mai ineluctabilă decât silexulurile tăiate de omul de Chelles: *Este posibil pentru minte - şi aceasta ar fi pentru ea* cu totul firesc *dacă am putea s-o convingem să se elibereze de consimţirea sa faţă de dominaţia Materiei - şi să cunoască în mod direct obiectele simţurilor, fără ajutorul organelor senzoriale.*[1] Putem să vedem, putem să simţim de la un continent la altul, ca şi cum distanţele nu ar exista, pentru că distanţele nu împiedică decât corpul şi organele sale, nu şi conştiinţa care poate fi oriunde doreşte, într-o secundă, dacă a învăţat să se lărgească - există un alt spaţiu, uşor, unde totul este reunit într-un punct - instantaneu. Poate că aşteptăm aici o oarecare "reţetă" de clarviziune şi de ubicuitate, dar reţetele sunt încă o maşinărie de gradul doi; de altfel, din aceast cauză le şi iubim. Cu siguranţă, hatha-yoga are eficacitatea sa, la fel ca toate metodele mai mult sau mai puţin yoghine care constă în a fixa o lumânare aprinsă (*tratak*), în a elabora diete fără greş, în a face exerciţii respiratorii, şi în a se sufoca în mod ştiinţific (*pranayama*). Totul serveşte, totul poate să servească. Dar aceste metode au dezavantajul de a fi lungi şi cu bătaie limitată; în plus, ele sunt mereu nesigure şi câteodată periculoase când sunt manipulate de indivizi insuficient pregătiţi sau purificaţi - nu este suficient să vrem pute-

rea, este nevoie ca maşina să nu crape când o primeşte; nu este suficient să "vedem", trebuie să fim gata să şi înţelegem ceea ce vedem. În mod practic, sarcina noastră ar fi foarte simplificată, dacă am înţelege că cea care se serveşte de toate metodele şi care acţionează prin intermediul tuturor metodelor este *conştiinţa,* şi că dacă am mergem direct la conştiinţă, am avea pârghia centrală. Cu avantajul următor: conştiinţa nu înşeală. Chiar dacă i-am da drept singură metodă o bucată de lemn, conştiinta va sfârşi prin a face din ea o baghetă magică - dar meritul nu va fi nici al bucăţii de lemn, nici al metodei. Chiar dacă am închide-o în fundul unei peşteri, ea ar sfârşi prin a afla mijlocul de a vedea în afară - de altfel aceasta este toată povestea evoluţiei conştiinţei în Materie.

Pentru căutătorul integral munca asupra corpului vine să se adauge, în mod firesc, la munca asupra minţii şi asupra vitalului; din comoditate am descris unul după altul diversele etaje ale fiinţei, dar totul merge împreună şi fiecare victorie, fiecare descoperire de pe un plan oarecare, are repercursiuni asupra tuturor celorlaltor planuri. Când am lucrat la tăcerea mintală, am observat în mod sucesiv diferitele straturi mintale pe care le-am adus la tăcere: o *minte gânditoare*, care constituie raţionamentul nostru normal; o *minte vitală*, care justifică dorinţele noastre, sentimentele noastre, impulsurile noastre; există de asemenea şi o *minte fizică*, care ne va da mult de furcă, dar a cărei cucerire este la fel de importantă pentru stăpânirea fizică ca şi cucerirea minţii gânditoare şi a minţii vitale pentru stăpânirea mintală şi vitală. Hotărât, se pare că mintea este ţapul ispăşitor în yoga integrală, o vânăm peste tot; să spunem în treacăt că ea a fost un ajutor foarte preţios în cursul evoluţiei noastre şi continuă încă să fie pentru mulţi oameni un agent indispensabil, dar că toate ajutoarele noastre, oricare ar fi ele, oricât de înalte, oricât de divine ar fi ele, se preschimbă într-o zi în obstacole, pentru că ele nu valorează decât pentru un pas, şi noi avem mulţi paşi de făcut şi mai mult decât un singur adevăr de cucerit. Dacă am accepta această simplă propoziţie, din susul şi până-n josul scării noastre de valori, fără a uita să includem idealul de care suntem legaţi în momentul de faţă, vom înainta foarte repede pe drumul evoluţiei. Această minte fizică este cea mai stupidă, este vestigiul care a rămas în noi de la prima apariţie a Minţii în Materie; este o minte microscopică, încăpăţânată, fricoasă, mărginită, conservatoa-

re (era utilitatea sa evolutivă), care ne face să verificăm, de zece ori dacă este nevoie, dacă am închis bine o uşă, pe care ştim precis că am închis-o; care se înspăimântă la cea mai mică zgârietură şi care se vede lăsată în voia celor mai înfricoşătoare boli de îndată ce un lucru merge anapoda; care este de o neîncredere imperturbabilă pentru tot ceea ce este nou, şi construieşte munţi de dificultăţi ori de câte ori trebuie să-şi schimbe cu un deget rutina sa - ea repetă şi repetă în noi ca o fată bătrână bombănitoare. Am făcut cu toţii cunoştiinţă cu ea, cu un prilej sau altul, şi ne produce destulă lehamite pentru a o trimite la plimbare, dar ea este acolo, dedesubt, mormăind de una singură; este nevoie de toată sonoritatea bazarului nostru obişnuit pentru a o auzi. Numai când facem să tacă mintea vitală şi mintea gânditoare ne dăm seama că este aici, şi că este înfiorător de lipicioasă. Nici măcar nu putem să chibzuim împreună, este prea proastă. Va trebui totuşi să cedeze, pentru că dacă mintea gânditoare este un ecran în faţa lărgirii conştiinţei noastre mintale, dacă mintea vitală este un obstacol pentru universalizarea conştiinţei noastre vitale, mintea fizică, la rândul ei, ridică un zid solid înaintea lărgirii conştiinţei noastre fizice, care este baza oricărei stăpâniri fizice. Mai mult chiar, ea bruiază toate comunicaţiile şi aduce toate nenorocirile; este suficient - este un fenomen a cărei enormă importanţă nu vom şti să o subliniem îndeajuns - să ne gândim la ceva sau la cineva pentru ca *instantaneu* să fim în comunicaţie (inconştientă, cel mai adesea) cu toate vibraţiile reprezentate de acel lucru sau de acea persoană, şi cu toate consecinţele acestor vibraţii. Ori, mintea fizică, tocmai prin fricile sale de gnom, ne pune în mod constant în legătură cu posibilităţile cele mai supărătoare. Îşi închipuie totdeauna cele mai rele lucruri. Această manie nu are decât o importanţă relativă în viaţa obişnuită unde activităţile minţii fizice se pierd în vacarmul general şi unde suntem protejaţi tocmai de lipsa noastră de receptivitate, dar când am lucrat sistematic pentru a face o transparenţă în noi şi a ne mări receptivitatea, bruiajele minţii fizice devin un obstacol serios, şi chiar periculos.

Această transparenţă mintală, vitală şi fizică este cheia unei duble independenţe. Independenţă faţă de senzaţii, căci conştiinţa - forţă, degajată din nesfârşita sa împrăştiere la diferitele nivele ale fiinţei noastre şi reunită ca un fascicol manevrabil, poate, după voie, să fie deconectată din orice punct, de frig, de foame, de durere etc. Inde-

pendenţă faţă de simţuri căci, eliberată de absorbirea sa imediată în activităţile noastre mintale, vitale şi fizice, aceeaşi conştiinţă-forţă poate să depăşească cadrul corpului său şi, printr-un fel de proiecţie interioară, poate să contacteze lucrurile, fiinţele şi evenimentele la distanţă. În general, trebuie să fim într-o stare de somn sau de hipnoză pentru a percepe puţin mai departe în timp şi în spaţiu şi pentru a ne degaja de senzaţiile imediate, dar aceste mijloace primitive şi incomode sunt perfect inutile dacă vacarmul mintal a tăcut şi dacă suntem stăpânul conştiinţei noastre. Conştiinţa este *singurul organ.*[2] Ea este cea care simte, care vede, care aude. Somnul sau hipnoza sunt doar nişte mijloace rudimentare pentru a ridica perdeaua minţii de suprafaţă. Şi este normal! dacă suntem plini de zgomotul dorinţelor şi fricilor noastre, ce putem vedea cu adevărat dacă nu imaginea nesfârşit repetată a dorinţelor şi fricilor noastre? În acelaşi fel în care se universalizează mintea pacificată şi vitalul domolit, se universalizează spontan şi fizicul limpezit. Nu suntem decât proprii noştri prizonieri; lumea aşteaptă larg deschisă la uşile noastre, doar să consimţim să înlăturăm ecranul micilor noastre construcţii. Bineînţeles, la această capacitate de lărgire a conştiintei trebuie să se adauge o capacitate de concentrare, pentru ca, odată lărgită, conştiinţa să se poată fixa, nemişcată şi tăcută, pe obiectul considerat şi *să devină* acest obiect. Dar concentrarea sau lărgirea sunt nişte corolare spontane ale tăcerii interioare. În tăcerea interioară conştiinţa vede.

Independenţa faţă de Boli

Când ne-am eliberat de tensiunea minţii gânditoare şi de bâzâială ei, de tirania minţii vitale şi de febrilitatea sa, de exigenţele sale nesătule, de grosimea şi de fricile minţii fizice, începem să înţelegem ceea ce este corpul fără toate aceste încărcături epuizante, şi vom descoperi că este un instrument minunat - docil, îndurător, plin de o inepuizabilă bunăvoinţă. Este instrumentul cel mai puţin cunoscut dintre toate şi cel mai prost tratat. În această limpezire generală a fiinţei noastre observăm mai întâi că niciodată corpul nu este bolnav, numai că se uzează, dar chiar şi această uzură poate că n-ar fi iremediabilă, după cum o vom vedea odată cu yoga supramintală. Nu corpul este bolnav, conştiinţa este cea care lipseşte; într-adevăr,

pe măsură ce avansăm în yoga, vedem că fiecare boală pe care am luat-o sau fiecare "accident" exterior pe care l-am avut, este *întotdeauna* rezultatul unei inconştienţe sau al unei atitudini greşite, al unei dezordini psihologice. Studiul este cu atât mai interesant cu cât încă din clipa în care am pus piciorul pe drumul yogăi, apare ceva în noi care este imediat *alertat,* şi care, în fiecare clipă, ne face să vedem, să punem degetul chiar pe greşelile noastre şi pe cauza a tot ceea ce ni se întâmplă, ca şi cum căutarea noastră ar fi luată cu adevărat în serios - nimic nu este lăsat în umbră; şi vom descoperi din ce în ce mai mult, câteodată cu stupoare, o corelaţie riguroasă între starea noastră interioară şi împrejurările exterioare (bolile, de exemplu, sau "accidentele"), ca şi cum sensul vieţii nu s-ar mai derula din afară spre înăuntru ci dinăuntru spre în afară, unul dând formă celuilalt, chiar şi împrejurările exterioare cele mai banale - de fapt nimic nu mai este banal şi viaţa zilnică apare ca o reţea încărcată de semne care aşteaptă să le recunoaştem. Totul se leagă, lumea este un miracol. Poate că facem o greşeală copilărească când ne imaginăm că viaţa spirituală constă în a avea viziuni, apariţii şi în a contempla fenomenele "supranaturale"-Divinul este mai aproape de noi decât o credem, "miracolul" mai puţin gălăgios şi mai profund decât toată această mascaradă. Când am descifrat măcar unul din aceste semne care ne taie calea, când am ghicit măcar o dată imperceptibila legătură care uneşte lucrurile, vom fi mai aproape de marele Miracol decât dacă am fi primit o mană cerească. Pentru că miracolul e faptul că şi Divinul este natural. Dar noi nu suntem atenţi.

Căutătorul va deveni conştient de această răsturnare a curentului vieţii, dinăuntru spre în afară (şi nu fără motiv, Stăpânul psihic a ieşit din temniţa sa), va distinge aceste semne zilnice şi va vedea că atitudinea interioară are puterea de a modela împrejurările exterioare în cele două sensuri, bun şi rău; când suntem în stare de armonie, iar acţiunea noastră corespunde adevărului profund al fiinţei noastre, avem impresia că nimic nu ne poate rezista; chiar şi "imposibilităţile" se dizolvă, ca şi cum o altă lege s-ar suprapune peste legea "naturală" (în realitate, este adevăratul natural care iese la iveală din complicaţiile mintale si vitale) şi începem să gustăm o libertate regală; dar când există o dezordine interioară, mintală sau vitală, ne dăm seama că această dezordine *cheamă* în mod irezistibil

împrejurări exterioare supărătoare, apariţia bolii sau a accidentului. Cauza este simplă; când suntem într-o stare interioară proastă, emitem un anumit tip de vibraţie care, în mod automat, cheamă şi contactează, toate celelalte vibraţii de acelaşi tip, la toate nivele fiinţei noastre; este un bruiaj general care tulbură toate împrejurările exterioare şi face ca toate să meargă anapoda. Dar nu numai că starea interioară proastă creează un bruiaj, ci slăbeşte şi învelişul protector, circumconştient, despre care am vorbit; adică în loc de a fi păziţi de o anumită intensitate vibratorie, suntem deschişi, vulnerabili - nimic nu e mai nimerit decât o vibraţie de dezordine pentru a face *găuri* în învelişul nostru protector, sau mai degrabă pentru a-l descompune - şi atunci orice poate intra. Să mai notăm că proasta stare interioară este contagioasă: există tovărăşii care atrag întotdeauna accidentele şi necazurile. Când vom face de zece ori, de o sută de ori, aceeaşi experienţă care poate merge de la simpla răceală sau de la căderea banală la accidentul serios în funcţie de starea interioară, vom şti bine că nici corpul nostru, nici pretinsul "hazard" n-au nici un rol în toate acestea, şi că remediul nu se află în nici un medicament exterior,ci în restabilirea atitudinii adevărate, în ordinea interioară, într-un cuvânt în conştiinţă. Dacă căutătorul este conştient va putea să treacă prin mijlocul oricărei epidemii, să bea chiar toate mizeriile din Gange, dacă aşa-i place, nimic nu-l poate atinge, căci cine ar atinge Stăpânul treaz? Am izolat bacterii şi viruşi, dar nu am văzut că sunt numai nişte agenţi şi că boala nu este virusul ci forţa care se serveşte de virus; şi dacă suntem limpezi, toţi viruşii din lume nu ne pot face nimic, pentru că forţa noastră este mai mare decât forţa aceea, sau, mai bine zis, pentru că fiinţa noastră vibrează cu o intensitate prea înaltă pentru acea joasă intensitate. Într-un lucru nu poate intra decât ceea ce este identic cu el. Şi de aceea vom putea elimina şi cancerul, spre exemplu, după ce vom fi eliminat alte boli medievale, dar nu vom elibera *forţele* de boală, care se vor servi de un alt lucru, de un alt agent, de un alt virus, îndată ce intermediarul lor actual va fi depistat. Medicina noastră nu ajunge decât la suprafaţa lucrurilor, nu şi la sursa lor. Nu există decât o boală, inconştienţa. La un stadiu mai avansat, când vom instaura suficient tăcerea interioară şi când vom fi capabili să percepem vibraţiile mintale şi vitale la intrarea lor în circumconştientul nostru, vom putea să percepem vibraţiile de boală şi să le alungăm înainte ca ele

să intre în noi: *Dacă aţi putea deveni conştient de eul dumneavoastră circumconştient,* scria Sri Aurobindo unui discipol, *aţi putea surprinde gândurile, pasiunile, sugestiile de boală sau forţele de boală şi le-aţi putea împiedica să intre în dumneavoastră.*[3]

Trebuie să mai notăm încă două categorii de boală, care nu ţin direct de greşelile noastre: cele care vin de la o rezistenţă subconştientă (vom vorbi mai târziu despre acest lucru odată cu purificarea subconştientului) şi cele pe care le-am putea numi "boli yoghinice", care se produc datorită decalajului existent între dezvoltarea etajelor superioare ale conştiinţei noastre şi dezvoltarea conştiinţei noastre fizice. Se poate întâmpla şi următorul fapt: conştiinţa noastră mintală sau vitală, de exemplu, să se lărgească în mod considerabil şi să primească intensităţi noi, în timp ce conştiinţa noastră fizică să zăbovească încă la vechea mişcare vibratorie şi să nu suporte această creştere de intensitate. De aici rezultă o ruptură de echilibru care poate aduce boli, nu prin intruziunea unui agent exterior, microb sau virus, ci prin ruptura relaţiilor normale dintre elementele interne: alergii, tulburări coloidale ale sângelui etc., sau dezordini mintale şi nervoase. Atingem aici pro-blema receptivităţii materiei la forţele superioare de conştiinţă, una din marile probleme în yoga supramintală. Este în orice caz unul din motivele pentru care Sri Aurobindo şi Mama insistă atât de mult asupra dezvoltării bazei noastre fizice; fără ea, fără îndoială, putem să ne extaziem sau s-o ştergem direct în Absolut dar nu putem să facem să se pogoare intensităţile şi amploarea Spiritului în împărăţia noastră "inferioară", mintală, vitală şi materială pentru a crea în ea o viaţă divină.

Independenţă faţă de Corp

Deci conştiinţa poate deveni independentă faţă de organele de simţ, independentă faţă de boli, independentă, într-o largă măsură, faţă de hrană şi somn, atunci când a descoperit inepuizabilul rezervor al marii Forţe de Viaţă; şi ea poate deveni independentă faţă de corpul însuşi. Când curentul de conştiinţă-forţă din noi s-a individualizat suficient, remarcăm nu numai faptul că putem să-l detaşăm de simţuri şi de obiectele simţurilor ci că putem să-l detaşăm şi de corp. Mai întâi în meditaţiile noastre,pentru că este primul câmp de antrenament înaintea stăpânirii naturale, observăm că această conştiinţă

-forţă devine deosebit de omogenă, de compactă, şi că, după ce s-a eliberat de minte şi de vital, se retrage încet din toate foşnelile corpului, care devine perfect nemişcat, ca un bloc transparent, sau ca ceva care nu mai ocupă loc, care nu mai atârnă, aproape inexistent: respiraţia devine din ce în ce mai imperceptibilă, bătăile inimii din ce în ce mai fine, apoi, deodată, are loc o desprindere bruscă, şi ne regăsim "altundeva", în afara corpului. Este ceea ce în limbaj tehnic se numeşte "a se exterioriza". Există tot felul de "altundeva"-uri, tot atâtea câte planuri de conştiinţă există, şi putem să ieşim aici sau dincolo, în funcţie de nivelul la care am fixat conştiinţa noastră (cunoaştem deja Mintea universală şi Vitalul universal), dar altundeva-ul cel mai apropiat, cel care mărgineşte lumea noastră fizică şi i se alătură cu o intensitate mai mare,'este cel pe care Sri Aurobindo l-a numit *fizicul subtil.* Această cunoştinţă este la fel de veche ca lumea, şi nu este semnalată în mod special de yoga lui Sri Aurobindo; ea face parte în mod simplu din dezvoltarea noastră integrală şi ne pregăteşte pentru ziua când ne vom părăsi corpul pentru o durată mai lungă de timp în ceea ce, din ignoranţă, oamenii numesc "moarte". Pentru mai multă claritate vom expune aici, printre multe altele, experienţa fizicului subtil aşa cum a fost ea povestită de un tânăr din ashramul de la Pondichéry atunci când a ieşit pentru prima dată afară din corp: "Eram culcat pe şezlongul meu, în meditaţie, când, dintr-o dată, m-am regăsit la prietenul meu Z...care se pregătea să cânte împreună cu alţi câţiva. Vedeam totul foarte clar, mai clar chiar decât în fizic, şi mă deplasam foarte repede, fără obstacole. Am rămas acolo o bună bucată de timp ca să privesc; am încercat chiar să le atrag atenţia dar nu erau conştienţi. Apoi, deodată, a fost ceva care m-a tras, ca un instinct: "Trebuie să intru". Aveam o senzaţie de durere la gât. Mi-aduc aminte că pentru a ieşi din camera lor care era închisă, cu excepţia unei mici deschizături pe sus, forma mea a dispărut ca şi cum s-ar fi evaporat (pentru că aveam o formă, dar nu era ca şi materia, era mai luminoasă, mai puţin opacă) şi am ieşit ca un fum printr-o fereastră deschisă. Apoi m-am aflat în camera mea, aproape de corpul meu, şi am văzut că aveam capul într-o parte, rigid, lângă pernă, şi că respiram greu; am vrut să intru în corpul meu - imposibil. Atunci mi s-a făcut frică. Am intrat prin picioare şi apoi, ajuns la înălţimea genunchilor, am simţit cum alunecam în afară; de două, de trei ori în felul acesta;

conştiinţa urca, apoi aluneca în afară ca un resort. Îmi spuneam: "Măcar de-aş putea să trântesc acest mic taburet (era un mic taburet sub picioarele mele), ar face zgomot şi m-aş trezi! Nimic de făcut. Şi respiram din ce în ce mai greu. Mi se făcuse o frică teribilă. Deodată, mi-am adus aminte de Mama şi am chemat-o: "Mamă! Mamă!" şi m-am regăsit în corpul meu, treaz, cu un torticoli."*

Astfel, după numeroase cicluri de îngropare şi de trezire, şi după nenumărate şocuri, care o obligau să-şi aducă aminte de sine şi să se controleze, şi să se închidă pentru a creşte la adăpost, conştiinţa, devenită o individualitate formată, sparge cochilia şi îşi afirmă independenţa. Această independenţă, scrie Sri Aurobindo, *sfârşeşte prin a deveni atât de normală pentru întreaga fiinţă, încât vom ajunge să simţim acest corp ca pe ceva exterior şi detaşabil, precum costumul pe care-l purtăm sau instrumentul pe care-l ţinem din întâmplare în mână.Putem ajunge chiar să simţim că acest corp este inexistent, într-un anume sens, sau că nu are existenţă decât ca o expresie parţială a forţei noastre vitale şi a minţii noastre. Aceste experienţe sunt semnul că mintea ajunge la o poziţie corectă faţă de corp şi că îşi schimbă falsul său punct de vedere de minte obsedată şi capturată de senzaţiile fizice cu punctul de*

---

* Putem face trei observaţii. Să notăm mai întâi că, dintr-o lipsă de experienţă destul de amuzantă, acest băiat încerca să intre în corpul său "prin picioare!" - nu este surprinzător faptul că a avut neplăceri. În general, se intră şi se iese prin centrul inimii. Se poate de asemenea să se iasă prin vârful craniului, dar nu este defel recomandat. Când yoghinii vor să-şi părăsească corpul în mod definitiv (ceea ce în India se numeşte *itcha-mrityu*, sau moarte după voie), ei ies prin vârful craniului. Să mai observăm după aceea, că atunci când ne exteriorizăm, corpul se răceşte, circulaţia este redusă la minimum; această răcire poate merge până la catalepsia completă, cu toate semnele exterioare ale morţii, în funcţie de "îndepărtarea" conştiinţei de nivelul fizic. Este o ocazie pentru a verifica în mod foarte concret faptul că dacă conştiinţa se retrage, forţa se retrage, pentru că este acelaşi lucru. Când leşinăm, şi conştiinţa se retrage, pentru că suntem incapabili să suportăm anumite intensităţi, dar cum nu am învăţat să stabilim o punte conştientă între diferitele noastre stări ale fiinţei, retragerea noastră involuntară se traduce printr-un alb. Remarcăm în cele din urmă că simplul fapt de a-şi fi adus aminte de Maestrul său, în cazul de faţă, de Mama, a fost de ajuns pentru a pune ordine în dezordinea fricii şi pentru a-l determina pe discipol să facă mişcarea corectă, de intrare în corp: gândindu-se la Mama s-a conectat instantaneu la adevărata vibraţie care a pus totul la punct. Este vorba aici, în mare, de unul din mecanismele de protecţie sau de ajutor de la Maestru la discipol.

vedere al adevăratului adevăr al lucrurilor.[4] Căci adevăratul punct de vedere este, întotdeauna, acela al Stăpânului, psihicul, Spiritul din noi - de fiecare dată când simţim o imposibilitate, sau o limită, o barieră, putem fi siguri că este victoria noastră de mâine, pentru că dacă n-am simţi obstacolul n-am fi pe cale de a-l învinge, şi suntem făcuţi pentru a învinge totul şi a trăi toate visele, căci Spiritul este cel care visează în noi. Şi poate că primul dintre aceste vise, într-o lume în care interdicţiile se strâng din ce în ce mai mult ca o cuşcă de fier, este acela de a naviga în larg, independenţi de corp şi de frontiere. Atunci nu mai avem nevoie de paşaport, suntem nişte apatrizi înzestraţi cu toate patriile lumii, fără graniţă; cunoaştem o lărgime de viaţă şi o libertate încântătoare: "O! Întindere... ", spune Rig-Veda.

CAPITOLUL IX

SOMNUL ŞI MOARTEA

Planurile de Conştiinţă

Nu toată lumea este capabilă să iasă din propriul său corp în mod conştient, sau să-şi lărgească în mod conştient mintea sau vitalul său, dar mulţi oameni o fac inconştient în somn, adică tocmai în momentul în care micii "eu" ai personalităţii frontale sunt mai puţin stânjenitori şi mai puţin absorbiţi de preocupările lor superficiale. Aceşti diverşi "eu" exprimă o parte a realităţii, cea pe care o vedem cu ochiul liber, dar în spatele acesteia se întind nişte domenii imense; am vorbit deja de o Minte universală, de un Vital universal, de un Fizic subtil aflate în spatele acestei pelicule fizice; este vorba deci de a redobândi integralitatea realităţii noastre universale. Există trei metode sau trei stadii pentru a face acest lucru; primul, care este la dispoziţia tuturor, este somnul; cel de al doilea, mai rar, se bazează pe exteriorizarea conştientă sau pe meditaţiile profunde; şi cel de al treilea, care reprezintă deja un grad avansat de dezvoltare, în care totul este simplu: ne putem lipsi de somn şi de meditaţii, şi putem vedea în toate felurile cu ochii larg deschişi, chiar şi în mijlocul celorlaltor activităţi, ca şi cum toate gradele existenţei universale ar fi prezente sub ochii noştri şi accesibile nouă prin nişte simple deplasări de conştiinţă, cam aşa cum ne adaptăm privirea de la un obiect mai apropiat la unul mai îndepărtat; deci somnul este un prim instrument de lucru; acesta poate deveni conştient, din ce în ce mai conştient, până ce vom fi suficient de dezvoltaţi pentru a fi conştienţi în mod continuu, aici sau dincolo, iar somnul ca şi moartea, nu va mai reprezenta o întoarcere la starea vegetativă sau o împrăştiere în componentele noastre naturale, ci în mod simplu o trecere de la un mod de conştiinţă la un alt mod conştiinţă. Pentru că, ce-i drept, se prea poate ca linia de demarcaţie

pe care am trasat-o între somn şi veghe, între viaţă şi moarte, să corespundă unei observaţii a aparenţelor exterioare, dar ea nu are o realitate esenţială, după um nici frontierele noastre naţionale nu au o realitate pentru geografia fizică, sau după cum exteriorul colorat şi imuabil al unui obiect nu are o realitate pentru fizica nucleară. De fapt nu există separaţie, *doar pentru inconştienţa noastră,* şi cele două lumi (sau mai degrabă aceasta şi nenumărate altele) coexistă în mod constant, sunt în mod constant amestecate, şi numai un anumit fel de a percepe *acelaşi lucru* ne face să spunem într-un caz "trăiesc" şi în altul "dorm" sau "am murit" (dacă suntem suficient de conştienţi pentru a ne da seama) în acelaşi fel în care este posibil să avem experienţe diferite cu un acelaşi obiect în funcţie de felul în care îl privim: la nivel particular, atomic, molecular sau exterior - "altundeva"-ul este peste tot aici. Am acordat o valoare unică şi exclusivă diverselor simboluri care formează viaţa noastră fizică exterioară, pentru că se află imediat sub nasul nostru, dar ele nu sunt mai mult sau mai puţin valabile decât simbolurile care constituie viaţa noastră extrafizică - realitatea atomică a unui obiect nu anulează şi nu este separată de realitatea sa exterioară, şi viceversa. Şi nu numai că celelalte simboluri sunt la fel de valabile ca şi simbolurile noastre fizice, dar nu putem înţelege nimic cu adevărat din propiile noastre simboluri dacă nu înţelegem *toate* celelalte simboluri. Fără cunoaşterea celorlaltor grade de realitate, cunoaşterea noastră despre lumea umană obişnuită este la fel de incompletă şi la fel de falsă pe cât ar fi un studiu al lumii fizice care nu ar ţine cont de existenţa moleculelor, atomilor şi particulelor. N-am înţeles nimic atâta timp cât n-am înţeles totul.

Există astfel o gradaţie infinită de realităţi coexistente, simultane, asupra cărora somnul ne deschide o ferestruică naturală. Căci, în definitiv, dacă ieşim din clasificarea superficială viaţă - moarte - somn, pentru a ne îndrepta către o clasificare esenţială a universului, vedem că de sus în jos (pe cât există un sus şi un jos) acest univers nu este nimic altceva decât un continuum de conştiinţă-forţă, sau, cum spune Sri Aurobindo, o gradaţie de *planuri de conştiinţă* care se eşalonează fără întrerupere de la Materia pură la Spiritul pur - Fizic subtil, Vital, Minte, Supraminte (putem să utilizăm alţi termeni dacă ne place, un alt vocabular, dar faptul rămâne acelaşi) - şi că totul se situează în cadrul acestor planuri, viaţa şi somnul şi

moartea noastră; nu este loc unde să mergi în afară de aceasta; şi nu numai că totul se află aici, dar totul coexistă aici, fără separaţie. Viaţă, moarte, somn, sunt doar diferitele *poziţii* ale conştiinţei în sânul aceleiaşi gradaţii. Când suntem treji primim vibraţii vitale sau mintale care se traduc prin anumite simboluri, anumite feluri de a vedea, de a înţelege sau de a trăi; când dormim sau suntem "morţi" primim *aceleaşi* vibraţii mintale, vitale, şi altele care se vor traduce prin alte simboluri, alte feluri de a vedea, de a înţelege sau de a trăi *aceeaşi realitate*. În toate cazurile, cheia existenţei noastre, aici sau altundeva, este întotdeauna capacitatea noastră de conştiinţă; dacă suntem inconştienţi în viaţa noastră vom fi inconştienţi în toate felurile; moartea va fi cu adevărat o moarte şi somnul cu adevărat o înţepenire. Deci sarcina noastră fundamentală este de a fi conştienţi de aceste diferite grade de realitate; şi când vom face această muncă în mod integral, liniile de demarcaţie artificiale care separau diferitele noastre moduri de viaţă se vor prăbuşi şi vom trece fără întrerupere sau fără un gol de conştiinţă de la viaţă la somn şi la moarte; sau, mai exact, nu vor mai fi moartea şi somnul aşa cum le înţelegem, ci diferite moduri de a percepe în mod continuu Realitatea totală şi, poate, în cele din urmă, o conştiinţă integrală care va percepe totul simultan. Evoluţia noastră nu este terminată. *Moartea nu este o negaţie a vieţii, ci un fenomen al vieţii.*[1]

În consecinţă, această viaţă fizică într-un corp fizic are o importanţă deosebită faţă de toate celelalte moduri de viaţă ale noastre, pentru că în ea putem deveni conştienţi - este *locul muncii*, spune Mama, punctul în care toate planurile se întâlnesc într-un corp. Locul muncii, pentru că este punctul zero sau aproape zero al evoluţiei şi că începând cu corpul, în mod lent, de-a lungul a nenumărate vieţi, se individualizează un "noi", mai întâi nediferenţiat, printr-o luare de contact cu planuri de conştiinţă din ce în ce mai înalte şi, la fiecare plan, cu întinderi de conştiinţă din ce în ce mai vaste. Vor exista tot atâtea morţi şi somnuri diferite câte vieţi diferite există, pentru că este acelaşi lucru; totul va depinde de gradul nostru de dezvoltare evolutivă; şi există toate gradele posibile, ca-n viaţă, de la nulitatea totală până la conştiinţa perfect trează şi individualizată. Deci nu putem face nişte legi generale pentru somn şi moarte, pentru că toate cazurile sunt posibile ca şi aici-jos. Putem cel mult să indicăm câteva linii de dezvoltare.

Am spus că suntem constituiţi dintr-un anumit număr de centri de conştiinţă care se eşalonează de deasupra capului şi până jos, că fiecare dintre aceşti centri, asemeni unui post receptor ce ar corespunde diferitelor lungimi de undă, este legat cu diversele planuri de conştiinţă, de unde primim în mod constant, în pofida noastră cel mai adesea, tot felul de vibraţii, fizice subtile, vitale, mintale, sau mai înalte, sau mai joase, care determină felul nostru de a gândi, de a simţi şi de a trăi, conştiinţa individuală fiind ca un filtru ce selecţionează anumite vibraţii mai degrabă decât altele în conformitate cu mediul său, cu tradiţiile sale, cu educaţia sa etc. Principiul general este că vom merge în momentul somnului sau al morţii, prin afinitate, în locurile sau în planurile cu care am stabilit deja o legătură. Dar în acest stadiu elementar conştiinţa nu este cu adevărat individualizată, cu toate că ea poate fi foarte rafinată şi foarte cultivată din punct de vedere mintal; ea gândeşte mai mult sau mai puţin ceea ce toată lumea gândeşte, simte ceea ce toată lumea simte şi trăieşte ceea ce toată lumea trăieşte; este doar un agreagat temporar care nu are o altă continuitate decât cea a corpului în jurul căruia totul este centrat. Când acest centru corporal moare, totul se împrăştie în mici fragmente vitale, mintale şi altele, care vor merge să se alăture mediilor lor respective, pentru că nu mai au centru. Şi când acest centru doarme, totul este mai mult sau mai puţin adormit pentru că elementele necorporale, vitale şi mintale, nu există cu adevărat decât în funcţie de viaţa corporală şi pentru ea. În această stare embrionară, atunci când doarme, conştiin-ţa recade în subconştient (folosim cuvântul aşa cum îl foloseşte Sri Aurobindo, în sensul etimologic, adică ceea ce este din punct de vedere istoric sub-conştient, nu dedesubtul nivelului nostru de conştiinţă de veghe, ci dedesubtul stadiului conştient al evoluţiei, ca la animal sau la plantă)[2] altfel spus, conştiinţa se întoarce la trecutul său evolutiv care îi va putea trimite tot felul de imagini haotice, fabricate prin combinaţia fantezistă a numeroase fragmente de amintiri şi de impresii, afară de cazul când ea nu-şi continuă, mai mult sau mai puţin dereglat, activităţile obişnuite din timpul zilei; de acolo, conştiinţa va curge într-un trecut mai îndepărtat, vegetativ sau larvar, care va fi somnul său propriu-zis, ca cel al plantelor şi al animalelor. Vor fi necesare numeroase etape înainte ca centrul veritabil, psihic, şi conştiinţa sa-forţă să fie formate şi să dea o

oarecare coerență și o oarecare continuitate acestui amalgam volatil. Dar din momentul în care corpul încetează să mai fie centrul principal și începem să avem o viață interioară independentă de împrejurările fizice ale vieții fizice, și mai ales când practicăm o yoga, care este un proces de evoluție accelerată, viața se schimbă cu adevărat, moartea de asemenea și somnul de asemenea - începem să existăm. Este chiar primul lucru de care ne dăm seama, ca și cum schimbările exterioare, vizibile, ar fi fost precedate de niște mutații interioare de un ordin mai subtil, care se vor traduce mai ales prin vise de o natură deosebită. Trecem de la somnul animal la un somn conștient sau *somn de experiență* și de la o moarte care putrezește la o moarte care trăiește. Îngrădirile care mărunțeau viața noastră integrală se fac praf. În loc de a fi proiectați într-o dispersie completă din lipsă de centru, am descoperit Stăpânul și am prins firul conștiinței-forță care leagă toate etajele realității universale.

Somnul de Experiență

Există numeroase grade în acest nou somn în funcție de dezvoltarea conștiinței noastre, de la rarele licăriri spasmodice pe cutare sau cutare plan până la viziunea continuă, stăpână pe sine însăși, care poate merge după voie de jos în sus și de sus în jos, oriunde îi convine*. Și aici totul va depinde de conștiința noastră de veghe. În mod normal vom merge prin afinitate în planurile cu care am stabilit o legătură; această legătură este reprezentată de vibrațiile vitale, mintale sau altele pe care le-am acceptat și care s-au tradus în noi prin idealuri, aspirații, dorințe, prin acte ticăloase sau nobile și atunci când vom ieși din corpul nostru vom merge la sursă - o sursă extraordinar de vie și de izbitoare; traducerile noastre mintale și vitale din lumea fizică par sărace și aproape arbitrare pe lângă acest original. Atunci vom începe să devenim conștienți de niște lumi imense, nenumărate, care pătrund și înfășoară și atârnă peste mica noastră planetă terestră, și care îi determină și ne determină

* Folosim aici un limbaj tridimensional care nu are un sens adevărat, căci nu există nici înăuntru, nici în afară, nici sus, nici jos; limbajul nostru mintal este un limbaj plat, fotografic, care nu exprimă mare lucru din realitatea lumii, dar ce putem face?

destinul. În mod evident, nu este posibil să descriem aceste lumi în câteva pagini, nici chiar în câteva volume; tot atât ar valora și descrierea pământului prin intermediul unei vederi de ansamblu a Normandiei. De altfel nici nu dorim să le descriem, vrem doar să dăm câteva indicii care vor permite căutătorului să facă regrupări cu propria sa experiență. Pentru această explorare, calitatea esențială, asupra căreia Sri Aurobindo a insistat de nenumărate ori, este o *austeritate clară* și lipsa de dorințe, tăcerea mintală, căci altfel vom fi jucăria tuturor iluziilor. Cu răbdare, prin nenumărate experiențe, vom învăța mai întâi pe ce plan se situează experiența noastră; după aceea despre ce nivel este vorba în sânul fiecărui plan. Această localizare este la fel de importantă pentru ancheta noastră pe cât de important este pe pământ faptul de a putea să cunoaștem calitatea mediului care ne înconjoară și țara în care călătorim. Apoi vom învăța să înțelegem sensul experiențelor noastre; este o limbă străină, chiar mai multe, pe care trebuie să le asimilăm, fără a le amesteca cu propria noastră limbă mintală; într-adevăr, una din marile dificultăți provine din faptul că mintea e singurul limbaj terestru pe care îl cunoaștem și că transcrierile sale la trezire vor tinde în mod inconștient să bruieze sau să deformeze puritatea experienței. În lipsa unui ghid luminat care ar putea descurca această încâlceală complicată, va trebui să ne obișnuim să rămânem cât se poate de tăcuți din punct de vedere mintal când ne trezim și să simțim în mod intuitiv sensul acestor alte limbaje; vom reuși destul de repede pe măsură ce conștiința se dezvoltă iar experiențele se multiplică. La început, este ca o pădure virgină, sau ca o piață chinezească, totul pare la fel; mai apoi, prin trecerea lunilor și a anilor, sfârșim prin a recunoaște drumuri și chipuri, locuri, semne, și o diversitate mai mișcătoare decât pe pământ.

Dar cum să-ți aduci aminte de somnul tău? este un alb absolut pentru cea mai mare parte a ființelor - lipsește o verigă. De fapt, există o gramadă de legături sau de *punți*, cum zice Mama; ca și cum am fi făcuți dintr-o serie de țări, legate fiecare de celelalte printr-o punte. Va fi deci posibil să păstrăm cu ușurință amintirea anumitor părți ale ființei noastre și a călătoriilor ei, în timp ce altele vor fi date uitării, din lipsa unei punți cu restul conștiinței noastre; când trecem prin acest vid, sau prin această parte prost educată a conștiinței, uităm (este ceea ce li se întâmplă în general celor care

cad în "extaz", vom mai reveni). În principiu, o ființă suficient de dezvoltată va parcurge în somnul său toată gama planurilor de conștiință și va merge până la Lumina supremă a Spiritului - *Sat-Chit - Ananda* - în mod inconștient cel mai adesea, și aceste câteva minute vor fi adevăratul său somn, adevăratul repaos în relaxarea absolută a Bucuriei și a Luminii. Sri Aurobindo spunea că adevărata rațiune de a fi în somn este aceea de a ne realătura în mod spontan Sursei și de a ne retopi în ea. De acolo, vom coborî din nou încet de-a lungul tuturor planurilor, Minte, Vital, Fizic subtil și subconștient (ultimul fiind cel de care ne aducem aminte cel mai ușor) și fiecare parte a ființei noastre va avea experiențele corespunzătoare. În sânul fiecărui plan există de asemenea mai multe zone, fiecare cu puntea sa. Principala dificultate constă în a stabili întâia legătură cu conștiința exterioară de veghe, și nu există pentru aceasta decât o singură modalitate: imobilitatea totală și tăcerea completă la trezire. Dacă ne răsucim sau ne mișcăm, totul se evaporă, sau mai degrabă totul se acoperă de mici riduri pe marele lac al somnului și nu mai vedem nimic; și dacă începem să gândim, nu mai sunt riduri ci răscoliri mocirloase care acoperă totul; gândirea nu are nimic de-a face în această afacere, nu cu mintea trebuie să încercăm să ne aducem aminte. Trebuie să rămânem aplecați peste marele lac liniștit ca într-o contemplație fără obiect, dar foarte susținută, ca și cum ar trebui să străpungem această grosime albastră cu îndârjirea privirii noastre. Și dintr-o dată, dacă suntem suficient de perseverenți, vom vedea plutind sub ochii noștri o imagine, sau poate numai o urmă, un parfum ca al unei țări îndepărtate încărcate de miresme, foarte familiară, dar insesizabilă. Va trebuie atunci să nu ne năpustim asupra acestei urme, căci ar dispare imediat, ci să o lăsăm să devină mai clară de una singură, să se formeze, și în cele din urmă vom regăsi o scenă. Când vom prinde bine firul, va fi îndeajuns, în principiu, să tragem încet, fără să căutăm să gândim, fără să căutăm să înțelegem (înțelegerea va fi pentru după aceea; dacă începem să interpretăm în drum, tăiem toate comunicațiile) și firul ne va conduce din țară în țară, din amintire în amintire. Câteodată vom rămâne blocați ani întregi asupra unui aceluiași punct al parcursului ca și cum ar exista un gol de memorie la nivelul câtorva ancabluri. Pentru a construi veriga lipsă, nu ne rămâne altceva de făcut decât să avem răbdare și să

vrem și iar să vrem; dacă ne înverșunăm, drumul va sfârși prin a se trasa, ca în pădurea virgină. Dar aducerea aminte la trezire nu este singura metodă; putem de asemenea să ne concentrăm seara înainte de a adormi cu voința de a ne aduce aminte și de a ne trezi la intervale fixe, o dată sau de două ori pe noapte, pentru a prinde firul la nivele diferite. Această metodă este deosebit de eficace. Știm cu toții că este suficient să vrem să ne trezim la o anumită oră, pentru ca mecanica să funcționeze perfect, la minut; este ceea ce se numește "a face o formație". Aceste formații sunt ca niște mici noduli vibratorii emanați de voință, care dobândesc o existență proprie, independentă, și care își fac treaba foarte exact* .

Putem face formații mai mult sau mai puțin puternice, mai mult sau mai puțin durabile (pe care le-am putea reîncărca din când în când), pentru tot felul de scopuri, și mai ales pentru a ne aduce aminte și a ne trezi la intervale regulate. Și dacă perseverăm luni în șir, ani în șir dacă este nevoie, vom sfârși prin a fi alertați în mod automat de fiecare dată când se produce un eveniment important pe un plan oarecare al somnului nostru. Atunci, ne vom opri chiar în timpul somnului, vom repeta de două sau de trei ori amintirea pentru a o înregistra bine, apoi vom pleca din nou.

Nu putem evidenția din acest enorm câmp de experiență decât câteva puncte practice, de ordin general, care vor surprinde căutătorul la începutul anchetei sale. Mai întâi trebuie să se desosebească bine visele obișnuite ale subconștientului de *experiențe*. Experiențele nu sunt niște vise, cu toate că avem obișnuința de a amesteca totul, ci niște evenimente reale la care am participat pe cutare sau cutare plan; ele se disting de visele obișnuite prin intensitatea lor deosebită; toate evenimentele din lumea fizică, exterioară, oricât de excepționale ar fi ele, par *șterse* pe lângă

---

* Facem cu toții formații; în mod involuntar, cu dorințele noastre, gândurile noastre (bune sau rele) și le uităm, dar formațiile nu uită, și revin după doi sau zece ani cu treaba lor făcută, cu realizarea dorinței, a gândului, cu organizarea împrejurărilor, în momentul în care noi nici nu ne mai gândim la ele; nici măcar nu mai recunoaștem fructul gândului nostru și al dorințelor noastre. În felul acesta suntem asediați de tot felul de mici entități vii care continuă să vrea să se realizeze în timp ce noi nu le mai vrem.

evenimentele acelea; ele lasă o impresie profundă şi o amintire *mai vie* decât oricare din amintirile noastre terestre, ca şi cum am fi atins dintr-o dată un fel de viaţă mai bogată - nu neapărat prin figuraţia exterioară, nici prin culori, care cu toate acestea pot să fie de o strălucire incredibilă (mai ales în Vital), ci prin conţinutul lor. La trezire, când căutătorul va avea această impresie covârşitoare, ca şi cum s-ar fi îmbăiat într-o lume încărcată de semne, care vor să spună mai mult de un lucru în acelaşi timp (evenimentele noastre din lumea fizică nu vor să spună decât un lucru în acelaşi timp, rareori mai multe) şi în faţa cărora ar putea rămâne timp îndelungat fără a le epuiza sensul, într-atât par de încărcate de ramificaţii invizibile şi de profunzimi etajate; sau când va fi asistat sau participat la anumite scene care par infinit mai reale decât scenele noastre fizice, mereu plate, ca şi cum acestea s-ar ciocni imediat de un fond dur şi puţin fotografic, el va şti că a avut o experienţă adevărată, nu doar un vis.

Există un alt fapt remarcabil: cu cât ne ridicăm mai mult pe scara conştiinţei, cu atât mai mult se schimbă calitatea luminii - diferenţele de luminozitate reprezintă un calificativ *foarte sigur* al locului în care ne aflăm şi chiar şi al sensului lucrurilor - şi există toată gama, de la tonurile murdare ale subconştientului, gri, maron şi negre; şi nuanţele vibrante ale Fizicului subtil; culorile strălucitoare ale Vitalului, care, să remarcăm, au mereu o nuanţă artificială şi amăgitoare, puţin dură (este regiunea cea mai înşelătoare dintre toate), până la luminile Minţii care devin din ce în ce mai puternice şi mai pure pe măsură ce urcăm înspre Origine; de la Supraminte, de care vom vorbi mai târziu, apare o diferenţă radicală de vedere: obiectele, fiinţele sau lucrurile pe care le vedem nu mai par luminate în mod plat, din afară, cum suntem noi luminaţi de soare, ele sunt luminoase *în sine*; şi în cele din urmă, nu mai este într-atât o "exteriorizare", cât un extaz într-o Lumină nemişcată, orbitoare, dezbrăcată de toate gălăgiile şi incidentele senzaţionale ale planurilor inferioare. Când putem să intrăm în contact cu această Lumină, ne odihnim în câteva minute cât în opt ore de somn; în felul acesta yoghinii se lipsesc de somn; în felul acesta câteva minute de concentrare în timpul zilei ne pot odihni tot atât cât o plimbare în aer liber. Corpul are o incredibilă rezistenţă; agitaţia psihologică este cea care ne oboseşte.

În afara evenimentelor de ordin universal în care putem fi amestecaţi, ne vom da seama că somnul este o mină de informaţii despre propria noastră stare individuală; toate etajele fiinţei noastre sunt luminate cu o lumină precisă, ca şi cum, în afară, când eram treji, am fi trăit ca nişte surdo-muţi sau ca nişte oameni de lut, şi că, dintr-o dată, totul se trezeşte la o viaţă mai adevărată decât viaţa. Aceste diverse nivele interioare se pot prezenta ca nişte camere sau ca nişte case la care cele mai mărunte detalii sunt revelatorii: *Când începem să ne descoperim fiinţa interioară*, povesteşte Mama, *şi diferitele părţi care o alcătuiesc, avem adesea impresia că pătrundem într-o sală sau într-o cameră, şi, urmărind culoarea, atmosfera, lucrurile care se află acolo, avem percepţia foarte limpede a părţii fiinţei pe care suntem pe cale să o vizităm. Atunci se poate trece în camere din ce în ce mai profunde care îşi au fiecare propriul specific.* Sau câteodată, în loc de camere, vom găsi fiinţe de tot felul - o întreagă mică familie, poate chiar o menajerie - care sunt expresia diferitelor forţe sau vibraţii pe care nu ne-am obişnuit să le primim în noi şi care constituie natura "noastră". Şi nu sunt nişte fiinţe "de vis", sunt nişte fiinţe adevărate pe care noi le adăpostim: forţele sunt conştiente, vibraţiile sunt conştiente - fiinţe sau forţe, conştiinţă sau forţă, sunt două feţe simultane ale unei aceleiaşi realităţi. Vom vedea astfel într-un fel deosebit de viu ceea ce nu vrem sau nu mai vrem să tolerăm în noi.

O altă observaţie va izbi căutătorul prin recurenţa sa aproape cotidiană. Îşi va da seama, după toate astea, că a avut în timpul nopţii premoniţia exactă a tuturor evenimentelor *psihologice* importante care au avut loc în timpul zilei. Mai întâi, se va gândi la o simplă coincidenţă, sau nu va vedea bine legătura, apoi, când faptul se va fi repetat de sute de ori, va începe să fie pe faţă, şi în sfârşit, când conştiinţa îi va fi cu totul trează, va putea vedea lucrurile venind şi îşi va putea lua dinainte măsuri de precauţie. De exemplu, am avut o criză de depresiune în timpul zilei, sau am intrat într-o stare de furie violentă, am avut o mişcare de revoltă, o obsesie sexuală etc., sau, pentru a da un exemplu în aparenţă diferit, puţin a lipsit ca de două sau de trei ori să cădem şi să ne rupem un picior, sau ne-a apucat o febră zdravănă; şi ne vom da seama că aceste mici incidente, complet banale, corespund cu exactitate altor incidente, simbolice cel mai adesea (simbolice, pentru că nu este faptul exact,

ci o transcriere mintală la trezire), a căror experienţă am avut-o în noaptea precedentă, fie că am fost atacaţi în "vis" de un inamic oarecare, fie că am fost amestecaţi în nişte întâmplări nenorocite, sau că am văzut, câteodată cu exactitate, toate detaliile care vor înconjura scena psihologică de a doua zi. Hotărât, s-ar părea că "cineva" este complet treaz în noi şi foarte grijuliu pentru a ne face să punem degetul pe toate dece-urile şi pe toate mecanismele ascunse ale vieţii noastre psihologice, pe toate cauzele căderilor şi progreselor noastre. Căci, pe de altă parte, vom putea avea premoniţia tuturor mişcărilor psihologice fericite, care se vor traduce a doua zi printr-un progres, o deschidere de conştiinţă, o stare de uşurare, o lărgire interioară, şi ne vom da seama că în noaptea de dinainte a avut loc o atare lumină, o atare ascensiune, o atare prăbuşire de zid sau de casă (simbolica rezistenţelor noastre sau a construcţiilor mintale care ne închideau). Şi vom fi cu atât mai mult surprinşi de aceste premoniţii cu cât vom vedea că, de obicei, ele nu se leagă de nişte evenimente considerate importante pe planul nostru fizic, ca decesul unei rude sau un succes monden (cu toate că şi aceste premoniţii pot să apară), ci de nişte detalii fără o importanţă exterioară, perfect obişnuite dar întotdeauna foarte utile pentru progresul nostru interior. Acesta va fi semnul dezvoltării conştiinţei noastre; în loc de a primi în mod inconştient vibraţiile mintale, vitale sau altele, care vor forma viaţa noastră fără ca să ne dăm seama, şi pe care le vom lua în mod ingenuu drept ale noastre (vom spune: este furia *noastră*, depresiunea *noastră,* obsesia *noastră* sexuală, sau febra *noastră*), vom începe să le vedem cum vin; va fi dovada vizibilă, sprijinită de sute de experienţe noapte după noapte, că tot jocul naturii noastre frontale vine de la o Minte universală, de la un Vital universal, sau de la regiuni mai înalte, dacă suntem capabili să ne conectăm mai sus. Şi acesta va fi începutul stăpânirii, căci odată ce am văzut şi chiar prevăzut, putem să schimbăm cursul împrejurărilor. Viaţa terestră este locul unde se află, în acelaşi timp, determinismul cel mai riguros, cel mai orb, şi libertatea cucerită - totul depinde de conştiinţa noastră. Un discipol îi scrisese lui Sri Aurobindo pentru a-i povesti "visele" sale şi acest fel de coincidenţă bizară dintre întâmplările nocturne şi cele diurne; iată care fu răspunsul: *Înţelegeţi că aceste experienţe nu sunt doar nişte închipuiri sau nişte "vise", ci nişte evenimente adevărate...*

este greşit să se creadă că trăim doar în mod fizic, cu viaţa şi mintea noastră exterioară. În mod constant trăim şi acţionăm şi pe alte planuri de conştiinţă unde întâlnim alte persoane şi acţionăm asupra lor, şi ceea ce facem, gândim, simţim acolo, forţele pe care le adunăm, rezultatele pe care le pregătim, au o importanţă şi un efect incalculabil, necunoscute de noi, asupra vieţii noastre exterioare. Nu totul se realizează din ceea ce vedem şi facem acolo, iar ceea ce se realizează ia adesea o altă formă în lumea fizică, cu toate că, uneori, corespondenţa poate fi exactă, dar puţinul care se filtrează se află la însăşi baza existenţei noastre. Tot ceea ce devenim, tot ceea ce facem şi îndurăm în viaţa fizică este pregătit în spatele vălului, înăuntrul nostru. Este deci foarte important pentru această yoga care ţinteşte la transformarea vieţii, să devenim conştienţi de ceea ce se petrece în aceste domenii, să fim stăpâni acolo şi să fim capabili să simţim, să cunoaştem şi să manipulăm forţele secrete care determină destinul nostru şi creşterea noastră interioară şi exterioară sau declinul nostru.[3]

Somn de Acţiune

De la somnul animal am trecut la somnul conştient sau somn de experienţă, apoi trecem la somnul de acţiune; este cel de al treilea stadiu. Oricât de conştient ar fi, somnul nostru rămâne, pentru o lungă perioadă de timp, o stare pasivă; suntem doar martorul evenimentelor, spectatorul neputincios a ceea ce se întâmplă cutărei sau cutărei părţi a fiinţei noastre - căci este întotdeauna vorba de o *parte* a fiinţei noastre, subliniem acest lucru, cu toate că putem avea impresia în momentul experienţei, că totalitatea fiinţei noastre suferă, se bate, călătoreşte etc.; în acelaşi fel în care putem avea impresia, atunci când discutăm politică sau filosofie cu un prieten, că întregul nostru sine e cel care discută, când de fapt e vorba doar de o fracţiune mintală sau vitală. Pe măsură ce somnul devine conştient, trecem de la impresii la realităţi izbitoare (unde este "concretul"? de ce parte se află "obiectivul"? ne vom întreba) şi vedem că suntem alcătuiţi dintr-o masă heteroclită de fragmente mintale, vitale sau altele, care au o existenţă independentă, cu experienţele lor independente, fiecare în planul său particular.

Noaptea, când legătura corpului nu mai este aici, nici tirania mentorului mintal, această independență izbucnește într-un fel remarcabil; micile vibrații aglutinate de noi, care constituie natura "noastră", se desfac în mici ființe ale ființei noastre și aleargă de colo colo, și vom descoperi tot felul de necunoscuturi în noi, a căror existență nici măcar nu o bănuiam. Cu alte cuvinte, aceste fragmente nu sunt integrate în jurul adevăratului centru, psihicul, și, nefiind integrate, suntem neputincioși să intervenim pentru a modifica cursul evenimentelor. Suntem pasivi, pentru că adevăratul "noi" este psihicul, și că cea mai mare parte a acestor fragmente nu au nici o legătură cu psihicul.

Necesitatea integrării apare foarte repede dacă voim să fim stăpânul, nu numai aici, ci și acolo și în toate felurile. Când ieșim din corpul nostru și mergem în anumite regiuni ale Vitalului inferior, de exemplu, (care corespund zonelor joase ale pântecelui și ale sexului) partea ființei noastre care se exteriorizează în acest domeniu, face aici cel mai adesea niște experiențe foarte dezagreabile; ea este atacată de tot felul de forțe vorace și avem ceea ce s-a convenit să se numească un "coșmar", din care ne salvăm refugiindu-ne cât se poate de repede în corpul nostru unde suntem la adăpost. Dacă însă această parte a ființei noastre a consimțit să se integreze în jurul centrului psihic, ea poate să iasă fără teamă în acele regiuni, destul de infernale, căci va fi înarmată cu lumina psihică - psihicul este o lumină, este un fragment din marea Lumină originară; va fi suficient ca ea să-și aducă aminte de această lumină (sau de Învățător, ceea ce este același lucru) în momentul în care este atacată pentru ca toate forțele adverse să se risipească. Aducându-și aminte, ea a chemat adevărata vibrație care are puterea de dispersa sau de a dizolva toate vibrațiile cu o mai mică intensitate. Există chiar și un stadiu de tranziție, foarte instructiv, când asistăm neputincioși la niște teribile urmăriri, apoi, dintr-o dată, în disperarea sa, acest fragment din noi însine, își aduce aminte de lumină (sau de Învățător) și situația se inversează. În același fel putem întâlni pe aceste planuri tot felul de oameni, cunoscuți sau necunoscuți, apropiați sau îndepărtați, vii sau morți - *aceşti mereu vii pe care-i numim morți,* spune Sri Aurobindo[4] - care se află pe aceeași lungime de undă, și să fim martorul sau asociatul neputincios al întâmplărilor lor neplăcute (care știm că se vor putea

traduce prin evenimente terestre supărătoare pentru cei vii - toate loviturile de acolo sunt niște lovituri pentru aici; tot ceea ce se petrece acolo pregătește ceea ce se petrece aici), dar dacă în momentul experienței, acest fragment din noi însine care se află împreună cu fragmentul corespunzător al acelui prieten, al acelor necunoscuți sau al acelor "morți", își aduce aminte de Lumină, adică dacă este integrat în jurul centrului psihic, el poate schimba cursul evenimentelor: poate ajuta un prieten sau un necunoscut aflat la strâmtoare, poate ajuta un desîncarnat să străbată o trecere rea sau să iasă dintr-un loc rău, se poate elibera pe sine însuși din anumite asociații nesănătoase (există atâtea lucruri unde suntem cu adevărat prizonieri). Vom da un singur exemplu pe care-l alegem în mod voit negativ și pe cât se poate de banal: X... "visează" că se plimbă cu prietena sa pe malul unui eleșteu cu ape minunat de limpezi în aparență, când, dintr-o dată, un șarpe țâșnește din fundul eleșteului și o mușcă pe prietena sa de gât. Ea face câteva încercări pentru a-și proteja prietena dar o cuprinde frica și, urmărită la rândul său de șarpe, se refugiază "acasă" (în corpul său). A doua zi, află că prietena sa este bolnavă, complet mută, iar ea însăși este urmărită toată ziua de o serie de mici accidente în stare mocnită, mascate, interioare și exterioare. Dacă ea ar fi fost conștientă în mod activ, centrată, nimic nu s-ar fi întâmplat, forța adversă ar fi fugit; în realitate, există și exemple contrare, în care accidentele au fost evitate "în mod miraculos" pentru că fuseseră învinse în noaptea de dinainte de un prieten conștiincios, dacă nu cumva de noi înșine. Putem participa deci în mod util la tot felul de activități care pregătesc zilele noastre personale de mâine, sau niște zile de mâine mai vaste în funcție de capacitățile noastre: "O ființă conștientă, nu mai mare decât degetul unui om, se află în centrul eului nostru; ea este stăpânul trecutului și al prezentului... ea este astăzi și ea este mâine", spune Katha Upanishad (IV.12,13). Trebuie să fi făcut numeroase experiențe, cu verificări ori de câte ori este posibil, pentru a înțelege în ce măsură aceste vise nu sunt niște vise. Există niște întemnițări aici care nu pot fi desfăcute decât atunci când am desferecat întemnițarea de acolo. Deci problema acțiunii este legată de problema integrării.

Această integrare este cu atât mai indispensabilă cu cât atunci când nu mai avem un corp, adică atunci când suntem așa zis morți,

aceste fragmente nu nu mai au puterea de a se refugia în corpul nostru pentru a se proteja. Dacă ele nu sunt integrate vor suferi numeroase neplăceri. Aici este fără îndoială originea poveştilor noastre despre infern, care nu privesc - nu vom şti să o repetăm îndeajuns - decât câteva *fragmente* inferioare ale naturii noastre. Căci planurile inferioare (mai ales Vitalul inferior care corespunde regiunii buricului şi sexului, cel mai greu de integrat, bineînţeles) sunt populate de forţe flămânde; cum spunea un tânăr discipol de la Pondichéry, plecat prematur, care venise să-i povestească prietenului său, în somn, cum se petrecuse călătoria: "*Just behind your world there is no law and order*" (chiar în spatele lumii voastre nu mai există lege şi ordine publică), curat laconism britanic pentru a vorbi de infern. Tot el adăugă: "Aveam lumina Mamei (Învăţătorul) şi am traversat". Poate că trebuie să precizăm - experienţa fiind tipică pentru numeroşi morţi - că întâlnirea celor doi prieteni avusese loc în regiunile superioare ale Vitalului (care corespund centrului inimii), în mijlocul acelor frumoase grădini colorate pe care le întâlnim adesea acolo şi care constituie unul din nenumăratele aşa-zise "paradisuri" din cealaltă lume - sunt nişte paradisuri care se limitează la un nivel scăzut. În general, desîncarnatul rămâne acolo atâta timp cât doreşte, apoi se plictiseşte şi merge în locul adevăratului repaos, în Lumina originară, împreună cu sufletul său în aşteptarea orei întoarcerii. A spune că un individ merge în "infernul veşnic" este o crudă absurditate; cum de-ar fi posibil ca sufletul, această Lumină, să fie pentru totdeauna prizonierul acestor vibraţii joase? ca şi cum am spune că infraroşul este stăpânul ultravioletului. Asemănătorul merge cu asemănătorul, întotdeauna şi pretutindeni, aici-jos şi altundeva. Şi ce altceva decât sufletul, decât bucuria, ar putea fi cu adevărat "veşnic"? *Dacă ar exista un infern fără de sfârşit, n-ar putea fi decât un loc de extaz fără de sfârşit,* spune Sri Aurobindo, *căci Dumnezeu este bucurie, este Ananda; nu există altă eternitate decât eternitatea beatitudinii Sale.*[5]

Astfel, pe măsură ce fiinţa noastră se va integra în jurul psihicului, se va trece de la un somn pasiv la un somn activ, pe cât se poate vorbi încă de "somn", şi de la o moarte dificilă la o călătorie interesantă, sau la o altă formă de muncă. Dar şi acolo vor exista toate gradele, după amploarea conştiinţei noastre, de la

acţiunea cea mai mică care se mărgineşte la cercul restrâns de oameni, vii sau morţi, pe care-i cunoaştem, sau al lumilor care ne sunt familiare, până la acţiunea universală a câtorva mari fiinţe al căror psihic, ca să spunem aşa, a "colonizat" mari întinderi de conştiinţă, şi care, prin lumina lor tăcută, protejează lumea.

Pentru a încheia aceste scurte generalităţi, care sunt cel mult nişte jaloane pentru căutător, putem face o ultimă observaţie. Este vorba de premoniţii. Poate că nu s-a spus suficient că simplul fapt de a putea avea o premoniţie este cu adevărat semnul că evenimentele există *deja undeva* înainte de a se produce aici - ele nu cad din cer. Noi, care suntem atât de minuţioşi cu realităţile materiale, acordăm fenomenelor din lumile mai puţin materiale, beneficiul complet gratuit al unei incoerenţe sau al unui nedesluşit care nu ţine decât de spiritul nostru. Ori ne dăm seama, din experienţă, că totul este perfect raţional, dacă nu şi raţionabil: nu numai că luminozitatea se intensifică pe măsură ce urcăm gradele de conştiinţă, dar timpul devine din ce în ce mai rapid, acoperă din ce mai mult spaţiu, dacă putem spune astfel, sau evenimente din ce în ce mai îndepărtate (înspre viitor sau înspre trecut) şi în cele din urmă ajungem în această Lumină nemişcată unde totul *este* deja. Simultan, sau ca un corolar, se observă că în funcţie de planul de conştiinţă unde se situează viziunea noastră premonitorie, împlinirea terestră este mai mult sau mai puţin apropiată sau îndepărtată. Când vedem în Fizicul subtil, de exemplu, care mărgineşte lumea noastră, transcrierea terestră este aproape imediată - câteva ore sau o zi după aceea; vedem accidentul şi, a doua zi, dăm peste accident; şi viziunea este foarte precisă, în cele mai mici detalii. Cu cât ne ridicăm mai mult pe scara conştiinţei, cu atât scadenţa viziunii este mai îndepărtată şi bătaia sa este mai universală, dar cu atât mai puţin vizibile sunt detaliile de execuţie, ca şi cum faptul văzut ar fi fost ineluctabil, cu siguranţă (cu condiţia ca vederea noastră să fie suficient de purificată de orice egoism), dar cu o anumită marjă de incertitudine în ceea ce priveşte modalităţile de realizare - această marjă de incertitudine reprezintă, într-un fel, peripeţiile sau deformările adevărului de sus când acesta coboară din plan în plan pentru a se realiza pe pământ. Se pot trage tot felul de concluzii din această observaţie dar mai ales aceea că, cu cât suntem mai

conştienţi pe pământ, adică mai capabili de a urca mai sus pe scara conştiinţei şi de a ne apropia de Origine, cu atât apropiem şi pământul de Origine, anulând în felul acesta determinismele deformatoare ale planurilor intermediare. Aceasta poate avea nu numai nişte consecinţe individuale considerabile pentru stăpânirea şi transformarea propriei noastre vieţi, ci şi nişte consecinţe generale pentru transformarea lumii. S-a discutat mult problema libertăţii şi a determinismului, dar este o problemă văzută greşit. Nu există libertate sau determinism, există libertate *şi* o mulţime de determinisme. Suntem supuşi, spune Sri Aurobindo, unei serii de *determinisme suprapuse,* fizic, vital, mintal şi mai înalt, iar determinismul fiecărui plan poate modifica sau poate anula determinismul planlui aflat imediat sub el. Spre exemplu, în microcosmos, o bună sănătate fizică şi o anumită longevitate pot fi modificate de determinismul vital al pasiunilor şi al dereglărilor "noastre", care la rândul său poate fi modificat de determinismul mintal al voinţei şi al idealului nostru, care poate fi modificat de legea mai mare a psihicului, şi aşa mai departe. Libertatea este putinţa de a trece la un plan superior. În acelaşi fel şi pentru destinul pământului: forţele care mişcă microcosmosul şi macrocosmosul sunt aceleaşi. Şi dacă noi, care suntem în cel mai înalt grad punctul de inserţie al tuturor acestor determinisme în Materie, suntem capabili să ne ridicăm pe un plan de conştiinţă superior, atunci vom contribui în mod automat la modificarea tuturor determinismelor inferioare şi la accesul pământului la o libertate mai mare; până în ziua când, o vom vedea, prin intermediul pionierilor evoluţiei, ne vom putea ridica la un plan *supramintal* care va modifica destinul prezent al lumii, aşa cum Mintea i-a modificat destinul în preajma terţiarului. Şi poate că, la urma urmelor - pe cât e posibil să existe un sfârşit - pământul va afla Determinismul suprem, care este Libertatea supremă şi împlinirea perfectă. Suntem fiecare dintre noi, prin munca noastră conştientă, un agent de rezistenţă la fatalităţile care apasă asupra lumii şi un ferment de libertate sau de divinizare a pământului. Căci evoluţia conştiinţei are un sens pentru pământ.

CAPITOLUL X

YOGHINUL REVOLUŢIONAR

Acestea erau descoperirile mintale, vitale, fizice şi psihice pe care Sri Aurobindo le făcu de unul singur, pas cu pas, între douăzeci şi treizeci de ani, urmărind în mod simplu firul conştiinţei. Faptul remarcabil este că yoga sa avea loc în toate locurile unde de obicei nu se face yoga: în mijlocul cursurilor sale de franceză şi engleză de la Colegiul de Stat din Baroda, a ocupaţiilor sale de la Curtea Maharajahului şi, din ce în ce mai mult, în însăşi inima activităţilor sale secrete şi revoluţionare. Orele din noapte care nu erau consacrate studiului limbii sale materne şi sanscritei, sau muncii politice, şi le petrecea scriind poezii: "Aurobindo avea obiceiul să scrie poezii până la o oră înaintată din noapte, notează profesorul său de bengali, încât nu se scula prea devreme dimineaţa... El se concentra o clipă înainte de a începe, apoi poezia curgea din pana sa ca un şuvoi". De la poezie, Sri Aurobindo trecea la somnul experimental. El se căsători cu Mrinalini Dévi, în 1901, la vârsta de douăzeci şi nouă de ani, şi ar fi vrut s-o facă părtaşă la viaţa sa spirituală: *Sunt pe cale de a experimenta toate semnele, toate simptomele,* scria el într-o scrisoare găsită în arhivele poliţiei britanice. *Aş vrea să te duc cu mine pe această cale.* Mrinalini nu-l înţelese; Sri Aurobindo rămase singur. Degeaba am căuta în viaţa lui Sri Aurobindo acel gen de poveşti înduioşătoare şi miraculoase care ornamentează viaţa marilor înţelepţi sau cea a misticilor; degeaba metode yoghinice senzaţionale; totul este atât de comun în aparenţă, încât nu se vede nimic, ca în viaţă. Poate că găsise mai multe miracole în obişnuit decât în extraordinar: *Pentru mine totul este diferit, totul este extraordinar,* exclama el într-o scrisoare adresată lui Mrinalini. *Totul este straniu, totul este profund pentru ochiul care vede.*[1] Şi poate că aceasta este ceea ce încearcă să ne facă să descoperim, prin

viața sa, prin opera sa, prin yoga sa, bogățiile necunoscute de sub învelișul obișnuit: *Viețile noastre sunt un mister mai mare decât am visat.*[2] Dacă am vedea cât de găunoase, cât de fără sens sunt "miracolele" noastre, un fel de prestidigitație pentru adulți - chiar și atunci când posedăm o cunoaștere de doi bani și jumătate vedem clar felul în care se fabrică ele! - și cât de simplu este Adevărul în comparație cu acest tehnicolor supranatural! Pe măsură ce progresă în yoga sa, Sri Aurobindo abandonă aceste imagini colorate pentru a trece la ceea ce el numea un *realism spiritual,*[3] nu din neîncredere față de imaginile frumoase - el, poetul! - ci pentru că vedea că aceste imagini ar fi încă și mai frumoase dacă ar căpăta un corp pe pământ și dacă suprafizicul ar fi deveni fizicul nostru normal, cu ochii larg deschiși. Această naturalizare a lumii de dincolo și liniștita stăpânirii a vieții la care ajungea Sri Aurobindo au devenit posibile întrucât el nu a separat niciodată cele două lumi: *De la sosirea mea în India*, spune el într-o scrisoare adresată unui discipol, *viața și yoga mea au fost întotdeauna, în același timp, din această lume și din cealaltă lume, fără ca una să o excludă pe cealaltă. Presupun că toate preocupările umane aparțin acestei lumi; cea mai mare parte au intrat în câmpul gândirii mele și câteva, precum politica, în viața mea; dar de când am pus piciorul pe Apollo Bunder la Bombay, am început să am experiențe spirituale, și aceste experiențe nu se aflau în divorț cu această lume, dimpotrivă, ele aveau repercursiuni infinite asupra ei, ca de exemplu, sentimentul Infinitului impregnând spațiul material și al Imanentului în inima obiectelor și a corpurilor materiale.*

Mai mult, mi se întâmpla să intru în lumi și în planuri suprafizice a căror influență și efecte se resimțeau în planul material; deci nu puteam să fac o separare categorică sau o opoziție ireductibilă între aceste două capete ale existenței și tot ceea ce se află între ele. Pentru mine totul este Divin și aflu Divinul peste tot.[4]

Problemă de acțiune

Realismul spiritual al lui Sri Aurobindo îl vom descoperi mai întâi în activitățile sale revoluționare. Un program se elaborase repede, în patru puncte: trezirea Indiei la ideea de independență, pentru aceasta jurnalismul și dicursurile politice erau suficiente;

întreținerea spiritelor într-o stare de revoltă permanentă, și fu fără îndoială unul dintre primii care la începutul acestui secol, împreună cu un alt mare erou al Indiei, Tilak, a vorbit de eliberare totală, de rezistență pasivă și de ne-cooperare (Gandhi nu va intra pe scena politică indiană decât cinsprezece ani mai târziu); transformarea congresului indian și a timidelor sale revendicări într-o *mișcare extremistă* care să afișeze fără ambiguitate idealul de independență completă; și, în cele din urmă, pregătirea secretă a unei insurecții armate. Împreună cu tânărul său frate Barin, începe să organizeze grupuri de gherilă în Bengal sub acoperirea unor societăți sportive sau culturale; trimite chiar și un emisar în Europa, pe cheltuiala sa, pentru a studia fabricarea bombelor. Când Sri Aurobindo spunea: *Nu sunt nici un moralist neputincios, nici un pacifist debil,*[5] cuvintele sale aveau un sens. Studiase destul istoria Franței și cea a revoluțiilor italiene și americane pentru a ști că revolta armată poate fi dreaptă; nici Ioana d'Arc, nici Mazzini, nici Washington nu erau niște apostoli ai "non - violenței". Când fiul lui Gandhi, în 1920, veni la Pondichéry să-l viziteze și să discute despre non-violență, Sri Aurobindo răspunse prin această simplă întrebare, foarte actuală și astăzi: "Ce ați face dumneavoastră dacă mâine ar fi invadate granițele din nord?" Douăzeci de ani mai târziu, în 1940, Sri Aurobindo și Mama se declarau în mod public de partea Aliaților în timp ce Gandhi, dintr-o pornire lăuntrică demnă de laudă, fără nici o îndoială, trimitea o scrisoare deschisă poporului englez, conjurându-l să nu ia armele împotriva lui Hitler, ci să folosească doar "forța spirituală". Am putea deci să precizăm poziția spirituală a lui Sri Aurobindo față de acțiunea violentă.

Războiul și distrugerea, scrie el, *sunt un principiu universal care guvernează nu numai viața noastră strict materială de pe pământ, dar chiar și existența noastră mintală și morală. Este evident că, în mod practic, în viața sa intelectuală, socială, politică și morală, omul nu poate face un pas înainte fără o bătălie; o bătălie între ceea ce există și trăiește, și ceea ce caută să existe și să trăiască, și între tot ceea ce se află în spatele unuia și al celuilalt. Este imposibil, cel puțin în starea actuală a umanității și a lucrurilor, să înaintăm, să creștem, să ne împlinim și, în același timp, să respectăm în mod real și absolut principiul de inocență care ni se propune drept regula de conduită cea mai*

bună şi mai înaltă. Vom folosi doar forţa sufletească şi nu vom distruge niciodată prin război, nici măcar prin forţa fizică pentru a ne apăra? Foarte bine, dar aşteptând ca forţa sufletească să fie eficace, forţele demonice din oameni şi din naţiuni, strivesc, demolează, masacrează, ard şi violează, aşa cum vedem că se întâmplă în ziua de azi; ele vor putea atunci să facă toate astea în voia lor şi fără obstrucţie; şi poate că veţi fi provocat distrugerea a tot atâtea vieţi prin abţinerea voastră pe cât au făcut-o alţii prin violenţa lor... Nu este suficient să avem mâinile curate şi sufletele fără pată, pentru ca legea bătăliei şi a distrugerii să dispară din lume: trebuie mai întâi ca ceea ce se află la baza lor să dispară din umanitate*. *Imobilitatea şi inerţia care refuză să se servească de mijloacele de rezistenţă la rău sau care sunt incapabile să se servească de ele, nu vor abroga legea, nici pe departe. Într-adevăr, inerţia face mai mult rău decât principiul dinamic al luptei care, cel puţin, creează mai mult decât distruge. În consecinţă, dacă privim problema acţiunii individuale, a se abţine de la luptă sub forma sa fizică cea mai vizibilă şi de la distrugerea care o însoţeşte în mod inevitabil, poate că ne dă o satisfacţie morală, dar lasă nesuprimat Distrugătorul creaturilor.*[8]

Toată evoluţia gândirii lui Sri Aurobindo şi a atitudinii sale practice faţă de război, de la activităţile sale secrete din Bengal şi până la Pondichéry unde s-a retras în 1910, se învârte în jurul problemei *mijloacelor*: Cum să atingi în felul cel mai sigur acest "Distrugător al creaturilor"? "Mâncătorul" spuneau rishii vedici. Şi de la independenţa Indiei, Sri Aurobindo a trecut la independenţa lumii. Într-adevăr, pe măsură ce înainta în yoga sa, îşi dădea seama din ce în ce mai mult, prin experienţă, că nişte forţe ascunse se află nu numai la baza dezordinilor noastre psihologice, ci şi la baza dezordinilor mondiale - totul vine din altă parte, am văzut-o - şi dacă abţinerea noastră nu-l desfiinţează pe Distrugătorul creaturilor, nici războaiele noastre nu-l suprimă mai mult, cu toate că în mod practic este necesar să-ţi murdăreşti mâinile. În 1914, în plin război, Sri Aurobindo nota cu o forţă profetică: *Înfrângerea Germaniei... nu este suficientă pentru a extirpa spiritul care se încarnează în Germania; ea va conduce probabil la o nouă încarnare a aceluiaşi*

* Sublinierea noastră.

spirit, altundeva, într-o altă rasă sau un alt imperiu, şi va trebui atunci să se dea încă o dată toată această bătălie. Atâta timp cât vechii zei sunt vii, nu serveşte la mare lucru să spargi sau să dobori corpurile pe care le animă, căci ei ştiu prea bine să transmigreze. Germania a doborât spiritul napoleonian în 1813 şi a împrăştiat resturile hegemoniei franceze în Europa în 1870; aceeaşi Germanie a devenit încarnarea a ceea ce doborâse. Fenomenul se poate reînnoi cu uşurinţă la o scară cu mult mai mare.[7] Ştim astăzi că vechii zei ştiu să transmigreze. Însuşi Gandhi, văzând toţi acei ani de nonviolenţă conducând la teribilele violenţe care au marcat împărţirea Indiei în 1947, observa cu tristeţe cu puţin timp înaintea morţii sale: "Sentimentul de violenţă pe care l-am hrănit în secret revine asupra noastră, şi sărim unul la gâtul celuilalt când este vorba să împărţim puterea...Acum când jugul robiei a fost scuturat, toate forţele răului au revenit la suprafaţă". Pentru că nici nonviolenţa, nici violenţa nu ajung la sursa Răului. În 1940, în plin război, în chiar momentul în care lua poziţie publică în favoarea Aliaţilor*, pentru că, *în mod practic*, acolo trebuia el să acţioneze, Sri Aurobindo scria unui discipol: *Credeţi că ceea ce se petrece în Europa este un război între puterile luminii şi cele ale întunericului, dar nu este mai adevărat acum decât în timpul primului război mondial! este un război între două feluri de Ignoranţă.Ochiul yoghinului nu vede numai evenimentele exterioare, personajele şi cauzele exterioare, ci şi uriaşele forţe care le aruncă în acţiune. Dacă oamenii care se luptă sunt nişte instrumente în mâinile şefilor de stat şi ale financiarilor, aceştia, la rândul lor, sunt nişte simple marionete în ghiarele forţelor ascunse. Când am luat obiceiul de a vedea lucrurile din spate, nu mai suntem deloc tentaţi să ne emoţionăm în faţa aparenţelor, nici măcar să sperăm la o remediere prin schimbări politice şi sociale sau prin schimbări de instituţii.*[8] Sri Aurobindo devenise conştient de aceste "enorme forţe" din spate şi de infiltrarea constantă a suprafizicului în fizic; energiile sale nu se mai învârteau în jurul unei probleme morale, destul de superficiale la urma urmelor - violenţă

* Chiar dacă s-ar fi expus dezaprobării compatrioţilor săi (trebuie să ne aducem aminte că India avusese destul de suferit sub dominaţia britanică pentru a nu o interesa soarta acesteia în urma atacurilor germane).

sau nonviolenţă - ci în jurul unei probleme de eficacitate; şi el vedea în mod clar, din nou din experienţă, că pentru a vindeca răul din lume, trebuie mai întâi să vindecăm "ceea ce se află la baza lui în om" şi că nu putem vindeca nimic în afară dacă nu vindecăm mai întâi înăuntru, pentru că este acelaşi lucru; nu putem stăpâni partea de dinafară dacă nu stăpânim înlăuntrul, pentru că este acelaşi lucru; nu putem transforma materia exterioară fără a transforma materia noastră interioară, pentru că este iarăşi şi întotdeauna acelaşi lucru - nu există decât o Natură, o lume, o materie, şi atâta timp cât vom vrea să procedăm cu susul în jos nu vom ajunge la nimic. Şi dacă remediul ni se pare dificil, atunci nu există speranţă nici pentru om şi nici pentru lume, căci toate panaceele noastre exterioare şi moralele noastre din apă de trandafiri sunt, în cele din urmă, hărăzite neantului şi distrugerii de către aceste puteri ascunse: *Singura soluţie*, spune Sri Aurobindo, *constă în venirea unei alte conştiinţe care nu va mai fi jucăria acestor forţe, care va fi mai mare decât ele şi care le va putea forţa să se schimbe sau să dispară.*[8] Tocmai spre această nouă conştiinţă, supramintală, se îndrepta Sri Aurobindo în chiar mijlocul acţiunii sale revoluţionare.

Dar poate că afla-vom când totul se va prăbuşi
Ascunsă înlăuntru, cheia marii transformări.

Nirvana

În 1906, Sri Aurobindo părăseşte Statul Baroda pentru a se arunca în inima agitaţiei politice, la Calcutta. Greşelile Lordului Curzon, guvernatorul Bengalului, precipitaseră efervescenţa tinerilor din şcoli; era momentul să se acţioneze. Împreună cu un alt mare naţionalist, Bépin Pal, Sri Aurobindo lansează un cotidian de limbă engleză, *Bandé Mataram* ("Salut către Mama India"), care va fi primul care să declare în mod public scopul independenţei totale şi care va contribui în mod puternic la trezirea Indiei; fondează un *partid extremist*, stabileşte un program de acţiune naţională: boicotul mărfurilor britanice, boicotul tribunalelor britanice, boicotul şcolilor şi al universităţilor britanice; devine directorul primului "colegiu naţional" la Calcutta şi se agită într-atât încât, la mai puţin de un an după aceea, se află sub incidenţa unui mandat de arest. Din

păcate pentru englezi, articolele şi discursurile lui Sri Aurobindo erau în mod legal inatacabile; el nu propovăduia ura de rasă, nu ataca nici măcar guvenul Majestăţii Sale, ci pur şi simplu declara dreptul naţiunilor la independenţă. Acuzaţia cădea din lipsă de elemente; doar tipograful, care nu ştia o iotă de engleză, fu condamnat la şase luni de închisoare. Această închisoare ratată îl făcu celebru pe Sri Aurobindo; de atunci încolo, deveni liderul recunoscut al partidului naţionalist şi ieşea din culise unde, cu toate acestea, ar fi preferat să rămână: *Îmi pasă cât negru de sub unghie să-mi ştiu numele gravat în prăpăditele voastre de locuri,* va spune el mai târziu; *nu am căutat niciodată celebritatea, nici chiar în viaţa politică; preferam să rămân în culise, să împing oamenii fără ca ei s-o ştie şi ca treaba să fie făcută.* Dar am greşi dacă ne-am imagina un Sri Aurobindo fanatic; toţi contemporanii săi erau surprinşi de acest "tânăr liniştit care dintr-un singur cuvânt aducea la tăcere un miting tumultuos". În mijlocul acestei fierberi exterioare, între mitingurile politice şi ziarul care trebuia să apară în fiecare dimineaţă, şi sub ameninţarea constantă a poliţiei secrete, pe 30 decembrie 1907, Sri Aurobindo va întâlni un yoghin, numit Vishnu Bshakar Lele, ce urma să-i aducă o experienţă paradoxală într-o viaţă deja paradoxală.

Era întâia oară când Sri Aurobindo întâlnea un yoghin, cel puţin în mod voluntar, după treisprezece ani petrecuţi în India! -aceasta spune mult despre lipsa sa de încredere în ascetism şi spiritualităţi. De altfel, prima întrebare pe care i-o pune este tipică: *Vreau să fac yoga pentru a lucra, pentru a acţiona, nu pentru a renunţa la lume şi nici pentru Nirvana.*[11] Răspunsul lui Lele este straniu şi merită să-l amintim: "Pentru dumneavoastră nu ar trebui să fie dificil pentru că sunteţi poet". Timp de trei zile, cei doi oameni se retrag împreună într-o cameră izolată. De atunci, yoga lui Sri Aurobindo va urma o cale neprevăzută ce părea să-l îndepărteze de acţiune, dar aceasta doar pentru a-l conduce în secretul acţiunii şi al schimbării lumii. *Primul rezultat*, scria Sri Aurobindo, *fu o serie de experienţe extrem de puternice şi de schimbări de conştiinţă radicale pe care Lele nu avusese niciodată intenţia să mi le dea... şi care erau cu totul contrare propriilor mele idei; ele mă făcură să văd lumea, cu o prodigioasă intensitate, ca pe un joc cinematografic de umbre în universalitatea impersonală a Absolutului, Brahman.*[12]

Pe uriaşele întinderi ale sinelui,
Corpul ca o cochilie rătăcitoare.

Dintr-o dată, toată yoga integrală a lui Sri Aurobindo se prăbuşea, toate eforturile sale de transformare mintală, vitală şi fizică, şi credinţa sa într-o viaţă terestră împlinită, se anulau într-o enormă Iluzie - nu mai rămânea nimic, decât nişte forme goale. *Am fost dintr-o dată proiectat într-o stare aparte, fără gânduri, pură de orice mişcare mintală sau vitală; nu exista ego, nici o lume reală - doar când "se" privea prin simţurile nemişcate, ceva percepea sau purta pe tăcerea sa absolută o lume de forme goale, de umbre materializate fără substanţă adevărată. Nu exista nici Unu, nici măcar mai mulţi, doar* Acela, *în mod absolut, fără atribute, fără relaţii, pur, de nedescris, de negândit, absolut, şi cu toate acestea, în mod suprem real şi numai real. Şi nu era o realizare mintală, nici ceva pe care-l percepeam undeva sus - nu era ceva abstract, era pozitiv - singura realitate pozitivă (cu toate că nu era o lume fizică spaţială) care umplea, ocupa, sau mai degrabă inunda şi îneca această părere de lume fizică, nelăsând nici un loc, nici un spaţiu pentru o altă realitate decât el însuşi şi nepermiţând la nimic altceva să pară cu adevărat real, pozitiv sau substanţial... Această experienţă îmi aducea o Pace nespusă, o formidabilă tăcere, un infinit de eliberare şi de libertate.*[14] Dintr-o dată, Sri Aurobindo intrase în ceea ce budiştii numesc Nirvana, Brahmanul tăcut al hinduşilor, Acela; Tao al chinezilor; Transcendentul, Absolutul, Impersonalul occidentalilor. El ajunsese la faimoasa "eliberare" (*mukti*) care este considerată drept "culmea" vieţii spirituale - deci ce-ar putea exista dincolo de Transcendent? Şi Sri Aurobindo putu să verifice vorba marelui mistic indian Sri Ramakrishna: "Dacă trăim în Dumnezeu, lumea dispare; dacă trăim în lume, Dumnezeu nu mai există", prăpastia dintre Materie şi Spirit pe care încercase să o acopere se căscase din nou sub ochii săi ce se deschiseseră; spiritualiştii aveau dreptate, în Occident ca şi în Asia, hotărând că singura ţintă a eforturilor omului este o viaţă dincolo - paradis, Nirvana sau eliberare - altundeva, dar nu în această vale a plângerii sau a iluziei. Experienţa lui Sri Aurobindo se afla acolo, neîndoielnică sub ochii săi.

Această experienţă, despre care se spune că este finală, se dovedi a fi, pentru Sri Aurobindo, punctul de plecare al unor noi experienţe, *mai înalte*, care reintegrau într-o realitate totală, continuă şi divină, adevărul lumii şi adevărul de dincolo. Ne aflăm aici în prezenţa unei experienţe centrale a cărei înţelegere este importantă pentru însuşi sensul existenţei noastre, căci, din două una, fie că adevărul suprem nu se află aici-jos, cum au spus-o toate religiile din lume, şi ne pierdem vremea cu nimicuri, fie că există altceva decât ceea ce ni se povesteşte. Şi întrebarea se dovedeşte cu atât mai importantă cu cât nu este vorba de teorie ci de experienţă. Iată ce ne spune Sri Aurobindo: *Am trăit zi şi noapte în această Nirvana, înainte ca ea să înceapă să admită altceva în ea sau să se modifice câtuşi de puţin... apoi ea începu să dispară într-o Supraconştiinţă, mai mare, în sus. Aspectul iluzoriu al lumii ceda locul unui alt aspect unde iluzia nu mai era decât un mic fenomen de suprafaţă, cu o imensă Realitate divină în spate, o Supremă Realitate deasupra, şi o intensă Realitate divină în inima tuturor lucrurilor care, mai întâi, îmi apăruseră ca nişte forme goale sau ca nişte umbre cinematografice. Şi nu era o reînchidere în simţuri, o diminuare sau o cădere din experienţa supremă; dimpotrivă era o ridicare constantă, şi o lărgire constantă a Adevărului... Nirvana, în conştiinţa mea eliberată, se revelă drept începutul propriei mele realizări, un prim pas spre lucrul complet şi nu ca singura realizare posibilă, nici măcar drept culmea finală.*[15]

Deci ce mai este şi acest Transcendent care pare să fie situat nu pe culme, ci la o altitudine medie? Am putea spune, pentru a folosi o analogie simplă, dar adevărată, că somnul reprezintă o stare transcendentă în comparaţie cu veghea, dar care nu este nici mai înaltă, nici mai adevărată, nici mai puţin adevărată decât ea. Pur şi simplu este o altă stare de conştiinţă. Bineînţeles, dacă ne retragem din mişcările mintale şi vitale totul dispare; când ne anesteziem nu mai simţim nimic, ca să vorbim ca Păcală. Avem tendinţa, în mod firesc, de a considera că această Pace nemişcată şi impersonală este superioară vacarmului nostru dar, la urma urmelor, acest vacarm nu ţine decât de noi. Superiorul sau inferiorul nu ţin de schimbarea de stare, ci de calitatea sau de altitudinea conştiinţei noastre în sfera considerată. Ori, trecerea în Nirvana nu se situează în vârful gradaţiei, după cum nici somnul sau moartea nu se află în vârul

gradației; ea se poate produce *la orice nivel al conștiinței noastre;* ea se poate produce printr-o concentrare în minte, printr-o concentrare în vital, și chiar și printr-o concentrare în conștiința fizică; hatha-yoghinul aplecat asupra buricului său, sau Bassuto care dansează în jurul totemului său, pot trece, dintr-o dată, altundeva, dacă acesta este destinul lor, într-o altă dimensiune transcendentală, în care toată această lume este redusă la neant; la fel și misticul adâncit în inima sa; la fel și yoghinul concentrat în mintea sa.* Pentru că, în realitate, *nu ne ridicăm* când trecem în Nirvana - facem o gaură și ieșim. Sri Aurobindo nu depășise planul mintal când a avut experiența Nirvanei: *Am avut experiența Nirvanei și a tăcerii în Brahman, cu mult timp înainte de a avea cea mai mică cunoștință despre planurile spirituale de deasupra capului.*[16] Și numai după ce s-a ridicat pe planuri mai înalte, supraconștiente, a avut Sri Aurobindo experiențe superioare Nirvanei, în care acest aspect iluzionist, nemișcat și impersonal, se topea într-o Realitate nouă care îmbrățișa în același timp lumea și ceea ce se află dincolo de lume. Aceasta trebuia să fie prima sa descoperire. *Nirvana nu este și nu poate fi sfârșitul drumului, fără a mai fi altceva de explorat... este sfârșitul drumului inferior de-a lungul Naturii inferioare și începutul evoluției superioare.*[17]

Dintr-un alt punct de vedere, ne putem întreba dacă scopul evoluției este cu adevărat acela de a se ieși dincolo, cum cred adepții Nirvanei și ai tuturor religiilor care au fixat lumea de dincolo drept țelul eforturilor noastre; căci dacă depășim cauzele sentimentale care întemeiază credința noastră, sau necredința noastră, pentru a nu privi decât procesul evolutiv, suntem obligați să constatăm că Natura ar fi putut opera această "ieșire" pe când ne aflam la un stadiu mintal elementar și pe când trăiam ca niște ființe instinctiv intuitive, deschise, maleabile. Umanitatea vedică sau a Misterelor vechii Grecii, sau chiar și cea a Evului nostru Mediu, era mai aproape de "ieșire" decât suntem noi, și dacă acesta era cu adevărat scopul Naturii evolutive, admițând că evoluția nu se derulează la întâmplare ci urmărește un Plan, acest tip de om ar fi trebuit să fie încurajat; se putea *sări* cu ușurință *peste intelect*, cum constată Sri Aurobindo în *Ciclul Uman,*[18] și să se treacă de la acest instinctivism intuitiv la un spiritualism ultramundan. Intelectul este o excrescență perfect inutilă dacă considerăm că scopul evoluției este de a se ieși

dincolo. Se pare, dimpotrivă, că Natura a descurajat această intuiție primitivă, că a acoperit-o înadins cu un strat mintal din ce în ce mai gros, din ce în ce mai complex și universal, și din ce în ce mai inutil din punct de vedere al ieșirii; știm cu toții în ce fel această minunată eflorescență intuitivă a Indiei upanișadice de la începutul istoriei, sau cea a Greciei neoplatonice de la începutul erei noastre, a fost nivelată în beneficiul unei mintalizări umane mai puțin înalte, cu siguranță, și foarte opace, dar mai generale. Putem doar să punem întrebarea, fără a dori s-o rezolvăm. Ne întrebăm dacă sensul evoluției este doar acela de a se oferi luxul mintal pentru a-l distruge mai apoi și a reveni la un stadiu religios submintal sau nemintal, sau dimpotrivă, dacă nu este acela de a dezvolta mintea la extrem*, cum ne împinge evoluția să o facem, până ce-și epuizează micimile sale și vacarmul său superficial, pentru a ieși în regiunile sale superioare, supraconștiente, la un stadiu spiritual și supramintal, unde contradicția Materie-Spirit va dispare ca un miraj și nu vom mai avea nevoie "să ieșim" din aceste lucruri pentru că vom fi peste tot Înăuntru?

Totuși, ar fi incorect să credem că experiența Nirvanei este o experiență falsă, un fel de iluzie a iluziei; mai întâi pentru că nu există experiențe false, nu există decât experiențe incomplete, după aceea pentru că Nirvana ne lipsește cu adevărat de o iluzie. Felul nostru obișnuit de a vedea lumea este trunchiat, este un fel de iluzie optică foarte eficace, la fel de eficace ca și imaginea bățului rupt la suprafața apei, dar la fel de greșită. Trebuie să "curățăm porțile percepției", spunea William Blake, și Nirvana ne ajută la această curățire, este adevărat într-un mod puțin cam radical. Noi vedem o lume plată, în trei dimensiuni, cu o multitudine de obiecte și de ființe *separate* unele de altele, cum sunt bucățile bățului în apă, dar realitatea este cu totul diferită când ne urcăm la un nivel mai înalt, la Supraconștient, la fel de diferită cum este și când coborâm la un nivel mai jos, la etajul nuclear. Singura diferență dintre bățul rupt și vederea noastră obișnuită a lumii este că, într-un caz, este vorba

---

* Să observăm că yoga lui Sri Aurobindo, care caută să depășească Mintea, este considerată ca având-și începutul la *sfârșitul* curbei intelectuale și ar fi imposibilă, vom vedea, dacă toate gradele intermediare nu ar fi fost parcurse. A i se vorbi de "tăcere mintală" unui aborigen din Fidji sau unui țăran breton nu ar avea, bineînțeles, nici un sens.

despre o iluzie optică, iar în celălalt, de o iluzie serioasă. Persistăm în a vedea rupt un băț care nu este astfel. Faptul că această iluzie serioasă este adaptată vieții noastre practice actuale și nivelului superficial la care se derulează existența noastră, poate fi o justificare a iluziei, dar este, de asemenea, și cauza pentru care suntem neputincioși în a stăpâni viața, pentru că a vedea fals înseamnă a trăi fals. Savantul care nu este tulburat de vederea aparențelor vede mai bine și stăpânește mai bine, dar vederea sa este la fel de incompletă iar stăpânirea sa incertă; el n-a stăpânit viața, n-a stăpânit nici măcar forțele fizice, s-a servit numai de anumite efecte ale acestor forțe, cele mai imediat vizibile. Această problemă de viziune nu este numai o problemă de amuzament; nu este vorba de a vedea mai bine pentru a avea niște viziuni frumoase în roz și bleu, care de altfel nu se situează foarte sus, ci pentru a avea o adevărată stăpânire a lumii și a împrejurărilor și a noastră înșine, ceea ce este același lucru, căci nimic nu este separat. Până în prezent, cei care au avut un acces oarecare la acest mod superior de viziune (există numeroase nivele) nu s-au servit decât pentru ei înșiși sau nu au știu să *încarneze* ceea ce vedeau, pentru că tot efortul lor viza tocmai ieșirea din această încarnare; dar această atitudine cețoasă nu este inevitabilă. Sri Aurobindo ne-o va arăta; nu pregătise el degeaba toată această bază materială, vitală, mintală și psihică.

Nirvana reprezintă un stadiu intermediar util (dar nu indispensabil) în această trecere de la vederea obișnuită la cealaltă vedere; ea ne descătușează de iluzia completă în care trăim: "Ca într-o vrajă, ei văd falsul ca pe adevăr", spune Maitri Upanishad (VII.10). Sri Aurobindo nu folosește cuvântul iluzie, el spune numai că trăim în *Ignoranță*. Nirvana ne debarasează de Ignoranța noastră, dar pentru a cădea într-o altă Ignoranță, pentru că eterna dificultate cu oamenii este că ei aleargă de la un pol la altul; se simt întotdeauna obligați să nege un lucru pentru a afirma un altul; am luat deci un stadiu intermediar drept un sfârșit, cum am luat atâtea experiențe spirituale drept un sfârșit. În timp ce sfârșitul nu există, ci numai *o înălțare constantă, o lărgire constantă a Adevărului.*[19] Am putea spune că stadiul nirvanic, sau religios în general, în măsura în care este fixat pe viața de dincolo, reprezintă un prim stadiu de evoluție, în scopul de a ne deturna de la un mod fals de a vedea lumea, și că utilitatea sa este una esențial pedagogică. Omul trezit, *născut* cu adevărat,

trebuie să se pregătească pentru viitorul stadiu evolutiv, și să treacă de la religiosul centrat asupra celeilalte lumi la spiritualul centrat pe Totalitate. Atunci nimic nu mai este exclus, totul se lărgește. Deci căutătorul integral va trebui să fie cu ochii în patru căci experiențele interioare care ating substanța intimă a ființei noastre sunt întotdeauna irefutabile și finale atunci când se produc; ele sunt orbitoare la orice nivel - să ne aducem aminte de Vivekananda vorbind de Nirvana: "Un ocean de pace infinită, fără un rid, fără un suflu" - iar tentația de a se ancora aici, ca într-o oază definitivă, este mare. Vom reproduce doar acest sfat al Mamei către căutători: *Oricare ar fi natura, puterea și încântarea unei experiențe, nu trebuie să fiți dominați de ea într-o măsură atât mare încât aceasta să domine toată ființa voastră...Când intrați, într-un fel oarecare, în legătură cu o forță sau cu o conștiință care o depășește pe a voastră, în loc de a fi în întregime subjugați de această conștiință sau de această forță, trebuie să vă aduceți întotdeauna aminte că nu este decât o experiență printre alte mii și mii, și că, în consecință, ea nu are un caracter absolut. Oricât de frumoasă ar fi ea, puteți și trebuie să aveți altele și mai frumoase; oricât de excepțională ar fi ea, sunt altele și mai minunate; și oricât de înaltă ar fi ea, puteți întotdeauna să urcați mai sus în viitor.*

Sri Aurobindo trăi luni întregi în această Nirvana înainte de a ieși altundeva. E ciudat faptul că a putut continua în această stare să editeze un cotidian, să alerge la reuniuni secrete și să pronunțe chiar și discursuri politice. Prima oară cînd trebui să vorbească în public, la Bombay, își mărturisi încurcătura lui Lele: *Îmi ceru să mă rog, dar eram atât de adâncit în conștiința Brahmanului tăcut încât nu puteam să mă rog...Îmi răspunse că nu avea nici o importanță; el și alți câțiva se vor ruga, n-aveam decât să mă duc la miting și să mă înclin în fața auditoriului ca și cum ar fi fost Narayana**, *apoi să aștept, și discursul îmi va veni de la o altă sursă decât mintea.*[20] Sri Aurobindo făcu întocmai cum i se spusese și discursul veni ca și cum ar fi fost dictat. *Și de atunci, toate cuvintele, toate scrierile, toate gândurile și activitățile exterioare îmi veniră de la aceeași sursă, de deasupra minții cerebrale.*[21] Sri Aurobindo luase contact

* Unul din numele Supremului.

cu Supraconştientul. De altfel, merită să amintim acest discurs de la Bombay: *Încercaţi să realizaţi această Forţă în voi,* spunea el militanţilor naţionalişti, *şi să o trageţi afară; ca fiecare lucru pe care-l faceţi să nu mai fie acţiunea voastră, ci acţiunea Adevărului în voi. Pentru că nu sunteţi voi ci ceva în voi (care acţionează). Ce pot toate aceste tribunale, ce pot toate puterile lumii împotriva Celui care este în voi, acest Nemuritor, acest Nenăscut, acest Nepieritor pe care sabia nu-L poate străpunge şi focul nu-L poate arde? temniţa nu-L poate închide, nici spânzurătoare nu-L poate ucide. De ce-ar putea să vă mai fie frică, dacă sunteţi conştienţi că El este în voi?*[22]

Pe 4 mai 1908, în zori, poliţia britanică îl smulgea din aşternut, cu revolverul la spate. Sri Aurobindo are treizeci şi şase de ani. Un atentat împotriva unui magistrat britanic din Calcutta tocmai eşuase; bomba fusese fabricată în grădina unde Barin, fratele său, antrena "discipoli".

CAPITOLUL XI

UNITATEA

Sri Aurobindo va petrece un an în închisoarea de la Alipore în aşteptarea verdictului. Nu era cu nimic implicat în atentatul ratat; organizarea răzvrătirii nu avea nimic de-a face cu actele de terorism individuale. *Când am fost arestat şi dus degrabă în carcera din Lal Bazar, credinţa mea a fost zguduită o clipă, căci nu reuşeam să pătrund intenţiile Sale. Eram tulburat şi strigam către El în inima mea: "De ce mi-e dat astfel? credeam că aveam misiunea de a lucra pentru ţara mea şi că atâta timp cât munca nu va fi terminată, voi avea protecţia Ta. Atunci de ce sunt aici, şi sub o asemenea acuzaţie?" Trecu o zi, apoi două. În cea de-a treia, o voce îmi veni dinlăuntru: "Aşteaptă şi priveşte". Atunci devenii calm şi aşteptai. Am fost transferat de la Lal Bazar la închisoarea din Alipore şi ţinut în secret timp de o lună. Acolo aşteptai zi şi noapte să aud vocea lui Dumnezeu în mine şi să ştiu ce voia să fac. După aceea, îmi adusei amint că, la o lună înaintea arestării mele, auzisem o chemare interioară care îmi ceruse să abandonez orice activitate şi să privesc în mine însumi pentru a intra într-o comuniune mai strânsă cu El. Fusesem slab şi nu putusem să accept chemarea. Munca pe care o făceam îmi era foarte scumpă*; în mândria inimii mele credeam că fără mine aceasta ar fi avut de suferit, sau chiar ar fi eşuat şi ar fi fost pierdută; nu voiam să o părăsesc. Mi se părea că îmi vorbea iarăşi şi îmi spunea: "Legăturile pe care tu n-ai avut forţa să le rupi, le-am rupt pentru tine, pentru că nu era nici intenţia şi nici voinţa mea ca tu să continui. Am altceva pentru tine şi de aceea te-am adus aici, pentru a te învăţa ceea ce tu nu puteai să înveţi prin tine*

* Pentru eliberarea Indiei.

însuți și pentru a te antrena la Munca mea."[1] Această "muncă" trebuia să fie realizarea conștiinței cosmice sau Unitatea, și explorarea planurilor de conștiință de deasupra minții obișnuite, sau Supraconștient, care îl va pune pe Sri Aurobindo pe calea Marelui Secret. *Ceea ce mi se întâmplă în timpul acelei perioade, nu sunt îndemnat să spun, doar că, zi după zi, El îmi arăta minunățiile Sale... Timp de douăsprezece luni de închisoare, zi după zi, îmi dădu Cunoașterea.*[2]

Conștiința Cosmică

Sri Aurobindo trăise luni întregi într-un fel de vis fantasmagoric și gol în mijlocul singurei Realități statice a Transcendentului; cu toate acestea, în mod straniu, în mijlocul acestui Vid și parcă ieșit din el, lumea a erupt din nou cu un chip nou, ca și cum ar fi trebuit de fiecare dată să pierzi totul pentru a-l regăsi într-o unitate superioară: *Dominată și subjugată, imobilizată, eliberată de ea însăși, mintea ia această Tăcere drept Supremul. Dar căutătorul descoperă că totul este acolo, în această Tăcere, conținut și parcă făcut nou... atunci golul începe să se umple și din el iese sau în el se precipită incalculabila diversitate a Adevărului divin și nenumăratele nivele ale unui Infinit dinamic.*[3] Nevăzând decât un Infinit static, n-am văzut decât un chip al lui Dumnezeu, și l-am exclus din lume (poate c-ar fi fost mai bine o lume pe care am fi considerat-o goală de Dumnezeu decât o lume plină de un Dumnezeu solemn și justițiar), dar când Tăcerea a spălat solemnitățile noastre, mici și mari, lăsându-ne o vreme în ceață, lumea și Dumnezeu se regăsesc la toate nivele și în toate punctele ca și cum n-ar fi fost niciodată separate, doar prin exces de materialism sau de spiritualism. În curtea închisorii din Alipore, în timpul orei de plimbare, avu loc această nouă schimbare de conștiință: *Priveam zidurile care mă izolau de oameni, și nu mai erau niște ziduri înalte care mă închideau, nu, era* Vasudeva* *cel care mă înconjura. Mergeam pe sub crengile copacului din fața celulei mele, dar nu era un copac, știam că era* Vasudeva - *era* Sri Krishna* *pe care-l vedeam, acolo, în picioare, care mă ținea în umbra sa.*

* Unul din numele Divinului.

Priveam gratiile celulei, chiar și grilajul care servea drept ușă, și îl văzui iarăși pe Vasudeva. *Era* Narayana* *cel care făcea de gardă,* Narayana *sentinela. Și când mă culcai pe pătura din păr de animal care mi se dăduse în loc de pat, simții brațele lui* Sri Krishna *în jurul meu, brațele Prietenului meu, Iubitului meu... Priveam prizonierii locului, hoții, ucigașii, escrocii, și cum îi priveam îl văzui pe* Vasudeva, Narayana *era cel pe care-l aflam în aceste suflete întunecate și în aceste corpuri prost folosite.*[4] Experiența nu-l va mai părăsi pe Sri Aurobindo. Timp de șase luni cât dură procesul, cu cei două sute de martori și patru mii de piese la dosar, Sri Aurobindo fu închis în fiecare zi într-o cușcă de fier în mijlocul pretoriului, dar ceea ce vedea nu mai era o mulțime ostilă și nici niște judecători: *Când se deschise afacerea, aceeași viziune mă urmări. El îmi spuse:"Când ai fost aruncat în închisoare, inima ta n-a cedat și n-ai strigat către mine: unde este protecția Ta? Acum privește acești judecători, privește procurorul Regelui". Privii și nu era judecătorul cel pe care-l vedeam, era* Vasudeva, *era* Narayana *cel care ședea acolo, pe bancă. Privii procurorul și nu pe procuror îl văzui, era* Sri Krishna *care se afla așezat acolo și care îmi surâdea. "Acum, îți mai este frică? îmi spuse El, sunt în toți oamenii și conduc actele și cuvintele lor."*[5] Căci, într-adevăr, Dumnezeu nu este în afara lumii Sale, el n-a "creat" lumea - El a *devenit* lumea spune Upanishad: "El a devenit cunoașterea și ignoranța, El a devenit adevărul și minciuna... El a devenit tot ceea ce este" (Taittiriya Upanishad II.6.). "Toată această lume este plină de ființe care sunt membrele Sale", spune Swetaswatara Upanishad (IV.10.). *Pentru ochiul care vede, totul este Unul; pentru experiența divină, totul este un bloc de Divin*[6].

Vom crede, poate, că aici este vorba de o viziune cu totul mistică despre univers, fără putință de comparație cu realitățile noastre; la fiecare pas ne lovim de urât, de rău; această lume este plină de suferință, este prea plină de țipete întunecate; unde se află Divinul în toate acestea? - Divinul, această barbarie gata oricând să-și deschidă lagărele de tortură? Divinul, acest egoism sordid, această răutate care se ascunde sau care se lăfăie? Dumnezeu este dincolo de aceste crime, El este perfect, El nu poate fi toate acestea - *neti neti* - Dumnezeu este atât de pur încât nu poate fi din această lume, nu este loc pentru El în tot acest jeg în care deja ne sufocăm! *Trebuie*

să privim existența în față dacă scopul nostru e acela de a ajunge la o soluție adevărată, oricare ar fi această soluție. Şi a privi existența în față, înseamnă a-l privi pe Dumnezeu în față, căci una nu poate fi separată de cealaltă.Această lume a luptei şi a suferințelor noastre este o lume feroce, periculoasă, o lume distrugătoare şi devoratoare în care viața este precară, în care sufletul şi corpul omului se mişcă printre enorme pericole, în care fiecare pas înainte, că o vrem sau nu, striveşte şi sparge ceva, în care fiecare suflu de viață este şi un suflu de moarte. A arunca responsabilitatea pentru tot ceea ce ni se pare rău sau teribil pe spinarea unui Diavol pe jumătate omnipotent sau a ne debarasa de ea spunând că răul face parte din Natură, creând astfel o opoziție ireductibilă între natura lumii şi natura lui Dumnezeu, sau a arunca responsabilitatea asupra omului şi păcatelor sale, ca şi cum el ar fi avut un cuvânt de spus la facerea lumii, sau ca şi cum ar putea să creeze ceva împotriva voinței lui Dumnezeu, sunt nişte expediente neîndemânatice şi prea comode...Înălțăm un Dumnezeu de Iubire şi de Îndurare, un Dumnezeu al Binelui, un Dumnezeu drept, binegânditor şi virtuos după concepțiile noastre morale despre justiție, virtute şi după gândurile noastre bune, iar toate celelalte, spunem noi, nu este El, nu este al Său, ci este opera unei oarecare Puteri diabolice pe care El o lasă, pentru un motiv oarecare, să-şi împlinească reaua voință, sau opera unui tenebros Ahriman contrabalansându-l pe grațiosul nostru Ormuzd, sau se spune chiar că greşeala omului egoist şi păcătos a fost cea care a stricat ceea ce Dumnezeu făcuse atât de bine la început... Trebuie să privim realitatea în față, în mod curajos, şi să vedem că Dumnezeu şi nimeni altul este cel care a făcut această lume în ființa Sa, şi pe care a făcut-o aşa cum este. Trebuie înțeles că Natura care-şi devoră fiii, Timpul care se hrăneşte cu viața creaturilor, Moartea universală şi ineluctabilă, şi violența puterilor lui Rudra în om şi în Natură, sunt de asemenea Divinitatea supremă sub unul din aspectele sale cosmice. Trebuie înțeles că Dumnezeu creatorul darnic şi binefăcător, Dumnezeu care apără şi salvează, îndurarea nesfârşită, este totodată Dumnezeu care devoră şi Dumnezeu care distruge. Suferința aşternutului de răutate şi de chin pe care suntem sfâşiați este lucrarea mâinii Sale, ca şi bucuria, blândețea şi plăcerea. Numai când vedem cu ochiul

uniunii complete şi când simțim acest adevăr până în străfundurile ființei noastre suntem capabili să descoperim în întregime, în spatele acestei măşti, chipul frumos şi senin al Celui care este preafericire, şi de a simți în mâna care pune la încercare imperfecțiunea noastră, mâna prietenului şi a constructorului Spiritului în om. Vrăjbile lumii sunt vrăjbile lui Dumnezeu şi numai acceptându-le şi progresând prin ele vom fi capabili să ajungem la înaltele înțelegeri ale armoniei sale supreme şi la culmile, la imensitățile vibrante ale Anandei* *sale transcendente şi cosmice...Căci adevărul este temelia adevăratei spiritualități, iar curajul este sufletul său.*[7]

Aşadar, rana fusese vindecată, rana ce părea să taie pentru totdeauna lumea în două, între Satan şi Cer, ca şi cum nu ar fi existat decât Binele şi Răul, şi iarăşi Răul şi Binele, iar noi între cei doi *ca un copil care are nevoie să fie mângâiat sau bătut cu bățul pentru a învăța căile virtuoase.*[8] Orice dualism este o viziune a Ignoranței; peste tot nu este decât *Unul nesfârşit*[9] şi "vrăjbile lui Dumnezeu" pentru a face să crească dumnezeul din noi. Cu toate acestea, continuă să rămână o prăpastie între această imperfecțiune, divină poate, şi ultima Perfecțiune; acest Divin cosmic nu este oare un Divin micşorat? oare nu trebuie să tindem către o altă direcție, către un Divin imaculat, transcendent şi perfect? *Există, poate, o opoziție între viața spirituală şi viața lumească dar tocmai pentru a arunca o punte peste acest abis se află aici cercetătorul integral; el se află aici pentru a face din această opoziție o armonie. Lumea este, poate, guvernată de carne şi de diavol, dar e un motiv în plus pentru ca fiii Nemuririi să vină aici pentru a cuceri lumea pentru Dumnezeu şi pentru Spirit. Viața este, poate, o necurățenie, dar tocmai de aceea milioane de suflete aşteaptă să li se aducă lumina rațiunii divine; este, poate, un vis, dar este un vis real chiar dacă interior, real pentru atâția visători care trebuie să învețe să viseze vise mai nobile sau să se trezească; şi dacă este o minciună, atunci trebuie dat adevărul celor care se înşeală.*[10]

Dar spiritul nostru nu este liniştit. Poate c-am accepta să-l vedem pe Dumnezeu în tot acest rău şi în această suferință, să înțelegem că Duşmanul obscur care ne hărțuieşte este cu adevărat constructorul

---

* Bucuria divină.

forței noastre, făurarul secret al conștiinței noastre; poate c-am accepta să fim "războinicii Luminii" în această lume întunecată, precum rishii altădată, dar de ce tocmai această întunecare? de ce El, pe care-l concepem veșnic pur și perfect, a devenit această lume în aparență atât de puțin divină? la ce îi trebuiau Lui Moartea și Minciuna și Suferința? dacă este o mască, de ce masca, și dacă este o iluzie de ce acest joc crud?...La urma urmelor, poate că este o binecuvântare că Dumnezeu n-a făcut lumea după ideea noastră despre perfecțiune, căci avem atâtea idei despre ceea ce este "perfect", despre ceea ce Dumnezeu ar trebui să fie, și mai ales, despre ceea ce nu ar trebui să fie, încât n-ar mai rămâne nimic din lumea noastră, într-atât am înlătura tot ceea ce nu ar corespunde, poate doar un enorm Zero care nu ar mai tolera nici măcar impuritatea existenței noastre - sau o cazarmă. *Virtutea*, observă Mama, *și-a petrecut întotdeauna timpul suprimând elemente din viață, și dacă am fi pus împreună toate virtuțile diferitelor țări din lume, ar fi rămas foarte puține lucruri din existență.* Pentru că nu cunoaștem încă decât un singur tip de perfecțiune, cea care elimină, nu cea care înțelege totul; dar perfecțiunea este o *totalitate*. Pentru că nu vedem decât o secundă din Eternitate și pentru că această secundă nu conține tot ceea ce am vrea să vedem și să avem, ne plângem și spunem că această lume este prost făcută, dar dacă ieșim din secunda noastră pentru a intra în Totalitate, totul se schimbă, și vedem Perfecțiunea la lucru. Această lume nu este terminată, ea *devine*, este o cucerire progresivă a Divinului de către Divin pentru Divin, în scopul de a deveni *plusul fără de sfârșit ce trebuie să fim.*[11] Lumea noastră este în evoluție și evoluția are un sens spiritual:

Pământul cu milioane de căi trudind către divin.[12]

Ce știm noi cu adevărat despre această mare călătorie terestră? ni se pare întortocheată, crudă, impură, dar de-abia ne-am născut! abia de-am ieșit din Materie, noroioși, mici, suferinzi, ca un zeu într-un mormânt și care nu mai știe, și care caută, care se ciocnește peste tot, dar ce altă naștere, ce memorie revenită, ce putere regăsită, ne

mai așteaptă nu prea departe pe drumul nostru ? Această lume a plecat la drum, nu cunoaștem încă întreaga poveste.

Caută-L pe pământ...
Căci tu ești El, o, Rege. Doar noaptea
Ți-e pe suflet
Prin propria-ți voință. Alung-o dar și află
Totalitatea senină
Ce ești cu-adevărat.[13]

Ființa Centrală. Persoana Universală

"Tu ești El", acesta este adevărul veșnic - *Tat tvam asi*, tu ești Acela. Acesta este Adevărul pe care îl dădeau spre învățare vechile Mistere și pe care religiile ulterioare l-au uitat. Pierzând secretul central, ele căzură în toate dualismele aberante, și substituiră cu niște obscure mistere marele Mister cu totul simplu. "Eu și Tatăl una suntem", spunea Cristos (Ioan 10, 30), "Eu sunt El", spuneau înțelepții Indiei - *so'ham* - pentru că este adevărul pe care-l descoperă *toți* oamenii liberi, fie ei din Asia sau din Occident, din trecut sau din prezent. Pentru că Faptul veșnic este cel pe care trebuie să-l descoperim cu toții. Și acest "mine", acest "eu" care-și proclamă Identitatea cu Dumnezeu, nu este a niciunui individ privilegiat - ca și cum ar mai fi loc pentru un mic eu personal și exclusiv în această strălucitoare deschidere, ca și cum înțelepții Upanishadelor, rishii sau Cristos, ar fi anexat pentru ei singuri filiația divină - este vocea tuturor oamenilor topită într-o conștiință cosmică și suntem cu toții fiii lui Dumnezeu.

Există două modalități de a face această Descoperire, sau două etape. Prima constă în a descoperi sufletul, ființa psihică, în mod veșnic una cu Divinul, mica lumină din această mare Lumină: "Spiritul care se află aici-jos în om și Spiritul care se află acolo-sus în Soare sunt, cu-adevărat, un singur Spirit și nu există altul", spune Upanishad*; «Cel ce gândește "El e altul și eu sunt altul", nu

* Taittiriya Upanishad X.

ştie.»** Această descoperire a Spiritului înlăuntru este ceea ce Vedele, acum şase sau şapte mii de ani, numeau "naşterea Fiului": "Noi l-am văzut, masa sa de roşu arzător - un mare dumnezeu a fost descătuşat din întuneric" (Rig-Veda V.1.2) iar rişhii vedici afirmau, într-un limbaj de o putere orbitoare, veşnica Identitate a Fiului şi a Tatălui şi transmutaţia divină a omului: "Eliberează-L pe Tatăl tău! În lăcaşul tău păstrează-L teafăr - Tatăl tău care devine Fiul tău şi care te poartă" (Rig-Veda V.3.9).

Şi din clipa în care ne-am *născut* vedem că acest suflet în noi este acelaşi în toate fiinţele umane, şi nu numai în toate fiinţele ci şi în lucruri, latent, nerevelat: "El este fiul apelor, fiul pădurilor, fiul lucrurilor care nu se mişcă şi fiul lucrurilor care se mişcă. Chiar şi în piatră El se află acolo" (Rig-Veda V.1.70). Totul este una pentru că totul este Unul. Nu spunea Cristos: "Acesta este corpul meu şi acesta este sângele meu", luând aceste două simboluri dintre cele mai materiale, dintre cele mai obişnuite, pentru a spune că şi această Materie este corpul Unului, şi această Materie este sângele lui Dumnezeu*. Şi dacă El nu ar fi fost chiar şi în piatră, în ce fel ar fi venit El în om, prin ce cădere miraculoasă din cer? Suntem fructul unei evoluţii, nu al unei succesiuni de miracole arbitrare: *Tot trecutul pământului este aici în natura noastră umană... însăşi natura fiinţei umane implică existenţa unui stadiu material şi al unui stadiu vital care au pregătit apariţia minţii acesteia, şi un trecut animal care a modelat primele elemente ale umanităţii sale complexe. Să nu mai spunem că Natura materială a dezvoltat mai întâi, prin evoluţie, viaţa şi corpul nostru, apoi mintea noastră animală, şi că numai după aceea s-a pogorât un suflet în forma astfel creată...căci aceasta ar presupune o prăpastie între suflet şi corp, între suflet şi viaţă, între suflet şi minte, prăpastie ce nu există - nu există corp fără suflet, nu există corp care să nu fie în sine o formă de suflet; Materia însăşi este o substanţă şi o putere a Spiritului şi nu ar putea exista altfel, căci nimic nu poate exista fără a fi substanţă şi putere din Veşnic...Ceea ce este mut şi orb, chiar şi bruta, este Acela, nu mai puţin decât existenţa umană*

** Brihadaranyaka Upanishad I.4.10.
* Vezi Sri Aurobindo, *Eight Upanishads* X.XI.

conştientă şi rafinată sau decât existenţa animală. Toată această devenire infinită este o naştere a Spiritului în forme.[15]

Atunci când am deschis porţile psihicului, ni se dezvăluie un prim stadiu al conştiinţei cosmice. Dar psihicul care creşte, conştiinţa - forţă care se individualizează şi devine din ce în ce mai compactă, mai adunată înlăuntru, nu se va mai mulţumi multă vreme cu această strâmtă formă individuală; simţindu-se una cu Acela, el vrea să fie vast ca Acela, universal ca Acela, şi vrea să-şi regăsească Totalitatea nativă. *A fi şi a fi din plin, acesta este scopul pe care-l urmăreşte Natura în noi... iar a fi din plin, înseamnă a fi tot ceea ce este.*[16] Avem nevoie de totalitate pentru că *suntem* Totalitatea; idealul care ne cheamă, scopul care ne conduce paşii, nu se află de fapt în faţă; el nu ne trage, el ne împinge, el este în spate - şi în faţă şi înlăuntru. Evoluţia este veşnica înflorire a unei flori care era floare dintotdeauna. Fără această sămânţă din adânc, nimic nu s-ar mişca, pentru că nimic nu ar avea nevoie de nimic - este Nevoia lumii. Este *fiinţa noastră centrală.* Ea este fratele de lumină care se iveşte câteodată când totul pare disperat, memoria însorită care ne suceşte şi ne răsuceşte, şi nu ne va lăsa pic de odihnă până ce nu vom fi aflat tot Soarele nostru. Este centrul nostru cosmic, după cum psihicul era centrul nostru individual. Dar această fiinţă centrală nu se află undeva într-un punct; ea este în toate punctele; ea este într-un fel greu de înţeles în inima tuturor lucrurilor şi îmbrăţişează toate lucrurile în acelaşi timp; ea este în mod suprem înăuntru şi în mod suprem deasupra, şi dedesubt şi peste tot - ea este un *punct uriaş.*[17] Şi când l-am aflat, am aflat totul, totul se află aici; sufletul adult îşi regăseşte originea, Fiul redevine Tatăl; sau mai degrabă Tatăl, care devenise Fiul, redevine El însuşi: *Zidurile care întemniţau sufletul nostru conştient sunt dărâmate, distruse; orice sentiment de individualitate şi de personalitate a dispărut, orice senzaţie de situare în spaţiu sau în timp, sau în acţiune şi în legile Naturii, a dispărut; nu mai există eu, nu mai există persoană definită sau care poate fi definită, ci doar conştiinţa, doar existenţa, doar pacea şi fericirea; devenim nemuritori, devenim veşnici, devenim infiniţi. Din sufletul personal nu mai rămâne decât un imn de pace şi de libertate, o fericire care vibrează pretutindeni în cel Etern.*[18]

Ne-am crezut mici şi separaţi unii de ceilalţi, un om plus un om în mijlocul lucrurilor separate, şi aveam nevoie de această separare pentru a creşte sub carapace, căci altfel am fi rămas o masă nediferenţiată în plasma universală, un membru al turmei fără viaţă proprie. Prin această separare am devenit conştienţi; prin această separare suntem conştienţi în mod incomplet; şi suferim, căci suferinţa noastră este aceea de a fi separaţi - separaţi de ceilalţi, separaţi de noi înşine, separaţi de lucruri şi de tot, pentru că ne aflăm în afara singurului punct unde totul se reuneşte.

Singurul mijloc de-a pune totul în ordine e de a redeveni conştient;
şi este foarte simplu.
Nu există decât o origine.
Această origine este perfecţiunea Adevărului,
pentru că este singurul lucru care există cu adevărat.
Şi exteriorizându-se, proiectându-se, împrăştiindu-se,
s-a produs ceea ce vedem
şi o grămadă de mici creiere foarte gentile, foarte strălucitoare,
în căutarea a ceea ce nu au aflat încă
dar pe care-l pot afla,
pentru că ceea ce caută se află înlăuntrul lor.

Leacul se află în inima răului*.

Când am suferit destul, vieţi după vieţi din această lungă evoluţie, când am crescut destul pentru a ne da seama că totul ne vine din afară, de la o Viaţă mai mare decât a noastră, de la o Minte, de la o Materie mai vaste decât ale noastre, universale, vine ora să regăsim în mod conştient ceea ce am fost în mod inconştient dintotdeauna - o Persoană universală: *De ce te-ai limita? Simte că eşti în sabia care te loveşte ca şi în braţele care te iubesc, în îmbrăţişarea soarelui şi în dansul pământului, în tot ceea ce a trecut, în tot ceea ce este acum şi în tot ceea ce se trudeşte să devină. Căci tu eşti infinit şi toată această bucurie îţi este deschisă.*[19]

* Mama, într-o conversaţie cu copiii Ashramului.

Cunoaştere prin Identitate

Vom crede poate că această conştiinţă cosmică este un fel de super-imaginaţie poetică şi mistică, o pură subiectivitate fără implicaţii practice. Dar mai întâi, am putea să ne întrebăm ce înseamnă "obiectiv" şi "subiectiv", căci dacă considerăm aşa-zisul obiectiv drept singurul criteriu al adevărului, această lume ar risca să ne scape în întregime printre degete, după cum nu încetează să o strige arta noastră, pictura noastră şi chiar şi ştiinţa noastră de cincizeci de ani încoace, şi care nu ne lasă sigure decât câteva resturi de merinde. În mod sigur că friptura de viţel este mai universal verificată, şi deci mai obiectivă, decât bucuria ultimelor cvartete de Beethoven; dar noi am dezbrăcat lumea, nu am mărit-o. În realitate, opoziţia este falsă: subiectivul este un stadiu avansat sau pregătitor al obiectivului; când toată lumea va verifica conştiinţa cosmică sau, pur şi simplu, bucuria lui Beethoven, poate că vom avea fenomenul obiectiv al unui univers mai puţin sălbatic.

Dar Sri Aurobindo nu era omul care să se mulţumească cu reverii cosmice. Autenticitatea experienţei şi eficacitatea sa practică, se pot verifica imediat printr-un test foarte simplu, acela al apariţiei unui nou mod de cunoaştere, prin identitate - cunoaştem un lucru pentru că *suntem* acel lucru. Conştiinţa poate să se deplaseze în orice punct al universalei *sale* realităţi, poate să se îndrepte către orice fiinţă, către orice eveniment şi să-l cunoască imediat în mod intim, cum ne cunoaştem bătăile propriei noastre inimi, pentru că totul se petrece înăuntru, nimic nu mai este în afară sau separat; în Upanishade se spunea deja: "Când Acela este cunoscut, totul este cunoscut"* Primele simptome ale acestei noi conştiinţe sunt foarte tangibile: *Începem să simţim că şi ceilalţi fac parte din noi înşine sau că sunt nişte repetiţii diverse ale noastre înşine, acelaşi eu modificat de Natură în alte corpuri. Sau cel puţin simţim că trăiesc într-un eu universal mai vast care este de acum înainte propria noastră realitate superioară. De fapt, totul începe să-şi schimbe natura şi aparenţa;întreaga noastră experienţă despre lume este radical diferită de cea pe care o au oamenii închişi într-un eu personal. Începem totodată să cunoaştem lucrurile printr-un alt fel de*

* Shandilya Upanishad II.2.

experiență, mai directă, care nu mai depinde de mintea exterioară și de simțuri. Posibilitățile de eroare nu dispar totuși, căci acest lucru nu este posibil atâta timp cât mintea rămâne câtuși de puțin instrumentul de transcriere a cunoașterii, dar există un fel nou, mai vast și mai profund, de a simți, de a vedea, de a cunoaște, de a intra în contact cu lucrurile; iar hotarele cunoașterii pot fi împinse la un grad aproape nelimitat.[20]

Acest nou mod de cunoaştere nu este cu adevărat diferit de al nostru; în realitate, în mod secret, orice experiență, orice cunoaştere, de orice gen ar fi ea, de la nivelul cel mai material şi până la altitudinile metafizice, este o cunoaştere prin identitate - cunoaştem pentru că *noi suntem ceea ce cunoaştem. Adevărata cunoaştere nu se obține prin gândire*, spune Sri Aurobindo. *Ceea ce sunteți, aceea deveniți.*[21] Fără această identitate secretă, fără această totală unitate, nu am putea cunoaşte nimic din lume şi din ființe. Ramakrishna care țipa de durere şi sângera sub loviturile de bici care cădeau peste boul de lângă el, sau clarvăzătorul care ştie că un anumit obiect este ascuns în cutare loc, yoghinul care-şi vindecă discipolul bolnav la sute de kilometri, sau Sri Aurobindo care împiedică ciclonul să intre în camera sa, sunt doar nişte ilustrări izbitoare ale unui fenomen natural - naturalul nu este separarea, deosebirea, el este unitatea indivizibilă a tuturor lucrurilor. Dacă ființele şi obiectele ar fi diferite de noi, separate de noi, dacă n-am fi, în mod esențial, acest ciclon şi acest bou, această comoară ascunsă, acest discipol bolnav, nu numai că nu am putea să acționăm asupra lor, să-i simțim sau să-i cunoaştem, dar ar fi pur şi simplu invizibile şi inexistente pentru noi. Doar asemănătorul îşi poate cunoaşte asemănătorul, doar asemănătorul poate acționa asupra asemănătorului. Nu putem cunoaşte decât ceea ce suntem: *Nimic nu poate fi dat spre învățare inteligenței fără a nu fi fost deja pe deplin cunoscut, în secret, în sufletul care se desăvârşeşte. De asemenea, toată perfecțiunea de care omul exterior este capabil nu este decât realizarea veşnicei perfecțiuni a Spiritului care se află în el. Cunoaştem Divinul şi devenim Divinul pentru că noi Îl purtăm deja în natura noastră intimă. Orice învățătură este o revelație, orice devenire o înflorire. Descoperirea de sine este secretul; cunoaşterea de sine şi o conştiință mereu mai largă sunt mijlocul şi procedeul.*[22]

Ne-am separat de lume şi de ființe de-a lungul mileniilor evoluției noastre, am individualizat, am întărit câțiva atomi din acest mare Corp, şi am spus "noi-mine-eu" împotriva tuturor celorlalți la fel de întăriți sub coaja egoistă; şi pentru că ne - am separat, nu puteam să mai vedem nimic din ceea ce eram *noi*, altădată, în marea Unitate -Mamă. Atunci am inventat ochi, mâini, simțuri, o minte pentru a reîntâlni ceea ce exclusesem din marea noastră Ființă, şi am crezut că fără aceşti ochi, fără aceste degete, fără acest cap, n- mai putea cunoaşte ceva; dar este iluzia noastră separatistă; cunoaşterea noastră indirectă acoperă şi ne ascunde recunoaşterea imediată fără de care ochii noştri, degetele noastre, capul nostru şi chiar şi microscoapele noastre n-ar putea să perceapă nimic, să înțeleagă nimic şi să facă nimic.

Ochii noştri nu sunt nişte organe de viziune, sunt nişte organe de diviziune; dar când Ochiul Adevărului se deschide în noi nu mai este nevoie de aceste monocluri, nici de aceste cârje. Călătoria noastră evolutivă este, în cele din urmă, o lentă recucerire a ceea ce am exilat, o recăpătare a Memoriei; progresul nostru nu se măsoară prin suma invențiilor noastre, care sunt iarăşi tot atâtea mijloace de a apropia în mod artificial ceea ce îndepărtasem, ci prin suma reintegrată a lumii pe care o recunoaştem ca fiind noi înşine.

Şi este bucuria - *Ananda* - căci a fi tot ceea ce este înseamnă a avea bucuria a tot ceea ce este.

Preafericirea miriadelor de miriade ce una sunt. [23]

"Cum ar putea fi dezamăgit, de unde ar avea suferința, cel ce peste tot vede Unitatea?"*

---

* Isha Upanishad.

CAPITOLUL XII

SUPRACONŞTIENTUL

Enigma

O triplă schimbare de conştiinţă marchează aşadar periplul nostru pe pământ: descoperirea fiinţei psihice sau Spirit imanent, descoperirea Nirvanei sau Spirit transcendent şi descoperirea fiinţei centrale sau Spirit cosmic. Poate că aici se află adevăratul sens al treimii Tatăl-Fiul-Sfântul Duh de care vorbeşte tradiţia creştină. Nu trebuie să hotărâm asupra perfecţiunii uneia sau alteia din aceste experienţe, ci să le verificăm noi înşine: *Filosofiile şi religiile discută despre ordinul de prioritate al diferitelor aspecte ale lui Dumnezeu iar anumiţi yoghini, rishi sau sfinţi au preferat cutare filosofie sau cutare religie în locul alteia. Ceea ce avem de făcut nu este de a discuta aceste aspecte, ci de a le realiza pe toate şi de a le deveni pe toate; nu trebuie să urmărim o realizare cu excluderea celorlaltor realizări, ci să-l îmbrăţişăm pe Dumnezeu sub toate aspectele sale şi dincolo de orice aspect*[1] - este sensul însuşi al yogăi integrale. Dar putem să ne întrebăm dacă există ceva dincolo de această triplă descoperire, căci, oricât de supremă ar putea să pară fiecare dintre ele în timpul experimentării lor, nici una nu ne dă plenitudinea integrală la care aspirăm, cel puţin dacă considerăm că şi pământul şi individul trebuie să facă parte din această plenitudine. De fapt, dacă descoperim fiinţa psihică, este o mare realizare, devenim conştienţi de divinitatea noastră, dar ea este limitată la nivelul individului, ea nu sparge zidurile personale în care suntem închişi; dacă descoperim fiinţa centrală, este o foarte mare realizare, lumea devine fiinţa noastră, dar, în acelaşi timp, pierdem individul nostru, căci ar fi cu totul greşit să credem că domnul X este cel care şade în mijlocul conştiinţei sale cosmice şi care se bucură de ceea ce vede - Domnul X nu mai există; şi dacă descoperim

Transcendentul, este o şi mai mare realizare, dar pierdem în acelaşi timp individul şi lumea - nu mai există decât Acela pentru totdeauna în afara jocului. Putem să spunem, în mod teoretic, că Tatăl-Fiul - Sfântul Duh una sunt - în mod teoretic putem spune tot ce vrem - dar practic, în experienţă, fiecare dintre aceste schimbări de conştiinţă pare separată de celelalte printr-o prăpastie. Şi atâta timp cât nu vom afla drumul de experienţă care să ne permită să reconciliem acest triplu hiatus între panteist, individualist şi monist, nu va exista plenitudine, nici pentru individ şi nici pentru lume. Nu ne este de ajuns să aflăm centrul nostru individual fără totalitatea lumii, nici totalitatea lumii fără individul nostru, şi încă şi mai puţin să aflăm Pacea supremă dacă ea dizolvă lumea şi individul nostru - "Nu vreau să fiu zahărul, striga marele Ramakrishna, vreau să mănânc zahărul!" În această lume haotică, hărţuitoare, unde trebuie să devii, să acţionezi, să faci faţă, avem nevoie să fim. Fără acest "a fi" viitorul nostru se împrăştie în gloată. Fără această devenire fiinţa noastră dispare într-un *Zero preafericit.*[2] Şi fără individ, ce ne interesează minunatele realizări, pentru că nu mai există "noi". Aceasta este contradicţia care trebuie rezolvată, nu în termeni filosofici, ci în termeni de viaţă şi de putere de acţiune. Până în prezent, această cale de reconciliere pare inexistentă sau necunoscută, de aceea toate religiile şi toate spiritualităţile au plasat Tatăl transcendent pe culmea ierarhiei, în afara acestei nefericite istorii, şi ne invită să căutăm în altă parte totalitatea la care aspirăm. Totuşi, intuiţia ne spune că dacă noi, fiinţe într-un corp, năzuim la totalitate, înseamnă că această totalitate *este aici*, înseamnă că este posibilă într-un corp, căci altfel nu am aspira la ea; ceea ce numim "imaginaţie" nu există - nu există imaginaţii, nu există decât realităţi amânate sau adevăruri care-şi aşteaptă ora. Jules Verne stă mărturie în felul său. Nu este, aşadar, o altă descoperire de făcut, o a patra schimbare de conştiinţă care va schimba totul?

În cuşca sa de fier din mijlocul pretoriului, Sri Aurobindo ajunsese la capătul drumului; rând pe rând, realizase Imanentul, Transcendentul, Universalul - această cuşcă nu mai închidea de acum încolo decât un corp: se afla pretutindeni unde voia în conştiinţa sa. Dar poate că-şi aducea aminte de un individ Aurobindo care, de la Cambridge şi anii de Occident, nu încetase să adune conştiinţă în acest corp, şi iată, Conştiinţa infinită era acolo dar acest corp rămâ-

nea un corp printre milioane de alte corpuri, supus aceloraşi legi ale Naturii, continuând să-i fie foame şi sete, sau să fie bolnav câteodată, ca toate celelalte corpuri, şi să înainteze în mod lent dar sigur spre descompunere. Conştiinţa este vastă, luminoasă, nemuritoare, dar dedesubt totul continuă. Şi pentru că vedea limpede, pentru că nu mai era înşelat de toate măştile pe care le îngrămădeşte morala sau decenţa, putea să vadă şi în subconştient rînjetul animal de sub Conştiinţa infinită, şi jegul material intact sub frumoasă aureolă - dedesubt totul continuă, nimic nu este schimbat. Poate că îi mai vedea încă şi pe toţi aceşti alţi el însuşi, în spatele cuştii, care continuă să judece şi să urască, să sufere - cine este salvat? nimic nu este salvat dacă totul nu este salvat! Şi ce făcea această Conştiinţă infinită pentru toată această lume, pentru lumea sa? ea vede, ştie, dar ce *poate*? Nu plecase el la drum, într-o zi la Baroda, pentru a acţiona, pentru a putea? Şi priveşte peste tot în conştiinţa sa infinită şi are bucuria imensă deasupra - *bucuria râde goală pe vârfurile Absolutului!*[3] - dar ce poate bucuria sa dacă ceea ce este deasupra nu este peste tot dedesubt? - dedesubt totul continuă, totul suferă, totul moare. Nici măcar nu-şi asculta judecătorii, nu răspundea la întrebările de care, totuşi, depindea viaţa sa, el auzea numai Vocea care repeta: *Călăuzesc, nu te teme de nimic. Ocupă-te de Munca pentru care te-am adus în închisoare,* şi Sri Aurobindo ţinea ochii închişi în cuşca sa, căuta. Nu exista o totalitate de sus care să fie şi totalitatea de jos? Aşadar drumul se sfârşea cu această *neputinţă aurită?*[4] Ce sens avea toată această călătorie?

Sufletul, care pentru o cauză inexplicabilă coborâse în Materie, sau mai degrabă devenise această Materie, evoluează în mod lent de-a lungul timpurilor; el creşte, se individualizează de-a lungul simţurilor sale, a minţii sale, a experienţelor sale, îşi aduce aminte din ce în ce mai mult de divinitatea sa pierdută sau scufundată, de conştiinţa sa în mijlocul forţei sale, apoi se regăseşte şi revine în sfârşit la Originea sa, transcendentă şi nirvanică, sau cosmică, după destinul şi pofta sa. Deci toată această istorie nu era decât o lungă şi trudnică trecere a Divinului înspre Divin prin întunecatul purgatoriu al Materiei? Dar de ce acest purgatoriu, de ce această Materie? De ce să intrăm înăuntru dacă o facem doar pentru a ieşi? Vom spune, poate, că preafericirile cosmice sau nirvanice de la sfârşit valorează cât toate grijile pe care ni le-am făcut, dar în aşteptare pământul

suferă; radiem acolo sus în preafericirile noastre sublime, dar torturile, bolile, moartea, proliferează şi se îngraşă - conştiinţa noastră cosmică nu aduce nici măcar un atom de schimbare în destinul pământului, şi încă şi mai puţin Nirvana noastră. Se va spune că ceilalţi nu au decât să facă la fel şi să se trezească şi ei din greşeala lor - foarte bine, dar încă odată de ce pământul, dacă este doar pentru a se trezi din greşeala pământului? Spunem "căderea", spunem Adam şi Eva sau un oarecare absurd păcat care a stricat ceea ce Dumnezeu făcuse atât de bine la început - dar totul este Dumnezeu! şarpele din paradis, dacă a existat, era Dumnezeu, şi Satan şi Alaiurile şi Operele sale, nu există decât El! să fie El atât de neîndemânatec încât să cadă fără ca să-şi dea seama, sau atât de neputincios încât să sufere fără ca să vrea, sau atât de sadic încât să se joace de-a greşeala pentru a avea fericirea de-a ieşi din greşeala Sa? deci pământul nu este decât o greşeală? Căci dacă acest pământ nu are un sens *pentru pământ*, dacă suferinţa lumii nu are un sens *pentru lume*, dacă este doar un loc de trecere pentru a ne curăţa de o oarecare absurdă greşeală, atunci nimeni şi nimic şi nici o fericire extremă, nici un extaz final, nu vor scuza vreodată acest inutil interludiu - Dumnezeu n-ar fi avut nevoie să intre în Materie dacă a făcut-o ca să iasă, Dumnezeu n-ar fi avut nevoie de Moarte, nici de Suferinţă, nici de Ignoranţă, dacă această Suferinţă şi această Moarte şi această Ignoranţă n-ar purta *în ele însele* sensul lor, dacă acest pământ şi acest corp n-ar fi, la urma urmelor, locul unui Secret care schimbă totul şi nu doar instrumentul unei curăţiri şi al unei fugi.

> Nu urc la Ziua-ţi fără de sfârşit
> La fel cum am respins eterna-ţi Noapte...
> Pe-acest pământ, o, rege, robiile mai mari îţi sunt
> Decât a cerului slăvită libertate...
> Prea sus e ceru-ţi pentru mine, şi pentru cei ce gem
> Ciuntită fericirea ce nu-i împărtăşită[5]

Dar dacă privim iarăşi această enigmă, acest centru de suflet în jurul căruia se învârte tot misterul, suntem obligaţi să vedem că ea nu are nevoie să fie "salvată" cum se spune, ea este pentru întotdeauna liberă, pură, în întregime salvată în lumina sa - din clipa în care intrăm înăuntru, cu ochiii larg deschişi, se vede limpede că

este minunat de divină şi de uşoară, neatinsă de toate noroaiele cu care-i împroşcată! pământul e ceea ce trebuie salvat, pentru că atârnă; viaţa e ceea ce trebuie salvat, pentru că moare. Deci unde este sămânţa acelei Eliberări? unde Puterea care va elibera? unde adevărata salvare a lumii? Spiritualiştii au dreptate când vor să ne facă să gustăm suprema uşurinţă a sufletului; dar şi materialiştii când sapă în Materie vrând să scoată minunăţii din grosimea aceea. Dar ei nu au Secretul, nimeni nu are Secretul. Minunile unora nu au suflet, iar minunile celorlalţi nu au corp.

Corpul, da, care mai întâi nu păruse decât un obscur instrument de eliberare a Spiritului, poate că este tocmai, în mod paradoxal, locul unei totalităţi necunoscute a Spiritului: *Ceea ce pare a nu fi decât istrumentul este, în realitate, cheia unui secret fără de care ceea ce este fundamental nu şi-ar dezvălui tot misterul său.*[6] "Ocupă-te de Lucrare", spunea Vocea, şi această Lucrare nu era nicidecum aceea de a înnota în fericirile cosmice, ci de a afla aici-jos, în acest corp şi pentru pământ, o nouă cale care să reconcilieze într-o singură şi aceeaşi conştiinţă libertatea Transcendentului, imensitatea vie a Cosmicului şi fericirea unui suflet individual pe un pământ împlinit şi într-o viaţă mai adevărată. *Căci adevărata schimbare de conştiinţă, spune Mama, este cea care va schimba condiţiile fizice ale lumii şi va face din ea o nouă creaţie.*

Condiţiile Descoperirii

Dacă vrem "să transformăm condiţiile fizice ale lumii", adică aşa-zisele "legi naturale" care guvernează existenţa noastră şi a lumii, şi dacă vrem să operăm această transformare prin puterea conştiinţei, trebuie îndeplinite două condiţii: pe de o parte, să lucrăm în propriul nostru corp individual fără a evada dincolo, pentru că acest corp este punctul de inserţie al conştiinţei în Materie şi, pe de altă parte, să descoperim principiul de conştiinţă care va avea puterea de a transforma Materia. Ori, niciuna din conştiinţele sau din nivelele de conştiinţă pe care umanitatea le-a cunoscut până în prezent nu a avut puterea de a opera această schimbare, nici conştiinţa mintală, nici conştiinţa vitală, nici conştiinţa fizică, o putem constata cu uşurinţă. Este adevărat că, prin forţa disciplinei, anumiţi indivizi au putut să sfideze legile naturale, să triumfe în faţa gravitaţiei, a

frigului, a foamei, a bolilor etc. dar era vorba, înainte de toate, de nişte schimbări individuale care în nici un moment nu au fost transmisibile; după aceea, nu sunt cu adevărat nişte transfor-mări ale Materiei: legile care conduc acest corp rămân în mod esen-ţial ceea ce sunt; doar anumite efecte particulare, aparent supranatu-rale, au venit să se suprapună, mai mult sau mai puţin momentan, peste natural. Putem cita exemplul unui alt yoghin revoluţionar, camarad cu Sri Aurobindo, care a fost muşcat într-o zi de un câine turbat; utilizând forţa conştiinţei sale a oprit imediat efectele virusu-lui şi a trăit mai departe fără a-şi mai face griji (să notăm în treacăt că dacă acest yoghin ar fi fost într-o perfectă stare de conştiinţă *n-ar fi putut* fi muşcat). Apoi într-o zi, în cursul unui miting politic deo-sebit de furtunos, îşi pierdu răbdarea şi se mânie violent împotriva unuia dintre oratori. Câteva ore după aceea, murea în teribilele dureri ale turbării. Puterea sa depindea doar de *stăpânirea* conştiin-ţei sale, şi din secunda în care această conştiinţă a cedat, totul a redevenit ca mai înainte, pentru că legile corpului nu fuseseră schimbate, li se astupase doar gura. În consecinţă, pentru transfor-marea pe care o concepeau Sri Aurobindo şi Mama, nu era vorba de a se obţine puteri "supranaturale" mai mult sau mai puţin vremel-nice, care să se suprapună peste natural, ci de a schimba însăşi natura omului şi a condiţionării sale fizice; nu era vorba de o stăpânire, ci cu adevărat de o transformare. Pe deasupra, dacă vrem o transformare pentru pământul întreg, trebuie ca acest nou principiu de existenţă, pe care Sri Aurobindo îl numeşte supramin-tal, *să se instaleze* în mod definitiv printre noi, mai întâi în unii, apoi - prin iradiere - în toţi cei care sunt pregătiţi, aşa cum princi-piul mintal sau principiul vital s-au instalat în mod definitiv şi natural pe pământ. Cu alte cuvinte, este vorba să se creeze o supra-umanitate divină pe pământ, care nu va mai fi supusă legilor de ignoranţă, de suferinţă şi de descompunere.

Lucrarea ne poate părea grandioasă, sau fantastică, dar numai pentru că privim la scara câtorva decade; ea este însă în întregime conformă cu linia evolutivă. Dacă însă considerăm că toată această devenire terestră este o devenire a Spiritului în forme, că toate aceste naşteri umane sunt o creştere a sufletului sau a Spiritului în om, ne putem îndoi că Spiritul se va mulţumi mereu cu îngustimea umană, în acelaşi fel în care ne putem îndoi, odată călătoria terminată, că El

va voi să se întoarcă la Gloria şi la Fericirea sa supraterestre, de unde, la urma urmelor, el nu avea nevoie să iasă - Lumina este aici, veşnică, ea este deja aici, ea este dintotdeauna aici, imuabilă, nu este o cucerire pentru El! dar Materia, iată un cer de construit. Poate că El al vrea să cunoască tocmai această Glorie şi această Bucurie în nişte condiţii în aparenţă contrare celor ale sale, într-o viaţă asediată de moarte, de ignoranţă, de întuneric, şi în nenumărata diversitate a lumii în locul unei albe unităţi? De aici încolo, această viaţă şi această Materie ar avea un sens; n-ar mai fi un purgatoriu sau o trecere pustie înspre lumea de dincolo ci un *laborator* în care, puţin câte puţin, prin Materie, plantă, animal şi mai apoi prin omul din ce în ce mai conştient, Spiritul ar elabora supraomul sau dumnezeul: *Sufletul n-a sfârşit de făcut ceea ce avea de făcut doar pentru că a devenit uman; îi mai rămâne încă să-şi dezvolte umanitatea şi posibilităţile sale superioare. În mod vădit, sufletul care locuieşte într-un caraibean, sau într-un primitiv ignorant, într-un apaş, sau într-un gangster american, n-a epuizat necesitatea naşterii umane, nu şi-a dezvoltat toate posibilităţile sale sau sensul total al umanităţii, nu şi-a manifestat tot înţelesul de* Sat-Chit-Ananda *în Omul universal; nici sufletul care sălăşluieşte într-un european vitalist absorbit de producţiile sale dinamice şi de plăcerile sale vitale, nici ţăranul din Asia înfundat în hora ignorantă a vieţii sale domestice şi economice. În mod rezonabil, ne putem chiar îndoi că Platon sau Shankara ar reprezenta încoronarea şi deci sfârşitul naşterii Spiritului în om. Suntem tentaţi să credem că ei marchează limita, căci ei par, şi alţi câţiva ca ei, punctul cel mai înalt pe care mintea şi sufletul omului îl poate atinge; dar poate că este iluzia posibilităţilor noastre actuale. Sufletul a avut un trecut preuman, el are un viitor suprauman.*[7]

Sri Aurobindo nu este un teroretician al evoluţiei, el este un practician al evoluţiei. Tot ceea ce a putut să scrie sau să spună despre evoluţie a venit *după* experienţele sale; nu i-am luat-o înainte decât pentru a face mai clare experienţele sale bâjbâitoare din închisoarea de la Alipore. Ori, el vedea bine că această imensitate cosmică, beatifică, nu era cu adevărat locul lucrării, că trebuia să se coboare din nou înspre acest corp, în mod umil, şi să se caute înlăuntru. Cu toate acestea, ne vom întreba noi, dacă "transformarea" trebuie să se opereze prin puterea conştiinţei şi nu printr-un oarecare

mecanism exterior, ce conştiinţă mai înaltă decât conştiinţa cosmică este posibilă? culmea gradaţiei nu este atinsă, deci nici limita puterilor? Întrebarea este importantă dacă vrem să înţelegem procesul practic al descoperirii şi dacă, eventual, vrem să facem noi înşine experienţa. Putem să răspundem prin două observaţii. Mai întâi, nu este îndeajuns să se atingă înalte puteri de conştiinţă, trebuie mai întâi ca *cineva* să le încarneze, dacă nu, suntem ca vânătorul care a cucerit nişte comori minunate, la capătul binoclului său - unde este "cineva"-ul în conştiinţa cosmică? nu mai există nimeni...O analogie actuală ne-ar lămuri mai bine: poate c-am putea trimite o rachetă în soare şi culmea lumii ar fi atinsă, dar nu şi culmea omului care nu se va mişca c-un deget. Racheta noastră va *ieşi* din câmpul terestru. La fel şi yoghinul, când se concentrează asupra *unui punct* al fiinţei sale îşi strânge toate energiile precum conul unei rachete, face o gaură în carapace şi iese altundeva, într-o altă dimensiune, cosmică sau nirvanică. Dar *cine* a realizat conştiinţa cosmică? nu yoghinul - yoghinul continuă să bea, să mănânce, să doarmă, să fie bolnav la nevoie, ca toate animalele umane, şi să moară - nu el, ci un minuscul punct al fiinţei sale a realizat conştiinţa cosmică, cel asupra căruia s-a concentrat cu atâta încrâncenare pentru a ieşi dincolo. Şi tot restul, toată această natură umană şi pîmânteană pe care a exclus-o, pe care a refulat-o sau a mortificat-o pentru a se concentra asupra acestui singur punct de evadare, nu participă la conştiinţa sa cosmică decât printr-o radiere indirectă. Deci Sri Aurobindo făcea o primă constatare deosebit de importantă, anume că realizare lineară, într-un punct, nu este suficientă şi că este nevoie de o *realizare globală*, în toate punctele, care să îmbrăţişeze totalitatea individului: *Dacă vreţi să vă transformaţi natura şi fiinţa voastră*, spune Mama, *şi dacă vreţi să participaţi la crearea unei lumi noi, această aspiraţie, acest vârf ascuţit şi linear nu mai ajunge; trebuie să se înglobeze totul şi să se cuprindă totul în conştiinţă.* De unde yoga integrală sau "yoga plină", *purna yoga*. Am vrut să ne debarasăm de individ ca de o greutate ce ne încurca, care ne împiedica să plutim în voie peste întinderile spirituale sau cosmice, dar fără el nu putem nimic pentru pământ, nu putem trage jos comorile noastre de sus: *Mai există şi altceva în afară de simpla proiectare a unei cochilii iluzorii individuale în Infinit.*[8] Şi Sri

Aurobindo ne conduce către o primă concluzie: *S-ar putea foarte bine ca sufocarea individului să fie sufocarea dumnezeului în om.*[9]

O a doua observaţie, încă şi mai importantă, se impune. Pentru a relua analogia rachetei, aceasta poate face o gaură în oricare punct al atmosferei terestre; ea poate să plece de la New York sau de la Ecuator, şi să atingă la fel de bine soarele; nu este nevoie să ne cățărăm pe culmile Everestului şi să cocoţăm acolo nişte rampe de lansare! În acelaşi fel, yoghinul poate realiza conştiinţa cosmică în orice punct al fiinţei sale, la orice nivel, în mintea sa, în inima sa şi chiar şi în corpul său, pentru că Spiritul cosmic este peste tot, în toate punctele universului, şi pentru că experienţa poate începe oriunde, la orice etaj, fixând o piatră sau o rândunică, o idee, o rugăciune, un sentiment, sau ceea ce numim disprețuitor un idol. Conştiinţa cosmică nu este punctul suprem al conştiinţei umane; pentru a ajunge acolo nu facem un pas în înaltul individului ci un pas în afară; nu este nevoie să te înalţi în conştiinţă, nu este nevoie să fii un Plotin pentru a vedea Spiritul universal, dimpotrivă, cu cât este mai puţină minte cu atât experienţa este mai la îndemână - un păstor sub stele sau un pescar din Galileea are mai multe şanse decât toţi gânditorii lumii la un loc. Deci atunci la ce serveşte toată această dezvoltare a conştiinţei umane, dacă o mistică câmpenească se poate descurca mai bine? Suntem constrânşi să spunem: fie că am apucat-o cu toţii pe un drum greşit, fie că evaziunile mistice nu reprezintă tot sensul evoluţiei. Acestea fiiind spuse, dacă admitem că linia evolutivă de urmat este cea a înaltelor culmi ale conştiinţei terestre - cea a unui Leonardo da Vinci, a unui Beethoven, a unui Alexandru cel Mare, a unui Dante - suntem complet nevoiţi să constatăm că nici una din aceste altitudini nu a fost capabilă să transforme viaţa. Culmile minţii sau ale inimii, nu mai mult decât culmile cosmice, nu ne aduc cheia enigmei şi puterea de a schimba lumea; este nevoie de un alt principiu de conştiinţă. Dar un alt pricipiu *fără soluţie de continuitate* cu cele precedente, căci dacă există o ruptură de linie sau o pierdere a individului, cădem din nou în exploziile cosmice sau mistice, fără legătură cu pământul. Cu siguranţă, conştiinţa Unităţii şi conştiinţa transcendentă, sunt bazele indispensabile ale oricărei realizări (fără ele e ca şi cum ai construi o casă fără temelii) dar ele trebuie să fie dobândite pe alte căi care să respecte continuitatea evolutivă - este nevoie de o evoluţie, nu de o

revoluţie. Într-un cuvânt, este vorba de a se ieşi fără ca să se iasă. În locul unei rachete care s-ar neantiza în soare este nevoie de o rachetă care să agaţe Soarele conştiinţei supreme şi care să aibă puterea de a-l face să coboare din nou în toate punctele conştiinţei noastre terestre: *Cunoaşterea ultimă este cea care-L percepe şi-L acceptă pe Dumnezeu în univers cât şi pe Dumnezeu dincolo de univers, iar yoga integrală este cea care, după ce a aflat Transcendentul, poate să revină în univers şi să posede universul, păstrând după voie puterea de a coborî cât şi pe cea de a urca marea scară a existenţei.*[10] Această dublă mişcare, de urcare şi de coborâre a conştiinţei individuale, constituie principiul de bază al descoperirii supramintale. Dar Sri Aurobindo va atinge în drumul său un resort necunoscut care va răsturna totul.

Ascensiunea Conştiinţei

Nu este suficient să spunem în ce constă descoperirea lui Sri Aurobindo, trebuie să mai ştim în ce fel este ea accesibilă *pentru noi.* Ori, este într-adevăr dificil să se dea o schemă generală, sau să se afirme: "acesta este drumul", pentru că dezvoltarea spirituală este întotdeauna adaptată naturii fiecăruia - şi de aceea nu este vorba să învăţăm o ciudăţenie, ci să ne învăţăm pe noi înşine, şi nu există două naturi asemănătoare: *Idealul pe care şi-l propune yoga noastră nu poate îmbrăţişa toată viaţa spirituală, nici toate căutările spirituale. Viaţa spirituală nu se poate formula într-o definiţie rigidă, nici să se închidă într-o lege mintală invariabilă; ea este un enorm câmp de evoluţie, un imens regat care este în mod potenţial mai vast decât celelalte regate de dedesubt, cu sute de provincii, cu mii de tipuri, de stadii, de forme, de drumuri, de variaţii în idealul spiritual şi cu mii de grade în progresia spirituală.*[11] Putem doar să dăm câteva puncte de reper, fiind fericiţi dacă fiecare şi-ar putea afla indiciul care-i va lumina *propriul său drum.* Va trebui să ne amintim întotdeauna că adevăratul sistem de yoga constă în a prinde firul *propriei* tale conştiinţe, acel "fir strălucitor" de care vorbeau rishii* de a te agăţa de el şi de a merge până la capăt.

---

* Rig-Veda X 53.

Întrucât conştiinţa cosmică şi Nirvana nu ne dau cheia evolutivă pe care o căutăm, reîncepem cercetarea noastră, împreună cu Sri Aurobindo, în punctul în care a lăsat-o la Baroda, înaintea celor două mari experienţe ale sale. Ascensiunea în Supraconştient este prima etapă. Pe măsură ce căutătorul stabileşte tăcerea mintală, realizează pacificarea vitalului său şi se eliberează de absorbţia sa în fizic, conştiinţa se degajează din miile de activităţi în care era topită fără putinţa de a discerne, risipită, şi dobândeşte o existenţă independentă. Este ca o fiinţă înăuntru, ca o Forţă care vibrează din ce în ce mai intens. Şi cu cât creşte mai mult cu atât este mai nemulţumită de a fi închisă într-un corp; ne dăm seama că ea radiază, în somn mai întâi, apoi în meditaţiile noastre, apoi cu ochii larg deschişi. Dar această mişcare laterală, dacă se poate spune aşa, în Mintea universală, în Vitalul universal, în Fizicul universal, nu este singura sa mişcare. Ea vrea să urce. Iar această presiune ascendentă nu este nici măcar fructul unei discipline conştiente; poate fi o nevoie naturală, spontană (n-ar trebui să pierdem niciodată din vedere faptul că efortul nostru din această viaţă este doar continuarea numeroaselor altor eforturi din numeroase alte vieţi, de unde inegalitatea dezvoltării indivizilor şi imposibilitatea de a fixa nişte reguli). În mod instinctiv putem să simţim ceva deasupra capului, care ne trage, ca un spaţiu, sau ca o lumină, sau ca un pol, care este sursa tuturor actelor şi gândurilor noastre, sau ca o zonă de concentrare în vârful craniului. Căutătorul nu şi-a făcut să tacă mintea doar pentru plăcerea de a fi ca un butuc, tăcerea sa nu este moartă, ea este vie; este conectată acolo sus pentru că simte că acolo sus se trăieşte. Tăcerea nu este un sfârşit, ea este un mijloc, ca solfegiul care desluşeşte muzica, şi există numeroase muzici. Zi după zi, pe măsură ce conştiinţa sa se concretizează, căutătorul are sute de minuscule experienţe, aproape imperceptibile, care ţâşnesc din această Tăcere de deasupra: nu se gândeşte la nimic şi, brusc, un gând îl traversează - nici măcar un gând, un declic - şi ştie exact ceea ce trebuie să facă, cum trebuie să facă, în cele mai mici amănunte, ca bucăţile unui puzzle care se asamblează într-o clipită, şi cu o certitudine puternică (dedesubt este incertitudinea totală; întotdeauna poate fi altceva); sau un mic şoc vine să-l lovească: "Du-te să-l vezi pe cutare", se duce şi "datorită hazardului" acea persoană are nevoie de el; sau "Nu face asta", el continuă şi are un

accident grav; sau, fără motiv, este împins spre un anumit loc şi întâlneşte tocmai împrejurările care îl vor ajuta; sau dacă se pune o anumită problemă, el rămâne nemişcat, tăcut, cheamă de sus, şi răspunsul vine clar, de netăgăduit. Sau dacă vorbeşte, dacă scrie de exemplu, poate simţi foarte concret o întindere deasupra, de unde îşi trage gândul ca un fir dintr-o gogoaşă luminoasă - căutătorul nu face nici o mişcare; pur şi simplu stă sub curent şi transcrie; nimic nu-i trece prin cap. Dar dacă intervine cel mai mic sunet mintal, totul dispare, sau mai degrabă se falsifică, pentru că mintea caută să copieze chemările (este un maimuţoi inveterat) şi îşi ia flăcăruile drept iluminări. Şi cu cât căutătorul va învăţa să asculte mai mult în sus, să urmeze aceste chemări (care nu sunt imperioase, gălăgioase, care sunt abia perceptibile, ca un suflu, abia gândite, simţite doar, dar teribil de rapide), cu atât acestea vor deveni mai numeroase, mai exacte, mai irezistibile; şi, încetul cu încetul, va vedea că toate actele sale, cele mai mici acte, pot fi călăuzite în mod suveran de această sursă tăcută de deasupra; că toate gândurile sale ies de acolo, luminoase, fără contradicţie; că un fel de *cunoştere spontană* ia naştere în el. Începe să traiască mici miracole continue. *Dacă oamenii ar întrezări doar bucuriile infinite, forţele perfecte, orizonturile luminoase de cunoaştere spontană, calmele întinderi ale fiinţei noastre, care ne aşteaptă pe cărările evoluţiei noastre animale care încă n-au fost cucerite, ar părăsi totul şi n-ar avea stare până ce nu vor fi dobândit aceste comori. Dar drumul este îngust, uşile greu de forţat, şi frica, îndoiala, scepticismul se află acolo, tentacule ale Naturii care ne interzic să părăsim bunurile comune.*[12]

Odată ce această întindere de sus va deveni concretă, vie, ca o plajă de lumină deasupra, căutătorul va simţi nevoia să intre în comunicare directă, şi să ţâşnească în larg, căci va simţi de asemenea, cu o acuitate crescândă, că viaţa de dedesubt, mintea de dedesubt, sunt strâmte, mincinoase, un fel de caricatură; va avea impresia că se ciocneşte peste tot, că nu este nicăieri la el acasă, şi că totul este fals, scârţâietor, cuvintele, ideile, sentimentele; nu este asta, niciodată *asta* - este mereu pe alături, mereu aproximativ, mereu dedesubt. Câteodată în somn, ca un semn premergător, vom fi poate prinşi într-o mare lumină orbitoare, atât de orbitoare încât instinctiv ne vom acoperi ochii - *soarele este întunecat în cazurile acelea,*

constată Mama. Atunci va trebui să facem să crească, să crească această Forță înăuntru, această Conștiință-Forță care bâjbâie înspre înalt, să o împingem prin nevoia noastră de altceva, de o viață mai adevărată, de o cunoaștere mai adevărată, de o relație mai adevărată cu lumea și ființele - *progresul nostru cel mai mare este o nevoie care se adâncește;*[13] să refuzăm toate construcțiile mintale care încearcă în fiecare clipă să acapareze firul luminos; să ne păstrăm în *stare de deschidere,* să fim prea mari pentru idei. Pentru că nu de idei avem nevoie, ci de spațiu. *Nu numai că trebuie să zdrobim capcana minții și a simțurilor, dar trebuie să fugim și de capcana gânditorului, de capcana teologului și a fondatorului de Biserică, de plasele Cuvântului și de sclavia Ideii. Toate acestea se află în noi, gata să zideasca Spiritul în forme; dar noi trebuie să mergem întotdeauna dincolo, să renunțăm întotdeauna la mai mic pentru mai mare, la finit pentru Infinit; trebuie să fim gata să înaintăm din iluminare în iluminare, din experiență în experiență, din stare sufletească în stare sufletească...și să nu fim legați de nimic, nici măcar de adevărurile la care ținem cel mai mult, căci ele sunt doar niște forme și niște expresii ale Inefabilului, și Inefabilul refuză să se limiteze la vreo formă sau la vreo expresie; trebuie să rămânem întotdeauna deschiși Cuvântului de sus care nu se închide în propriul său sens și la lumina Gândului care poartă în sine propriile sale contrarii.*[14] Apoi, într-o zi, după atâta nevoie, după ce am fost atâta timp ca o masă comprimată, ușile se vor deschide: *Conștiința se ridică,*spune Mama, *sparge această carapace dură, acolo, în vârful craniului, și ieșim în lumină.*

O albă liniște arzătoare deasupra.[15]

Această experiență reprezintă punctul de plecare în yoga lui Sri Aurobindo. Este emergența în Supraconștient, trecerea de la un trecut care ne leagă la un viitor care vede. În loc de a fi dedesubt, întotdeaua sub o greutate, suntem deasupra și respirăm: *Conștiința nu mai este închisă în corp sau limitată de el; ea simte că se află nu numai deasupra corpului ci și întinsă în spațiu; corpul se află dedesubtul acestei poziții înalte, și învelit în conștința lărgită... el devine doar o circumstanță în lărgimea ființei și partea sa instrumentală... Când această înaltă poziție este stabilită în mod*

definitiv, nu mai coborâm cu adevărat decât cu o fracțiune a conștiinței care poate veni să lucreze în corp sau la nivelele inferioare, în timp ce ființa care staționează în permanență deasupra dirijează toată experiența și toată lucrarea.[16]

Extaz?

Odată ce desprinderea a avut loc, este nevoie să se procedeze în mod lent și sistematic. Într-adevăr, prima mișcare a conștiinței este de a o șterge de-a dreptul în sus, ca și aspirată, cu o senzație de urcare infinită, întocmai ca o rachetă, apoi de a se stabiliza într-un fel de nirvana luminoasă. Beatitudinea care însoțește această deschidere la "vârf" (cel puțin ceea ce ni se parea a fi vârful) sau această dizolvare, este atât de irezistibilă încât ar părea chinuitor să se coboare din nou la niște nivele intermediare, pentru indiferent ce explorare, ar însemna să se decadă; nu mai avem decât o dorință, aceea de a rămâne cât se poate de nemișcați pentru a nu tulbura această Pace nesfârșită. De fapt, nici nu ne-am dat seama că au putut exista niște nivele intermediare între ieșirea din vârful craniului și fuziunea "la capătul cel mai de sus";orbit - precum nou-născutul care deschide ochii pentru prima oară - căutătorul nu se mai recunoaște, amestecă totul într-un fel de alb, sau de alb-albăstrui, și pierde contactul, cu alte cuvinte cade în transă sau în "extaz", cum se spune în Occident, sau în *samadhi,* cum se spune în India. *Și când revine de acolo, nu a înaintat cu nimic mai mult. În graba sa de a ajunge...(căutătorul) presupune că nu există nimic între mintea gânditoare și Prea-Înaltul și, închizând ochii în extazul său, încearcă să se grăbească, cât de repede poate, fără a vedea măcar marile și luminoasele împărății ale Spiritului care se întind între cele două stări. Poate că-și atinge țelurile, dar numai pentru a adormi în Infinit.*[17]

Firește, căutătorul va spune că este o stare minunată, inexprimabilă, supremă, și este adevărat, dar cum remarca Mama: *Am putea spune despre ea tot ce vrem, pentru că, de fapt, nu ne aducem aminte de nimic...Da, voi intrați în samadhi atunci când ieșiți din ființa voastră conștientă și când intrați într-o parte a ființei voastre care este complet inconștientă, sau mai degrabă într-un domeniu unde nu aveți nici o conștiință corespunzătoare...vă aflați*

în stare impersonală, adică o stare în care sunteți inconștienti, și de aceea, firește, nu vă aduceți aminte de nimic pentru că nu ați fost conștienți de nimic. Sri Aurobindo spunea simplu că extazul este o formă superioară de inconștiență. S-ar putea ca ceea ce numim Transcendent, Suprem, Absolut, să nu fie nimicirea extatică care ni s-a relatat atât de des, ci doar limita conștiinței noastre *actuale*; poate că este absurd să se spună: "Aici sfârșește lumea și aici începe Transcendentul", ca și cum ar fi o gaură între cele două, căci Transcendentul poate să înceapă la a + b-ul rațiunii pentru un pigmeu și lumea să dispară nu mai sus decât intelectul. Nu există gaură, poate doar pentru conștiința noastră. Poate că progresul evoluției este tocmai acela de a explora niște zone de conștiință din ce în ce mai avansate, într-un inepuizabil Transcendent, care nu s-ar situa cu adevărat "în sus" sau altundeva în afara acestei lumi, ci peste tot aici-jos și care s-ar dezvălui lent vederii noastre - căci, dacă într-o zi a preistoriei noastre, Transcendentul a fost situat puțin deasupra protoplasmei, nu înseamnă că el a părăsit lumea protoplasmei pentru a se refugia mai sus, deasupra batracianului, a cimpanzeului, apoi a omului, într-un fel de cursă de unde El este puțin câte puțin exclus, ci doar că *noi* am părăsit inconștiența primitivă pentru a trăi puțin mai înainte, într-un Transcendent prezent pretutindeni.*

Astfel, în loc de a leșina pe culme, sau pe ceea ce ia drept culme, și de a crede că extazul său este un semn de progres, căutătorul va trebui să înțeleagă că acesta este semnul unei inconștiențe și că trebuie să lucreze pentru a descoperi existența vie care se ascunde sub strălucirea lui: *Încercați să vă dezvoltați individualitatea interioară*, spune Mama, *și veți putea intra în aceleași regiuni*, în deplină conștiință, *și veți avea bucuria comuniunii cu regiunile mai înalte, fără ca pentru aceasta să vă pierdeți conștiința, și să reveniți cu un zero în loc de o experiență***. Iar Sri Aurobindo

---

* În stadiul actual al căutării noastre nu este posibil să spunem mai mult despre aceste lucruri. Trebuie să așteptăm experiența supramintală pentru a avea cheia acestei false opoziții.

** S-a crezut că extazul poate fi definit mai bine folosind termenul de "enstază". Ar trebui să credem că nu suntem "în sine" decât cu condiția de a fi în afara noastră? căci extazul - *ex-stare* - prin definiție, constă în a te afla în afara corpului sau în afara percepției lumii. Am vrea un în sine care să nu fie în afara noastră, pentru a spune mai simplu. Nu vom putea vorbi cu adevărat de enstază

spunea: *Numai în starea de veghe trebuie să vină și să dureze realizarea dacă dorim ca ea să fie o realitate vie...Experiențele și transa yoghină își au folosul lor pentru a deschide ființa și a o pregăti, dar numai când realizarea este constantă, iar ochii mari deschiși, o posedăm cu adevărat.*[18] Starea de stăpânire integrală, nu starea de marmotă spirituală, este scopul pe care-l urmărim, și aceasta nu devine posibilă decât printr-o continuitate de conștiință: atunci când cădem în extaz îl pierdem pe acel "cineva" care ar putea face legătura între puterile de sus și neputința de jos.

Deci după ce a spart carapacea din vârful craniului, în închisoarea din Alipore, Sri Aurobindo a început să exploreze metodic planurile de conștiință de deasupra minții obișnuite, în același fel în care a explorat la Baroda, planurile de conștiință de dedesubt. El relua, din locul unde o lăsase, ascensiunea pe marea scară a conștiinței care se întinde fără goluri sau rupturi extatice, de la Materie până la acel punct X care va fi locul descoperirii sale. Căci *nu printr-un salt făcut orbește în Absolut se obține Adevărul suprem sau cunoașterea de sine integrală, ci printr-o răbdătoare trecere prin minte și dincolo de ea.*[19]

Ființe și Forțe

Toți, atâția cât suntem, primim în mod constant, și fără ca să ne dăm seama, influențe și inspirații din aceste planuri superioare supraconștiente, care se traduc în noi prin idei, idealuri, aspirații, opere de artă; ele sunt cele care modelează în mod secret viața și viitorul nostru; în același fel în care primim constant și fără să o știm, vibrațiile vitale sau fizice subtile, care determină în fiecare clipă viața noastră afectivă și schimburile noastre cu lumea. Nu suntem închiși într-un corp individual personal decât printr-o alienare vizuală tenace; de fapt suntem poroși peste tot și ne scăldăm în forțele universale precum actinia în mare: *Omul sporovăiește în mod intelectual și neghiobește, discută rezultatele de suprafață pe care le atribuie în întregime "nobilului său eu", ignorând că acest*

---

decât atunci când experiențele supreme se vor situa în corpul nostru și în plin mijlocul vieții cotidiene; dacă nu, este un abuz de limbaj, cu toate că explică perfect, în felul său, prăpastia pe care am săpat-o între viață și Spirit.

"nobil eu" este ascuns *departe, foarte departe de vederea sa, în spatele* vălului *intelectului său lucind pal şi a brumei groase a sentimentelor, a emoţiilor, a impresiilor, a senzaţiilor şi impulsurilor sale.*[20] Singura noastră libertate este de a ne ridica la nişte planuri din ce în ce mai înalte, prin evoluţie individuală, şi singurul nostru rol, este de a transcrie şi de a încarna în mod material, adevărurile planului căruia îi aparţinem. Am putea deci să punem în evidenţă două puncte importante, comune tuturor acestor planuri de conştiinţă, de sus în jos, dacă vrem să înţelegem mai bine mecanismul universului. În primul rând, aceste planuri nu depind de noi şi de ceea ce gândim despre ele, după cum marea nu depinde de actinie; ele există *în mod independent* de om. Psihologia contemporană, care amestecă alandala toate gradele fiinţei într-un aşa-zis "Inconştient colectiv", ca şi cum ar fi vorba de o uriaşă pălărie de prestidigitator din care scoatem pentru mica fericire a sorţii nişte arhetipuri sau nişte nevroze, este în această privinţă mărturia unei insuficienţe de viziune; pe de o parte, pentru că forţele acestor planuri nu sunt deloc inconştiente, poate doar pentru noi; ele sunt foarte conştiente, infinit mai conştiente decât noi; şi, pe de altă parte, pentru că aceste forţe nu sunt "colective", adică ele nu sunt produsul unei secreţii umane, aşa cum marea nu este produsul actiniei; omul frontal este produsul acestei Imensităţi din spate. *Gradaţiile de conştiinţă sunt nişte stări universale care nu depind de felul de a vedea al personalităţii subiective. Dimpotrivă, felul de a vedea al personalităţii subiective este determinat de nivelul de conştiinţă căruia îi aparţine şi unde se află organizat în conformitate cu tipul naturii sale sau cu stadiul său evolutiv.*[21] Dar firește, este uman să se răstoarne ordinea valorilor şi să te aşezi în centrul lumii. În rest, nu este o treabă de teorie, întotdeauna contestabilă, ci de experienţă, la care fiecare este invitat: atunci când ne exteriorizăm, adică atunci când ieşim din corpul nostru şi intrăm în mod conştient în aceste planuri, este limpede că ele există perfect în afara noastră, aşa cum lumea întreagă există perfect în afara localităţii Quimper-Corentin (localitate din Bretania n.tr.), cu forţe şi chiar şi fiinţe, cu locuri, care nu au nimic în comun cu lumea noastră terestră - civilizaţii întregi stau mărturie, şi au spus-o, au gravat-o, au pictat-o pe pereţii sau în templele lor, civilizaţii care

poate c-au fost mai puţin ingenioase decât a noastră, dar cu siguranţă că n-au fost mai proaste.

Cel de al doilea punct important priveşte forţele conştiente şi fiinţele care populează aceste planuri. Aici trebuie să punem bine în evidenţă partea de superstiţie, şi chiar de înşelătorie - care reprezintă contribuţia noastră "colectivă" - şi partea de adevăr. Ca întotdeauna cele două sunt strâns amestecate; de aceea căutătorul integral, mai mult decât oricare altul, trebuie să fie înarmat cu această *clară austeritate,* asupra căreia insista atât de mult Sri Aurobindo, şi să nu confunde supra-judecata cu lipsa de judecată. În mod practic, când intrăm în mod conştient în aceste planuri, fie în somn, fie în meditaţie, fie în exteriorizare voluntară, putem vedea două feluri de lucruri: nişte curente de forţe impersonale, mai mult sau mai puţin luminoase, sau nişte fiinţe personale. Dar sunt două feluri de a vedea *acelaşi lucru: Zidul între ceea ce numim conştiinţă şi forţă, impersonal şi personal, devine foarte subţire când trecem în spatele vălului Materiei. Dacă privim un proces de pe partea forţei impersonale, vedem o energie sau o forţă în acţiune, care funcţionează cu un scop şi produce un rezultat; dacă privim de pe partea fiinţei, vedem o fiinţă care are o forţă conştientă, pe care o foloseşte şi o dirijează, în afara cazului în care această fiinţă nu este ea însăşi reprezentanta unei forţe conştiente şi utilizată de aceasta ca instrument al unei acţiuni particulare. Ştiinţa modernă a descoperit că dacă privim mişcarea energiei, ea ni se prezintă pe de o parte ca o undă şi se comportă ca o undă, şi pe de altă parte ca o masă de particule care se comportă ca o masă de particule, şi fiecare parte funcţionează în felul său. Aici este cam acelaşi principiu.*[22]

Deci anumiţi căutători nu vor vedea niciodată fiinţe, doar forţe luminoase; alţii nu vor vedea decât fiinţe şi niciodată forţe; totul va depinde de atitudinea lor interioară, de aspiraţia lor, de educaţia lor religioasă sau spirituală şi chiar culturală. Aici începe subiectivitatea şi odată cu ea riscurile de eroare sau de superstiţie. Dar subiectivitatea nu este o descalificare a experienţei, este doar semnul că acelaşi lucru poate fi văzut şi transcris în diferite feluri în funcţie de pregătirea noastră - am vrea să ştim bine dacă doi pictori au văzut vreodată acelaşi peisaj în acelaşi fel, pentru a nu vorbi decât de realităţile noastre "concrete". Criteriul adevărului, de-ar fi să-i credem pe cunoscătorii legilor naturalului şi supranaturalului, ar fi

acela al unei imuabile constanţe, dar s-ar putea foarte bine ca acesta să fie criteriul amorţirii noastre; multiplicitatea experienţelor dovedeşte doar că ne apropiem de un adevăr *viu*, nu de un reziduu osificat cum este cazul adevărurilor noastre mintale şi materiale. În plus, aceste forţe conştiente - foarte conştiente - pot lua orice formă doresc, nu din înşelătorie, ci pentru a deveni accesibile conştiinţei celor care li se deschid sau care le invocă. Cutare sfântă creştină, de exemplu, care are viziunea Fecioarei, şi cutare indiancă care are viziunea lui Durga, poate că văd acelaşi lucru, poate că ele au intrat în contact cu acelaşi nivel de conştiinţă şi cu aceleaşi forţe; dar este foarte evident că Durga nu ar însemna nimic pentru o creştină iar dacă, pe de altă parte, această forţă s-ar manifesta în stare pură, adică sub formă de vibraţie luminoasă impersonală, ea nu ar fi accesibilă conştiinţei fidelului Fecioarei, nici fidelului lui Durga sau, în orice caz, nu ar atinge inimile lor. Devoţiunea îşi are de asemenea drepturile sale; nu toată lumea este suficient de dezvoltată pentru a înţelege intensitatea de iubire care poate exista într-o plăpândă lumină aurită, fără formă. Dar ceea ce este şi mai interesant încă, este că dacă un poet, Rimbaud sau Shelley de exemplu, s-ar deschide *aceloraşi* planuri de conştiinţă, ar vedea altceva, care totuşi este acelaşi lucru; fiind foarte evident că nici Durga şi nici Fecioara nu fac parte din preocupările lor, vor percepe atunci, poate, o mare vibraţie, sau nişte pulsaţii luminoase, nişte unde colorate, care se vor traduce în ei printr-o intensă emoţie poetică - să ne amintim versurile lui Rimbaud: "O bonheur, ô raison, j'écartai du ciel l'azur, qui est du noir, et je vécus, etincelle d'or de la lumiére *nature*" ("O fericire, o judecată, înlăturai din cer azurul, care-i făcut din beznă, şi trăii, scânteie de aur a luminii *fireşti*") - şi această emoţie va fi poate la acelaşi nivel de conştiinţă sau la aceeaşi frecvenţă, ca să spunem aşa, cu cea a misticei indiene sau creştine, cu toate că transcripţia poetică a vibraţiei percepute poate părea la antipozii oricărei credinţe religioase. Şi matematicianul care, dintr-o dată, într-o străfulgerare care îl scoate din minţi de bucurie, vede o nouă configuraţie a lumii, poate că a atins şi el aceeaşi înălţime de conştiinţă, aceeaşi vibraţie revelatoare. Pentru că nimic nu se petrece "în aer", totul este *situat* undeva, pe un plan, şi fiecare plan are lungimea sa de undă, intensitatea sa luminoasă, frecvenţa sa vibratorie particulară, şi putem atinge *acelaşi* plan de conştiinţă, *aceeaşi* iluminare pe mii de căi diferite.

Cei care au depăşit, sau care au crezut că au depăşit, stadiul formelor religioase, vor trage prea repede concluzia că toate formele personale sunt înşelătoare, sau de o natură inferioară, şi că doar formele impersonale sunt adevărate; aceasta e doar un abuz al logicii noastre umane, care ar vrea să reducă toată lumea la uniformitate. Viziunea lui Durga nu este mai falsă sau mai închipuită decât poemul lui Shelley sau decât anumite ecuaţii ale lui Einstein, care au fost verificate zece ani mai târziu. Greşeala şi superstiţia încep abia atunci când se spune că doar Fecioara este adevărată în lume, sau doar Durga sau doar Poezia. Adevărul reconciliator ar fi acela de *a vedea* că toate aceste forme izvorăsc dintr-o aceeaşi Lumină, divină, la nivele variabile.

Dar ar fi o altă greşeală să se creadă că forţele zise impersonale sunt nişte forţe mecanice îmbunătăţite; ele au toată intensitatea, căldura şi bucuria luminoasă a prezenţei unei persoane fără chip - pentru oricine a fost vreodată invadat de un torent de lumină aurită, de o înflorire albastru-safir, de o scânteiere de lumină albă, nu mai este nici o îndoială că împreună cu acest aur vine o Cunoaştere spontană plină de voioşie; cu acest albastru o putere solidă; cu această albeaţă o Prezenţă de nedescris. Există forţe care coboară ca un surâs. Atunci, cu adevărat, înţelegem că zidul personal-impersonal, conştiinţă-forţă, este o distincţie practică a logicii umane fără legătură cu realitatea, şi că nu este nevoie să vezi personaje pentru a fi în prezenţa *Persoanei*.

Practic, singurul lucru esenţial este de a ne deschide acestor planuri superioare; când se intră în ele, fiecare primeşte după capacitatea şi nevoile sale sau după aspiraţia sa. Toate aceste dispute dintre materialişti şi idealişti, filosofi şi poeţi, pictori şi muzicieni sunt copilăriile unei umanităţi începătoare, unde fiecare ar vrea să atragă pe toată lumea în tabăra sa. Când atingem luminosul Adevăr, vedem că El poate cuprinde totul, fără ca să fie luptă şi că toată lumea este copilul său - misticul primeşte bucuria Celui pe care-l iubeşte, poetul primeşte bucuria poetică, şi matematicianul bucuria matematică, şi pictorul revelaţii colorate, iar toate sunt nişte bucurii spirituale.

Cu toate acestea, "limpedea austeritate" este o protecţie puternică căci, din păcate, nu toate lumea are capacitatea de a se ridica la înaltele regiuni unde forţele sunt pure; este mult mai la îndemână să te deschizi la nivelul vital, care este lumea marii Forţe de Viaţă, a dorinţei şi a pasiunilor (cel pe care îl cunosc bine mediumii şi ocultiştii) iar acolo, forţele inferioare şi-au luat nişte înfăţişări divine în spatele unor culori strălucitoare, sau nişte forme groaznice. Dacă căutătorul este pur, va vedea bine înşelătoria în cele două sensuri, groaznic sau minunat, iar mica sa lumină psihică va dizolva toate ameninţările, toate mirajele gălăgioase ale melodramei vitale.

Dar cine poate fi vreodată sigur de puritatea sa? Deci dacă nu vom urmări nişte forme personale, ci doar un adevăr din ce în ce mai înalt căruia îi vom lăsa grija de a se manifesta sub forma pe care o va dori El, vom fi la adăpost de greşeală şi de superstiţii.

Putem încerca, acum, să dăm imaginea de ansamblu a acestor gradaţii supraconştiente, aşa cum le descoperim atunci când nu ne lăsăm doborâţi de inconştienţa extatică şi aşa cum Sri Aurobindo a avut experienţa lor; este sigur că ceea ce se apropie cel mai mult de adevărul universal nu sunt formele, mereu limitate şi în legătură cu o tradiţie sau cu o epocă - cu toate că aceste forme îşi au locul şi adevărul lor - ci nişte vibraţii luminoase. Şi repetăm, când spunem "vibraţii", nu înţelegem o oarecare mecanică ondulatorie fără conţinut, ci nişte mişcări de lumină care conţin în mod inexprimabil bucuria, iubirea, cunoaşterea, frumuseţea şi toate calităţile care însoţesc în mod divers şi la diferite nivele înaltele manifestări ale conştiinţei umane, religioase sau nu:

> O lumină ce nu-i născută din soare, nici din lună, nici din foc
> O lumină care sălăşuieşte înăuntru şi vede înăuntru
> Revărsând o vizibilitate intimă.[23]

Planurile Minţii

Înainte de a atinge planul supramintal care este începutul *emisferei superioare* a existenţei, căutătorul va traversa diferite straturi mintale, sau lumi, pe care Sri Aurobindo le-a numit, în ordine ascendentă, mintea superioară, mintea luminată, mintea intuitivă şi plusmintea (a nu se confunda cu supramintea). Putem

utiliza şi alţi termeni dacă ne place, dar aceste patru zone corespund unor fapte de experienţă foarte diferite, verificabile de către toţi cei ce au capacitatea de a întreprinde în mod conştient ascensiunea.

În mod teoretic, aceste patru zone de conştiinţă fac parte din Supraconştient; spunem în mod teoretic, pentru că este foarte evident că linia supraconştientă va varia în funcţie de indivizi; pentru anumite persoane, mintea superioară sau chiar mintea luminată nu este deloc supraconştientă, ea face parte din conştiinţa lor normală din timpul zilei, în timp ce pentru alţii, simpla raţiune care judecă este încă un stadiu îndepărtat al dezvoltării lor interioare; altfel spus, linia supraconştientă tinde să dea înapoi pe măsură ce evoluţia noastră progresează. Dacă subconştientul este trecutul nostru evolutiv, Supraconştientul este viitorul nostru evolutiv. Este un Supraconştient care devine încetul cu încetul conştiinţa noastră normală din timpul zilei.

Nu vom spune aici ceea ce sunt în sine, în mod independent de om, aceste planuri superioare de conştiinţă; fiecare dintre ele este o lume de existenţă, mai vastă şi mai activă decât pământul, dar limbajul nostru mintal este prost adaptat pentru a le putea descrie; ar trebui un limbaj de vizionar sau de poet - "o altă limbă", spunea Rimbaud. Este ceea ce a făcut Sri Aurobindo în *Savitri*, epopeea sa poetică, la care-l trimitem pe cititor.

> Lumi după lumi de extaz şi de culoare
> Milioane de lotuşi ce-i leagănă o unică tulpină
> Ce urcă înspre o înaltă secretă epifanie.[24]

Putem însă să spunem ce aduc aceste planuri omului şi în ce fel ne schimbă viziunea despre lume atunci când ne înălţăm până la ele.

Mintea obişnuită, pe care o cunoaştem cu toţii, vede lucrurile pas cu pas, în mod succesiv, în mod linear; nu poate face salturi, căci acestea ar produce nişte găuri în logica sa şi n-ar mai şti s-o scoată la capăt, ar spune că este "dezlânat", iraţional sau întunecos. Nu poate vedea mai mult de un lucru o dată, dacă nu, spune că este contradictoriu; nu poate admite un adevăr sau un fapt în câmpul conştiinţei sale fără a respinge în mod automat tot ceea ce nu este acel adevăr sau acel fapt - este ca un obturator care nu lasă să se filtreze în acelaşi timp decât o imagine şi doar una singură. Şi tot

ceea ce nu figurează pe micul său ecran momentan, aparţine tărâmului greşelii, minciunii şi nopţii. Deci totul merge într-un sistem antinomic inexorabil: alb-negru, adevăr-eroare, Dumnezeu-Satan, şi ca merge ca un măgar care vede smocurile de iarbă de pe drum unul după altul. Într-un cuvânt, mintea obişnuită decupează neobosită mici bucăţele de timp şi de spaţiu. Cu cât coborâm mai mult pe scara conştiinţei cu atât decupajul se accentuează; pentru un scarabeu, să presupunem, tot ceea ce traversează obişnuitul său drumeag, iese din viitor la dreapta, taie linia prezentului său şi o şterge în trecut la stânga; trecătorul care ar putea păşi peste el - aflându-se în acelaşi timp la dreapta şi la stânga lui - este de-a dreptul miraculos şi iraţional, doar de nu are un picior în adevăr şi unul în minciună, ceea ce nu este posibil, deci omul nu există, el este din punctul de vedere al scarabeului imposibil. Pentru noi, obturatorul s-a lărgit puţin; viitorul şi trecutul nu mai sunt la dreapta şi la stânga în spaţiu, ele sunt ieri şi mâine în timp - am câştigat timp faţă de scarabeu. Dar există o altă conştiinţă, supramintală, care poate lărgi încă şi mai mult obturatorul, câştiga încă şi mai mult timp şi pune piciorul din ieri în mâine; ea vede în mod simultan prezentul, trecutul şi viitorul, albul şi negrul, adevărul şi ceea ce s-a convenit să se numească eroare, binele şi ceea ce s-a convenit să se numească rău, da-ul şi nu-ul, căci toate opoziţiile sunt produsele unui decupaj al timpului. Spunem "eroare", pentru că încă nu vedem binele pe care aceasta îl pregăteşte şi pentru care ea este jumătatea începută; spunem "minciună", pentru că nu am avut timpul să vedem lotusul ieşind din noroi; spunem "negru", dar ziua noastră este neagră pentru cine vede Lumina! Eroarea noastră era tovarăşa necesară a binelui; nu-ul, jumătatea indisolubilă a da-ului; albul şi negrul, şi tot curcubeul, formele variate ale unei singure lumini care se descoperă puţin câte puţin - nu există lucruri contrare, există doar lucruri complementare. Toată povestea ascensiunii conştiinţei este povestea unei dezobturări şi trecerea de la o conştiinţă lineară şi contradictorie la o *conştiinţă globală.*

Dar Sri Aurobindo spune limpede "global", el spune limpede *emi*sfera superioară a conştiinţei când vorbeşte de Supraminte, pentru că adevărul zis superior nu este despărţit de pământ, el nu este tot adevărul fără jumătatea sa inferioară. Înaltul nu anulează josul, îl împlineşte, atemporalul nu este contrariul temporalului,

după cum nici cele două braţe care îmbrăţişează nu sunt contrariul fiinţei îmbrăţişate. Şi secretul, tocmai, este de a descoperi atemporalul în însăşi sânul temporalului, infinitul în finit şi totalitatea rotundă a lucrurilor în cea mai întunecată fracţiune, fără de care nimeni nu este îmbrăţişat şi nimeni nu îmbrăţişează nimic.

Această ascensiune a conştiinţei nu este numai povestea unei cuceriri a timpului, ea este de asemenea cucerirea bucuriei, a iubirii, a lărgimii fiinţei. Nivelele evolutive inferioare nu se mulţumesc să decupeze mici capete de timp şi de spaţiu, ele decupează totul. O *lege de fragmentare*[25] crescândă reglează coborârea conştiinţei, a Spiritului în atom - fragmentarea bucuriei, fragmentarea iubirii şi a puterii, şi în mod natural fragmentarea cunoaşterii şi a viziunii; totul se descompune într-o colcăială de minuscule tropisme, o pudrare de *conştiinţă somnambulă*[26] care este deja o căutare a Luminii sau, poate, o amintire a Bucuriei. *Semnul general al acestei coborâri este o micşorare crescândă a puterii de intensitate - intensitatea de a fi, intensitatea de conştiinţă, intensitatea de forţă, intensitatea de bucurie în lucruri şi de bucurie de a exista. Totodată, pe măsură ce ne ridicăm înspre nivelele supreme aceste intensităţi sporesc.*[27]

a) *Mintea comună*

Calitatea luminii sau calitatea vibraţiilor este cea care permite, în esenţă, să se deosebească un plan de conştiinţă de altul. Dacă plecăm de la propriul nostru nivel evolutiv şi dacă am privi conştiinţa sub aspectul său de lumină, din care derivă toate celelalte, mintea comună apare, pentru ochiul care vede, într-un fel de ambianţă cenuşie, cu o mulţime de mici puncte închise sau mici noduri vibratorii destul de întunecate, ca un roi de muşte care se învârte în jurul capetelor oamenilor şi care reprezintă cele o mie şi unu de gânduri ale lor - acestea se duc, vin, se învârt, circulă de la unul la altul. Apoi, din când în când, o mică strălucire de lumină coboară de sus, o mică bucurie, o mică flacără de iubire care dansează în această ambianţă cenuşie. Dar acest *fond neutru*, cum spune Sri Aurobindo, este atât de gros şi de lipicios, încât absoarbe totul, decolorează totul, trage totul în jos în întunecoasa sa gravitaţie - nu suntem capabili să suportăm mult timp bucuria, nici suferinţa, nu suntem capabili să suportăm multă lumină; totul este mic de tot,

spasmodic, repede stins. Şi totul este supus în întregime la mii de condiţii.

b) ***Mintea superioară***

Acest nou grad apare în mod frecvent la filosofi şi la gânditori; el este deja mai puţin opac şi mai liber. Fondul nu mai este întru totul gri, sau griul tinde către albastru, iar micile explozii de lumină care coboară nu mai sunt înghiţite atât de repede; ele sunt mai intense, mai împrăştiate, mai frecvente. Bucuria tinde să dureze mai mult, iubirea să fie mai largă, şi acestea sunt mai puţin supuse nenumăratelor condiţii ale etajelor inferioare - începe să se ştie ce este bucuria în sine, iubirea în sine, fără cauză. Dar este încă o lumină rece, puţin dură. Este încă o substanţă mintală grea, care prinde lumina de sus şi o topeşte în propria sa substanţă, o acoperă cu un strat gânditor fără ca măcar să-şi dea seama, şi nu înţelege lumina primită decât la sfârşitul târgului, când aceasta a fost diluată, logicizată şi fragmentată în atâtea pagini, cuvinte sau idei; în plus, paginile sau paragrafele minţii superioare sunt bazate pe un singur punct de lumină, sau pe un număr redus de puncte pe care le-a înţeles (este concluzia sa înainte de a fi început; o mică picătură de intuiţie înghiţită în grabă) şi se căzneşte destul pentru a elimina pe parcurs tot ceea ce ar fi contrariu concluziei sale. Cu siguranţă, mintea superioară se poate deschide unor planuri superioare şi poate primi străfulgerări, dar aceasta nu este atitudinea sa normală; substanţa sa mintală este făcută pentru a descompune lumina. Ea începe să înţeleagă abia când a explicat.

c) ***Mintea luminată***

Mintea luminată este de o cu totul altă natură. Pe măsură ce acceptă tăcerea, mintea superioară pătrunde în acest domeniu, adică substanţa sa se clarifică şi ceea ce venea picătură cu picătură vine în şuvoaie: *Fondul general nu mai este neutru, este o stare spirituală de bine, o bucurie pură pe care se detaşează sau de unde ies tonurile particulare ale conştiinţei. Aceasta este prima schimbare*

fundamentală.[28] Conştiinţa se umple de un şuvoi de lumină, adesea aurită, în care infuzează coloraţii variabile în funcţie de starea interioară; este o *invazie luminoasă.* În acelaşi timp, este o stare de entuziasm, în sensul în care îl înţelegeau grecii, o trezire bruscă ca şi cum întreaga fiinţă ar fi cu ochii în patru, alertată, cufundată dintr-o dată într-un rimt foarte rapid şi într-o lume complet nouă, cu noi valori, cu noi reliefuri, cu nişte corespondenţe neaşteptate; perdeaua de fum a lumii este dată la o parte, totul se leagă într-o mare vibraţie bucuroasă; viaţa este mai largă, mai adevărată, mai vie; mici adevăruri se aprind peste tot, ca şi cum orice lucru ar avea un secret, un sens special, o viaţă specială. Ne aflăm într-o *stare de adevăr* de nedescris, fără a înţelege ceva din aceasta - în mod simplu, *este*. Şi este minunat. Este uşor, este viu, este iubire.

Pentru fiecare, acest şuvoi luminos se va traduce într-un fel diferit (ne-am grăbit întotdeauna să-l punem în formă în loc de a-l lăsa să ne impregneze fiinţa în mod liniştit şi de a-şi face lucrarea sa de limpezire a substanţei), pentru unii va fi o împlinire poetică bruscă, alţii vor vedea forme arhitecturale noi, alţii se vor afla pe calea unor noi descoperiri ştiinţifice, iar alţii îşi vor iubi dumnezeul lor. În general, accesul la această conştiinţă nouă este însoţit de o înflorire spontană a capacităţilor creatoare, mai ales în domeniul poeziei. Este interesant de constatat mulţimea poeţilor de toate limbile, chinezi, indieni, englezi etc. printre discipolii lui Sri Aurobindo, ca şi cum poezia şi artele ar fi primul rezultat practic obţinut în yoga sa: *Am văzut pentru mine şi pentru ceilalţi, scria el unuia dintre discipoli, o bruscă împlinire a capacităţilor în toate domeniile, în momentul când s-a produs deschiderea conştiinţei, în aşa fel încât cel care s-a căznit îndelung pentru a se exprima în ritmuri, fără nici cel mai mic succes, poate deveni dintr-o dată un maestru al limbajului şi al cadenţelor poetice. Este o problemă de tăcere justă şi de deschidere justă la Cuvântul care încearcă să se exprime - deoarece Cuvântul este aici, în întregime gata, deja format pe planurile interioare unde iau naştere toate formele artistice, dar mintea transmiţătoare trebuie să se schimbe şi să devi[illegible] un canal perfect în loc de un obstacol.*[29] Poezia este inter[illegible]etul cel mai la îndemână pentru a face să se înţeleagă ceea ce sunt [illegible]este planuri superioare de conştiinţă; în ritmul poeziei vibraţiile sunt accesibile cu uşurinţă; vom recurge la ea aici şi mai încolo,

cu toate că Supraconştientul nu reprezintă doar privilegiul poeţilor. În enorma sa corespondenţă poetică şi în a sa *Poezie Viitoare*, Sri Aurobindo a dat numeroase exemple de poezie născută din mintea luminată; din păcate, discipolii săi fiind mai ales de limbă engleză, aceste exemple nu vor interesa un cititor de altă limbă. Rimbaud este, firește, cel care ne va da cea mai bună ilustrare, poemul său *Bateau Ivre* în special, dacă vom fi de acord să ne detaşăm de sensul cuvintelor pentru a asculta ceea ce vibrează în spate; căci, în definitiv, poezia şi toate formele de artă nu reprezintă decât un mijloc de a prinde în capcană o mică notă de nedescris, care nu este nimic, şi care este adevărul vieţii:

Je sais les cieux crevant en éclairs, et les trombes
Et les ressacs et les courants; je sais le soir
L'Aube exaltée ainsi qu'un peuple de colombes,
Et j'ai vu quelquefois ce que l'home a cru voir.

O poezie nu este numită "iluminată" datorită înţelesului său; ea este iluminată pentru că conţine nota particulară a acestui plan; şi am putea regăsi aceeaşi notă într-un anume tablou de Rembrand, într-o anume muzică de César Frank, de exemplu, sau chiar, în mod foarte simplu, în cuvântul unui prieten - este atingerea adevărului din spate, mica vibraţie care merge drept în viu şi pentru care poezia, pânza sau sonata, nu sunt decât nişte îngroşări mai mult sau mai puţin transparente; şi cu cât urcăm, cu atât vibraţia este mai pură, mai luminoasă, mai vastă, mai puternică. Când Rimbaud spune iarăşi:

O saisons, ô chateaux
Quelle âme est sans défauts? *

vibraţia este aproape vizibilă, într-atât se află acolo. Dar nu este o vibraţie iluminată, o simţim bine; aceasta nu vine de deasupra capului, ci din centrul inimii, şi aceasta nu are nimic de-a face cu simţurile: cuvintele sunt doar învelişul a ceva care vibrează. Un alt vers din Mallarmé, vine în schimb de-a dreptul de la mintea luminată:

Le transparent glacier des vols qui n'ont pas fui!

Ceea ce caracterizează în mod esenţial toate operele ieşite din acest plan, este ceea ce Sri Aurobindo numeşte *a luminous sweep*, o luminoasă bătaie de aripă, o bruscă topire de lumină; vibraţia nu se aseamănă cu nici o alta: se produce un şoc, întotdeauna, apoi lucrul vibrează ca un diapazon. Dar ea nu rămâne mult timp pură într-o operă, căci mişcarea operei o urmează pe cea a conştiinţei care urcă şi coboară în mod constant, exceptând cazul unei discipline particulare care să o stabilizeze; poemul *Bateau Ivre* conţine o parte de minte iluminată, dar şi mult vital şi minte foarte simplă, şi chiar o străfulgerare de Plusminte, vom vedea în curând.

Odată cu frumuseţea sa descoperim şi limitele minţii iluminate: poezia iluminată se traduce printr-un şuvoi de imagini şi de cuvinte revelatorii (pentru că adesea vederea se deschide la acest nivel, şi începem să şi auzim), aproape ca o avalanşă de imagini, luxuriante, câteodată dezordonate, ca şi cum conştiinţei i-ar fi greu să cuprindă valul luminos şi această creştere de intensitate - este prea mult, dă pe afară. Entuziasmul se schimbă uşor în exaltare şi dacă restul fiinţei nu a fost purificat suficient, orice parte inferioară poate înhăţa lumina şi forţa care coboară pentru a o folosi în scopurile sale, este o piedică frecventă. Când părţile inferioare ale naturii, mai ales vitalul, pun stăpânire pe şuvoiul luminos, acestea îl întăresc, îl chinuie, îl torturează - puterea este încă acolo, dar întărită - în timp ce esenţa minţii luminate este bucuria. Am putea înşira aici numele unor poeţi şi genii creatoare*.

În plus, substanţa minţii luminate nu este cu adevărat transparentă, ea este doar translucidă; lumina sa este difuză - ca şi cum aceasta ar pipăi peste tot adevărul fără a-l atinge cu adevărat - de unde frecventele incoerenţe, valurile. Este numai începutul unei naşteri. Înainte de a pătrunde mai sus, e nevoie de încă o purificare şi, mai ales, de mai multă pace, de echilibru, de tăcere. Cu cât urcăm mai mult în conştiinţă cu atât este nevoie de un echilibru de granit.

---

* Poate că ar trebui subliniat faptul că există o mare diferenţă între individul care primeşte inspiraţii sau iluminări ocazionale, adesea îndoielnice, şi cel care şi-a dezvoltat în mod sistematic conştiinţa, nivel după nivel, putând astfel să se stabilească după voie, la cutare sau cutare nivel de conştiinţă, să rămână acolo cât timp doreşte, şi să primească de acolo, fără deformare, inspiraţiile sau luminile corespunzătoare. Este lucrarea din yoga integrală.

d) ***Mintea intuitivă***

Mintea intuitivă se deosebeşte de mintea iluminată prin limpedea sa transparenţă - ea este rapidă, aleargă cu picioarele goale din stâncă în stâncă; nu mai este împiedicată ca mintea superioară de această ortopedie greoaie care ne lipeşte de pământ, ca şi cum cunoaşterea ar depinde de volumul greoi al reflecţiilor noastre. Cunoaşterea este un fulger ţâşnit din tăcere, şi, într-adevăr, totul este aici, nici mai sus, nici mai în profunzime, ci aici, sub ochii noştri, aşteptând doar să fim puţin limpezi - nu este într-atât vorba de a înălţa cât de a dezobtura. Primăvara, câmpurile de orez din India se întind liniştite şi verzi în mireasma blândă, nesfârşite sub un cer greu, apoi, dintr-o dată, într-un ţipăt, mii de papagali îşi iau zborul. Şi n-am apucat să vedem nimic. Totul este atât de rapid, fulgerător - teribilele rapidităţi ale conştiinţei care se luminează. Un punct, un sunet, o picătură de lumină, şi o întreagă lume strălucitoare, ghiftuită, se află acolo - mii de păsări necunoscute într-o secundă fulgerătoare. Intuiţia repetă, la dimensiunea noastră, misterul originar al unei mari Priviri - o clipire de ochi formidabilă care a văzut totul, a cunoscut totul, şi care se joacă de a văzutul puţin câte puţin, în mod lent, succesiv, temporal, din miriade de puncte de vedere, ceea ce Ea îmbrăţişase în doar o fracţiune de eternitate.

O veşnică clipă este cauza anilor.

Împreună cu intuiţia vine o bucurie deosebită, diferită se pare de bucuria iluminată. Nu mai este un şuvoi care pare să ne invadeze dinafară, este un fel de recunoaştere, ca şi cum am fi doi dintotdeauna, un frate de lumină care trăieşte în lumină şi un frate de umbră, noi înşine, care trăieşte dedesubt şi care repetă pe bâjbâite, în umbră, ciocnindu-se peste tot, gesturile fratelui de lumină, mişcarea, cunoaşterea, marea aventură a fratelui de lumină, dar dedesubt totul este complet meschin, pipericit, neîdemânatec; apoi, dintr-o dată, are loc o coincidenţă - devenim una. Devenim una într-un punct de lumină. Pentru o clipă nu mai există diferenţă şi este bucurie.

Şi când vom fi una în toate punctele, va fi viaţa divină.

Şi acest punct de coincidenţă este cunoaşterea, care se poate traduce într-un fel sau în altul în funcţie de preocuparea din momentul respectiv, dar care întotdeauna, în esenţă, este un şoc de identitate, o întâlnire - ştim pentru că recunoaştem. Sri Aurobindo spunea că intuiţia este *o amintire a Adevărului.*[31] Şi vedem clar, cu adevărat, într-o străfulgerare intuitivă, că niciodată cunoaşterea nu este o descoperire a necunoscutului - nu ne descoperim decât pe noi înşine! nu există nimic altceva de descoperit - ci o lentă recunoaştere, în timp, a acestei secunde de Lumină pe care *am văzut-o cu toţii.* Cine n-a văzut-o, măcar o dată? cine nu are această Amintire în viaţa sa? oricare ar fi credinţele sau necredinţele noastre, capacităţile sau incapacităţile noastre, altitudinile noastre joase sau mai puţin joase, există întotdeauna o clipă care este clipa *noastră.* Există vieţi care n-au durat decât o secundă, iar tot restul e uitare.

Limbajul intuiţiei se adună într-o formulă concisă, fără un cuvânt în plus, în opoziţie cu limbajul pletoric al minţii luminate (care şi el, cu toate acestea, prin însăşi abundenţa sa, aduce un ritm luminos şi un adevăr cu contururi mai puţin precise, poate, dar mai cald). Când Plotin aduna tot ciclul eforturilor umane în câteva cuvinte: "Un zbor al Singurului către cel Singur", el folosea un limbaj înalt intuitiv, la fel şi Upanishadele. Dar această virtute marchează totodată şi limitele intuiţiei; oricât de prea pline de viaţă ar fi străluminările noastre, formulele noastre, acestea nu pot conţine tot adevărul - ar trebui o căldură mai mare, poate chiar cea pe care o aducea mintea luminată, dar într-o înaltă transparenţă. Căci *mintea intuitivă vede prin străluminări, punct după punct, dar nu şi ansamblul.*[32] Spaţiul dezvăluit de străluminare este pătrunzător, de netăgăduit, dar nu este decât *un spaţiu de adevăr.*[33] În plus, mintea pune stăpânire pe intuiţie şi, cum observă Sri Aurobindo, *extrage din ea prea mult şi în acelaşi timp prea puţin:*[33] prea mult, pentru că îşi generalizează pe nedrept descoperirea, şi ar vrea să-şi extindă descoperirea în tot spaţiul; prea puţin, pentru că în loc de a lăsa străluminarea să-şi facă liniştită lucrarea sa de luminare şi de clarificare a substanţei noastre, o prinde imediat şi o acoperă cu un strat gânditor (sau pictural, poetic, matematic, religios) şi nu-şi mai înţelege străfulgerarea decât prin intermediul formei intelectuale, artistice sau religioase cu care a acoperit-o. Este foarte dificil să facem ca mintea să înţeleagă că o revelaţie poate fi atotputernică,

chiar formidabilă, fără ca să înţelegem nimic din ea şi, mai ales, că ca rămâne atotputernică atâta timp cât nu am făcut-o să coboare cu câteva grade, nu am diluat-o, nu am fragmentat-o, chipurile pentru a o "înţelege". Dacă am putea rămâne liniştiţi, cu această strălucire care vibrează, ca şi suspendată în lumina sa, fără a ne arunca asupra ei pentru a o face mici de bucăţi intelectuale, ne-am da seama, după câtăva vreme, că *toată* fiinţa şi-a schimbat altitudinea şi că avem o viziune nouă în locul unei mici formule defuncte. Când explicăm, trei sferturi din puterea transformatoare s-au evaporat.

Dar dacă căutătorul, în loc de a se arunca asupra peniţei sau penelului său, sau de a da drumul unui şuvoi de cuvinte pentru a expulza prea plinul de lumină primit, ar avea grijă să păstreze tăcerea şi transparenţa, va vedea, puţin câte puţin, cum strălucirile se multiplică, devenind oarecum mai dese, şi va vedea cum se formează în el o altă conştiinţă, care este în acelaşi timp împlinirea şi sursa minţii luminate şi a minţii intuitive, precum şi a tuturor formelor mintale umane; vom vorbi despre plusminte.

c) ***Plusmintea***

Plusmintea este culmea arareori atinsă a conştiinţei umane. Este o conştiinţă cosmică, dar fără pierderea individului. În loc de a arunca totul pentru a exploda în plin cer, căutătorul a urcat cu răbdare toate nivelele fiinţei, încât josul rămâne legat de sus, într-o perfectă continuitate. Este lumea zeilor şi sursa inspirată a marilor fondatori de religii; de acolo au luat naştere toate religiile pe care le cunoaştem; ele au plecat de la o experienţă plusmintală sub una din miile sale faţete. Căci o religie, sau o revelaţie, o experienţă spirituală, aparţine unui plan, ea nu a ţâşnit din fulgerele lui Dumnezeu sau de nicăieri; cei care încarnează revelaţia n-au scos-o din nimic: plusmintea este planul lor de origine. Este de asemenea locul de origine al înaltelor creaţii artistice. Dar să subliniem cu tărie faptul că este vorba doar de un alt plan al minţii cu toate că este culmea acesteia.

Când conştiinţa se ridică la acest plan, ea nu mai vede "punct cu punct", ci *liniştit, prin mari mase.*[34] Nu mai este lumina difuză a minţii luminate, nici strălucirile izolate ale minţii intuitive ci, pentru a relua admirabila expresie vedică: "Un ocean de străluci-

nări stabile". Conştiinţa nu mai este limitată la scurtă clipă prezentă şi la spaţiul îngust al câmpului său vizual, este dezobturată, vede dintr-o dată *largi întinderi de spaţiu şi de timp.*[34] Diferenţa esenţială faţă de celelalte planuri constă în egalitatea sau uniformitatea aproape completă a luminii: spre exemplu, într-o minte luminată deosebit de receptivă, am putea vedea o întindere sau un fond albăstrui cu ţâşnituri bruşte de lumină, cu străluciri intuitive, cu deschideri luminoase care se plimbă, câteodată chiar cu nişte mari cataracte plusmintale, dar aceasta n-ar fi decât un joc luminos intermitent, nimic stabil - este vorba de condiţia generală a celor mai mari poeţi pe care-i cunoaştem; aceştia au atins un nivel dat, sau un ritm, sau o luminozitate poetică generală, apoi, din când în când, fac o incursiune în regiuni mai înalte şi aduc acele câteva versuri strălucitoare (sau aceste fraze muzicale) pe care le repetăm din generaţie în generaţie ca pe un Sesam. Mintea luminată este în general baza (o bază deja foarte înaltă) iar plusmintea o împărăţie divină în care pătrundem în orele de har.

Dar pentru o conştiinţă plusmintală completă şi permanentă, ca cea pe care au putut-o realiza rishii vedici, de exemplu, nu mai există intermitenţe luminoase, conştiinţa este *o masă de lumină stabilă.* Din aceasta rezultă o vedere continuă, universală; cunoaştem bucuria universală, frumuseţea universală, iubirea universală, căci toate contradicţiile planurilor inferioare proveneau de la o insuficienţă de lumină, sau de la o îngustime de lumină, ca să spunem aşa, care nu lumina decât o suprafaţă restrânsă; în timp ce în această lumină egală, contradicţiile, care sunt ca nişte spaţii de umbră între două fulgere sau ca nişte graniţe întunecoase la capătul luminii noastre, se topesc într-o masă vizuală unică. Şi din clipa în care lumina se află pretutindeni, obligatoriu şi bucuria şi armonia şi frumuseţea se află pretutindeni, întrucât contrariile nu mai sunt percepute ca nişte negaţii, sau ca nişte găuri de umbră între două declicuri de conştiinţă, ci ca nişte elemente de intensitate variabilă într-o Armonie cosmică continuă. Nu înseamnă că această conştiinţă plusmintală este incapabilă să vadă ceea ce numim urâtul sau răul, suferinţa, ci că totul este legat într-o mare temă universală în care fiecare lucru îşi are locul său evident şi utilitatea sa. Este o conştiinţă unitară, nu o conştiinţă separatistă. Capacitatea de unitate dă în mod exact măsura perfecţiunii plusmintale. În plus, având

viziunea acestei unităţi, în mod necesar divină (Divinul nu mai este un lucru presupus sau conceput, ci văzut, atins, *devenit* în mod firesc noi înşine, precum conştiinţa noastră devine lumina), fiinţa plusmintală percepe peste tot aceeaşi lumină, în orice lucru, în orice fiinţă, aşa cum o percepe în ea însăşi; nu mai există goluri separatoare, prăpastii stranii, totul se scaldă în mod continuu într-o substanţă unică; ea cunoaşte iubirea universală, înţelegerea universală, compasiunea universală, pentru toţi ceilalţi ea însăşi care, şi ei, se îndreaptă către divinitatea lor sau, mai degrabă, devin în mod lent lumina care sunt.

Se poate ajunge deci la această conştiinţă plusmintală pe tot felul de căi, printr-o intensitate religioasă, o intensitate poetică, intelectuală, artistică, eroică, prin tot ceea ce îl poate ajuta pe om să se depăşească pe sine însuşi. Sri Aurobindo acorda un loc deosebit Artei, pe care o considera drept unul din marile mijloace de progres spiritual; din păcate artiştii şi creatorii au în general un ego considerabil, care le blochează drumul, este marea lor dificultate. Omul religios, care s-a căznit să-şi dizolve egoul, are o mai mare uşurinţă, dar se întâmplă rar ca acesta să ajungă la universalitate pe calea individuală a conştiinţei; el face mai degrabă un salt în afara individului - o lovitură de picior în scară - fără a se preocupa de dezvoltarea tuturor etajelor inferioare ale conştiinţei personale, şi când ajunge pe "culme" nu mai are scară pentru a coborî, sau nu mai vrea să coboare, sau nu mai există individ care să traducă ceea ce vede, sau este vechiul său individ de altădată, care încearcă de bine de rău să traducă noua sa conştiinţă, în măsura în care simte nevoia să traducă câtuşi de puţin din aceasta. Rishii vedici, care ne dau, probabil, exemplul unic al unei progresii spirituale sistematice, continue, din plan în plan, sunt poate printre cei mai mari poeţi pe care i-a purtat pământul - e un fapt pe care Sri Aurobindo ni l-a revelat în *Secretul Vedei*. Cuvântul *kavi* desemna în mod inseparabil clarvăzătorul Adevărului şi poetul. Erau poeţi pentru că erau clarvăzători. E un fapt evident uitat de multă vreme.

Să spunem acum câteva cuvinte despre Arta concepută ca un mijloc de ridicare a conştiinţei, şi, în mod special, despre poezie la nivelul supramintal.

f) *Poezie mantrică*

Planurile de conştiinţă nu se deosebesc numai prin vibraţii luminoase de intensitate diferită, ci şi prin vibraţii auditive diferite, sau ritmuri, pe care le putem auzi atunci când avem acea "ureche a urechii", despre care vorbeşte Veda. Sunete sau imagini, lumini sau forţe, sau fiinţe, sunt diferitele aspecte ale aceleiaşi Existenţe care se manifestă în mod divers, şi cu intensităţi diferite, în funcţie de planuri. Cu cât coborâm pe scara conştiinţei, cu atât vibraţiile auditive se fragmentează mai mult, la fel şi luminile, fiinţele sau forţele. Pe planul vital, spre exemplu, putem auzi vibraţiile dezordonate ale Vieţii, ciocnite, sincopate, ca anumite muzici născute din acest plan, sau ca anumite picturi sau poezii vitale, care traduc toate acest ritm spart, puternic colorat. Cu cât ne ridicăm mai sus, cu atât vibraţiile se armonizează, se unesc, se efilează, ca să spunem aşa, ca nişte note înalte din cvartetele pentru coarde de Beethoven, ce par să ne tragă vertiginos, cu sufletul la gură, pe înălţimi orbitoare de lumină pură. Puterea nu mai vine dintr-un volum sau dintr-o strălucire colorată, ci dintr-o înaltă tensiune interioară. Rapiditatea vibratorie produce trecerea curcubeului la un alb pur, la o notă înaltă atât de rapidă, încât pare nemişcată, cuprinsă de eternitate, un singur sunet - lumină - forţă care poate că este silaba sacră a indienilor, *OM - Cuvântul sacru ascuns în focul de sus.*[35] "La început a fost Cuvântul", spune Scriptura.

Există în India o cunoaştere secretă bazată pe sunete şi pe diferenţele de modalitate vibratorie ale diferitelor planuri de conştiinţă. Dacă pronunţăm sunetul OM, spre exemplu, simţim bine că el înfăşoară centrii capului, în timp ce sunetul RAM atinge centrul ombilical; şi cum fiecare din centrii noştri de conştiinţă este în comunicare directă cu un anumit plan, este posibil ca prin repetarea (*japa*) anumitor sunete, să se intre în comunicare cu planul de conştiinţă corespunzător*. O întreagă disciplină spirituală, numită "tantrică", pentru că derivă din anumite texte sacre numite *tantra*,

---

* Dacă privim cu atenţie planşa centrilor de conştiinţă, vom vedea că în mijlocul fiecărui centru există o literă sanscrită: *Lam, Vam, Ram, Yam, Ham, Om,* în ordine ascendentă. Aceste sunete esenţiale reprezintă vibraţia specială care comandă forţele fiecărui plan considerat (A. Avalon *The Serpent Power*).

se bazează pe acest fapt. Sunetele de bază, sau sunetele esențiale, care au puterea de a stabili comunicația, sunt numite *mantra.* Mantrele, întotdeauna secrete și date discipolului de către guru** sunt de tot felul (fiecare plan de conștiință are o multitudine de nivele) și pot servi unor scopuri dintre cele mai contradictorii. Prin combinarea anumitor sunete este posibil, la niște nivele inferioare de conștiință, în general la nivelul vital, să ne punem în contact cu forțele corespunzătoare, și să obținem niște puteri cu adevărat stranii: există mantre care omoară (în cinci minute prin vărsături fulgerătoare), mantre care atacă cu precizie o anume parte a corpului, un anume organ, mantre care vindecă, mantre care dau foc, care protejează, care pun sub vrajă. Acest fel de magie, sau de chimie vibratorie, derivă în mod simplu din manipularea conștientă a vibrațiilor inferioare. Dar există o magie superioară, care provine de asemenea din manipularea vibrațiilor, dar la niște planuri de conștiință mai ridicate; este poezia, muzica, sunt mantrele spirituale ale Upanishadelor și ale Vedelor, sau mantrele pe care un guru le dă discipolului pentru a-l ajuta să intre în mod conștient în comunicare directă cu un anumit plan de conștiință, cu o anumită forță, cu o anumită ființă divină. Aici, sunetul poartă în sine puterea de a provoca experiența și realizarea - este un sunet care te face să vezi.

Se înțelege așadar de ce poezia și muzica, care reprezintă o manipulare inconștientă a vibrațiilor secrete, sunt niște puternice mijloace de deschidere a conștiinței. Dacă am ajunge să facem o poezie sau o muzică conștientă, care să fie produsul unei manipulări conștiente a vibrațiilor superioare, am crea niște opere care ar avea o mare putere inițiatică. În loc de o poezie care, după Sri Aurobindo,[36] este o fantezie a intelectului și o *baiaderă a minții*, am putea crea o poezie sau o muzică mantrică capabilă *să facă zeii să coboare în viață.*[37] Căci adevărata poezie este un act, ea face găuri în conștiință - suntem ziditi, baricadați! - pe unde să poată intra Realul: este o *mantra a Realului,*[38] o inițiere. Este ceea ce au făcut rishii vedici și clarvăzătorii Upanishadelor în mantrele lor care au

** Putem să citim mantrele dintr-o carte și să le repetăm oricât vom dori, ele nu vor avea putere sau "forță activă", decât în cazul în care au fost date de Maestru sau de guru.

puterea de a comunica o iluminare celui care este pregătit*; este ceea ce Sri Aurobindo a explicat în *Poezia Viitoare* și ceea ce a făcut în *Savitri*.

Mantra, sau înalta poezie, sau înalta muzică, Cuvântul sacru, sunt ieșite din plusminte. Este sursa tuturor activităților creatoare sau spirituale (fără a le putea deosebi unele de altele: diviziunile categorice ale intelectului fac loc unui spațiu clar unde totul este sacru, chiar și profanul). Vom încerca deci să spunem în ce constă vibrația particulară sau ritmul particular al plusminții. Și mai întâi, pentru oricine are capacitatea de a intra mai mult sau mai puțin conștient în legătură cu planurile superioare - poetul, scriitorul, artistul - este întru totul evident, perceptibil, odată trecut de un anumit nivel de conștiință, că nu ideile sunt ceea ce vedem și ceea ce încercăm să traducem. Auzim. Există cu adevărat niște vibrații, sau niște unde, niște ritmuri care pun stăpânire pe căutător, care-l invadează, *apoi* se înfășoară de cuvinte sau idei, de muzică, de culori, în timpul coborârii. Dar cuvântul sau ideea, muzica, culoarea, este rezultatul, un efect secundar; ele dau numai un corp acestei vibrații primare, teribil de imperioase. Și dacă poetul, cel adevărat, corectează și recorectează, nu este pentru a ameliora forma cum se spune, sau pentru a spune mai bine, ci pentru a prinde acest lucru care vibrează - și dacă adevărata vibrație nu mai este acolo, toată magia sa se prăbușește, ca cea a preotului vedic care a pronunțat greșit mantra sacrificiului. Când conștiința este transparentă sunetul se aude în mod limpede, și este un sunet clarvăzător, dacă se poate spune astfel, un sunet-imagine sau un sunet-culoare sau un sunet-idee, care leagă în mod indisolubil, într-un același corp luminos, auzul și vederea și gândul. Totul este plin, conținut într-o singură vibrație. Pe planurile intermediare (minte superioară, minte luminată sau intuitivă) aceste vibrații sunt în general mărunțite - sunt niște țâșnituri, niște presiuni, niște pulsații - în timp ce în plusminte, ele sunt vaste, susținute, luminoase în sine, ca notele înalte ale lui Beethoven. Ele nu au nici început și nici sfârșit, ele par

* Din păcate aceste texte ne parvin sub formă de traduceri; toată magia sunetului și-a luat zborul. Pe de altă parte, este straniu faptul că dacă ascultăm textul sanscrit psalmodiat de un cunoscător, putem să primim o iluminare fără să fi înțeles ceva din ceea ce s-a spus.

să iasă din Infinit şi să se întoarcă în Infinit;[39] ele nu "încep" undeva, ele ajung în conştiinţă cu un fel de halo de eternitate, care vibrează înainte şi care continuă să vibreze mult timp după aceea, ca făgaşul unei *alte* călătorii în spatele acesteia:

Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt

Acest vers de Virgiliu, pe care Sri Aurobindo îl cita pe primul loc între inspiraţiile de origine plusmintală, nu-şi datoreşte această calitate sensului cuvintelor, ci acelui ritm care precede versul şi care-l urmează ca şi cum ar fi purtat de un fond de eternitate, sau mai degrabă *de* Eternitatea însăşi. La fel acest vers de Leopardi care nu-şi datoreşte grandoarea sa sensului, ci acelui ceva într-atât de deasupra sensului, care freamătă în spate:

Insano indegno mistero delle cose

Sau acest vers de Wordsworth:

Voyaging throught strange seas of thought, alone

Şi Sri Aurobindo îl cita pe Rimbaud:

Million d'oiseaux d'or, ô future Vigueur!

Poezia este restituită adevăratei sale meniri, care nu este aceea de a place ci de a face lumea mai reală, adică mai plină de Real.

Dacă avem un spirit religios, vom putea vedea chiar şi zeii care populează această lume. Fiinţe sau forţe, sunete, lumini, ritmuri, sunt aspecte la fel de adevărate ale unui aceluiaşi Lucru de nedefinit, dar nu de necunoscut, pe care-l numim Dumnezeu - am spus Dumnezeu, am făcut temple, legi, poezii pentru a încerca să reţinem o singură pulsaţie care ne umple de soare, dar care este liberă ca vântoasa pe ţărmuri de spumă. Poate că vom intra de asemenea în lumea muzicii, care nu este cu adevărat deosebită de celelalte, ci doar o traducere particulară a aceleiaşi mari Vibraţii de nedescris. Şi dacă o dată, o singură dată, fie şi numai pentru câteva minute într-o viaţă, vom auzi Muzica aceea, acea Bucurie care cântă acolo sus, vom şti ce auzeau Beethoven şi Bach; vom şti ce este Dumnezeu

pentru că îl vom fi auzit pe Dumnezeu. Nici măcar nu vom spune ceva în majuscule; în mod simplu vom şti că *asta există,* şi toate suferinţele lumii sunt răscumpărate.

La graniţa extremă a plusminţii nu mai rămân decât *mari valuri de lumină colorată,* spune Mama, jocul forţelor spirituale ce se vor traduce mai târziu - câteodată cu mult mai târziu - prin idei noi, schimbări sociale, evenimente terestre, după ce vor fi traversat unul câte unul toate straturile de conştiinţă şi se vor fi tulburat sau deformat în mod considerabil de-a lungul drumului. Există aici-jos anumiţi înţelepţi, rari şi tăcuţi, care pot mânui şi combina aceste forţe, sau le pot trage pe pământ aşa cum alţii combină sunete pentru alcătuirea unui poem. Poate că ei sunt cu adevărat Poetul. Existenţa lor este o mantra vie care precipită Realul pe pământ.

Aici se încheie etapele ascensiunii pe care Sri Aurobindo a făcut-o de unul singur în cuşca sa de la Alipore. Noi am redat doar câteva răsfrângeri umane ale acestor înălţimi, dar n-am spus nimic despre esenţial, nimic despre aceste lumi aşa cum există ele în gloria lor, independent de toate palidele noastre traduceri. Trebuie însă să auzim noi înşine, trebuie *să vedem!*

Continente de pace violetă,
Oceane şi fluvii de dumnezeiască bucurie
Şi ţări făr' de tristeţe sub sorii purpurii[40]

Pe 5 mai 1909, după un an de închisoare, Sri Aurobindo era achitat. Îşi datora viaţa unor incidente neaşteptate; unul din prizo-nierii care îl trădase şi îl denunţase ca fiind şeful mişcării secrete - mărturia sa în proces însemnând pedeapsa cu moartea pentru Sri Aurobindo - este doborât de un misterios foc de pistol într-o celulă vecină. Veni apoi ziua judecăţii şi cum toată lumea se aştepta la condamnarea capitală, avocatul său fu apucat de o iluminare bruscă care s-a transmis întregii săli şi care a zguduit juraţii: "Mult timp după moartea sa, cuvintele îi vor fi repetate nu numai în India, ci şi dincolo de mări şi ţări. Căci v-o spun, un om ca el nu se află aici numai în faţa unui tribunal criminal, ci şi în faţa Curţii supreme a Istoriei." Sri Aurobindo are treizeci şi şapte de ani. Fratele său Barin, aflat lângă el în cuşcă, este condamnat la

spânzurătoare.*Dar Sri Aurobindo auzea în permanență Vocea: *Adu-ți aminte, să nu-ți fie niciodată frică, nu ezita niciodată. Adu-ți aminte, Eu sunt cel ce face, nu tu, și nimeni altul. Oricare vor fi norii ce se vor abate, oricare vor fi pericolele și suferințele, dificultățile, oricare ar fi imposibilitățile, nu există nimic imposibil, nimic nu este greu.*

Eu sunt cel ce face.[41]

* Pedeapsa sa va fi comutată în deportare pe viață în insulele Andaman.

CAPITOLUL XIII

SUB SEMNUL ZEILOR

Când iese din închisoarea de la Alipore, Sri Aurobindo găseşte o scenă politică pustiită de execuțiile şi de deportările masive datorate guvernului britanic. Cu toate acestea reîncepe munca, fondează un cotidian bengali şi un altul de limbă engleză, *Karmayoghinul*, care poartă deviza foarte simbolică a Gitei: "Yoga este îndemânarea în lucrări". Din nou Sri Aurobindo proclamă idealul independenței totale şi al "necooperării" cu englezii, cu riscul unei noi întemnițări; dar nu-l preocupă numai destinul Indiei, ci acela al întregii umanități.A ajuns la această conştiință plusmintală de unde se văd, dintr-o singură privire, "mari întinderi de spațiu şi de timp" şi el se întreabă despre viitorului omului. Ce *poate* omul?

Ori, el se afla la frontierele conştiinței umane; mai sus, se părea că nu exista decât o albeață rarefiată, făcută pentru alte ființe sau un alt mod de existență, dar nu pentru nişte plămâni de pământean. Că o ia pe calea mistică sau pe aceea mai lentă, a poetului şi a artistului şi a tuturor marilor creatori, conştiința pare să dispară, în cele din urmă, în acelaşi mod, la o frontieră albă unde totul se anulează. "Cineva"-ul care ar putea face puntea de legătură dispare, orice pulsație se stinge, orice vibrație se opreşte într-un îngheț de lumină. Un pic mai devreme sau un pic mai târziu, umanul dispare în Neuman, ca şi cum scopul acestei întregi ascensiuni evolutive ar fi doar acela de a părăsi micimea omului pentru a reveni la Sursa din care n-ar fi trebuit să ieşim niciodată. Şi chiar dacă presupunem existența unui grad de conştiință necunoscut, dincolo de plusminte, n-ar fi oare un alt grad şi mai rarefiat, şi mai evanescent? ne cățărăm din ce în ce mai sus, într-un mod din ce în ce mai divin, dar din ce în ce mai departe de pământ. Poate că individul este transfigurat, dar lumea nu s-a mişcat din loc. Deci care este viitorul nostru terestru dacă nu există nimic altceva, cu adevărat, decât această conştiință plusmintală?

Avem cu toţii speranţa că odată cu dezvoltarea conştiinţei şi a ştiinţei reunite, vom ajunge la o umanitate mai bună şi mai armonioasă. Dar viaţa nu se schimbă cu miracole, se schimbă cu instrumente. Iar noi nu avem decât un instrument, Mintea; ideile noastre sunt cele care organizează descoperirile ştiinţei noastre. Şi dacă vrem să privim cu un ochi clar viitorul nostru, fără a ne lăsa înşelaţi de împrejurările momentului, nici de aparenţele sale triumfătoare - alţii au triumfat înaintea noastră, la Teba, la Atena, la Oudjain - se cuvine să examinăm puţin mai îndeaproape instrumentul nostru, Mintea, căci aşa cum este el, aşa va fi şi viitorul nostru. Ori, se pare că totul se petrece ca şi cum cele mai frumoase idei, cele mai înalte planuri creatoare, actele de iubire cele mai pure, ar fi în mod automat desfigurate, contrafăcute, poluate, îndată ce coboară în viaţă. Nimic nu ajunge pur. Mintal am inventat deja cele mai minunate reţete; Viaţa nu le-a dorit niciodată. Douăzeci de ani după Lenin, ca să nu vorbim decât despre viaţa noastră prezentă, ce rămâne din comunismul pur? Ce rămâne chiar şi din Cristos sub acest morman de dogme şi de interdicţii? îl otrăvim pe Socrate iar Rimbaud se refugiază la Harrar; cunoaştem soarta falansterelor, al mişcărilor non-violente, catharii sfârşesc pe rug. Şi istoria se învârte ca un Moloch; poate că suntem triumful după nenumărate falimente, dar al cărui triumf suntem falimentul? cronologie a victoriilor sau a falimentelor? Viaţa pare a fi făcută dintr-o substanţă care deformează iremediabil, totul se înfundă aici ca în nisipurile Egiptului, totul se nivelează aici ca într-o irezistibilă "gravitaţie înspre jos". *Este clar*, remarcă Sri Aurobindo, *că Mintea nu a fost capabilă să schimbe în mod radical natura umană. Puteţi schimba la nesfârşit instituţiile umane şi cu toate acestea imperfecţiunea va sfârşi întotdeauna prin a sparge toate instituţiile voastre.. Este nevoie de o altă putere, care nu numai că va putea rezista acestei gravitaţii coborâtoare, ci o va învinge.*[1] Dar chiar dacă ideile noastre ar ajunge pure în viaţă, tot n-ar fi capabile să creeze altceva decât o cazarmă - poate că va fi o cazarmă sfântă, confortabilă şi religioasă, dar o cazarmă totuşi, pentru că Mintea nu ştie să facă decât sisteme şi vrea să închidă totul în sistemul său. *La trântă cu viaţa, Mintea devine empirică şi doctrinară;*[2] ea agaţă un capăt de adevăr, o picătură de iluminare divină, şi face din ea o lege pentru toată lumea - confundă unitatea cu uniformitatea. Chiar atunci când este capabilă să înţeleagă necesitatea diversităţii, este incapabilă să o manipuleze în mod practic, pentru că nu ştie să mânuiască decât ceea ce este invaribil şi finit, în timp ce lumea creşte sau forfoteşte cu o varietate infinită: *Ideile sunt fragmentare şi insuficiente; nu numai că acestea triumfă în mod foarte parţial, dar chiar dacă succesul lor ar fi complet, acesta tot ar fi decepţionant, pentru că ideile nu sunt tot adevărul vieţii şi, în consecinţă, ele nu o pot guverna cu siguranţă, nici nu o pot duce la perfecţiune. Viaţa scapă formulelor şi sistemelor pe care raţiunea noastră se străduieşte să i le impună; ea se dovedeşte prea complexă, prea plină de potenţialităţi infinite, pentru a se lăsa tiranizată de intelectul arbitrar al omului...Toată dificultatea vine de la faptul că la baza vieţii şi a existenţei noastre, interioare şi exterioare, se află ceva pe care intelectul nu-l va putea nicicând supune controlului său: Absolutul, Infinitul. În spatele fiecărui lucru din viaţă există un absolut pe care acest lucru îl caută, fiecare în felul său; fiecare finit se străduieşte să exprime un infinit pe care-l simte ca fiind adevărul său real. În plus, nu numai că fiecare clasă, fiecare tendinţă, fiecare tip în Natură, este împins în felul acesta spre propriul său adevăr secret, fiecare în felul său, ci de asemenea fiecare individ îşi aduce propriile sale variaţii. Nu există numai un Absolut, un Infinit în sine, care guvernează şi care se exprimă în nenumărate forme şi tendinţe, ci şi un principiu de potenţialitate infinită şi de variaţie infinită, întru totul deconcertant pentru inteligenţa care judecă; căci raţiunea nu poate manipula decât ceea ce este invariabil şi finit. Odată cu omul această dificultate îşi atinge paroxismul. Căci nu numai că umanitatea are potenţialităţi nelimitate, nu numai că oricare din forţele şi tendinţele sale îşi caută propriul său absolut, fiecare în felul său, şi deci se neliniştеşte în mod firesc în faţa oricărui control rigid al raţiunii, ba încă şi mai mult, în fiecare om variază gradele, metodele şi combinaţiile acestor forţe şi tendinţe. Fiecare om aparţine nu numai umanităţii comune ci şi Infinitului care se află în el, şi în consecinţă, fiecare om este unic. Aceasta este realitatea existenţei noastre, şi de aceea raţiunea intelectuală şi voinţa inteligentă nu pot fi suveranele vieţii, cu toate că ele pot fi în momentul de faţă instrumentele noastre supreme, şi cu toate că ele au putut fi extrem de importante şi de utile în decursul evoluţiei noastre.*[3]

Dar dacă evoluţia, cum ne asigură Sri Aurobindo, este o evoluţie a conştiinţei, putem crede că umanitatea nu va rămâne de-a pururea în stadiul mintal actual; că mintea sa se va lumina, va deveni din ce în ce mai intuitivă şi că, poate, în cele din urmă, se va deschide plusminţii. O umanitate plusmintală, vom gândi noi, ar trebui să fie capabilă de a manipula diversitatea complexă a vieţii. Plusmintea este o conştiinţă de zeu, este chiar conştiinţa celor mai mari profeţi pe care i-a cunoscut umanitatea - o masă de lumină stabilă; s-ar părea că totul trebuie să se armonizeze în această înaltă lumină. Din păcate două fapte vin să contrazică această speranţă; unul, care ţine de inegalitatea dezvoltării indivizilor, şi celălalt, de însăşi natura plusminţii. Plusmintea, cu siguranţă, poate părea de putere formidabilă în raport cu mintea noastră, dar este doar o superioritate în cadrul *aceleiaşi calităţi;* nu se iese din principiul mintal, ne aflăm doar la apogeul minţii. Plusmintea poate doar să lărgească cercul uman, nu să-l şi schimbe; ea poate să divinizeze omul, dar nu poate să-l *colosalizeze,*[4] spune Sri Aurobindo, căci dacă omul leagă această nouă putere de egoul său în loc de a o lega de sufletul său, vom avea un supraom nietzschean, nu un dumnezeu. Nu de o conştiinţă mai largă avem nevoie, ci de o altă conştiinţă. Dar chiar dacă presupunem că omul acceptă să asculte de sufletul său, nu de egoul său, mintea nu va putea schimba viaţa, din aceleaşi motive care l-au împiedicat pe Cristos şi pe toţi marii profeţi să o schimbe. Pentru că plusmintea nu este un nou pricipiu de conştiinţă, ea este cea care, de la un capăt la altul, a prezidat evoluţia noastră, de la apariţia omului încoace; de la ea ne-au venit toate înaltele idei, înaltele forţe creatoare - am trăit sub semnul zeilor milenii întregi, când prin vocea profeţilor şi a religiilor noastre, când prin aceea a poeţilor şi a marilor noştri creatori; este evident că nici unii, nici ceilalţi, nu au schimbat lumea cu toate că au ameliorat-o. Putem spune măcar că viaţa noastră este mai uşoară decât cea a Atenienilor?

Eşecul plusminţii este determinat de două cauze. Este vorba, mai întâi, de un principiu de diviziune. Spusesem, totuşi, că o conştiinţă plusmintală este o masă de lumină stabilă, că are viziunea unei armonii cosmice, a unei unităţi cosmice, pentru că vede peste tot lumina ca în sine însăşi. De altfel, nu e vorba de un principiu de diviziune în diviziune, cum este cazul minţii comune; este un principiu de diviziune în unitate. Plusmintea vede limpede că totul

este una dar, practic, datorită structurii însăşi a conştiinţei sale nu se poate împiedica să împartă unitatea: *Ea vede totul, dar vede totul din propriul său punct de vedere.*[5] Este îndeajuns să ascultăm vocile în aparenţă contradictorii ale profeţilor noştri, pentru a ne da seama că fiecare vede unitatea, dar că fiecare o vede *din punctul său de vedere*; conştiinţa lor este ca un far care mătură lumea şi care poate cuprinde totul în fascicolul său, fără nici o gaură de umbră, dar nu este decât un fascicol care duce la un punct. În felul acesta, ne găsim în faţa unei serii de experienţe sau de viziuni divine în aparenţă de neconciliat: unii văd peste tot Divinul cosmic, alţii peste tot Transcendentul extracosmic, iar alţii văd peste tot Dumnezeul interior; sau ei proclamă Adevărul Dumnezeului personal, adevărul Dumnezeului impersonal, adevărul Nirvanei, adevărul Iubirii, adevărul Forţei, al Frumuseţii, al Intelectului - adevărul nenumăraţilor înţelepţi, secte, Biserici sau vizionari care ne-au transmis Cuvântul. Şi toate sunt nişte adevăruri divine, toate nişte experienţe total adevărate, total autentice, dar toate sunt doar o rază din lumina totală. Firește, aceşti înalţi profeţi sunt destul de înţelepţi pentru a vedea adevărul celorlalte expresii divine - ei sunt mai înţelepţi decât Bisericile lor, mai înţelepţi decât credincioşii lor - dar sunt legaţi de o incapacitate fundamentală a conştiinţei, care nu se poate împiedica să împartă, aşa cum prisma împarte lumina. Mintală sau plusmintală, conştiinţa nu poate trăi în acelaşi timp decât un singur adevăr şi numai unul. Este ceea ce exprimă toate mitologiile trecute sau prezente: fiecare zeu este încarnarea *unei* singure puteri cosmice -iubire, înţelepciune,distrugere, conservare.Buddha exprimă Neantul transcendent, şi nu vede decât Neantul său; Cristos exprimă Mila iubitoare, şi nu vede decât milostenia, şi aşa mai departe; cu toate acestea, oricât de înalt ar fi fiecare din aceste adevăruri, ele nu sunt decât *un* adevăr. Şi cu cât adevărul plusmintal, deja fragmentat, va coborî, din plan în plan, pentru a se traduce în viaţă, cu atât se va fragmenta mai mult - plecat de la diviziune, el va ajunge în mod inevitabil la supra-diviziune; de la Buddha la "vehicule" şi de la Cristos la toate sectele creştine, mecanismul este vizibil. Şi nu numai în domeniul spiritual sau religios, ci în toate domeniile, pentru că funcţia însăşi a plusminţii este aceea de a face să funcţioneze până la capăt *o* posibilitate şi numai una: *Ea dă fiecărei posibilităţi deplina sa putere şi regatul său separat...Ea poate da intelectului*

intelectualitatea sa cea mai austeră şi logicii logica sa cea mai nemiloasă. Ea poate da frumuseţii pasiunea sa cea mai splendidă, formele sale cele mai luminoase, şi conştiinţei care o primeşte, o înălţime supremă şi un extaz ca un abis.[6] Şi în felul acesta milioane de idei-forţă îşi împart lumea: comunism, individualism; nonviolenţă, forţă războinică, epicureism, ascetism...şi fiecare este o faţetă a Adevărului divin, fiecare o rază a lui Dumnezeu; nu există greşeală absolută nicăieri, nu există decât diviziuni ale Adevărului. Cu siguranţă, putem să vedem Unitatea, adevărul celorlalţi, şi să realizăm o sinteză, dar toate sintezele noastre nu vor restabili unitatea, pentru că va fi din nou o sinteză mintală, *un potpuriu, nu unitatea,* spune Mama - va fi prisma care se joacă spunându-şi că toate culorile purced dintr-o singură Lumină, dar în aşteptare, *în mod practic,* toate culorile vor fi divizate în lume, toate forţele emanate de planul plusmintal vor fi rodul împărţirii sale originare. Şi să subliniem că aici nu este vorba de o problemă de gândire sau de o problemă filosofică de rezolvat, ci de un *fapt cosmic,* de un fenomen organic ca şi ţepii de pe spatele ariciului. Pentru ca diviziunea să înceteze prisma trebuie să dispară. Şi de aceea lumea este divizată, şi va continua să fie în mod inevitabil, atâta timp cât pricipiul de conştiinţă mintal, ridicat sau coborât, obişnuit sau neobişnuit, va fi stăpânul lumii.

Cu toate acestea, putem gândi, că într-un viitor evolutiv mai mult sau mai puţin apropiat, o conştiinţă plusmintală perfectă, sau chiar mai multe în mod simultan, vor reuşi să se încarneze pe pământ. Toată fracţiunea umană mai puţin evoluată care s-ar alătura acestor centri luminoşi va putea trăi o viaţă armonioasă şi, în măsura în care o va face, viaţa sa se va schimba, va exista un fel de unitate. Dar va fi o unitate în sânul unui singur fascicol luminos; unii vor fi în fascicolul Frumuseţii pure, spre exemplu, iar alţii, să o presupunem, în fascicolul unui comunism integral bazat pe iubirea frăţească (din păcate, după cursul evolutiv, se pare că aceste fascicole sunt de o lumină dură, centrate în jurul unei oarecare ideologii economice şi titanice). Dar chiar şi admiţând că nişte focare divine se vor aprinde pe pământ, nu numai că unitatea lor se va realiza în detrimentul diversităţii insesizabile a vieţii, dar ele ar fi ameninţate de bezna înconjurătoare - oamenii sunt dezvoltaţi în mod inegal, este ceea ce părem să uităm întotdeauna, şi este veşnica slăbiciune a tuturor

marilor noastre citadele; focarele noastre de har ar fi ca nişte *insule de lumină*[7] în mijlocul unei umanităţi mai puţin evoluate care, firesţte, ar tinde în mod constant să reinvadeze, să întunece sau să niveleze lumina privilegiată. Cunoaştem cu toţii soarta Greciei şi a Romei în mijlocul lumii barbare. S-ar părea, conform unei legi evolutive foarte înţelepte, că evoluţia lumii este legată de totalitatea lumii, şi că nimic nu poate fi salvat dacă totul nu este salvat - excomunicările şi infernurile sunt nişte Ignoranţe puerile, asemenea şi ţările noastre pământene sau cereşti unde curge numai lapte şi miere; nu există paradis atâta timp cât un singur om se află în infern! pentru că nu există decât un Om. În plus, presupunând că una din aceste insule de lumină, prin Puterea centrului său, ar putea rezista incursiunilor exterioare, nimic nu ne spune că această protecţie va depăşi durata existenţei Puterii care se află în centru. Istoria tuturor mişcărilor religioase, oculte, iniţiatice, cavalereşti sau altele, de-a lungul vremii, ne arată suficient că, după moartea Maestrului şi a iniţiaţilor săi direcţi, totul se împrăştie, se vulgarizează, se nivelează sau se deformează, sau moare. Legea gravitaţiei înspre jos pare, până în prezent, de nedepăşit. Este nevoie deci ca întreaga viaţă să fie transformată, nu doar un fragment al vieţii, un fascicol privilegiat, o insulă preafericită, dacă vrem ca evoluţia să triumfe, şi pentru aceasta este nevoie de o altă Putere, capabilă să reziste gravitaţiei coborâtoare, de un alt principiu de conştiinţă, neîmpărţit sau global, care să poată cuprinde fără a mutila nesfârşita diversitate a vieţii.

Dacă în loc de a privi viitorul evolutiv din punct de vedere colectiv, îl privim din punctul de vedere al individului, plusmintea nu ne aduce nici ea plenitudinea vie la care aspirăm. Dacă scopul evoluţiei este cu adevărat acela de a produce mai mulţi Beethoven şi Rimbaud, poate chiar şi câţiva superPlaton, nu ne-am putea împiedica să gândim c-ar fi vorba de o prăpădită încununare pentru atâtea milioane de ani de efort şi atâtea miliarde de indivizi consumaţi pe drum. Beethoven şi Rimbaud, şi chiar Sfântul Ioan, nu pot fi un scop evolutiv, sau atunci viaţa nu ar avea sens, căci cine nu vede că operele lor sunt admirabile prin absenţa vieţii? ele ne spun că este atât de frumos acolo sus faţă de ce-i aici jos, cu milioane de păsări de aur şi de muzici divine. Totul se petrece acolo sus, dar ce se petrece aici? aici, viaţa continuă ca în faţa unui paravan. Vom

spune că aceste înalte gânduri, aceste poeme, aceste cvartete, aceste minute divine în timpul cărora am văzut, au mai multă greutate decât toate orele vieţii noastre puse cap la cap, şi este adevărat, dar tocmai de aceea! este mărturia că viaţa este formidabil de săracă, sau că scopul vieţii nu este în viaţă. Avem nevoie şi de un adevăr al corpului şi al pământului, nu numai de un adevăr în creştetul capului. Nu vrem recreaţii, ci o re-creaţie.

Până în prezent, totul se petrece ca şi cum progresul individual al evoluţiei ar consta în a descoperi planurile superioare de conştiinţă, apoi, odată ajunşi acolo, în a ne construi fiecare o lume aparte, o insulă de lumină privată în mijlocul filistinismului economic, unii în muzică, alţii în poezie, alţii în matematici sau în religie, şi alţii pe un mare velier pentru vacanţe sau într-o celulă de călugăr, fiecare cu lucarna sau cu leacul său, ca şi cum viaţa şi corpul ar servi doar pentru a scăpa de viaţă şi de corp. Dar este îndeajuns să privim propria noastră viaţă, nu suntem niciodată înăuntru! suntem înainte sau în urmă, în amintire sau în speranţă - în timp ce (vai, nouă!) nu ştim nici măcar dacă aceasta există, afară doar de minutele care, în mod sigur, nu mai sunt din viaţă. Nu putem reproşa nimic Bisericilor, trăim cu toţii, în mod constant, în lumea de dincolo; ele predică numai o lume de dincolo mai bună. Rimbaud o spunea de asemenea: "Adevărata viaţă este altundeva".

Sri Aurobindo se afla în căutarea unei adevărate vieţi aici pe pământ: *Viaţa, nu o oarecare lume de dincolo, îndepărtată, tăcută, extatică, doar viaţa este câmpul pentru yoga noastră*[8] şi îşi dădea seama că vârfurile conştiinţei nu sunt îndeajuns pentru a face din viaţă o adevărată viaţă. Am atins plusmintea, am aflat bucuria, imensitatea care cântă, dar deloc pe cea a vieţii care continuă să scârţâie: *Când ne află întru totul acolo sus în conştiinţă*, constată Mama, *vedem lucrurile, ştim, dar de fapt, când coborâm din nou în Materie totul se pierde ca apa care intră în nisip.* Am trimis racheta noastră foarte sus în cerul spiritual, am cântat ceea ce era cel mai bun în om, fără a ne preocupa de etajele inferioare, satisfăcuţi dacă bruta din noi dormea suficient pentru a nu ne tulbura visele noastre divine, şi de aceea viaţa rămâne brută, ca şi noi: *A spera o adevărată schimbare a vieţii umane fără o schimbare a naturii omului, este o acţiune iraţională şi nespirituală;*

înseamnă a cere ceva ireal şi antinatural, un imposibil miracol.[9] Şi de aceea insulele noastre de lumină sunt de fiecare dată invadate de barbaria noastră intimă sau de cancere viclene şi ascunse, cum a fost cazul altor insule care se numeau Atena sau Teba; şi de aceea ele mor şi mor, ca şi cum Domnul evoluţiei ne-ar izbi cu capul de pământ, de fiecare dată, pentru a ne aduce aminte că nu am aflat toată lumina atunci când am aflat-o sus. Viaţa nu moare pentru că se uzează, ea moare pentru că nu s-a găsit. De secole am făcut călătoria de ascensiune, am cucerit insule şi insule, şi nu am aflat decât jumătatea Secretului, şi de fiecare dată am fost ruinaţi; dar asta, poate, nu pentru că istoria este zadarnică, nici pentru a fi pedepsiţi de "păcatele" noastre, sau pentru a ispăşi o improbabilă Greşeală, ci poate pentru a afla aici, pe pământ, în Materie, cealaltă jumătate a Secretului. Urmăriţi de Moarte şi de Inconştienţă, hărţuiţi de suferinţă şi de rău, nu există decât o singură ieşire, şi nicidecum o evadare, aceea de a afla în străfundul Morţii şi al Inconştienţei, în străfundul Răului, cheia vieţii divine. De a transforma această barbarie şi noaptea noastră de jos, nu de a o izgoni din insula noastră. După ascensiunea conştiinţei, coborârea. După iluminările de sus, bucuria de jos şi transformarea Materiei. *Putem spune că numai atunci când, cu adevărat, cercul se va închide iar cele două extremităţi se vor atinge, când cel mai înalt se va manifesta în cel mai material - suprema Realitate în centrul atomului - experienţa va fi cu adevărat concludentă. Se pare*, spune Mama, *că nu înţelegem niciodată cu adevărat decât atunci când înţelegem cu corpul nostru.*

Căci Secretul, ceea ce Sri Aurobindo a numit Supramintea, nu este un grad în plus deasupra plusminţii, nu este o superminte, nici o superascensiune, este un nou Semn, care nu mai este acela al zeilor şi al religiilor, şi de care depinde viitorul însuşi al evoluţiei noastre.

În februarie 1910, la mai puţin de un an de la ieşirea sa din închisoare, într-o seară, în birourile *Karmayoghinului*, Sri Aurobindo este avertizat că va fi arestat din nou şi deportat în insulele Andaman. Dintr-o dată, el aude Vocea care pronunţă trei cuvinte, în mod clar: *Du-te la Chandernagor!* Zece minute mai târziu, Sri Aurobindo luase prima barcă care trecea pe Gange şi plecase. Era sfârşitul vieţii sale politice, sfârşitul yogăi integrale şi începutul yogăi supramintale.

CAPITOLUL XIV

SECRETUL

Putem încerca să spunem acest Secret, dar aducându-ne aminte că experienţa este în curs de desfăşurare. Sri Aurobindo a început; a găsit la Chandernagor în 1910 şi a trudit timp de patruzeci de ani; şi-a lăsat viaţa acolo. Mama continuă.

Sri Aurobindo nu ne-a povestit niciodată împrejurările descoperirii sale; era extraordinar de tăcut când era vorba de el însuşi, nu din reţinere, ci pentru că pur şi simplu, "eu" nu exista. "Când vorbea, ne împărtăşeşte cu o surpriză naivă gazda sa de la Chandernagor, se simţea că era altcineva care vorbea prin el. Puneam mâncarea în faţa lui şi rămânea să o contemple, apoi mânca un pic, în mod mecanic. Părea absorbit, chiar şi când mânca, şi medita cu ochii larg deschişi!"[1] Doar mai târziu, prin intermediul operelor sau a unor fragmente de conversaţie, vom regăsi firul experienţei sale. Primul indiciu ne vine de la o remarcă întâmplătoare pe care a făcut-o unui discipol şi care ne arată că încă de la Alipore, Sri Aurobindo se afla pe cale: *Timp de două săptămâni*, mărturisea el, *am avut viziunea a tot felul de torturi şi de suferinţe,*[2] ori, în aceste lumi, viziunea este sinonimă cu experienţa, dacă înţelegem ceea ce vrea să însemne aceasta. Deci în chiar clipa în care Sri Aurobindo îşi începea ascensiunea către plusminte, conştiinţa sa cobora, în mod simultan, în ceea ce s-a convenit să se numească infern.

Este de asemenea unul din primele lucruri pe care le descoperă căutătorul, la nivele variabile. *Nu este o yoga pentru cei slabi,* spune Mama, şi este adevărat. Căci dacă primul rezultat tangibil al yogăi lui Sri Aurobindo este acela de a face să apară facultăţi poetice şi artistice noi, cel de al doilea rezultat, poate chiar *consecinţa* imediată, este de a face să iasă într-o lumină nemiloasă toate dedesubturile conştiinţei, personale mai întâi, apoi universale. Această strânsă - şi stranie - conexiune dintre supraconştient şi subconştient este fără îndoială punctul de plecare al descoperirii lui Sri Aurobindo.

Gradele subconştiente

Subconştientul despre care vorbeşte psihologia modernă nu este decât porţiunea exterioară a unei lumi aproape la fel de vaste ca şi supraconştientul, cu gradele sale, forţele sale, fiinţele sale (sau fiinţele-forţe, dacă doriţi). Este trecutul nostru evolutiv apropiat şi îndepărtat, cu toate amprentele vieţii noastre prezente şi ale vieţilor noastre trecute, în acelaşi fel în care Supraconştientul este viitorul nostru evolutiv. Toate reziduurile şi toate forţele care au prezidat ascensiunea noastră, de la Materie la animal, şi de la animal la om, nu numai că sunt gravate acolo, dar continuă să trăiască şi să ne influenţeze - dacă suntem mai divini decât credem prin viitorul divin care ne trage, suntem încă şi mai animalici decât ne-o imaginăm, prin trecutul subconştient şi inconştient care ne târăşte. Acest dublu mister conţine cheia Secretului total. *Nimeni nu poate ajunge la cer dacă nu a trecut prin infern.*[3]

Este adevărat că putem ajunge la beatitudinile spirituale fără ca să cunoaştem aceste locuri rele, cu excepţia unui accident; dar există cer şi cer, în acelaşi fel în care există infern şi infern (fiecare grad al fiinţei noastre îşi are "cerul" şi "infernul" său). În general, oamenii religioşi ies din individ, şi prin această mişcare ies şi din subconştient; au de trecut doar un pasaj, cu "paznici ai trecătorii" îndeajuns de dezagreabili pentru a justifica toate "nopţile" şi "tentaţiile" de care vorbesc vieţile sfinţilor. Dar este doar *o* trecere. Tot aşa, cerul pe care-l contemplă constă în a ieşi din existenţa exterioară şi a plonja în extaz. Scopul acestei yoga, am spus-o, nu este de a ne pierde conştiinţa de jos mai mult decât cea de sus. Şi mai ales de a nu închide ochii jos. Căutătorul integral nu este făcut nici pentru noaptea întunecoasă, nici pentru lumina orbitoare. Oriunde merge, el trebuie să vadă; este primul stadiu al stăpânirii. Căci nu este vorba *să se treacă* la o existenţă mai bună, ci să se transforme existenţa prezentă.

În acelaşi fel în care există mai multe grade supraconştiente, există mai multe straturi sau lumi subconştiente, mai multe "îngrădituri întunecoase" cum spune Rig-Veda. De fapt, există un subconştient în spatele fiecăruia din gradele fiinţei noastre - un subconştient mintal, un subconştient vital şi un subconştient fizic care conduce la

Inconştientul material*. Vom regăsi aici, în ordine, toate formele sau forţele mintale, pitice şi brutale, care au apărut mai întâi în lumea Materiei şi a Vieţii; toate impulsurile agresive ale începuturilor Vieţii, toate reflexele sale înfricoşate şi suferinde; şi, în cele din urmă, forţele de boală şi de descompunere, şi Moartea, care prezidă în mod subconştient viaţa fizică. E lesne de înţeles că nu poate exista o viaţă adevărată pe pământ atâta timp cât aceste lumi vor fi stăpânele destinului nostru material. Ori, noi suntem locul unde se dă bătălia - în noi se întâlnesc toate lumile, de la cea mai de sus până la cea mai de jos. Nu este vorba de a fugi astupându-ne nasul sau făcându-ne cruce, ci de a intra înăuntru şi de a învinge.

Purta-vei jugul ce-abia îl scuturaseşi
Purta-vei spaima ce ai fi vrut s-o vindeci.[4]

Limitele Psihanalizei

Psihologii contemporani au luat de asemenea act de importanţa subconştientului şi de necesitatea curăţirii acestuia; numai că au văzut doar o jumătate a tabloului, subconştientul fără Supraconştient, şi au crezut că ajutându-se de micile lor licăriri mintale vor putea lumina această peşteră de hoţi; ca şi cum te-ai duce în junglă înarmat cu o lanternă. De fapt, cel mai adesea, ei nu văd din subconştient decât inversul micului bonom frontal; căci există o lege psihologică fundamentală căreia nu-i scapă nimeni, şi anume, coborârea este proporţională cu urcarea: nu putem coborî pe o

* Pentru Sri Aurobindo diviziunile psihologice urmează ascensiunea evolutivă, ceea ce pare logic, căci în Materie şi plecând de la ea, s-au manifestat aceste grade de conştiinţă din ce în ce mai înalte. Deci Inconştientul reprezintă baza noastră materială corporală (Sri Aurobindo preferă să-l numească "Neştiinţă", acest Inconştient nefiind cu adevărat inconştient) în timp ce subconştientul conţine trecutul nostru terestru iar Supraconştientul viitorul nostru. În sânul acestor trei zone se etajează diferite planuri universale de conştiinţă (pe care Sri Aurobindo le grupează câteodată sub numele de "subliminal" pentru a le distinge bine de subconştient, care este foarte puţin sau foarte prost conştient - subconştient - în timp ce planurile subliminale sunt umplute de forţe extrem de conştiente). Fracţiunea "personală" a acestor diverse zone constituie o întindere subţire: propriul nostru corp şi ceea ce am individualizat sau colonizat în decursul acestei vieţi şi a tuturor vieţilor noastre.

distanţă mai mare decât cea pe care am urcat, pentru că forţa de care este nevoie pentru a coborî este însăşi forţa de care este nevoie pentru a urca; dacă printr-un oarecare accident am coborî mai jos decât capacitatea noastră de înălţime, ar rezulta în mod automat un accident, posedare sau nebunie, pentru că nu am avea forţa corespunzătoare. Cu cât ne apropiem de un început de adevăr aici-jos, cu atât mai mult descoperim o insondabilă Înţelepciune. Misterioasele complexe ale D-lui X se situează câţiva centimetri dedesubt, dacă ne putem exprima astfel,după cum şi existenţa sa conştientă se situează câţiva centimetri deasupra. Cu excepţia cazului în care ar fi deosebit de luminaţi, psihologii noştri nu pot coborî cu adevărat în subconştient iar, la plecare, nu pot vindeca cu adevărat, decât câteva anomalii subcutanate, şi în plus, s-ar afla într-un constant pericol de a-şi vedea bolile apărând din nou în altă parte, sub o altă formă. Nu putem vindeca decât dacă vindecăm în adânc, nu putem merge în locul cel mai de jos decât dacă am fost în locul cel mai sus. Cu cât vrem să coborâm mai mult cu atât este nevoie de o lumină mai puternică, dacă nu, vom fi sfâşiaţi.

Dacă psihanaliza ar rămâne în limitele sale superficiale, nu ar fi nimic de spus, ar sfârşi fără îndoială prin a-şi da seama ea însăşi de limitele sale şi, în aşteptare, ar vindeca în mod util câteva pruriturі. Din păcate, a devenit un fel de nouă evanghelie pentru mulţi şi a contribuit puternic la deformarea gândurilor, fixându-le în mod nesănătos asupra posibilităţilor lor mocirloase, în loc de a le fixa asupra posibilităţilor lor divine. Fără nici o îndoială, în decursul evoluţiei "greşelile" noastre sfârşesc întotdeauna prin a-şi afla locul şi utilitatea lor; era necesar ca complezenţele noastre morale şi burgheze să fie scuturate; dar metoda aleasă este periculoasă pentru că evocă răul fără a avea puterea de a-l vindeca: *ea tinde*, spune Sri Aurobindo, *să facă mintea şi vitalul nu mai puţin ci fundamental mai impure ca înainte...*[5] *Psihologia modernă este o ştiinţă la vârsta copilăriei, imprudentă şi în acelaşi timp neîndemânatecă şi grosolană. Şi ca toate ştiinţele în perioada copilăriei cade în universala obişnuinţă a minţii umane, care constă în a lua un adevăr parţial sau local şi în a-l generaliza pe nedrept, voind să explice toată întinderea Naturii cu ajutorul termenilor săi înguşti...Psihanaliza (mai ales cea a lui Freud) abordează o anumită parte a naturii, cea mai întunecoasă, cea mai periculoasă, cea mai*

nesănătoasă, aşa cum sunt straturile subconştiente ale vitalului inferior; ea izolează unele dintre cele mai morbide fenomene ale acesteia şi le atribuie o importanţă disproporţionată în comparaţie cu adevăratul lor rol în natură... A ridica în mod prematur, sau fără cunoaşterea procedeului, această parte subconştientă, pentru a o experimenta, înseamnă a risca să se inunde cu această magmă întunecosă şi mocirloasă şi părţile conştiente ale fiinţei noastre şi de a otrăvi astfel toată natura noastră vitală şi chiar şi toată natura mintală. În consecinţă, trebuie să începem întotdeauna printr-o experienţă pozitivă, nu printr-una negativă, şi să facem mai întâi să se coboare, pe cât se poate, natura divină, calmul, lumina, echilibrul interior, puritatea, forţa divină în părţile conştiente ale fiinţei noastre care trebuie schimbate; doar când am reuşit să facem acest lucru în mod conştient, şi am stabilit o bază pozitivă solidă, putem, fără pericol, să ridicăm elementele adverse ascunse în subconştient, în scopul de a le distruge şi de a le elimina, prin forţa calmului divin, a luminii, a intensităţii şi a cunoaşterii divine.*[5]

Dar există şi un alt defect al psihanalizei, încă şi mai grav. Căci dacă, din întâmplare, psihologii ar avea cu adevărat puterea de a coborî în subconştient, nu numai că nu ar vindeca, nu numai că ar risca să pună în mişcare nişte forţe care îi depăşesc, precum ucenicul vrăjitor, dar chiar dacă ar avea puterea de a le stăpâni şi de a le distruge, ar risca în acelaşi timp să distrugă binele împreună cu răul şi să mutileze în mod ireparabil natura noastră. Pentru că nu au cunoaşterea. Pentru că de la înălţimea minţii lor nu pot vedea destul de departe în viitor pentru a înţelege binele pe care acest rău îl pregăteşte şi Forţa dinamică sub jocul contrariilor; pentru a separa această întunecoasă însoţire este nevoie de o altă putere şi mai ales, de o altă viziune: *Trebuie să cunoşti totul, înainte de a cunoaşte partea, şi ceea ce esteîn întregime sus înainte de a cunoaşte cu adevărat ceea ce este în întregime jos. Acesta este domeniul*

* Am mai spus-o, există numeroase grade şi subgrade în subconştient. În mod voit nu ne-am extins la descrierea acestor lumi inferioare; căutătorul va face el însuşi experienţa când îi va veni rândul. A da o formă mintală precisă acestor forţe inferioare nu înseamnă cu adevărat a le exorciza, cum cred unii, ci a le da o priză şi mai mare asupra conştiinţei noastre. Nu cu ajutorul minţii ne vindecăm.

psihologiei viitoare. Când îi va sosi ceasul, toate aceste biete bâjbâieli vor dispare, reduse la neant.[6]

Şi atingem aici greşeala fundamentală a psihologiei noastre. Ea este incapabilă să înţeleagă, pentru că a plecat să caute jos, în trecutul evolutiv. Cu siguranţă, o jumătate a Secretului se află aici, dar forţa de sus este cea care deschide poarta de jos. Nu suntem făcuţi pentru a privi întotdeauna în spatele nostru, ci şi înainte şi în sus, în lumina supraconştientă, pentru că ea este viitorul nostru şi doar viitorul explică şi vindecă trecutul: *Mi se pare dificil*, scria Sri Aurobindo unui discipol, *de a-i lua în serios pe aceşti psihanalişti, cu toate că ar trebui să o fac, căci cunoaşterea pe jumătate e treabă grea şi adesea este un mare obstacol în calea ivirii adevăratului Adevăr...Ei privesc de jos în sus şi vor să explice luminile superioare cu ajutorul întunecimilor inferioare, dar baza lucrurilor este sus, nu jos. Supraconştientul, nu subconştientul, este adevăratul fundament. Nu explicăm lotusul prin analiza secretelor noroiului în care creşte acesta; secretul lotusului rezidă în arhetipul divin al lotusului care înfloreşte pentru veşnicie sus, în lumină.*[6]

Avem pretenţia să progresăm de jos în sus, sau dinspre trecut înspre viitor, sau dinspre noapte înspre lumina conştientă, dar mica noastră viziune momentană e cea care ne rupe de totalitatea tabloului, altfel am vedea că viitorul este cel care ne trage, nu trecutul cel care ne împinge, că lumina de sus e cea care, încetul cu încetul, intră în noaptea noastră - în ce loc ar putea vreodată noaptea să creeze toată această lumină? dacă am fi fost plecaţi din noapte n-am fi ajuns decât la noapte. "Arborele veşnic îşi are rădăcinile în cer şi-şi aruncă ramurile în jos", spune Katha Upanishad (VI.I). Avem impresia că facem mari eforturi de creştere pentru a înţelege şi a cunoaşte, şi a unei tensiuni înspre viitor; dar este micul nostru punct de vedere; poate că există un alt punct de vedere din care am putea vedea acest Viitor supraconştient care împinge pentru a intra în prezentul nostru. Şi poate c-am vedea că marile noastre eforturi nu erau decât *rezistenţa* grosimii şi a întunecimii noastre. Viitorul nu merge numai de jos în sus, altfel nu ar mai fi nici o speranţă pentru pământ, acesta ar sfârşi prin a exploda în plin cer într-o supremă tensiune psihică, sau prin a cădea din nou în noaptea sa; el se duce de sus în jos; coboară din ce în ce mai mult în ceaţa noastră mintală,

în confuziile noastre vitale, în noaptea subconştientă şi inconştientă, până ce a luminat totul, a revelat totul, a vindecat totul şi în cele din urmă a împlinit totul. Şi cu cât coboară mai mult cu atât rezistenţa se măreşte - este Vârsta de Fier, timpul marii Revolte şi al Pericolului. Timpul Speranţei. În punctul suprem în care acest Viitor va atinge străfundul trecutului, în care această Lumină va face să plezneasscă străfundul Nopţii, vom afla, cu voia lui Dumnezeu, secretul Morţii şi al Vieţii nemuritoare. Dar dacă privim în jos şi doar în jos, vom afla doar noroi şi numai noroi.

Jumătatea Întunecată a Adevărului

Acum ne apropiem. Căutătorul a început printr-o experienţă pozitivă. A plecat la drum pentru că avea nevoie de altceva. A făcut încercări de tăcere mintală şi şi-a dat seama că simpla existenţă a efortului său provoca un Răspuns; a simţit o Forţă care cobora, o vibraţie nouă în el, care făcea viaţa mai clară, mai vie; poate c-a avut chiar şi experienţa unei deşirări bruşte a limitelor şi a unei ieşiri la o altă altitudine. În mii de feluri poate veni semnul care indică instaurarea unui nou ritm. Apoi, dintr-o dată, după această plecare ca o săgeată, totul s-a voalat, ca şi cum căutătorul ar fi visat, sau s-ar fi lăsat antrenat de un entuziasm, la urma urmelor, destul de pueril - ceva este pe cale de a se răzbuna în el prin apariţia unui scepticism, a unui dezgust, a unei revolte. Şi va fi cel de al doilea semn, poate *adevăratul semn*, că progresează şi că se încaieră cu realităţile naturii sale, sau, mai degrabă, că forţa descendentă şi-a început lucrarea de pilonare. În definitiv, progresul nu constă într-atât în a ne ridica, cât în a decanta tot ceea ce ne apasă - când suntem limpezi, totul este *aici*. Şi căutătorul îşi descoperă multiplele sale poveri.

În yoga integrală, avem adeseori senzaţia de a fi plecat la drum pentru cel mai bun lucru, şi de a fi descoperit cel mai rău lucru, de a fi căutat pacea şi lumina, şi de a fi descoperit războiul. De fapt este o bătălie, nu trebuie să ne-o ascundem. Atâta timp cât înotăm în sensul curentului, ne putem crede drăguţi, curăţei, bine intenţionaţi; imediat ce inversăm atitudinea, totul rezistă. Vom înţelege atunci, în mod tangibil, enormele forţe de abrutizare care apasă asupra oamenilor - trebuie să fi încercat să ieşi din aceasta pentru a-ţi da seama.

Şi când căutătorul va avea o primă deschidere decisivă asupra înaltului, când va vedea Lumina, va simţi aproape în mod simultan o lovitură grosolană jos, ca şi cum cineva din el ar fi suferit; va şti atunci ceea ce Sri Aurobindo înţelegea prin *această întunecime rănită care protestează împotriva luminii.*[7] Şi va învăţa prima sa lecţie: nu se poate face un pas în sus fără să se facă un pas în jos.

În loc de a lua aceste îndoieli brutale ca pe un fel de fatalitate, căutătorul va face din ele baza muncii sale. Această dublă mişcare, de urcare şi de coborâre, reprezintă procesul fundamental al yogăi integrale: *La fiecare înălţime cucerită trebuie să ne întoarcem pe urmele noastre pentru a face să se coboare iluminarea şi puterea cea nouă în mişcarea muritoare de jos,*[8] doar cu acest preţ viaţa va fi transformată; dacă nu, vom rămâne să poetizăm şi să spiritualizăm pe culmi, în timp ce dedesubt viaţa se zdruncină. În mod practic, mişcarea de coborâre nu se împlineşte printr-o decizie arbitrară a minţii - cu cât aceasta se amestecă mai puţin cu atât mai bine şi, de altfel, ne întrebăm în ce fel ar putea "să coboare" Mintea, aşezată cum este în spatele micului său birou?...Conştiinţa - forţă, trezită şi individualizată în noi, e cea care face toată munca, în mod spontan. Imediat ce am atins o anumită intensitate de conştiinţă sau de lumină, în mod automat, aceasta exercită o presiune asupra restului naturii, şi face să ţâşnească obscurităţile sau rezistenţele corespunzătoare. Totul se petrece ca şi cum am introduce în mod brutal un exces de oxigen într-o apă puţin adâncă: câţiva ţipari se zbat neliniştiţi sau chiar explodează. Este o stranie răsturnare de conştiinţă, ca şi cum am trece de la o cameră luminată la o *aceeaşi* cameră întunecată, de la o cameră veselă la o *aceeaşi* cameră dureroasă - totul este asemănător şi totul este schimbat. Ca şi cum ar fi aceeaşi forţă, aceeaşi intensitate vibratorie - poate chiar o *vibraţie identică* - dar însoţită în mod brusc de un coeficient negativ. Vom pecepe atunci, aproape punct cu punct, în ce fel iubirea se schimbă în ură şi purul în impur - totul este acelaşi, dar inversat. Şi atâta timp cât stările noastre psihologice vor fi doar inversul altora, şi binele nostru spatele răului (poate c-ar trebui să spunem *faţa* răului?) nu este nici o speranţă pentru ca viaţa să se transforme. Este nevoie în mod radical de altceva - o altă conştiinţă. Toţi poeţii şi marile noastre spirite creatoare au cunoscut foarte bine aceste distanţe dintre stările de conştiinţă; odată cu *Iluminările* sale, Rimbaud avea acces

la nişte stranii domenii care-l făceau să-l "treacă toate spaimele"; şi el asculta de legea răsturnării întunecoase. Dar căutătorul integral, în loc de a fi rostogolit de la un capăt la altul în mod inconştient, şi de a urca fără a şti cum şi de a coborî fără a o dori, va opera în mod metodic, conştient, fără a-şi pierde echilibrul şi, mai ales, se va abandona cu o încredere crescândă acestei Conştiinţe-Forţe care nu produce *niciodată* mai multă rezistenţă decât poate el să suporte şi nu dezvăluie niciodată mai multă lumină decât poate el să cuprindă. După ce vom trăi destul de mult timp între două crize, vom sfârşi prin a ne da seama de existenţa unei metode în acţiunea Forţei, şi că de fiecare dată când se pare că părăsim curba ascendentă, sau că pierdem o realizare dobândită, mişcarea nu va avea loc decât pentru a regăsi la capătul ei aceeaşi realizare, la un grad imediat superior, lărgită, îmbogăţită cu tot restul domeniului nostru care, tocmai prin "căderea noastră", a venit să se integreze în noua lumină - dacă n-am fi "căzut", acest jos n-ar fi venit niciodată să se adauge susului nostru. Poate că, la un nivel colectiv, un proces identic a determinat căderea Atenei, pentru ca foştii barbari să poată într-o zi, la rândul lor, să-l înţeleagă pe Platon. Progresia yogăi integrale nu descrie o linie dreaptă care se pierde din ce în ce mai sus, pe un vârf din ce în ce mai subţire, ci o *spirală,* spune Sri Aurobindo, care în mod lent, metodic, anexează toate nivelele fiinţei noastre într-o deschidere din ce în ce mai vastă şi pe o bază *din ce în ce mai profundă.* Şi nu numai că vom distinge o metodă în spatele acestei Forţe, sau mai degrabă a acestei Conştiinţe-Forţe, dar şi nişte cicluri regulate şi un ritm la fel de sigur ca cel al mareelor şi al Lunii; cu cât progresăm, cu atât ciclurile devin mai vaste, se leagă din ce în ce mai mult de o mişcare cosmică, până în ziua în care putem să percepem, în propriile noastre coborâri, coborârile periodice ale conştiinţei terestre, şi în propriile noastre dificultăţi, toate zvârcolirile pământului care rezistă şi se revoltă. În cele din urmă, totul va fi atât de strâns legat încât vom putea citi în cele mai mărunte lucruri, în cele mai infime accidente ale vieţii cotidiene şi ale obiectelor pe care le atingem, semnul depresiunilor mai vaste care vor trece peste oameni şi care îi vor face să coboare, şi să urce şi ei, pe aceeaşi creastă evolutivă. Atunci vom vedea că suntem conduşi în mod suveran înspre un Capăt, că totul are un sens, chiar şi lucrurile cele mai mărunte - nici

un detaliu nu se mişcă fără ca totul să se mişte - şi că ne aflăm pe drum pentru o aventură mai mare decât am crezut.

Curând, o a doua contradicţie ne va surprinde, poate mereu aceeaşi. Nu numai că există o lege de urcare şi de coborâre dar, se pare, şi o contradicţie centrală. Avem cu toţii un scop de atins, în această viaţă şi de-a lungul tuturor vieţilor noastre, ceva unic de exprimat, pentru că fiecare om este unic - este adevărul nostru central, tensiunea noastră evolutivă specială. Acest scop nu apare decât în mod lent, după numeroase experienţe şi treziri succesive, când începem să devenim un om format din punct de vedere interior; atunci ne vom da seama că un fel de fir leagă viaţa noastră - şi toate vieţile noastre, dacă am luat cunoştinţă de ele - într-o direcţie particulară, ca şi cum totul ne-ar precipita întotdeauna în acelaşi sens. Un sens din ce în ce mai precis şi mai acut pe măsură ce avansăm. Şi, în acelaşi timp în care luăm cunoştinţă de scopul nostru, descoperim o dificultate particulară care este ca şi inversul sau contradicţia scopului nostru. Este un fenomen straniu, ca şi cum am avea exact umbra luminii noastre - o umbră particulară, o dificultate particulară, o problemă particulară care se prezintă şi se reprezintă, cu o insistenţă deconcertantă, întodeauna aceeaşi, sub chipuri diferite şi în împrejurările cele mai îndepărtate, şi care revine după fiecare bătălie câştigată cu o putere crescută, proporţională cu noua noastră intensitate de conştiinţă, ca şi cum ar trebui să dăm iarăşi şi iarăşi aceeaşi bătălie pe fiecare plan de conştiinţă nou cucerit. Cu cât scopul devine mai clar, cu atâ umbra devine mai puternică. Atunci am făcut cunoştinţă cu *Adversarul*:

> Duşmanul ce-ascuns în pieptul său se află
> Omul trebuie să-l învingă sau să-şi piardă înaltul destin
> Este războiul interior purtat fără de milă.[9]

Sri Aurobindo îl mai numeşte şi *dublul rău.* Câteodată, vom începe chiar prin a ghici în mod negativ care poate fi scopul nostru, înainte de a-l înţelege în mod pozitiv, prin repetiţia aceloraşi circumstanţe contrare sau a aceloraşi eşecuri, care toate par să arate cu degetul într-o direcţie unică, ca şi cum ne-am suci şi răsuci într-un spaţiu orbital din ce în ce mai strâns şi mai oprimant, în jurul unui punct central, care este scopul şi în acelaşi timp contrariul

scopului. *Un individ care are mari capacități pentru muncă*, spune Sri Aurobindo, *are întotdeauna sau aproape întotdeauna (poate că nu trebuie să facem niște reguli universale prea rigide în acest domeniu) o ființă care este legată de el, care seamănă uneori cu o parte din el însuși, și care este exact contrariul a ceea ce reprezintă el în mod central în munca pe care o face. Sau, dacă această ființă nu este acolo încă de la început, neatașată încă personalității sale, o forță de acest gen intră în atmosfera sa imediat ce el se pune pe treabă pentru a realiza. Sarcina ei pare a fi aceea de a crea opoziții, condiții rele, de a-l determina să facă pași greșiți; pe scurt, aceea de a pune în fața noastră întreaga problemă a muncii pe care o întreprindem. În economia ocultă a lumii s-ar părea că problema nu poate fi rezolvată dacă instrumentul predestinat nu face ca dificultatea să-i aparțină. Acestea ar explica numeroase lucruri care par foarte încâlcite la suprafață.*[10] Și Mama subliniază același fenomen în "Conversațiile" sale cu discipolii: *Când reprezentați posibilitatea unei victorii, aveți întotdeauna în voi lucrul opus acestei victorii, care este chinul vostru veșnic. Când vedeți undeva o umbră foarte neagră, ceva care este cu adevărat dureros, puteți fi siguri că aveți în voi posibilitatea luminii corespunzătoare.* Și adaugă următoarele: *Aveți un scop special, o misiune specială, o realizare specială care vă este proprie, și purtați în voi toate obstacolele necesare pentru ca această realizare să fie perfectă. Întotdeauna veți vedea că în lăuntrul vostru umbra și lumina merg împreună: aveți o capacitate, aveți de asemenea și negația acestei capacități. Dar dacă descoperiți o umbră foarte groasă și foarte profundă, fiți siguri, că undeva în voi e o mare lumină. Voi trebuie să știți s-o folosiți pe una pentru a o realiza pe cealaltă.*

S-ar putea, în cele din urmă, ca secretul existenței să ne fi scăpat, pentru că am înțeles în mod imperfect această lege dual a umbrei și a luminii, și enigma dublei noastre naturi, animale și divine. Hrăniți cu o concepție manicheană a existenței, am văzut în ea, ca urmare a moralei și a legilor noastre, o nemiloasă luptă între Bine și Rău, între Adevăr și Minciună, unde era important să fii de partea cea bună, la dreapta Domnului. Și am tăiat totul în două, împărăția lui Dumnezeu și împărăția Diavolului, viața inferioară a acestei lumi și adevărata viață în cer. Am vrut să suprimăm contrariul scopului, și

în același timp am suprimat scopul. Căci scopul nu este niciodată trunchiat, nici jos, nici sus. Și atâta timp cât îl vom respinge pe unul pentru celălalt vom eșua în mod mizerabil, și vom rata scopul existenței; căci totul este dintr-o singură bucată, nu putem scoate nimic fără a dărâma totul. Și în ce fel am putea cu adevărat să ne eliberăm de "rău" fără a face să sară totul în aer? dacă un singur om s-ar elibera de "rău", lumea s-ar prăbuși, pentru că totul este *una*; lumea este făcută dintr-o singură substanță, nu două, una bună și una rea. Nu putem lua nimic, și nu putem adăuga nimic. De aceea nici nu există un miracol pentru a salva lumea; miracolul este *deja* în lume, toate luminile posibile sunt *deja* în lume, toate cerurile imaginabile sunt *deja* aici; nimic nu poate intra înăuntru fără a rupe formula - totul este aici, trăim în miracol, dar fără cheie. Căci poate că nu este ceva de suprimat sau ceva de adăugat, poate că nu este nici măcar "altceva" de descoperit, ci *același lucru*, într-un alt sens.

Dacă vrem să atingem Scopul, trebuie să terminăm cu manicheismul nostru și să ajungem la o înțelegere realistă a ceea ce Sri Aurobindo numea "jumătatea întunecată a Adevărului".[11] *Cunoașterea umană*, spunea Sri Aurobindo, *aruncă o umbră care ascunde jumătatea globului Adevărului de propriul său soare... Sub pretextul unui adevăr absolut mintea respinge falsitatea; dar este una din principalele cauze ale incapacității sale de a atinge Adevărul rotund și perfect.*[12] Dacă eliminăm tot ceea ce merge anapoda - și dumnezeu știe cât de plină este această lume de greșeli și de impurități - vom ajunge, poate, la un adevăr dar va fi un adevăr găunos. Începutul practic al Secretului este de a-ți da seama, mai întâi, apoi de *a vedea* că fiecare lucru din lumea aceasta, *chiar și greșeala cea mai grotesc și mai rătăcită,*[12] conține o scânteie de adevăr sub vălul său, căci totul este Dumnezeu aici pe pământ care înaintează către întâlnirea cu Sine Însuși; nu există nimic în afara Lui. *De fapt, eroarea este un adevăr pe jumătate care se poticnește din cauza limitărilor sale; adesea, Adevărul e cel care poartă o mască pentru a putea să se apropie de scopul său fără să fie văzut*[13] Dacă un singur lucru din această lume ar fi complet fals, lumea întreagă ar fi complet falsă. În consecință, dacă căutătorul pleacă cu această ipoteză de lucru, o ipoteză pozitivă, și urcă din grad în grad, acceptând de fiecare dată să parcurgă gradul corespunzător de jos, fără a tăia nimic din el, pentru a elibera de acolo

aceeaşi lumină[14] care este ascunsă sub fiecare mască, în fiecare element, chiar şi în noroiul cel mai întunecos, chiar şi în eroarea cea mai grotescă, în răul cel mai sordid, va vedea, încetul cu încetul, cum totul se limpezeşte sub ochii săi, nu în teorie ci tangibil, şi va descoperi nu numai nişte culmi ci şi nişte *prăpăstii de adevăr.*[15] Va vedea că Adversarul său era colaboratorul său cel mai zelos şi cel mai atent la soliditatea perfectă a realizării sale, mai întâi pentru că fiecare bătălie îi mărea forţa, apoi pentru că fiecare cădere îl obliga să elibereze adevărul de jos în loc să fugă complet singur pe culmile vacante - şi că Greutatea sa era însăşi greutatea Mamei noastre pământul care, şi ea, îşi vrea partea sa de lumină. Prinţii Nopţii sunt deja salvaţi! ei sunt la Lucru, sunt preceptorii scrupuloşi ai unui Adevăr care conţine totul, în locul unui Adevăr care exclude totul:

> Nu doar pentru zeii puri există o speranţă
> Ci şi pentru divinităţile violente şi întunecate
> Ce părăsiră braţele Unuia în turbarea de a descoperi
> Ceea ce zeii albi nu văzuseră - ele de asemenea sunt salvate.[16]

Şi va vedea că fiecare lucru îşi are locul său inevitabil: nu numai că *nimic nu poate fi înlăturat dar poate că nimic nu este mai important sau mai puţin important,* ca şi cum totalitatea problemei s-ar afla atât în cel mai mic incident, în cel mai mic gest cotidian, cât şi în răsturnările cosmice, şi că, poate, totalitatea Luminii şi a Bucuriei se afla de asemenea aici, în cel mai mărunt atom, tot atât cât în infinităţile supraconştiente. Şi jumătatea întunecată a adevărului se luminează. Fiecare poticnire aprinde o flacără de suferinţă şi produce parcă o deschizătură de lumină în jos; fiecare slăbiciune este o chemare de forţă, ca şi cum puterea căderii ar fi însăşi puterea înălţării; fiecare imperfecţiune, un gol pentru o plenitudine rotundă - nu există păcate, nu există erori, nu există decât mizerii infinite care ne obligă să ne aplecăm peste toată întinderea împărăţiei noastre şi să îmbrăţişăm totul pentru a vindeca totul şi pentru a împlini totul. Prin această crăpătură a platoşei noastre a intrat o iubire şi o milă faţă de lume pe care toate puritătile noastre radioase nu le vor înţelege nicicând - puritatea este inexpugnabilă, este baricadată, închisă în beton; este nevoie de o gaură pentru ca Adevărul să poată intra!

Făcu din eroare o poartă pe unde Adevărul putu să intre.[17]

Există un adevăr de Iubire în spatele răului. Cu cât coborâm mai mult înspre cercurile infernale, cu atât descoperim imensa *nevoie* din străfundul Răului, şi faptul că nu putem vindeca nimic fără o intensitate asemănătoare: o flacără se aprinde înăuntru, din ce în ce mai puternică şi mai caldă sub presiunea sufocantă - nu mai există decât Ea, doar Ea, asta-i tot - ca şi cum singură Iubirea ar putea să înfrunte Noaptea şi să o convingă de jumătatea sa de lumină. Ca şi cum ar fi fost nevoie de toată această Umbră pentru a se naşte Iubirea. Într-devăr, în inima tuturor umbrelor, în centrul tuturor relelor şi al suferinţelor noastre există un mister invers. Şi dacă fiecare dintre noi avem o dificultate particulară, în acelaşi timp contradicţie şi semn al destinului nostru, s-ar putea ca, în acelaşi fel, marile lipsuri ale pământului vulnerabil, păcătos, dureros, cele o mie şi una de găuri de sărăcie, să fie semnul destinului său, şi că, într-o bună zi, el va trebui să încarneze Iubirea perfectă şi Bucuria, pentru că el va fi suferit totul şi va fi înţeles totul.

Pe măsură ce avansăm, linia supraconştientă se retrage în sus, linia subconştientă se retrage în mod simetric în jos; totul se lărgeşte, totul se luminează, dar de asemenea totul se închide, totul se strânge în jurul unui singur punct de umbră, din ce în ce mai acut, din ce în ce mai crucial, mai strâns, ca şi cum ne-am fi învârtit de ani şi ani, vieţi întregi, în jurul unei aceleiaşi Probleme fără a o atinge cu adevărat vreodată, şi apoi, ea este aici, agăţată în fundul găurii şi zbătându-se sub Lumină - tot răul din lume într-un punct. Ora Secretului este aproape. Căci legea coborârii nu este o lege de fier, nici de păcat, nici de cădere, după cum nu este nici o lege de căinţă şi de evadare cerească, ci o Lege de aur, într-adevăr, o insondabilă Premeditare care ne trage în jos şi în acelaşi timp în sus, până în străfundul subconştientului şi al Inconştientului, până la acest *punct central,*[18] acest nod de viaţă şi de moarte, de umbră şi de lumină, unde aşteaptă Secretul. Cu cât ne apropiem de Vârf cu atât atingem Fundul mai mult.

Marea Trecere

Ultimele grade ale coborârii se află în străfundul trecutului nostru evolutiv, dincolo de Subconştient care era conştiinţa de altădată în preistoria noastră, la acel nivel din care, pentru prima oară, a ieşit ceva viu din ceea ce părea o Moarte, adică la graniţa dintre Inconştientul material şi conştiinţa fizică, în corpul nostru, martor şi reziduu al acestei prime naşteri în lume. Organele, celulele corpului au o conştiinţă proprie, foarte bine organizată şi foarte trează, care ştie să aleagă, să primească, să respingă şi care ar putea fi manipulată îndată ce am ajuns la o dezvoltare yoghină suficientă. Dacă ar fi fost vorba doar de a îmbunătăţi condiţiile vieţii actuale, conştiinţa yoghină obişnuită ar fi fost de ajuns: prelungirea vieţii, imunitate faţă de boli, şi chiar şi tinereţe, se numără printre achiziţiile frecvente ale disciplinei. Dar am mai spus-o, noi căutăm să transformăm viaţa, nu doar să renovăm faţada. Ori, sub această conştiinţă fizică există o subconştiinţă fizică, care este produsul evoluţiei vieţii în Materie, în care sunt gravate toate vechile obişnuinţe ale vieţii, dintre care cea mai rea este aceea de a muri - reflexele sale, fricile sale, protecţiile sale, şi mai ales obişnuinţele sale de a se întări, ca şi cum ea ar fi păstrat memoria nenumăratelor carapace sub care Materia a trebuit să se protejeze ca să poată creşte. Şi în străfundul acestei subconştiinţe fizice, în locul în care pare să se stingă orice formă de conştiinţă sau de memorie, atingem o stâncă de bază, o primă Carapace, care este Moartea fundamentală din care s-a smuls viaţa. Este ceva foarte dur şi foarte vast, aşa de vast şi aşa de dur încât rishii vedici spuneau: "Stânca infinită". Este Inconştientul. Este un zid - sau poate o poartă. Este un străfund - sau poate o coajă. Şi poate că nu este complet mort, nici complet inconştient, căci nu întâlnim ceva nemişcat în mod negativ, ci ceva în mod pozitiv negativ, dacă îndrăznim să spunem astfel, ceva care refuză, care spune Nu vieţii:

> Acest refuz înverşunat în profunzimile Vieţii
> Acest NU ignorant la originea lucrurilor.[19]

Dacă străfundul ar fi un Neant de inexistenţă, nu ar mai exista nici o speranţă şi, de altfel, niciodată nu s-ar fi putut naşte ceva din

nimic, dar acest străfund este *ceva;* dacă există un Nu, înseamnă că există un Da înăuntru, dacă există o Moarte, înseamnă că există o Viaţă înăuntru. Şi, în cele din urmă, dacă există un sfârşit există şi un început de cealaltă parte. Toate negativele sunt neapărat jumătatea unui pozitiv. Toate străfundurile noastre sunt suprafaţa a ceva altceva. Sensul însuşi al yogăi lui Sri Aurobindo este acela de a afla pozitivul tuturor negativelor, în fiecare element şi la toate nivelele de conştiinţă şi, cu voia lui Dumnezeu, Pozitivul suprem (care nu este de altfel nici pozitiv, nici negativ, el *este* pur şi simplu) unde se vor rezolva toate dualităţile noastre, inclusiv cele de jos, inclusiv dualitatea vieţii care moare sau a Morţii care trăieşte.

La Chandernagor, Sri Aurobindo ajunsese la ultimile grade ale subconştientului fizic, se afla în faţa unui zid: *Nu, nu Empireul mă preocupă, de i-o place cerului sau nu! ci celălalt capăt al lucrurilor.*[20] Putem concepe dificultatea acestei coborâri numai dacă ştim deja ce rezistenţe şi ce şocuri se produc în timpul înaintării noastre atunci când ne aflăm deabia în subconştientul mintal şi vital, în gaura cu vipere. Cu cât coborâm, cu atât este nevoie de o conştiinţă mai înaltă, cu atât este nevoie de o lumină mai puternică, pentru că nu putem coborî o distanţă mai mare decât cea pe care am urcat-o; şi dacă am înţeles că orice conştiinţă este o forţă, la fel de concretă cât poate fi un curent electric, este lesne de imaginat ce pot să însemne traumatismele şi dezlănţuirile unei puteri şi unei lumini plusmintale, de exemplu - acest *asalt de eter şi de foc*[21] - care coboară ca o cataractă în mizeria subconştientului fizic. Acolo există mari dificultăţi, chiar şi pericole, asupra cărora vom reveni când vom vorbi de Transformare. Atâta timp cât este vorba de rezistenţe mintale şi vitale, de minciunile noastre morale, este suficient să ne cultivăm voinţa şi răbdarea, dar când coborâm mai jos trebuie să facem faţă *minciunilor corpului*, spune Mama, adică bolilor şi Morţii. De aceea Sri Aurobindo şi Mama insistau atât de mult pe lângă discipolilii lor în privinţa necesităţii imperioase a unei temelii fizice rezistente la orice: *Lucraţi la ambele capete, nu-l lăsaţi pe unul pentru celălalt.*

În acelaşi timp în care atingea extrema limită plusmintală, unde "marile unde colorate" se pierd la o graniţă albă,Sri Aurobindo atingea şi stânca neagră de jos:

Săpat-am îndelung, adânc
În infamie şi-n noroi
...
"Du-te unde nimeni nu s-a dus, strigă vocea,
Sapă mai adânc, tot mai adânc
Până la stânca neînduplecată din adânc
Şi bate la poarta făr' de cheie".[22]

Şi atunci - era într-o zi a lui 1910, la Chandernagor - se produse un fenomen ciudat... Dar înainte de a merge mai departe şi de a reconstitui experienţa care va schimba faţa şi cursul evoluţiei noastre, să ne oprim o scurtă clipă pentru a face un rezumat şi a trasa coordonatele acestei condiţii umane. Şi este foarte simplu: suntem închişi în Materie, aici în Oul Negru, care ne strânge din toate părţile, în fiecare secundă, şi nu există o mie şi unul de moduri de a ieşi din ea, de fapt nu există decât două, de a dormi (a visa, a se extazia, a medita, dar toate sunt nişte grade de somn, mai mult sau mai puţin nobile, mai mult sau mai puţin conştiente, mai mult sau mai puţin divine) sau de a muri.

Experienţa lui Sri Aurobindo aduce o a treia cheie, care ne permite să ieşim din materie fără a cădea în extaz, fără a muri, într-un cuvânt fără a ieşi, şi care răstoarnă cursul evoluţiei spirituale a omului, pentru că ieşirea nu este numai în sus şi în afară, ci şi în plin înăuntru; şi care, pe deasupra, deschide stării umane din timpul zilei uşa tuturor viselor, a tuturor extazelor, şi mai ales a tuturor puterilor care ne vor permite să dăm contur viselor noastre şi să transformăm acest Ou Negru într-un loc respirabil, clar şi viu... În acea zi a lui 1910, la Chandernagor, Sri Aurobindo ajun-sese în străfundul găurii, traversase toate straturile mârşave pe care a crescut Viaţa, inexplicabilă floare; nu mai era decât această Lumină sus care strălucea din ce în ce mai intens pe măsură ce cobora, făcând să ţâşnească toate mizeriile, una câte una, sub raza sa precisă, ca şi cum toată această noapte ar fi chemat mereu mai multă Lumină, ca şi cum linia subconştientă ar fi dat înapoi, s-ar fi retras în jos, într-o concentrare din ce în ce mai solidă, ca o imagine inversată a concentraţiei de sus, lăsând acest singur zid de Umbră sub această singură Lumină; când, dintr-o dată, fără tranziţie, în străfundul acestei Materii "inconştiente" şi în celulele întunecate ale

acestui corp, fără extaz, fără pierderea individului, fără dizolvare cosmică şi cu ochii larg deschişi, Sri Aurobindo a fost azvârlit în Lumina supremă:

Pătrunse într-un alt spaţiu, într-un alt timp. [23]

Noaptea, Răul, Moartea sunt doar o mască. Suprema Opoziţie trezeşte suprema Intensitate şi asemănătorul se schimbă în El însuşi - nu mai există decât Unul, *tad ekam*. Lumea solară, conştiinţa divină supremă, supramintală, din care toate celelalte sunt doar nişte raze separate, se afla acolo în inima Materiei. Gradul de deasupra plusminţii nu este "deasupra", el este aici jos, şi în orice lucru - poarta de jos deschide poarta de sus şi de peste tot:

O mirare de lumină pecetluită-n străfund[24]
...
O mare răsturnare a Nopţii şi a Zilei
Toate valorile lumii schimbate[25]
...
Susul întâlneşte josul, totul e un plan unic[26]

Extrema limită a Trecutului atinge străfundul Viitorului care l-a conceput,Dumnezeu-Spirit îl întâlneşte pe Dumnezeu-Materie şi este viaţa divină într-un corp. *Sat-Chit-Ananda* din locul cel mai de sus este *Sat-Chit-Ananda* din locul cel mai de jos, Existenţă-Conştiinţă-Putere-Bucurie. Evoluţia nu este avortată într-un somn alb sau negru, nimic nu este înghiţit în Noapte, nimic nu explodează în plin cer, totul se termină în cercul perfect. Bucuria din locul cel mai de sus este Bucuria din locul cel mai de jos:

O exultare în adâncurile somnului
O inimă de preafericire în străfundul unei lumi de suferinţă[27]

O bucurie care poate, o iluminare puternică în venele noastre, în locul unei beatitudini sterile în creştetul capetelor noastre:

Puteri atotputernice în celulele Naturii[28]

Căci Supramintea nu este o conştiinţă mai eterată, ci mai densă, este însăşi Vibraţia care compune şi recompune fără încetare Materia şi lumile, ea este cea care poate schimba pământul:

> În străfundul Inconştienţei celei mai dure
> celei mai rigide, celei mai înguste, celei mai sufocante,
> *spune Mama*, am atins un resort atotputernic
> care m-a proiectat dintr-o dată într-o imensitate
> fără formă şi fără limite,
> unde vibrează seminţele unei lumi noi.

Şi este cheia Transformării, cheia victoriei asupra legilor Materiei prin Conştiinţa în Materie - Conştiinţa din cel mai înalt loc este conştiinţa din cel mai jos loc; este poarta lumii viitoare şi a noului pământ pe care-l anunţa Scriptura acum două mii de ani: "Un pământ nou pe care va locui Adevărul" (II.Petru III.13). Căci, într-adevăr, pământul este salvarea noastră, pământul este locul Victoriei şi al perfectei împliniri, nu mai este nevoie să fugim în cer, totul este aici şi în întregime aici într-un corp -Bucuria, Conştiinţa, Puterile supreme, dacă avem curajul să deschidem ochiii şi să coborâm, şi să facem un vis viu în locul unui vis care doarme:

> Trebuie pătruns în ultimul finit pentru a afla ultimul infinit[29]

Tot atunci, Sri Aurobindo regăsea Secretul pierdut, cel al Vedelor şi al tuturor tradiţiilor mai mult sau mai puţin deformate, care s-au transmis din Iran până în America centrală şi până pe malurile Rinului, din Eleusis până la Cathari şi de la Masa Rotundă la Alchimişti, Secretul tuturor căutătorilor perfecţiunii. Este căutarea Comorii în străfundul peşterii; lupta împotriva forţelor subconştiente, căpcăuni, pitici şi şerpi; este Apollon şi Python, Indra şi şarpele *Vritra*, Thor şi giganţii, Sigurd şi Fafner. Mitul solar al mayaşilor, Coborârea lui Orfeu, Transmutaţia. Este şarpele care-şi muşcă coada. Şi este mai ales secretul rishilor vedici care fură primii, fără îndoială, care descoperiră ceea ce ei numeau "marea trecere", *maha pathah* (II.24.6.), lumea "luminii nefragmentate", *Swar*, în străfundul stâncii Inconştientului: "Părinţii noştri, prin mantra lor, sparseră

locurile dure şi refractare; cu strigătul lor, clarvăzătorii Angiras* făcură fărâme stânca muntelui; creară în noi o trecere înspre Marele Cer, descoperiră Ziua şi lumea solară" (Rig-Veda I.71.2), ei descoperiră "soarele care sălăşuieşte în întunerec" (III.39.5.). "Ei aflară Comoara cerului ascunsă în peştera secretă, ca un pui de pasăre - acea Comoară în stânca nesfîrşită" (I.130.3).

Umbra şi Lumina, Binele şi Răul, pregăteau o naştere divină în Materie: "Noaptea şi Ziua alăptează împreună Copilul divin"[30] Nimic nu este blestemat, nimic nu este zadarnic, Noaptea şi Ziua sunt "două surori nemuritoare având un acelaşi Iubit (Soarele)...la fel, într-adevăr, cu toate că diferite prin forma lor" (I.113.2.3.). La capătul "pelerinajului" de ascensiune şi de coborâre, căutătorul este "fiul a două Mame" (III.55.7), este fiul lui *Aditi*, Mama albă** a infinitului supraconştient, şi fiul lui *Diti*, Mama terestră a "infinitului întunecat"; şi posedă "cele două naşteri", umană şi divină, "veşnice şi într-un acelaşi cuib... ca cineva care are bucuria celor două femei ale sale" (I.62.7.): "Muntele* fecund se desfăcu în două oferind naşterea supremă...un zeu deschise porţile umane" (V.45.). "Atunci, cu adevărat, ei se treziră şi văzură în întregime. În spatele lor, în jurul lor şi peste tot, avură, cu adevărat, acelaşi extaz de care ne bucurăm în cer. În toate lăcaşurile închise**, se aflau toţi zeii" (Rig-Veda IV.1.18.).

Speranţa omului este împlinită iar rugăciunea înţeleptului vedic: "Ca pământul şi cerul egale şi una să fie",[31] este marele Echilibru regăsit.

> Cerul, în extazul său, visează la un pământ perfect,
> Pământul, în suferinţa sa, visează la un cer perfect...
> Frici învrăjite împiedică unitatea lor.[32]

Şi este bucuria - *Ananda*. Ea se află la începutul lucrurilor şi la sfârşit, şi pretutindeni dacă săpăm destul; ea este "fântâna de miere astupată de stâncă" (Rig-Veda II.24.4.).

---

* Primii rishi.

** Această străveche tradiţie, cunoscută şi de evrei, pare a fi reluată de creştinism aproape întocmai în ceea ce priveşte "naşterea neîntinată" (imaculata concepţie) a Fecioarei Maria.

* Inconştientul material.

** Pe toate planurile fiinţei noastre sau în toţi centrii de conştiinţă

CAPITOLUL XV

CONŞTIINŢA SUPRAMINTALĂ

Este foarte dificil să se definească în termeni mintali conştiinţa supramintală, care este nemintală prin definiţie şi care se află în afara tuturor legilor şi perspectivelor noastre tridimensionale. Poate cuvântul ne înşală; nu este vorba de un vârf al conştiinţei umane, ci de o altă conştiinţă. Putem să încercăm câteva aproximaţii şi să distingem două aspecte, de conştiinţă sau de viziune şi de putere, dar cădem deja în cursa mintală, căci sunt două aspecte indisolubile - este o conştiinţă care poate, o viziune activă. De câte ori Mama sau Sri Aurobindo încercau să-şi povestească experienţa, le puteam auzi observaţiile făcându-şi ecou, în engleză şi în franceză: Ar trebui o altă limbă, *another language*.

Viziune Supramintală

Este o viziune globală. Mintea decupează mici bucăţi pe care le opune unele altora; plusmintea le leagă într-un singur fascicol, dar fascicolul său nu ajunge decât la un punct, şi vede totul din propriul său punct de vedere; acesta este unitar şi universal prin excluderea celorlaltor unghiuri şi prin anexare. Supramintea vede nu numai întreaga lume a lucrurilor şi a fiinţelor într-o viziune unică, care leagă toate fascicolele fără a le opune ceva, dar vede şi punctul de vedere al fiecărui lucru, al fiecărei fiinţe, al fiecărei forţe - este o rotunjime de vedere care nu ajunge la un punct central, ci la miriade de puncte:

O unică privire nesfârşită[1]

Fiinţa supramintală nu vede lucrurile de la acelaşi nivel, înconjurată de jungla faptelor şi a fenomenelor prezente, ci de deasupra; nu din afară, după suprafeţele lor, ci dinlăuntru şi din

adevărul propriului lor centru.[2] Nu putem înţelege nimic din Supraminte dacă nu ne referim, în mod constant, la o altă dimensiune. Dar putem înţelege că este însăşi viziunea Înţelepciunii, pentru că fiecare lucru, fiecare fiinţă, fiecare forţă de aici de jos, tinde către un absolut, pe care îl exprimă mai mult sau mai puţin rău şi adesea într-un fel cu totul pervertit dar, în mijlocul tuturor erorilor şi a perversiunilor sale, aceasta ascultă de o lege intimă care o împinge înspre acest adevăr *unic* al fiinţei sale - totul, până şi frunzele unui aceluiaşi copac, este unic. Dacă nu ar exista acest absolut în centrul fiecăruia dintre noi, ne-am prăbuşi. Tocmai de aceea suntem atât de ataşaţi de micimile şi erorile noastre, pentru că simţim bine adevărul care se află în spate şi care creşte în spate, parcă *protejat* spune Sri Aurobindo,[3] protejat de însăşi această micime şi de toate aceste poticniri. Dacă am înhăţa dintr-o dată adevărul total am face din el un gnom, după imaginea noastră prezentă! adevărul nu este o chestiune de gândire sau de bună purtare - cu toate că acestea reprezintă nişte etape intermediare - ci o problemă de întindere a fiinţei, ori creşterea noastră este lentă şi dificilă. *Greşeli, minciuni, falşi paşi! se vaită ei. Ce frumoase şi luminoase sunt greşelile Tale, o Doamne! Minciunile Tale păstrează viu Adevărul; prin paşii Tăi greşiţi lumea se perfecţionează.*[4] Dar mintea, care vede doar suprafaţa prezentă a lucrurilor, ar vrea să rectifice tot ceea ce depăşeşte, să purifice prin absenţă şi să-şi reducă lumea la un adevăr uniform, dreptgânditor şi dreptcinstit. Ea decretează: "Aceasta este bine, aceasta este rău; acesta este prieten, acesta este duşman", şi poate că ar vrea să-i elimine pe toţi naziştii din lume, pe toţi chinezii, spre exemplu, gândind că e vorba de o nenorocire inutilă. Şi are dreptate, prin definiţie, pentru că mintea este făcută pentru a fi rezonabilă şi că, şi ea, tinde către un absolut mintal sau moral care-şi are locul său, rolul său. Dar nu este tot adevărul, este *un* punct de vedere*. Şi de aceea nu avem puterea, pentru că dacă am avea

---

* Ni se va spune că parţialităţile noastre, mintea noastră, moralele noastre sunt nişte instrumente indispensabile pentru comportamentul lumii actuale, şi este foarte evident. Avem nevoie să fim parţiali. Dar şi din această cauză lumea rămâne parţială. Dar ar trebui să nu pierdem din vedere faptul că este vorba de nişte instrumente de *tranziţie* şi că trebuie să căutăm să înlocuim aceste "umpluturi", cum spune Sri Aurobindo,[5] cu o conştiinţă care este o viziune, care este o putere.

puterea, am face o teribilă risipă de om cinstit, din ignoranţă şi miopie. Infirmităţile noastre sunt nişte infirmităţi necesare. Conştiinţa supramintală înţelege nu numai toate punctele de vedere ci şi forţele profunde care lucrează în spatele fiecărui lucru şi adevărul fiecărui centru - este o *Conştiinţă de Adevăr* - şi pentru că vede totul, are Puterea; există aici o concordanţă automată. Dacă nu putem, înseamnă că nu vedem. A vedea şi a vedea în mod total înseamnă obligatoriu a putea. Dar puterea supramintală nu ascultă de logica şi de morala noastră, ea vede departe în spaţiu şi în timp; ea nu caută să elimine răul pentru a salva binele, nu operează prin miracole; ea degajează binele care se află în rău şi-şi aplică forţa şi lumina asupra jumătăţii de umbră pentru ca aceasta să consimtă la jumătatea sa de lumină. Primul său efect imediat, oriunde se pune pe treabă, este de a face să ţâşnească criza, adică de a pune umbra în faţa propriei sale lumini. Este un formidabil ferment evolutiv.

Opera scrisă a lui Sri Aurobindo oferă o ilustrare practică a acestei viziuni globale, cu toate că este vorba de o traducere mintală a unui fapt supramintal. Ea este derutantă pentru mulţi, pentru că-i lipsesc toate unghiurile care fac ca un gând să fie priceput uşor - este atât de uşor să fii doctrinar. Sri Aurobindo se învârte, în mod efectiv, în jurul tuturor punctelor de vedere pentru a scoate din ele adevărul profund, şi nu îşi impune niciodată punctul său de vedere (poate pentru că nu are aşa ceva! sau le are pe toate), el indică doar în ce mod fiecare adevăr este incomplet şi în ce direcţie se poate lărgi. Supramintea *nu opune un adevăr altui adevăr pentru a vedea care dintre ele rezistă şi supravieţuieşte, ci completează un adevăr cu un adevăr în lumina Adevărului faţă de care toate toate adevărurile nu sunt decât nişte aspecte ...*[6] *Un Gând suficient de mare, spunea el, pentru a putea conţine propriile sale contrarii.*[7] Este ceea ce Mama numeşte *a gândi în mod sferic.* Avem întotdeauna sentimentul de a fi îngrozitori de dogmatici şi de sistematici când vorbim de Sri Aurobindo, fără îndoială din cauza limbajului nostru care îşi dirijează farul mai degrabă asupra unui punct decât asupra altuia şi sapă umbre, în timp ce Sri Aurobindo îmbrăţişează totul, nu printr-un fel de "toleranţă", care este un succedaneu al Unităţii, ci printr-o viziune nedivizată care este cu adevărat *una* cu fiecare lucru, în centrul fiecărui lucru. Poate că este însăşi viziunea Iubirii?

Această viziune nedivizată este atât de reală, încât până şi aparenţa lumii fizice se schimbă pentru conştiinţa supramintală; sau mai degrabă, nu se schimbă, lumea fizică apare aşa cum este ea în mod real; dispare iluzia optică separatoare în care trăim; bătul nu mai este rupt, totul se leagă - lumea nu este cum o vedem: *Pentru simţul supramintal, nimic nu este cu adevărat "terminat", separat; în mod esenţial, este sentimentul că totul se află în fiecare lucru şi că fiecare lucru se află în tot; nu mai există ziduri care limitează; este un simţ oceanic şi subtil în care fiecare cunoaştere senzorială particulară, fiecare senzaţie este ca un val sau ca o mişcare, sau ca o pudrare, sau ca o picătură care, cu toate acestea, este o concentraţie a întregului ocean şi inseparabilă de ocean... Este ca şi cum ochiul poetului şi al artistului ar fi înlocuit vederea banală comună care nu vede nimic - dar un ochi deosebit de spiritualizat şi de glorificat - ca şi cum, cu adevărat, am participa la viziunea Poetului divin suprem şi ne-ar fi dată deplina viziune a adevărului Său şi a intenţiilor Sale în a Sa reprezentare a universului, şi a fiecărui lucru în univers. Este o intensitate fără limite care face din tot ceea ce vedem revelaţia unei glorii de calitate, de idee, de formă şi de culoare. Însuşi ochiul fizic pare să conţină un spirit şi o conştiinţă care văd nu numai aspectul fizic al obiectului, ci şi sufletul calităţii care este în el, vibraţia de energie, lumina, forţa, substanţa spirituală din care este făcut... În acelaşi timp, există o schimbare subtilă şi vedem într-un fel de a patra dimensiune, care se caracterizează printr-o anumită interioritate; vedem nu numai suprafeţele şi formele exterioare, dar şi ceea ce vesteşte forma şi se întinde în mod subtil în jurul ei. Obiectul material devine diferit de ceea ce vedem acum din el; nu mai este un obiect separat care se detaşează pe un fond în mijlocul celorlalte lucruri din Natură, ci o parte indivizibilă a unităţii totale, ba chiar, într-un fel subtil, o expresie a unităţii a tot ceea ce vedem. Şi această unitate... este cea a identităţii Veşnicului, unitatea Spiritului. Căci, pentru viziunea supramintală, lumea materială, spaţiul şi obiectele materiale încetează de a mai fi materiale, în sensul în care sunt acum prin unica mărturie a organelor noastre fizice limitate; ele apar ca Spiritul Însuşi, şi sunt văzute ca Spiritul Însuşi într-o formă a Lui Însuşi şi într-o extindere conştientă.*[8]

Viziune globală, viziune nedivizată, şi totodată viziune veşnică. Este cucerirea timpului. Şi conştiinţa plusmintală vedea "largi extinderi de spaţiu şi de timp", conştiinţa supramintală înfăşoară cele trei timpuri; ea *adună la un loc trecutul, prezentul, viitorul, şi conexiunile lor indivizibile, într-o singură hartă de cunoaştere continuă.*[9*]

Timpul e un singur corp, spaţiul o carte unică.[10]

Conştiinţa nu mai este un obturator, care avea nevoie să fie strâmt, pentru că fără această îngustime ar fi explodat; este o mare Privire liniştită: "Ca un ochi întins pe cer", spune Rig - Veda (1.17.21). *Conştiinţa individuală comună*, spune Mama, *este ca un ax, şi totul se învârte în jurul axului. Dacă se clatină, ne simţim pierduţi. Este ca un mare ax (este mai mult sau mai puţin mare, poate fi foarte mic) plantat în timp, şi totul se învârte în jurul lui. Totul se întinde mai mult sau mai puţin departe, este mai mult sau mai puţin înalt, mai mult sau mai puţin puternic, dar se învârte în jurul axului. Şi nu mai există ax - a dispărut, a zburat! Totul poate merge la Nord, poate merge la Sud, şi la Est şi la Vest; poate merge înainte, poate merge înapoi, poate merge oriunde. Nu mai există ax.*

Ne este greu să ne imaginăm cum ar putea fi viziunea acestui individ universal, şi am fi tentaţi să gândim, din punctul nostru de vedere mintal, că o cunoaştere totală a celor trei timpuri ar suprima imediat orice surpriză a existenţei. Dar aceasta înseamnă a aplica conştiinţei supramintale nişte norme şi nişte reacţii care nu aparţin decât minţii. Felul de a vedea şi de *a trăi* lumea este complet diferit. Conştiinţa supramintală nu este aplecată în mod neliniştit asupra viitorului aşa cum suntem noi; totul se află sub ochii săi, dar ea trăieşte în mod divin în timp: *fiecare secundă* a timpului este un absolut, o plenitudine la fel de totală ca şi mileniile puse cap la cap;

* Se poate face o apropiere foarte interesantă cu teoria relativităţii. După Einstein, cu cât ne apropiem mai mult de viteza luminii, cu atât timpul tinde să se încetinească iar lungimile să se micşoreze. La viteza luminii pendulele noastre s-ar opri iar metrii noştri s-ar turti. Conştiinţa supramintală, care este Lumina însăşi, este şi cucerirea timpului. Poate că între lumina fizicienilor şi cea a clarvăzătorului este o diferenţă mai mică decât credem.

este, dimpotrivă, perfecta perfecţiune a timpului - în viaţa obişnuită nu suntem niciodată în clipa de faţă, suntem proiectaţi înainte sau traşi înapoi, de speranţă sau de regret, pentru că clipa nu este niciodată ceea ce este, pentru că lipseşte întotdeauna ceva, ea este teribil de goală, în timp ce pentru conştiinţa supramintală, în fiecare clipă fiecare lucru este pe deplin ceea ce trebuie să fie, cum trebuie să fie. Este o preafericire constantă, inalterabilă. Fiecare secvenţă, fiecare imagine a marelui Film cosmic este plină de toate imaginile care o preced şi de toate cele care o urmează, nu-i lipseşte nimic, nici prin absenţa viitorului, nici prin dispariţia trecutului - "Această bucurie absolut largă şi plină, fără lacune", spune Rig-Veda (V.62.9), *această preafericire fără ruptură,* spune Sri Aurobindo.[11] În acelaşi fel, ea este perfecta perfecţiune a spaţiului; suntem în mod veşnic în căutare de noi lucruri, de noi obiecte, pentru că fiecărui lucru îi lipsesc toate celelalte lucruri care nu sunt el: obiectele, ca şi minutele noastre sunt goale; în timp ce pentru conştiinţa supramintală, fiecare obiect, fiecare lucru pe care-l atinge, este la fel de plin de totalitate şi de infinit precum viziunea imensităţilor sau suma tuturor obiectelor posibile: *Absolutul este peste tot... fiecare finit este un infinit.*[12] Şi este o minunare mereu reînnoită, care nu provine din surpriză, ci din descoperirea acestei infinităţi veşnice, a acestui Absolut atemporal în fiecare lucru din spaţiu şi în fiecare fracţiune a timpului. Şi este perfecta plenitudine a vieţii, căci viaţa noastră finită, temporală, nu este plină, îi lipseşte în mod groaznic ceva: suntem obligaţi fie să renunţăm la temporal pentru a descoperi atemporalul, fie să renunţăm la nevoia noastră de infinitate pentru a ne bucura de finit, în timp ce plenitudinea supramintală descoperă infinitul în finit şi atemporalul în temporal. Ea trăieşte în mod spontan, minut cu minut, fiecare secundă, fiecare obiect, şi imensitatea care conţine toate minutele şi toate obiectele; şi sunt două feluri *simultane* de a trăi şi de a vedea acelaşi lucru.

Conştiinţa supramintală ocupă nu numai o poziţie cosmică, ci şi o poziţie transcendentă, şi cele două nu se opun. Şi nu numai că nu se opun, dar simultaneitatea lor este cheia adevăratei vieţi. Căci viaţa nu suferă doar din cauza obiectelor sale goale şi a minutelor sale tăiate în felii, ci şi de lipsa sa de repaos şi de soliditate; toate religiile, toate spiritualităţile sunt ieşite din această nevoie fundamentală din om: de a găsi o Bază de permanenţă, un loc de refugiu şi de pace în

afara întregului haos al lumii, a acestei impermanenţe a lumii, a acestei suferinţe a lumii - infinit de în afară şi de protejată. Şi dintr-o dată, în cursul căutării noastre, am pătruns într-o Tăcere formidabilă, într-o Întindere în afara lumii, şi am spus Dumnezeu, am spus Absolut, Nirvana - prea puţin contează cuvintele, am atins marea Eliberare. Este experienţa de bază. Oricât de puţin ne-am apropia de acea mare Tăcere, totul se schimbă, este Certitudinea, Pacea, ca un naufragiat care a atins o stâncă. În viaţă totul ne scapă printre degete; nu există decât această Stâncă care nu lipseşte niciodată. De aceea se spune că împărăţia lui Dumnezeu nu este din această lume. Experienţa lui Sri Aurobindo începută de asemenea cu Nirvana se sfârşeşte cu plenitudinea lumii; există aici o contradicţie centrală pe care este nevoie să o înţelegem, dacă vrem să înţelegem secretul practic al adevăratei vieţi.

Mintea, chiar şi plusmintea profeţilor noştri este în mod iremediabil legată de dualităţi (dualităţile în Unitate): dacă Dumnezeu este sus, El nu este jos, dacă este alb, nu este negru. Pentru experienţa supramintală totul este rotund, *este tot timpul da şi nu în acelaşi timp*, constată Mama, cei doi poli ai tuturor lucrurilor sunt în mod constant cu piciorul într-o altă "dimensiune" ("Spaţiile secrete dinlăuntru", spuneau rishii vedici, II.4.9). Astfel, Transcendentul nu este undeva în afara lumii; El este peste tot aici pe pământ, în acelaşi timp, în întregime în afară şi în întregime înlăuntru. Conştiinţa supramintală, de asemenea, este în întregime în lume şi în întregime în afara lumii; este în Tăcerea veşnică şi în mijlocul tuturor vacarmelor; este aşezată pe Stânca de neclintit şi în inima curentului. Şi de aceea ea poate cu adevărat să se bucure de viaţă şi să fie stăpâna vieţii, pentru că dacă suntem în mod exclusiv în curent, nu mai este nici pace şi nici stăpânire de sine; suntem duşi ca un nimic. E posibil să ghicim un pic ce înseamnă această experienţă supramintală dacă ne referim la primele mici experienţe de început în yoga. Ne dăm într-adevăr seama foarte repede că este îndeajuns să facem un pas înapoi în conştiinţa noastră, doar o mică mişcare de retragere, şi intrăm într-o întindere de tăcere aflată în spate. Ca şi cum ar exista un colţ al fiinţei noastre care ar avea ochiii aţintiţi către marele nord complet alb. Vacarmul este aici, în afară, suferinţa, problemele, şi facem o uşoară mişcare interioară, ca pentru a trece peste un prag şi, dintr-o dată, suntem în afară (sau înăuntru?)

la o mie de poşte şi nimic nu mai are importanţă, suntem pe nişte zăpezi de catifea. Experienţa sfârşeşte prin a dobândi atâta agilitate, dacă se poate spune aşa, încât în mijlocul celor mai absorbante activităţi, pe stradă, când discutăm, când lucrăm, ne cufundăm înlăuntru (sau în afară?) şi nimic nu mai există, decât un surâs - este îndeajuns o fracţiune de secundă. Atunci începem să cunoaştem Pacea; avem un Refugiu inexpugnabil, peste tot, în toate împrejurările. Şi percepem într-un mod din ce în ce mai tangibil că această Tăcere nu este numai înăuntru, în sine; este peste tot, este ca şi substanţa profundă a universului, ca şi cum orice lucru s-ar detaşa pe acest fond, ar veni de acolo, s-ar întoarce acolo. Este ca o scobitură de blândeţe în profunzimea lucrurilor, ca o mantie de catifea care înfăşoară. Şi această Tăcere nu este goală, este un Plin absolut, dar un Plin fără nimic înăuntru, sau un Plin care ar conţine esenţa a tot ceea ce poate fi cu o clipă înaintea secundei în care se vor naşte lucrurile - acestea nu sunt acolo, şi totuşi sunt toate acolo, ca un cântec care încă nu este cântat. Şi suntem minunat de Teferi acolo înăuntru (sau acolo în afară?). Este o primă reflectare a Transcendentului. În punctul extrem alunecăm în Nirvana. Nimic nu mai există decât această Tăcere. Iar pentru Supraminte nu mai există "trecere", nu mai există un "prag" de trecut; *nu trecem* de la o stare la alta, de la Tăcere la vacarm, din Lăuntru spre înafară, de la Divin la ne-divin - cele două sunt topite într-o experienţă unică: Tăcerea care este în afară de orice şi Devenirea care curge peste tot; una nu o neagă pe cealaltă, una *nu poate fi fără cealaltă.* Căci, dacă Tăcerea supremă n-ar putea conţine contrariul Tăcerii, ea n-ar fi un Infinit. Şi dacă Tăcerea n-ar putea fi în totalitate în afara a ceea ce pare contrariul său, ar fi prizoniera contrariului său. Împărăţia lui Dumnezeu este din această lume, şi nu este din această lume. Tot secretul este de a reuni cele două experienţe într-una singură, infinitul în finit, atemporalul în temporal, şi transcendentul în imanent. Atunci avem Pacea în acţiune şi Bucuria în toate felurile.

Liniştit, adânc ca marea, râde-n val:
Universal, este totul - transcendent, nimeni.[13]

Conştiinţa supramintală repetă misterul unei mari Lumini liniştite, care, într-o "zi" din afara timpului, voi să se vadă în mod

temporal, succesiv, dintr-o mie de puncte de vedere, şi care, cu toate acestea, nu încetează de a fi una şi rotundă, în totalitate conţinută în sine într-o veşnică clipă. Evoluţia nu are alt scop decât acela de a regăsi în locul cel mai de jos această totalitate de sus, acela de a descoperi pe pământ, în însăşi miezul dualităţilor şi al contradicţiilor celor mai cumplite, Unitatea supremă, Infinitatea supremă, Bucuria supremă - *Ananda*. Pentru a afla acest secret am fost traşi în jos ori de câte ori făceam un pas în sus.

Putere Supramintală

Spiritualiştii resping puterea ca pe o armă nedemnă de căutătorul de adevăr; nu este sentimentul lui Sri Aurobindo, dimpotrivă, conceptul de Putere - *Shakti* - reprezintă o cheie în yoga sa, pentru că fără putere nu putem transforma nimic. *Îl îndrăgesc pe Dumnezeu Focul, nu pe Dumnezeu Visul*! strigă *Savitri*.[14]

> Un foc pentru a face veşnicia să se pogoare-n Timp
> Şi-a face bucuria trupului la fel de vie ca cea a sufletului[15]

Spiritul moral sau religios comite o greşeală atunci când condamnă Puterea în sine ca pe un lucru pe care nu ar trebui să-l acceptăm, nici să-l căutăm, sub pretextul că este în mod natural corupător şi rău. În cea mai mare parte a cazurilor această opinie se dovedeşte justificată, în aparenţă, dar nu este mai puţin o prejudecată complet oarbă şi iraţională. Cât de coruptă şi prost folosită ar fi ea (cum sunt de altfel şi Iubirea şi Cunoaşterea), Puterea este un lucru divin şi a fost pusă aici jos pentru o întrebuinţare divină. Shakti - *Voinţă, Putere - este motorul lumilor; că este vorba de forţa de cunoaştere, de forţa de iubire, de forţa de viaţă, de forţa de acţiune sau de forţa corpului, originea sa este întotdeauna spirituală iar caracterul său divin. Utilizarea pe care i-o dau bruta, omul sau titanul în lumea Ignoranţei e ceea ce trebuie aruncat, şi trebuie să se facă loc unei acţiuni mai înalte şi naturale (cu toate că încă supranormală pentru noi), o acţiune ghidată de o conştiinţă interioară la unison cu Infinitul şi cu Veşnicul. Yoga integrală nu poate respinge lucrările Vieţii şi nu se poate mulţumi doar cu o experienţă interioară; trebuie să meargă*

înăuntru pentru a schimba ce este în afară.[16] Acest aspect de "forţă" sau de "putere" a conştiinţei este ceea ce a reprezentat India prin chipul Mamei veşnice. Fără Conştiinţă nu există Forţă, şi fără Forţă nu există creaţie - El şi Ea, doi în unul, inseparabili. *Toată această vastă lume este doar El şi Ea.*[17] Şi toată evoluţia este povestea Ei care-l regăseşte pe El şi care vrea să-l încarneze pe El peste tot. Nu e vorba de a-l respinge pe unul pentru celălalt - fără El suntem prizonierii unei Forţe oarbe, fără Ea prizonierii unui Vid orbitor - ci de a-i uni pe amândoi într-o lume împlinită: "Pătrund într-un întuneric orb cei care urmează Ignoranţa, şi într-un întuneric şi mai mare cei care caută doar Cunoaşterea", spune Isha Upanishad (9).

Supramintea este, înainte de orice, o putere - o putere formidabilă. Este puterea directă a Spiritului în Materie. Orice conştiinţă este o putere şi cu cât se înalţă mai mult cu atât puterea este mai mare, dar cu tot atât de mult se depărtează de pământ; în consecinţă, când vom voi să aplicăm puterea noastră plusmintală, de exemplu, în treburile acestei lumi, va trebui s-o facem să se coboare din plan în plan, şi să depăşească toate determinismele nivelelor intermediare înainte de a ajunge jos, în Materie. La capătul parcursului, nu mai rămâne decât o reflectare a plusminţii, îngreunată şi întunecată, care trebuie să se bată împotriva unor determinisme din ce în ce mai rebele şi mai greoaie. Astfel, spiritualiştii nu au reuşit niciodată să transforme viaţa. Supramintea este Conştiinţa-Forţă supremă în însăşi inima Materiei, fără intermediari. Este "soarele în întunerec" de care vorbeşte Veda, locul unde Înaltul şi Josul se întâlnesc în mod direct. Deci poate să schimbe totul. Să ne amintim cuvintele Mamei: "Adevărata schimbare de conştiinţă va fi aceea care va schimba condiţiile fizice ale lumii şi care va face din aceasta o creaţie în întregime nouă".

Să spunem imediat că puterea supramintală nu operează prin miracole, nici prin violenţă - noţiunea de miracol este absurdă, Sri Aurobindo a repetat-o de numeroase ori: *Nu există miracole,*[18] nu există decât fenomene al căror proces îl ignorăm şi, pentru cel care vede, nu are loc decât intervenţia determinismului unui plan superior în determinismul unuia inferior. Mintea poate apare ca un miracol pentru determinismul omizii, dar ştim bine că miracolele noastre mintale ascultă de un mecanism. La fel şi pentru Supraminte, ea nu va răsturna legile, ci pur şi simplu va trece pe deasupra (sau prin-

năuntru?), la un nivel la care ele nu mai există, după cum nici legile omizii nu mai există pentru om. Să ne explicăm: repetarea obişnuită a unui anumit număr de vibraţii, care sunt, ca să spunem aşa, ca şi coagulate în jurul unui individ, sfârşeşte prin a-i da o aparenţă; acesta spune că ascultă de "legea" naturii sale, dar această aşa-zisă lege nu este mai ineluctabilă decât faptul de a trece pe o anumită stradă în loc de o alta atunci când ne întoarcem acasă; sunt doar nişte obişnuinţe. La fel pentru întreg cosmosul: toate legile noastre fizice, aşa-zis inevitabile, sunt tot nişte obişnuinţe coagulate care nu au nimic inevitabil şi care se pot desface, numai să vrem să schimbăm circuitul, adică să ne schimbăm conştiinţa. *O lege obişnuită*, spune Sri Aurobindo, *este pur şi simplu un echilibru stabilit de Natură, o stabilizare de forţe. Dar nu este decât un făgaş în care Natura a luat obiceiul de a lucra pentru a obţine anumite rezultate.Dacă vă schimbaţi conştiinţa, se schimbă neapărat şi făgaşul.*[19] Aceste "schimbări de făgaş" au punctat toată istoria noastră evolutivă, începând cu apariţia Vieţii în Materie, care a modificat făgaşul material; apoi apariţia Minţii în Viaţă, care a modificat făgaşul vital şi material. Supramintea este o a treia schimbare de făgaş, care va modifica Mintea, Viaţa şi Materia. Ea a început deja, experienţa este în curs de desfăşurare. Procesul supramintal constă, în mod fundamental, în a elibera conştiinţa care este conţinută în fiecare element. El nu zdruncină ordinea universului, nu comite nici o violenţă, îşi aplică doar puterea sa la fisiunea obscurităţii, pentru ca aceasta să dea îndărăt propria sa lumină - "A despicat întunerecul cum despicăm o piele de animal, pentru a întinde pământul* nostru sub soarele său", spune Rig-Veda (V.85.1).

Întrucât conştiinţa divină, solară, este peste tot, lumea şi fiecare atom din lume sunt divini - Domnul tuturor universurilor este şi "Unul conştient în lucrurile Inconştiente" despre care vorbeşte Rig-Veda - Materia nu este o substanţă brută, incapabilă de a se schimba altfel decât prin violenţa mâinilor noastre sau a capului nostru, care n-au născut altceva decât monştri, este o substanţă divină, care poate "să răspundă" în loc de a rezista, şi să se transforme în loc de a ne antrena în vechea sa obişnuinţă de gravitaţie descendentă şi de

* "Pământul", în Vede, reprezintă şi simbolul propriei noastre cărni.

descompunere. Dar este o divinitate întunecată sau adormită, "somnambulă" spune Sri Aurobindo, un "soare pierdut", îngropat, spune Veda: *Inconştientul este somnul Supraconştientului..*[20] *Inconştienţa aparentă a universului material conţine în sine în mod obscur tot ceea ce este revelat în mod veşnic în Supraconştientul luminos.*[21] Supramintea se va servi deci de lumina sa pentru a trezi lumina corespondentă - *aceeaşi lumină* - în Materie:

Adevărul de sus va trezi un adevăr jos.[22]

căci legea este de-a pururi aceeaşi: doar asemănătorul poate să acţioneze asupra asemănătorului; era nevoie de puterea cea mai de sus pentru a elibera puterea cea mai de jos.

Deci ce este această Putere? Orice concentrare eliberează o căldură subtilă, bine cunoscută de cei care au practicat câtuşi de puţin disciplinele yoghine (*tapasya* sau disciplina yoghină este "ceea ce produce căldură"); puterea supramintală este o căldură de acest gen, dar infinit mai intensă, în celulele corpului. Este căldura degajată de trezirea conştiinţei-forţă în Materie: *Totul se petrece*, spune Mama, *ca şi cum viaţa noastră spirituală ar fi din argint, pe când cea supramintală ar fi din aur; ca şi cum toată viaţa spirituală de aici ar fi o vibraţie de argint, nu rece, ci doar o lumină, o lumină care merge până la vârf, o lumină cu totul pură, pură şi intensă, dar există în cealaltă, în cea supramintală, o bogăţie şi o putere, o căldură, care determină toată diferenţa.* Această căldură se află la baza tuturor transmutaţiilor supramintale. De fapt, căldura degajată de arderi şi de alte reacţii chimice, fără a mai vorbi de energia incomparabil mai mare eliberată de fuziunile sau de fisiunile nucleare, nu reprezintă decât traducerea fizică a unui fenomen spiritual fundamental, pe care rishii vedici îl cunoşteau bine şi pe care-l numeau *Agni*, Focul spiritual în Materie: "Celelalte flăcări sunt doar ramuri din trunchiul tău, o, Foc...O, *Agni*, o, divinitate universală, Tu eşti nodul ombilical al tuturor pământurilor şi al locuitorilor lor; toţi oamenii născuţi, Tu îi comanzi şi îi susţii ca un stâlp... Tu eşti capul cerului şi buricul pământului... Tu eşti puterea care se mişcă între cele două lumi" (Rig-Veda I.59). "Splendoarea Ta, o, Foc, care eşti în cer şi în pământ, în plante şi în ape, prin care ai desfă-

şurat larg aerul din mijloc, este un ocean viu de lumină care vede cu viziunea divină".[23]

"*Agni* a intrat în pământ şi în cer
ca şi cum acestea ar fi fost una"*

Acest *Agni* suprem este ceea au descoperit Sri Aurobindo şi Mama în Materie şi în celulele corpului - el este pârghia transformării corpului şi a schimbării fizice a lumii. De atunci, în loc de a mai acţiona asupra Materiei prin interpunerea, care deformează şi îngreunează, a tuturor determinismelor intermediare, mintale şi vitale, Materia însăşi, trezită la conştiinţa forţei sale, este cea care operează direct propria sa transmutaţie. În locul unei evoluţii care pare să se sfâşie între doi poli, de conştiinţă fără forţă conducând la preafericirea înţeleptului, sau de forţă fără conştiinţă conducând la bucuria brută a atomului, Supramintea restabileşte Echilibrul în *fiinţa totală:* conştiinţa cea mai înaltă în forţa cea mai puternică, focul Spiritului în Materie -"O, Flacără, cu o sută de comori", spune Rig-Veda (I.59).

Poate că nu este lipsit de importanţă să subliniem că Sri Aurobindo şi-a făcut descoperirea sa spirituală în 1910, înainte chiar de a fi citit Vedele, şi într-o epocă în care fizica nucleară se afla încă în stadiul conjecturilor teoretice. Ştiinţa noastră este în avans faţă de conştiinţa noastră, de unde şi cursa primejdioasă a destinului nostru.

Asemănarea cu puterea nucleară este şi mai izbitoare dacă descriem puterea supramintală aşa cum îi apare ea clarvăzătorului. Spusesem că luminozitatea tinde, cu cât ne ridicăm mai mult în conştiinţă, să devină stabilă, continuă: de la scânteile intuitive la "fulgerele stabile" ale plusminţii, lumina se omogenizează. Am putea crede, aşadar, că lumina supramintală este un fel de totalitate luminoasă perfect nemişcată, continuă, fără interstiţii. Ori, este remarcabil faptul că Supramintea este de o calitate luminoasă cu totul diferită de celelalte grade de conştiinţă; ea reuneşte, în acelaşi timp, nemişcarea completă şi cea mai rapidă mişcare care există - şi aici, în mod experimental, cei doi poli sunt conectaţi. Putem doar cita faptul, fără a fi capabili să-l interpretăm; iată cum descrie

* Rig-Veda III.7.4

Mama prima sa experienţă a luminii supramintale: *Era toată această impresie de putere, de căldură, de aur: nu era fluid, era ca o pudrare. Şi oricare din aceste lucruri (nu le putem numi nici bucăţi, nici fragmente, nici măcar puncte, doar să luăm punctul în sens matematic, un punct care nu ocupă un loc în spaţiu) era ca un aur viu, o pudrare de aur cald - nu putem să spunem strălucitor, nu putem să spunem întunecat; nu era nici lumina aşa cum o înţelegem noi: o multitudine de mici puncte de aur, nimic altceva. Aş fi spus că-mi atingeau ochii, faţa. Şi cu o putere formidabilă! Şi în acelaşi timp sentimentul unei plenitudini, al păcii unei atotputernicii. Era bogat, era plin. Era mişcarea la maximul său, infinit mai rapidă decât tot ceea ce ne putem imagina şi, în acelaşi timp, era pacea absolută, liniştea perfectă.**

Peste ani, când această experienţă îi devenise cu totul familiară, Mama vorbea despre ea cu aceste cuvinte: *Este o Mişcare care este un fel de Vibraţie veşnică, care nu are nici început şi nici sfârşit. Este ceva care este dintotdeauna, pentru totdeauna; nu există o împărţire a timpului; doar când se proiectează pe un ecran aceasta începe să capete diviziunea timpului; dar nu putem spune o secundă, nu putem spune o clipă... este foarte greu de explicat. Nu avem nici măcar răgazul de a o percepe că deja nu mai este - ceva care nu are limite, care nu are început, care nu are sfârşit, şi care este o Mişcare atât de totală - totală şi constantă, constantă - încât cel care ar privi-o, ar avea sentimentul unei nemişcări perfecte. Este complet de nedescris, dar aceasta este Originea şi Suportul întregii evoluţii terestre... Şi am remarcat că în acea stare de conştiinţă, Mişcarea depăşeşte forţa sau puterea care concentrează celulele pentru a face o formă individuală.* În ziua în care vom şti să aplicăm această Vibraţie, sau această "Mişcare", materiei noastre, vom stăpâni secretul practic al trecerii de la Materia brută la o Materie mai subtilă şi vom avea primul corp supramintal sau glorios pe pământ.

Această nemişcare în mişcare este baza tuturor activităţilor fiinţei supramintale. Este a+b-ul practic al oricărei discipline care tinde

* La viteza luminii regăsim de asemenea nemişcarea perfectă în miş-carea supremă - nemişcare dacă privim fenomenul din lăuntru, mişcare dacă privim din afară.

către Supraminte, poate chiar a+b-ul oricărei acţiuni eficace în această lume. Spusesem deja că nemişcarea - interioară, se înţelege - avea puterea de a dizolva vibraţiile; dacă am şti să rămânem complet liniştiţi înăuntru, fără cea mai mică vibraţie de răspuns, am putea controla orice atac, animal sau uman. Această putere de nemişcare nu se dobândeşte cu adevărat decât atunci când am început să devenim conştienţi de marea Tăcere din spate, şi când am devenit capabili, în orice moment, să facem un pas înapoi, şi să plonjăm foarte departe de împrejurările exterioare, la mii de poşte depărtare; am mai spus-o. Trebuie să fim pe de-a-ntregul în afară pentru a putea să stăpânim înăuntrul vieţii. Dar ceea ce e ciudat, şi natural la urma urmei, este că această putere supramintală nu se poate obţine decât atunci când suntem în întregime în afară, în întregime pe Baza veşnică, în afara timpului, în afara spaţiului - ca şi cum Dinamismul suprem n-ar putea ieşi decât din Nemişcarea supremă. Faptul poate părea paradoxal, dar este practic de neînţeles; se poate înţelege că dacă conştiinţa obişnuită, care se mişcă la cea mai mică tremurare de vânt, ar intra în contact cu această "pudrare de aur cald", aceasta ar fi instantaneu măturată, dezagregată. Doar Nemişcarea totală poate suporta această Mişcare. Şi este ceea ce impresiona atât de mult pe cei care l-au văzut pe Sri Aurobindo; nu într-atât lumina ochilor săi (cum este cazul pentru Mama), cât această imensitate nemişcată pe care o simţeam, atât de compactă, atât de densă, ca şi cum am fi intrat într-un infinit solid. Înţelegeam atunci în mod spontan, fără demonstraţie, că ciclonul nu putea intra în camera sa. Înţelegeam tot sensul propoziţiei sale: *puterea nemişcată a unui duh nemuritor.*[24] Cu forţa acestei nemişcări a lucrat timp de patruzeci de ani, şi a putut să scrie douăsprezece ore pe noapte, să meargă opt ore pe zi (pentru ca "a face să coboare lumina în Materie", cum spunea el) şi să dea bătăliile cele mai extenuante în Inconştient fără a suferi de oboseală. *Dacă, atunci când conduci mari acţiuni şi pui în mişcare rezultate uriaşe, eşti în stare să-ţi dai seama că Tu nu faci nimic, atunci află că Dumnezeu şi-a ridicat Pecetea de pe ochii tăi... Dacă atunci când şezi singur, nemişcat şi fără cuvinte pe culmea muntelui, eşti în stare să-ţi dai seama că tu conduci revoluţii, atunci ai viziunea divină şi eşti liber de aparenţe.*[25]

Nemişcarea este baza funcţionării supramintale, dar tăcerea este condiţia funcţionării sale perfecte. Conştiinţa supramintală nu ascultă de criterii mintale sau morale pentru a decide asupra actelor sale - pentru ea nu mai există "probleme" - acţionează în mod natural şi spontan. Această spontaneitate este semnul distinctiv al Supraminţii: spontaneitatea vieţii, spontaneitatea cunoaşterii, spontaneitatea puterii. În viaţa obişnuită, căutăm să cunoaştem ceea ce este bun sau drept şi, când credem că am aflat, încercăm de bine de rău să materializăm gândul nostru. Conştiinţa supramintală nu caută să cunoască, nu caută să ştie ceea ce trebuie sau nu trebuie să facă, este perfect tăcută, nemişcată, şi trăieşte în mod spontan fiecare secundă a timpului, fără tensiune înspre viitor; dar în fiecare secundă, în tăcerea conştiinţei, cunoaşterea dorită cade ca o picătură de lumină: ceea ce trebuie făcut, ceea ce trebuie spus, ceea ce trebuie văzut, ceea ce trebuie înţeles. *Gândirea supramintală nu este o punte pentru a ajunge la lumină, este o săgeată care vine de la lumină.*[26] "În marea Întindere totul se descoperă şi ştim în mod desăvârşit", spune Rig-Veda (VII.76.5). Şi ori de câte ori un gând sau o viziune va trece prin conştiinţă, nu va fi vorba de o speculaţie asupra viitorului, ci de un act imediat:

> Acolo, fiecare gând, fiecare sentiment este un act.[27]

Cunoaşterea este în mod automat înzestrată cu putere. Pentru că este o cunoaştere adevărată, care vede totul, şi o cunoaştere adevărată este o cunoaştere care poate. Nu avem puterea pentru că nu vedem totul. Dar această viziune totală scapă în totalitate consideraţiilor noastre momentane, ea vede prelungirea fiecărui lucru în timp; nu este un *fiat* arbitrar care va da peste cap traiectoria, este doar ca o presiune luminoasă care va *accelera* mişcarea şi care va pune fiecare lucru, fiecare forţă, fiecare eveniment, fiecare fiinţă în legătură directă cu propriul său conţinut de lumină, cu propria sa posibilitate divină şi cu însăşi Scopul care l-a determinat să plece la drum. Am mai spus-o, este un ferment evolutiv formidabil. Ar trebui, poate, să spunem aici, în ce fel se traduce această putere, în mod practic, în viaţa şi în actele celor care o încarnează: Sri Aurobindo şi Mama deocamdată; întrucât nici o explicaţie nu ne mulţumeşte dacă nu am văzut-o cu propriii noştri ochi, şi nici o

experienţă nu dovedeşte ceva decât în ziua în care devine o posibilitate colectivă, preferăm să păstrăm tăcerea; în rest, acţiunea lor scăpa adeseori chiar şi celor care beneficiau de ea în mod direct, pentru simplul motiv că nu putem să înţelegem un lucru decât dacă ne aflăm pe acelaşi plan, altfel nu vedem decât clipa, nu şi miracolul pe care-l pregăteşte această simplă privire, această secundă de lumină care se va coace timp de douăzeci de ani sau de trei secole sub întunecimile noastre, înainte de a deveni "naturală" - *Nici dumneavoastră şi nimeni altcineva nu ştie ceva din viaţa mea*, scria Sri Aurobindo unuia din biografii săi; *nimic nu s-a petrecut la suprafaţa pe care o pot vedea oamenii.*[28] Dificultatea noastră de a vorbi despre această putere vine din faptul că avem o noţiune falsă despre putere. Când vorbim despre "puteri", ne aşteptăm imediat la nişte lucruri fantastice, dar nu aceasta este adevărata Putere, nu aceasta este adevăratul fantastic al universului; când Supramintea acţionează nu au loc nişte răsturnări mirifice, ca o pudră în ochi, ci este o acţiune liniştită, ca şi veşnică, care împinge lumea şi fiecare lucru din lume înspre propria sa perfecţiune, de-a lungul tuturor măştilor de imperfecţiune. Adevăratul miracol nu este acela de a forţa lucrurile, ci de a le împinge în secret, şi pe nesimţite, înspre propriul lor centru, pentru ca din adâncul lor să recunoască acel Chip, care este propriul lor chip - nu există decât un miracol: acest minut de recunoaştere, când toate sunt una.

Şi individul este cheia puterii supramintale. Fiinţa supramintală ocupă nu numai o poziţie transcendentă şi o poziţie cosmică, ci şi o poziţie individuală - triplul hiatus de experienţă, care diviza monistul, panteistul şi individualistul, este vindecat; poziţia sa trascendentă nu desfiinţează lumea şi individul, după cum nici poziţia sa cosmică nu o privează de transcendent şi de individ, şi după cum poziţia sa individuală nu o separă nici de Transcendent şi nici de univers; ea nu a aruncat scara pentru a ajunge la capăt, ci a parcurs toate gradele evolutive, de sus în jos - nu există nicăieri vreo gaură sau vreo verigă lipsă - şi pentru că şi-a păstrat individualitatea în loc de a exploda într-un *no man's land* luminos, aceasta poate nu numai să urce, ci *să* şi *coboare*, marea Scară a existenţei, şi să-şi folosească individul ca pe o punte sau ca pe o verigă în Materie, între totul de sus şi totul de jos. Lucrarea sa pe pământ este aceea de a pune în contact, în mod direct, Forţa supremă şi individul, Conştiinţa

supremă şi Materia - *de a reuni cele două Capete*, spune Mama. Ea este cea care precipită Realul pe pământ. Şi de aceea sperăm că acest Determinism suprem va putea schimba determinismele oarbe care comandă acum lumea - Moartea, Suferinţa, Războiul - şi se va face loc unei noi evoluţii, în Lumină: *Este o revoluţie spirituală pe care o prevedem, pe lângă care revoluţia materială nu este decât o umbră şi o reflectare.*[29]

La două luni după sosirea la Chandernagor, Sri Aurobindo auzi din nou Vocea: *Du-te la Pondichéry*. Câteva zile mai târziu, se îmbarca în secret la bordul lui *Dupleix*, făcând ca poliţia britanică să-i piardă urma, şi părăsea pentru totdeauna India de Nord. *Nu mişcam altfel decât mişcat de Divin.*[30] Ultimii patruzeci de ani din viaţa sa, petrecuţi împreună cu Mama, vor fi consacraţi transformării acestei realizări individuale într-o realizare terestră: *Vrem să facem ca Supramintea să coboare aici pe pământ, ca o însuşire nouă. Vrem să creem o specie în care Supramintea să fie o stare de conştiinţă permanentă, tot aşa cum mintea este acum o stare de conştiinţă permanentă printre oameni.*[31] Şi ca să nu ne înşelăm asupra intenţiilor sale, Sri Aurobindo insista - a insistat asupra acestui lucru de mai multe ori: *Departe de mine dorinţa de a propaga o oarecare religie nouă sau veche pentru viitorul umanităţii. Nu este vorba de a se fonda o religie, ci de a se deschide o cale care este încă blocată.*[32] Nu ştim încă dacă aventura supramintală va reuşi; rishii vedici n-au putut debloca calea, n-au putut deschide "marea trecere" pentru toată lumea şi n-au putut transforma realizarea lor personală într-o realizare colectivă permanentă: exista o cauză. Rămâne de văzut dacă aceasta mai este încă valabilă.

CAPITOLUL XVI

OMUL, FIINȚĂ DE TRANZIȚIE

Sri Aurobindo trăi într-o mare mizerie în timpul acestor primi ani la Pondichéry; era departe de cei care l-ar fi putut ajuta, era suspectat, corespondența îi era cenzurată, cele mai mici gesturi îi erau supravegheate de către agenții britanici care încercau să obțină extrădarea lui prin tot felul de manevre, inclusiv aceea de a-i ascunde în casă documente compromițătoare, apoi de a-l denunța poliției franceze. S-a încercat chiar şi răpirea lui. Sri Aurobindo nu fu lăsat în pace decât din ziua în care comisarul de poliție francez, venit să percheziționeze, descoperi în sertarele sale texte de Homer; după ce întrebă dacă era "cu adevărat în greacă", fu umplut de admirație pentru acest gentlemen-yoghin care citea cărți savante şi vorbea franceza, şi se retrase. De atunci încolo exilatul putu să primească pe cine voia şi să circule după bunul său plac. Câțiva tovarăşi de arme îl urmaseră, aşteptând ora când "şeful" lor îşi va relua lupta politică, dar cum "Vocea" nu dădea ordinul, Sri Aurobindo nu se mişca. În rest, el vedea că maşina se afla de acum în mişcare; spiritul de independență se trezise în compatrioții săi iar evenimentele îşi vor urma cursul lor inevitabil până la eliberare, după cum o prevăzuse. Avea altceva de făcut.

Operele

O descoperire marchează primii ani de exil: lectura Vedelor în original. Până atunci, Sri Aurobindo nu citise decât traduceri engleze sau indiene şi nu văzuse în ele, la fel ca alți eruditi, decât o masă ritualistă destul de obscură, *cu o mică valoare pentru istoria gândirii sau pentru o experiență spirituală vie.*[1] Dar dintr-o dată, în original, descoperea *o vână continuă din aurul cel mai bogat, atât prin gândire cât şi prin experiența spirituală*[2]*..Mi-am dat*

seama că mantrele vedice luminau cu o lumină clară şi precisă anumite experiențe spirituale pe care le avusesem şi pentru care nu găsisem nici o explicație satisfăcătoare, nici în psihologia europeană, nici în şcolile de yoga, nici în învățătura Vedantei.[3] Într-adevăr, ne putem imagina că Sri Aurobindo a fost primul care să fie derutat de propria sa experiență şi că i-au trebuit câțiva ani înainte de a înțelege cu exactitate ceea ce se întâmpla. Am descris experiența supramintală de la Chandernagor ca şi cum etapele s-ar fi înlănțuit în mod foarte înțelept, fiecare cu notița sa explicativă, dar explicațiile au venit mult timp după aceea, pe moment el nu avea nici un punct de reper. Şi iată că cea mai veche din cele patru Vede,* Rig-Veda, îi aducea în mod neaşteptat semnul că nu era o ființă cu totul singulară şi aberantă pe această planetă. Nu ne va surprinde faptul că erudiții occidentali, şi chiar indieni, nu înțeleseră extraordinara viziune a acestor texte, când ştim că rădăcinile sanscrite se pretează la un dublu sau la un triplu sens, care la rândul său vine să se învăluie cu un dublu simbolism, esoteric şi exoteric. Putem citi aceste imnuri pe două sau trei straturi de sens suprapuse şi chiar şi atunci când am ajuns la sensul exact, ne dăm seama, spre exemplu, că "Focul în apă" sau "muntele gravid de naşterea supremă" şi toată această căutare a "Soarelui pierdut" urmată de descoperirea "Soarelui în întuneric" sunt de un simbolism cel puțin bizar dacă nu avem cheia experimentală a Focului spiritual în Materie, a exploziei stâncii Inconştientului şi a iluminării în celulele din corp. Dar nu spuneau rishii înşişi: "Vorbe secrete, înțelepciuni de clarvăzător, care-şi revelă sensul lor clarvăzătorului" (IV.3.16)? Pentru că văzuse, Sri Aurobindo recunoaşte imediat, şi începe să traducă o importantă parte din Rig-Veda, îndeosebi admirabilele *Imnuri către Focul mistic*. Nu ne putem împiedica de a cădea pe gânduri şi de a ne întreba atunci când ne gândim că rishii de acum cinci sau şase mii de ani transmiteau nu numai propria lor experiență ci şi pe cea a "strămoşilor lor", sau a "părinților oamenilor", spuneau ei - acum câte mii de ani? - care s-a repetat din generație în generație fără nici o greşeală, fără a omite cea mai mică diereză, pentru că eficacitatea mantrei ținea în mod precis de exactitatea repetiției sale. Ne aflăm în fața celei mai vechi tradiții a lumii,

* Rig-Veda, Sama-Veda, Yayur-Veda, Atharva-Veda.

intacte. Faptul că Sri Aurobindo a regăsit Secretul de la începutul ciclului nostru uman (poate că au existat altele înainte?) într-o epocă căreia indienii îi spun "neagră", *kali-yuga*, nu este lipsit de semnificație. Dacă este adevărat că Fundul atinge o nouă suprafață, înseamnă că ne apropiem.*

Cu toate acestea, am greși, dacă l-am pune pe Sri Aurobindo alături de revelația vedică; oricât de izbitoare ar fi ea pentru noi, pentru el, aceasta nu era decât un semn de recunoaștere pe drumul său, o confirmare ulterioară; a se dori reînvierea Vedei în secolul douăzeci, ca și cum culmea Adevărului ar fi fost atinsă în mod definitiv de ea, ar fi o acțiune inutilă, pentru că Adevărul nu se repetă niciodată de două ori. Nu scria el, în filigran de umor: *Cu adevărat, această venerare încremenită a trecutului este minunată și teribilă! La urma urmelor Divinul este infinit și poate că și derularea Adevărului este infinită... nu este chiar ca o nucă al cărui conținut ar fi fost prădat și golit o dată pentru totdeauna de primul profet sau de primul înțelept, în timp ce ceilalți ar trebui să prade de-a pururi și cu religiozitate aceeași nucă.*[4] Sri Aurobindo nu se pregătea să lucreze doar la o realizare individuală, precum rishii, ci și la o realizare colectivă, în niște condiții diferite de cele ale păstorilor preistorici. Și mai întâi de toate el va consacra mult timp unei opere scrise care, fără îndoială, este până acum semnul cel mai vizibil al acțiunii sale colective.

În 1910, sosește un scriitor francez, pe nume Paul Richard, care-l întâlnește pe Sri Aurobindo și care este atât de impresionat de amploarea vederilor sale, încât revine pentru o a doua oară la Pondichéry în 1914, special pentru a-l întâlni; de data asta îl îndeamnă să scrie. Ia ființă o revistă bilingvă, Richard luîndu-și responsabilitatea părții franceze. Astfel ia naștere *Arya*, sau *Revista Marii Sinteze*. Dar izbucnește războiul, Richard este rechemat în Franța, și Sri Aurobindo se trezește singur cu 64 de pagini de filosofie de scos în

* După tradiția indiană, fiecare ciclu se derulează în patru perioade: *Satya-Yuga*, vârsta de adevăr (sau vârsta de aur), apoi vârsta în care nu mai rămân decât "trei sferturi de adevăr", *Treta-Yuga*, apoi o "jumătate de adevăr", *Dwapara-Yuga*, și în sfârșit vârsta în care tot adevărul a dispărut, *Kali-Yuga*; Cuvântul de trecere a fost pierdut. Kali-Yuga este urmată de o nouă Satya-Yuga, dar între una și cealaltă are loc o distrugere totală, *pralaya*, și universul este "recompus". După Sri Aurobindo, descoperirea Supraminții deschide alte orizonturi.

fiecare lună, el care nu avea nimic dintr-un filosof... *Filosofie! dați-mi voie să vă spun, confidențial, că niciodată, niciodată, niciodată nu am fost filosof, cu toate că am scris filosofie - dar asta e o altă poveste. Nu cunoșteam nimic deosebit din filosofie înainte de a face yoga și de a veni la Pondichéry: eram poet și politician, nu filosof! Cum am ajuns s-o scot la capăt și de ce? - Mai întâi, pentru că Paul Richard îmi propunea să colaborez la o revistă filosofică, și cum aveam teoria că un yoghin trebuie să fie capabil să facă orice, nu-l puteam nicidecum refuza; dar a plecat la război și m-a lăsat în plan cu 64 de pagini de filosofie de scris pe lună, totul pentru mine singur! În al doilea rând, pentru că îmi era îndeajuns să transpun în termeni intelectuali ceea ce observasem și învățasem zilnic practicând yoga, și filosofia era acolo, în mod automat. Dar asta nu înseamnă că sunt filosof!*[5] Și în felul acesta Sri Aurobindo deveni scriitor. Avea patruzeci și doi de ani. În mod tipic, nu a decis nimic singur; împrejurările "exterioare" l-au adus pe această cale.

Timp de șase ani, fără întrerupere, până în 1920, Sri Aurobindo va publica dintr-o singură suflare cvasitotalitatea operei sale scrise, circa cinci mii de pagini. Dar el scrie într-un fel singular; nu o carte una după alta, ci patru și chiar șase cărți în același timp, despre subiecte dintre cele mai diverse, precum *Viața divină*, opera sa "filosofică" fundamentală și viziunea sa spirituală asupra evoluției, *Sinteza Sistemelor de Yoga*, unde descrie etapele și experiențele din yoga integrală, făcând turul tuturor disciplinelor yoghinice, trecute sau prezente, *Eseuri despre Gita* și despre a sa filosofie a acțiunii, *Secretul Vedei* cu un studiu despre originile limbajului, *Idealul Unității Umane* și *Ciclul Uman* care luau în discuție evoluția sub un aspect sociologic și psihologic, și posibilitățile viitoare ale societăților umane. El găsise:

Semnul unic care descifrează toate semnele.[6]

Zi după zi, Sri Aurobindo își umplea, cu calm, paginile sale; oricare altul ar fi fost extenuat, dar el nu "se gândea" la ceea ce scria: *Nu am făcut nici un efort pentru a scrie*, explica el unui discipol, *am lăsat Puterea superioară să lucreze și, când aceasta nu lucra, nu mă forțam deloc. Altădată, în trecutele zile ale intelectului,*

încercam într-adevăr, câteodată, să forțez lucrurile, dar în nici un caz de când am început să scriu poezie și proză prin yoga. Vă aduc aminte că atunci când scriam Arya sau de câte ori scriu aceste scrisori sau aceste răspunsuri, nu gândesc...Scriu în tăcerea mintală, și ceea ce scriu îmi vine de sus gata format.[7] De multe ori, discipolii săi, scriitori sau poeți, i-au cerut explicații, despre procesul yoghin de creație, și Sri Aurobindo nu a pregetat să le explice în detaliu metoda, considerând că activitățile creatoare sunt un puternic mijloc de a face să dea înapoi linia supraconștientă și de a face să se precipite în jos, în Materie, posibilitățile luminoase ale viitorului. Câteva din aceste scrisori sunt foarte instructive: *Este o mare ușurare pentru creier*, scrie el unuia dintre discipoli, *când gândirea are loc în afara corpului și deasupra capului (sau la alte nivele din spațiu, dar întotdeauna în afara corpului). Cel puțin acesta este cazul meu; imediat ce mi s-a întâmplat aceasta am simțit o imensă ușurare; au mai existat numeroase tensiuni fizice de atunci, dar niciodată nici cea mai mică oboseală cerebrală.*[8] Subliniem faptul că "a gândi în afara corpului" nu este deloc un fenomen supramintal, ci o experiență foarte simplă care se poate produce încă de la începutul tăcerii mintale.

Adevăratul proces, după Sri Aurobindo, este de se ajunge să nu se facă nici un efort; de a ne goli cât se poate de complet, și de a lăsa să treacă curentul: *Există două feluri de a ajunge la Marea Cale. Una constă în a lupta și a se cățăra și în a face tot felul de eforturi (precum pelerinul care traversează India pe burtă, măsurând drumul cu corpul său - este calea efortului) și într-o zi, dintr-o dată, când ne așteptăm mai puțin, ne trezim pe Marea Cale... Celălalt, este de a liniști mintea în așa fel încât o Minte mai mare, o Minte a minții, să poată vorbi prin intermediul ei (nu vorbesc aici de Supraminte).*[9] Dacă nu mintea noastră este cea care gândește, dacă gândurile ne vin din afară, întreba un discipol, cum se face că există atât de mari diferențe între gândirea unora și a altora? - *Mai întâi*, răspunse Sri Aurobindo, *aceste unde de gândire, sau aceste semințe de gândire, aceste forme de gândire, prea puțin contează, au valori diferite și vin din planuri de conștiință diferite. Și aceeași substanță de gândire se poate înfășura cu vibrații mai mult sau mai puțin înalte, sau joase, în funcție de planul de conștiință prin care a trecut gândirea pentru a intra în*

noi (mintea gânditoare, mintea vitală, mintea fizică, mintea subconștientă), sau în funcție de puterea de conștiință care le prinde și le împinge în cutare sau cutare individ. În plus, există o substanță mintală proprie fiecărui om, și gândul care sosește se servește de această substanță pentru a-și da o formă, sau a se traduce, a se transcrie, dar această substanță poate fi fină sau grosolană, puternică sau slabă etc. în funcție de mintea indivizilor. În fiecare există de asemenea o energie mintală, activă sau potențială, care variază de la om la om, și această energie poate primi gândul într-un fel luminos sau întunecos, senin sau pasionat, sau inert, iar consecințele vor varia în fiecare caz.[10] Și Sri Aurobindo adaugă: *Intelectul este o parte a naturii absurd de supraactivă; el crede întotdeaua că nimic nu poate fi făcut bine decât dacă-și vâră el nasul, și din această cauză, în mod instinctiv, îngreunează sau împiedică inspirația, o blochează pe jumătate sau mai mult de jumătate, și se chinuiește să înlocuiască ritmul adevărat și cuvântul adevărat care ar fi trebuit să vină cu propriile sale producții laborioase și inferioare. Poetul lucrează în neliniște pentru a ajunge la cuvântul adecvat, la ritmul autentic, la substanța divină reală a ceea ce trebuie să spună, în condițiile în care acestea se află tot timpul aici, complete și terminate, în spate.*[11] Dar efortul există, mai protesta discipolul, iar prin efortul de-a bate aerul, inspirația ne vine: *Exact! dacă ați obținut cu adevărat un oarecare rezultat, nu este din cauza baterii dumneavoastră, ci pentru că o inspirație a reușit să se strecoare între două lovituri de ciocan și să intre sub învelitoarea îngrozitoarei dumneavoastră gălăgii.*[12]

După ce a scris atâtea cărți pentru discipolii săi, Sri Aurobindo spunea că singura utilitate a cărților și a filosofiilor nu era cu adevărat aceea de a lumina mintea, ci de a o aduce la tăcere pentru ca, liniștită, să poată trece la experiență și să primească inspirația directă. Și el rezumă astfel poziția minții pe scara evolutivă: *Mintea este un interludiu neîndemânatec între acțiunea imensă și precisă a Naturii subconștiente, și acțiunea încă și mai imensă și fără de greș a Divinității supraconștiente. Nu există nimic din ceea ce face mintea care să nu poată fi făcut și făcut mai bine în nemișcarea mintală și într-o liniște fără gânduri.*[1]

La capătul a şase ani, în 1920, Sri Aurobindo considera că a spus destul, deocamdată. Este sfârşitul *Aryei.* Restul vieţii sale de scriitor va fi aproape în exclusivitate consacrat enormei sale corespondenţe - mii şi mii de scrisori conţinând tot felul de indicaţii practice despre experienţele yoghine, despre dificultăţile şi progresele - şi, mai ales, va scrie şi rescrie, timp de treizeci de ani, această prodigioasă epopee de 23.813 versuri, *Savitri,* ca pe o a cincea Veda, mesajul său, în care narează experienţa lumilor de sus şi de jos, a bătăliilor sale în Subconştient şi în Inconştient, şi toată istoria ocultă a evoluţiei terestre şi universale, până la viziunea timpurilor viitoare.

Interpretând universul prin semne de suflet,
Citea înlăuntru textul din afară.[14]

Mama

Sri Aurobindo nu venise numai pentru a scrie, el trebuia să înfăptuiască. 1920 este anul în care termină *Arya* şi în care Mama vine să se instaleze la Pondichéry: *Când am venit la Pondichéry,* spune Sri Aurobindo, *un program îmi fu dictat dinăuntru pentru disciplina mea. L-am urmat şi progresam în ceea ce mă privea dar nu ajungeam la mare lucru în ceea ce priveşte ajutorul care trebuia dat celorlalţi. Apoi a venit Mama; cu ajutorul ei am găsit metoda necesară.*[15]

Nu putem vorbi de Mama, fără îndoială, pentru că o personalitate ca a ei ar suporta foarte greu să fie închisă într-o mică poveste - este o Forţă în mişcare. Tot ceea s-a petrecut abia ieri, tot ceea ce a fost spus, făcut, experimentat doar deunăzi, este deja vechi pentru ea, fără interes. Ea este întotdeauna mai departe, întotdeauna înainte. Ea s-a născut pentru a *sparge limitele*, ca şi Savitri. Am fi deci necuviincioşi dacă am închide-o într-un curiculum vitae.

Să spunem doar că s-a născut la Paris, la 21 februarie 1878 şi că avusese şi ea, în ceea ce o priveşte, viziunea supramintală. Nu este surprinzător faptul că având această conştiinţă a recunoscut existenţa lui Sri Aurobindo înainte chiar de a-l fi întâlnit în mod fizic şi că a venit să i se alăture. Între unsprezece şi treisprezece ani, spune ea, *o serie de experienţe psihice şi spirituale îmi revelau nu numai existenţa lui Dumnezeu, ci şi faptul că era posibil, pentru om, de*

a-L găsi şi de a-L revela integral în conştiinţa şi în actele sale, de a-L manifesta pe pământ într-o viaţă divină. Această revelaţie şi disciplina practică pentru a ajunge la ţintă îi fură date corpului meu în timpul somnului de către mai mulţi instructori pe care-i întâlnii pe urmă în viaţă, cel puţin pe unii dintre ei. Mai târziu, pe măsură ce această dezvoltare interioară şi exterioară progresa, relaţia spirituală şi psihică pe care o aveam cu una dintre aceste fiinţe, deveni din ce în ce mai clară şi mai fecundă... Imediat ce l-am văzut pe Sri Aurobindo, am ştiut că el era cel care venise să facă lucrarea pe pământ şi că împreună cu el trebuia să lucrez. "Transformarea" se pregătea să înceapă. Mama va prelua conducerea Ashramului atunci când Sri Aurobindo se va retrage într-o singurătate completă în 1926, şi ea este cea care îi va continua Opera, de la plecarea acestuia în 1950. *Conştiinţa Mamei şi a mea sunt una şi aceeaşi conştiinţă.*[16] Este deosebit de simbolic faptul că sinteza vie pe care Sri Aurobindo o reprezenta deja între Orient şi Occident, se sfârşeşte prin această nouă întâlnire între Vest şi Est, ca şi cum lumea, cu adevărat, nu se putea împlini decât prin joncţiunea acestor doi poli de existenţă, Conştiinţa şi Forţa, Duhul şi pământul, El şi Ea pentru totdeauna.

Scurtă Privire asupra Evoluţiei

Vom fi cu toţii, mai devreme sau mai târziu, chemaţi să facem munca de transformare pe care o fac acum Sri Aurobindo şi Mama, pentru că este viitorul nostru evolutiv. Deci dacă vrem să înţelegem în mod exact procesul, dificultăţile, posibilităţile de eşec sau de succes, trebuie să înţelegem, mai întâi, sensul propriei noastre evoluţii, ca să putem participa la el în mod activ, în loc de a lăsa secolele şi mileniile să facă această treabă în locul nostru la capătul unor interminabile meandre. Sri Aurobindo nu este interesat de teorii, viziunea sa despre evoluţie se bazează în mod esenţial pe experienţă şi, dacă a încercat să o formuleze în termeni care pot să ne pară teoretici, pentru că nu avem experienţa (nu încă), n-a făcut-o pentru a ne face să împărtăşim încă o idee din celelalte milioane de idei-forţă care circulă, ci pentru a ne face să înţelegem care este pârghia *propriului* nostru dinamism şi să grăbim cursul evoluţiei. Fără nici o îndoială, starea actuală a umanităţii nu îngăduie nici cea mai mică întârziere.

Această pârghie este *Agni,* conştiinţa-forţă, şi întreaga evoluţie poate fi descrisă drept o călătorie a lui *Agni* în patru mişcări - involuţie, devoluţie, involuţie, evoluţie - începând cu Centrul veşnic şi în El. De fapt, cvadrupla mişcare este El. Totul este El. *El însuşi jocul, El însuşi jucătorul, El însuşi terenul de joc.*[17] El în afara timpului, în afara spaţiului, Fiinţa pură, Conştiinţa pură, Marea Tăcere albă în care totul se află în stare de *involuţie*, conţinut, încă fără formă. Şi El cel care devine: Forţa se separă de Conştiinţă, Ea de El, călătoria lui *Agni* începe:

> Deasupra abisurilor pecetluite luminosul său surâs rătăci
> Şi puse pe foc tăcerea lumilor.[18]

Ea, cea care se azvârle în afara Lui, într-o explozie de bucurie, pentru a se juca de-a redescoperirea Lui în Timp - El şi Ea, doi în unu. *Deci care fu începutul întregii poveşti? Existenţa care s-a multiplicat doar pentru bucuria de a fi şi care s-a azvârlit în nenumărate miliarde de forme pentru a se regăsi pe Ea însăşi de nenumărate ori.*[19] Dar este un început perpetuu, care nu se situează nicăieri în timp; când spunem "mai întâi" Eternul, "apoi" Devenirea, cădem în iluzia limbajului spaţio-temporal,la fel ca atunci când spunem "înalt" şi "jos"; limbajul nostru este fals, ca şi viziunea noastră despre lume; în realitate, Fiinţa şi Devenirea, El şi Ea, sunt două chipuri *simultane* ale unui aceluiaşi FAPT veşnic - universul este un fenomen perpetuu, la fel de perpetuu ca şi Tăcerea din afara timpului: *La început, se spune, era Eternul, Infinitul, Unul. În mijloc, se spune, este finitul, trecătorul, Multitudinea. La sfârşit, se spune, va fi Unul, Infinitul, Eternul. Dar când era începutul? În nici un moment din timp; începutul este în fiecare moment; începutul era întotdeauna, este întotdeauna, va fi întotdeaua. Începutul divin este înaintea timpului, în timp şi pentru întotdeaua dincolo de timp. Eternul Infinit şi Unu este un început fără de sfârşit. Şi unde se află mijlocul? Nu există mijloc; nu există decât joncţiunea dintre sfârşitul perpetuu şi începutul veşnic; este semnul creaţiei care este nou în fiecare moment. Creaţia era pentru totdeauna, este pentru totdeauna, va fi pentru totdeauna. Veşnicul Infinit şi Unul este magicul termen de mijloc al propriei sale existenţe; el este creaţia fără de început şi fără de sfârşit. Şi când va fi*

sfârşitul? Nu există sfârşit. În nici un moment care poate fi gândit nu poate exista încetarea. Căci sfârşitul lucrurilor este începutul noilor lucruri, care sunt iarăşi acelaşi. Unul sub un semn întotdeauna mai vast şi întotdeauna recurent. Nimic nu poate fi distrus, căci totul este El care este pentru întotdeauna. Eternul Infinit şi Unul este sfârşitul inimaginabil care nu se închide niciodată asupra orizonturilor nesfârşit de noi ale gloriei sale.[20] Şi Sri Aurobindo adaugă: *Experienţa vieţii umane pe pământ nu se joacă acum pentru prima dată. Ea a avut loc de milioane de ori înainte, şi lunga dramă se va mai repeta încă de milioane de ori. În tot ceea ce facem acum, în toate visele noastre, în descoperirile noastre, în împlinirile noastre uşoare sau dificile, profităm în mod subconştient de experienţa a nenumăraţi precursori, iar truda noastră va fecunda alte planete necunoscute de noi şi lumi încă nenăscute. Planul, întâmplările, deznodământul, diferă în mod continuu, dar totul este întotdeauna guvernat de convenţiile unei Arte eterne. Dumnezeu, Omul, Natura, sunt trei simboluri perpetue. Ideea unei veşnice recurenţe dă frisoane minţii care trăieşte în tranşeele minutului, orei, anilor, secolelor, toate bastioane ireale ale finitului. Dar sufletul puternic, conştient de substanţa sa nemuritoare şi de oceanul inepuizabil al energiilor sale veşnic vii, este cuprins de o încântare de neînchipuit. El aude în spate râsul de copil şi extazul infinitului.*[21]

Această trecere perpetuă de la Fiinţă la Devenire este ceea ce Sri Aurobindo numeşte *devoluţie*. Este o trecere graduală. Conştiinţa supremă nu devine dintr-o dată Materia. Materia este precipitatul final, ultimul produs al unei neîncetate fragmentări sau densificări a conştiinţei, care se operează în mod lent, de-a lungul unor planuri succesive. Pe "culmea" acestei curbe devolutive - dar nu este o culme, este un Punct suprem care se află peste tot - Conştiinţa-Forţă supramintală conţine, reunite, toate posibilităţile infinite ale Devenirii, într-o singură Privire, după cum Focul solar conţine toate razele sale reunite în centrul său: "Ei deshămară caii Soarelui, spune Rig-Veda; cei zece mii stăteau împreună; exista acest Unu, *tad ekam*" (V.62.1). Apoi se deschide Plusmintea, începe "marea delimitare" a conştiinţei: razele Soarelui se separă, Conştiinţei-Forţă unice i s-a dat drumul, de acum încolo, în miliarde de forţe care vor căuta fiecare să se realizeze în mod absolut. Odată lansat, Jocul nu se va

mai opri până ce nu vor fi împlinite toate posibilităţile, inclusiv cele ce par opusul Jucătorului veşnic. Forţa este proiectată într-o pasiune din ce în ce mai rapidă, ca şi cum Ea ar vrea să explodeze până la hotarele ei însăşi pentru a se surprinde mereu mai departe, şi pentru a înlocui Unul cu o sumă imposibilă. Şi conştiinţa se împrăştie. Ea se va fragmenta din ce în ce mai mult, îngroşându-se, întunecându-se, depunându-se în straturi succesive, sau în lumi, cu fiinţele şi forţele lor, cu modul lor de viaţă particular; toate tradiţiile stau mărturie; iar noi putem vedea în somnul nostru, sau cu ochii larg deschişi, când ochiul viziunii s-a deschis în noi. De la zei până la gnomii simbolici, conştiinţa se micşorează, se fărâmiţează, se pulverizează -plusmintea, mintea intuitivă, mintea luminată, mintea superioară, apoi vitalul şi fizicul subtil - din ce în ce mai mult aceasta se încleiază în forţa sa, prinsă, dispersată, ameţită în nişte mici instincte de minut cu minut, în nişte mici tropisme pentru a trăi, până la împrăştierea sa finală în Materie unde totul este fragmentat: "La început, spune Veda, bezna era ascunsă de beznă, totul era un ocean de inconştienţă. Fiinţa universală era voalată de fragmentare" (X.129.1,5). Devoluţia se încheie, are loc *scufundarea Luminii în propria sa umbră, Materia.*[22]

Şi iată-ne în faţa a doi poli. Pe culme, un suprem Negativ (sau Pozitiv, în funcţie de gusturi), în care Forţa este ca şi înghiţită într-un Neant de Lumină, într-un hău de pace fără nici o încreţitură, unde totul este conţinut în sine, deja acolo, fără a fi necesar vreun fior pentru a fi - TOTUL ESTE. La celălat pol, un Suprem Pozitiv (sau Negativ, în funcţie de gusturi), în care Conştiinţa este ca şi înghiţită de un Neant de Umbră, de un hău de Forţă oarbă, pentru totdeauna prizoniera întunecoasei sale învolburări - aceasta devine, în mod inexorabil, fără încetare. Apare prima dualitate, de unde derivă toate celelalte: Unul şi Nenumăratul, Infinitul şi Finitul, Conştiinţa şi Forţa, Spiritul şi Materia, Cel Fără de Formă şi un delir de forme - El şi Ea. Şi toată existenţa noastră se duce şi revine de la un pol la celălalt, unii nevoind să vadă decât Transcendentul, pe care-l numesc suprem Pozitiv, şi respingând Materia ca pe un fel de minciună provizorie, în aşteptarea orei Marii Întoarceri (dar unde este locul Întoarcerii? întoarcerea este în toate punctele! în sus şi în jos, la dreapta, la stânga), ceilalţi nejurând decât pe Materie, pe care o numesc suprem Pozitiv, şi resping Spiritul ca pe o minciună defi-

nitivă şi negativă, pentru că, după logica oamenilor, plusul nu poate fi minus, nici minusul, plus. Dar este o iluzie. Conştiinţa nu desfiinţează Forţa, nici Materia Spiritul, nici Infinitul finitul; după cum nici înaltul nu anulează josul - el *este* josul, care nu este jos decât pentru noi, şi fiecare extremă ascunde într-însa eternul său Tovarăş: *În lumea aşa cum o vede conştiinţa noastră mintală, oricât de sus am împinge-o noi, descoperim că fiecărui pozitiv îi corespunde un negativ. Dar negativul nu este un zero - de fapt, tot ceea ce ne pare a fi un zero este burduşit de forţă, freamătă de putere de viaţă...Existenţa negativului nu anulează sau nu transformă în irealitate existenţa pozitivului corespunzător; pur şi simplu, ea face ca pozitivul să fie un enunţ incomplet al adevărului lucrurilor, şi chiar, am putea adăuga noi, un enunţ incomplet al propriului adevăr al pozitivului. Căci pozitivul şi negativul nu există numai unul lângă celălalt, ci şi unul în raport cu celălalt şi unul prin celălalt; ele se completează şi, pentru viziunea totală pe care mintea limitată este incapabilă de a o avea, se explică unul pe celălalt. Separate, nu le cunoaştem cu adevărat nici pe unul, nici pe celălalt; nu începem să-l cunoaştem pe unul sau pe celălalt în adevărul lor profund decât dacă suntem capabili de a citi în fiecare sugestia a ceea ce pare contrariul său.*[23] În vârf, Ea este ca şi adormită în El, iar la bază El este ca şi adormit în Ea, Forţa dizolvată în Conştiinţă sau Conştiinţa în Forţă, Infinitul conţinut în finit, precum arborele şi toate ramurile sale în sămânţă. Este ceea ce Sri Aurobindo numeşte "involuţie": *Neştiinţa Materiei este o conştiinţă voalată, involuată; este o conştiinţă somnambulă care conţine într-un fel latent toate puterile Spiritului. În fiecare particulă, în fiecare atom, în fiecare moleculă, în fiecare celulă a Materiei, trăiesc şi acţionează, ascunse şi necunoscute, atotcunoaşterea Veşnicului şi atotputernicia Infinitului.*[24] Involuţia de sus se încheie printr-o nouă involuţie jos, unde totul este conţinut, latent în Noapte, aşa cum totul era conţinut, latent, în Lumina de sus. *Agni* este aici "ca o pudrare de aur cald", "*Agni* a intrat în pământ şi în cer ca şi cum ele erau una", spune Rig-Veda (III.7.4). *Putem spune, într-un anume sens, că universul întreg este o mişcare între două involuţii: Spiritul în care totul este involuat şi din care pleacă o evoluţie descendentă (sau devoluţie) înspre celălalt pol al Materiei; şi Materia în care totul este de asemenea involuat şi din*

care pleacă o evoluție ascendentă înspre celălalt pol al Spiritului.[25]

Fără această involuție nu ar mai fi posibilă evoluția, și în ce fel ar putea ieși ceva din nimic? ca să existe evoluție trebuie să existe ceva care crește dinăuntru! *Nimic nu poate ieși din Materie fără a fi deja conținut în aceasta.*[26] Dar în străfundul acestei încremeniri mute care se trezește, în spatele exploziei evolutive a formelor, se află *Agni* care împinge și care aprinde, Forța în căutarea Conștiinței, Ea în căutarea Lui și a unor forme din ce în ce mai potrivite pentru a-L manifesta. Ea care iese din Noaptea inconștientă și care bâjbâie cu milioanele sale de lucruri și cu milioanele sale de specii ca și cum ar vrea să regăsească peste tot frumusețea Singurei Forme pierdute, să regăsească de nenumărate ori Bucuria care era una - *o preafericire cu milioane de corpuri,*[27] în locul unui alb extaz. Și dacă avem această "ureche a urechii" despre care vorbește Veda, poate că vom auzi peste tot acest țipăt al Nopții către Lumină, al Conștiinței zidite către Bucurie, *acest mare țipăt spiritual în străfundul a tot ceea ce este*[28] - aceasta este ceea ce crește în adânc; este un Foc înăuntru, o flacără în Materie, o flacără de Viață, o flacără în Mintea noastră, o flacără în sufletul nostru. Focul acela trebuie prins, el este firul și pârghia, tensiunea evolutivă secretă, sufletul și flacăra lumii. Dacă această lume n-ar fi fost decât din piatră brută și inertă, n-ar fi devenit decât o piatră brută și inertă; dacă sufletul n-ar fi deja în Materie, n-ar fi putut niciodată ieși la iveală în om: *Deci ce se află în spatele aparențelor? care este acest aparent mister? - Putem vedea că este Conștiința care se rătăcise și care se întoarce la ea însăși, Conștiința care iese din uriașa sa uitare, în mod lent, chinuitor, sub formă de Viață care caută să simtă, care simte vag, imperfect, care simte apoi în întregime și luptă în cele din urmă pentru a simți din ce în ce mai mult, pentru a fi conștientă din nou în mod divin, liberă, inifinită, nemuritoare.*[29]

Până în ziua în care Ea ajunge la om, instrumentul său conștient, în care Ea va putea, în el, prin el, să-l găsească pe El: *Umanitatea noastră este punctul de întâlnire conștient al finitului și al Infinitului; a deveni din ce în ce mai mult acest Infinit în chiar această naștere fizică, iată privilegiul nostru.*[30] Însă la nivelul uman al călătoriei lui *Agni,* are loc un fenomen particular. În stadiile precedente, flacăra evolutivă pare să cadă din ea însăși, îndată ce

stabilitatea unei noi emergențe este asigurată; se pare că înmulțirea speciilor vegetale se reduce atunci când tipul animal s-a instalat în mod solid în viață, după cum și mișunarea speciilor animale se pare că se reduce îndată ce tipul uman se instalează în mod definitiv în evoluție - se pare că Natura nu a creat noi specii, animale sau vegetale, de când omul ocupă creasta evolutivă. Altfel spus, speciile au devenit staționare; au atins o perfecțiune, fiecare în ordinul său, și nu mai mișcă de acolo. Ori, odată cu omul, tensiunea evolutivă nu a scăzut, cu toate că tipul său este stabilit în mod solid în evoluție; el nu este împlinit, nu este satisfăcut așa cum sunt celelalte specii, nu are armonia, bucuria echilibrului atins: *Omul este un anormal care încă nu și-a atins propria sa normalitate. El își poate închipui că a aflat-o; el poate părea normal în specia sa, dar această normalitate nu este decât un fel de ordine provizorie și, prin urmare, cu toate că omul este infinit superior plantei și animalului, nu este perfect în propria sa natură așa cum sunt planta și animalul.*[31]

Nu trebuie nicidecum să deplângem această imperfecțiune, spune Sri Aurobindo, dimpotrivă, este *un privilegiu și o promisiune*[31]; dacă am fi perfecți și armonioși în ordinul nostru, fără de păcat și fără de greșeală, am fi deja o specie staționară, ca batracienii și moluștele. Dar în noi, care reproducem marele Joc cosmic, forța n-a sfârșit prin a-și afla conștiința, nici natura noastră spiritul său, Ea să-L afle pe El - a fost vreodată Platon satisfăcut, Michelangelo potolit? "Într-o seară, am așezat Frumusețea pe genunchi mei, și am găsit-o amară!" striga Rimbaud. Și este totodată semnul că o culme de inteligență mintală sau de rafinament estetic, nu este scopul călătoriei, nu este plenitudinea, nu este marele Echilibru al Ei care l-a regăsit pe El. Acest spirit dinlăuntru, care se trezește și crește - El în Ea - această mică flacără în centru s-a agățat mai întâi de niște infime fragmente, de molecule, de gene, de protoplasmă; s-a organizat în mod psihologic în jurul unui ego separat și fragmentar; ea vede prost și bâjbâie, este dublu "involuată", chiar ea, și nu vede decât printr-o îngustă fantă mintală între o enormă subconștiință și o formidabilă supraconștiință. Această fragmentare copilărească, pentru că ea este copilăria noastră umană, este cauza tuturor greșelilor noastre, a tuturor suferințelor noastre, nu există alt "păcat"; tot răul nostru provine de la această îngustime de viziune, care este o

falsă viziune a noastră înşine şi a lumii. Căci, de fapt, lumea şi fiecare celulă a corpului nostru este *Sat-Chit-Ananda,* este Existenţă -Conştiinţă-Preafericire - suntem lumină şi bucurie. *Simţurile noastre, în incapacitatea lor, au inventat întunericul.De fapt, totul este lumină! dar este o putere de lumină deasupra sau dedesubtul bietei game limitate a viziunii noastre umane.*[32]

Şi totul este bucurie: "Cine ar putea să trăiască, să respire, dacă n-ar fi această Bucurie de a exista, această *Ananda* peste tot ca un eter în care sălăşluim?" spune Upanishad.* Slăbiciunea noastră de vedere e cea care ne ascunde *veselia absolută în inima lucrurilor,*[33] *simţurile noastre palide*[34] şi prea tinere sunt cele care nu ştiu încă să cuprindă toată această imensitate - Spiritul în noi nu a încetat să se descopere, călătoria lui *Agni* nu s-a sfârşit. Omul, spune Sri Aurobindo, nu este ultimul termen al evoluţiei, este "o fiinţă de tranziţie."[35] *Vorbim de evoluţia Vieţii în Materie, de evoluţia Minţii în Materie, dar evoluţia este un cuvânt care enunţă doar fenomenul, fără a-l explica. Căci se pare că nu a existat nici o cauză pentru ca Viaţa să fi trebuit să iasă din elementele materiale, sau Mintea din formele vii, doar dacă admitem... că Viaţa a fost deja involuată în Materie, şi Mintea în Viaţă căci, în mod esenţial, Materia este o formă voalată a Vieţii, viaţa o formă voalată a Conştiinţei. Şi se pare că nu există nici un obstacol pentru a se face încă un pas în această serie, şi să se admită că însăşi conştiinţa mintală este o formă voalată a unor stări mai înalte care se află dincolo de Minte. În acest caz, impulsul irezistibil care împinge omul către Dumnezeu, către Lumină, Preafericire, Libertate, Nemurire, îşi găseşte locul exact în înlănţuire: este doar presiunea imperioasă prin care Natura caută să evolueze dincolo de Minte, şi ea apare la fel de naturală, la fel de adevărată şi la fel de justă, pe cât poate fi presiunea către Viaţă pe care Natura a plantat-o în anumite forme de Materie, sau presiunea către Minte, pe care Natura a plantat-o în anumite forme de Viaţă...animalul este un laborator viu în care Natura, se spune, a elaborat omul. S-ar putea foarte bine ca omul însuşi să fie un laborator viu şi gânditor în care Natura ar vrea, cu colaborarea conştientă a acestuia, să elaboreze supraomul, dumnezeul - sau mai degrabă,*

* Taittiriya Upanishad II.7

n-ar trebui să spunem: să-l manifeste pe Dumnezeu?[36] Dacă evoluţia va ajunge cu bine la capătul acestei treceri dificile, marele Echilibru va fi atins, vom intra în "Vastul lăcaş" (Rig-Veda V.68.5); Forţa îşi va regăsi întreaga sa Conştiinţă, în loc de a se învârti fără ştiinţă, iar Conştiinţa întreaga sa Forţă în loc de a înţelege şi de a iubi fără putinţă.

Dar şi rishii ştiau că periplul nu e terminat; ei spuneau că *Agni* "îşi ascunde cele două extremităţi", că este "fără cap şi fără picioare" (Rig-Veda IV.I.7,11); suntem o mică flacără trunchiată între *Agni*-ul supraconştient al cerului şi *Agni*-ul subconştient al pământului, şi suferim, ne sucim şi ne răsucim pe patul nostru de mizerie, care în căutarea cerului său, care în căutarea pământului său, fără a uni vreodată cele două capete - o altă rasă stă să se nască printre noi, un Om complet, numai să consimţim la acest lucru: "Ţeseţi o lucrare inviolabilă, deveniţi fiinţa umană,creaţi rasa divină. O, vizionari ai Adevărului, ascuţiţi lăncile luminoase, deschideţi calea către acela care este Nemuritor; cunoscători ai planurilor secrete, formaţi gradele prin care zeii dobândiră nemurirea" (X.53). Atunci vom regăsi totalitatea noastră solară, cele două extremităţi ascunse, cele două Mame într-una singură: "O Flacără, o, *Agni*, Te duci le oceanul din cer către zei; Faci să se întâlnească divinităţile din toate planurile, apele care se află în împărăţia de lumină de deasupra soarelui cu apele care se află jos" (III.22.3). Vom avea atunci bucuria celor două lumi şi a tuturor lumilor, *Ananda*, a pământului şi a cerului ca şi cum ar fi una: "O, Flacără, topeşti muritorul într-o supremă nemurire... Pentru clarvăzătorul căruia îi este sete de dubla naştere, tu creezi fericirea divină netulburată şi bucuria umană" (I.31.7). Căci, în cele din urmă, acesta este scopul evoluţiei: bucuria. Se spune iubirea, dar e un cuvânt mai trucat - de sentimentalităţile noastre, de partidele noastre, de Bisericile noastre - în timp ce această bucurie, nimeni n-o poate imita! este un copil care râde în soare, şi ea iubeşte, ar vrea să ducă totul cu sine în hora sa.

Bucuria, da, dacă avem curajul să o vrem: *Laurii, nu crucea, acesta este scopul sufletului uman cuceritor*[37] - dar *oamenii iubesc durerea...iată pentru ce Cristos se mai află încă pe crucea sa de la Ierusalim.*[38] Bucuria de a fi, şi de a fi în mod total, în tot ceea ce este, a fost, şi va fi, aici pe pământ, în altă parte, pretutindeni, *ca şi cum mierea s-ar putea gusta pe ea însăşi şi toate picăturile în*

același timp, și ca și cum toate picăturile s-ar putea gusta una pe cealaltă și fiecare ar putea gusta fagurele în întregime.[39] Atunci evoluția va ieși din Noapte pentru a intra în ciclul Soarelui; vom trăi sub Semnul lui Unu; dumnezeul crucificat în noi va coborî de pe crucea sa iar omul va fi El-însuși în cele din urmă, normal. Căci a fi normal, înseamnă a fi divin. *La urma urmelor, nu există decât două mișcări spontane și armonioase: cea a Vieții, în mare parte inconștientă sau subconștientă, precum armonia lumii animale și a Naturii inferioare, și cea a Spiritului. Condiția umană este un stadiu de tranziție, de efort și de imperfecțiune între una și cealaltă, între viața naturală și viața ideală sau spirituală.*[40] (Este interesant de notat că șarpele din paradisul terestru, după Mama, ar reprezenta simbolul forței evolutive care a împins oamenii să iasă din starea de fericire animală și să regăsească starea de fericire divină, mâncând din fructele arborelui Cunoașterii și dezvoltându-și facultatea lor mintală până la punctul său de inversare. În Grecia, de asemenea, niște șerpi înaripați trag carul lui Demeter. Șarpele nu este numai un simbol de evoluție cosmică, ci și simbolul forței evolutive individuale: când forța ascendentă (*Kundalini*) se trezește la baza coloanei vertebrale și iese din conștiința noastră fizică, unde dormea încolăcită ca un șarpe în gaura sa (*Kundalini* înseamnă "cea care este încolăcită"), și când se ridică din centru în centru, omul evoluat iese din inconștiența obișnuită și intră într-o conștiință cosmică, apoi, odată cu deschiderea în creștetul capului, intră în conștiința solară divină. Pentru Sri Aurobindo și rishii vedici, și poate și pentru alte înțelepciuni dispărute, descoperirea acestei conștiințe solare de sus, nu este decât un prim stadiu evolutiv, căruia trebuie să-i urmeze descoperirea aceleiași conștiințe solare de jos, din Materie. Este șarpele care-și mușcă coada, sau ceea ce Sri Aurobindo numește "transformarea").

CAPITOLUL XVII

TRANSFORMAREA

Emergența spiritului într-o conștiință supramintală și într-un corp nou, într-o nouă rasă, este un fenomen la fel de inevitabil ca și apariția lui homo sapiens după cea a primatelor. Singura întrebare care se pune cu adevărat este aceea de a ști dacă această nouă evoluție se va face cu noi sau fără noi. Iată cum formulează Sri Aurobindo dilema: *Dacă o revelație a Spiritului pe pământ este adevărul ascuns al nașterii noastre în Materie, dacă, în mod fundamental, evoluția conștiinței e cea care are loc în Natură, omul, așa cum este el, nu poate fi ultimul termen al evoluției: este o expresie prea imperfectă a Spiritului, mintea este o formă prea limitată, un instrument prea îngust; mintea nu este decât un termen intermediar al conștiinței; ființa mintală, o ființă de tranziție. În consecință, dacă este incapabil să-și depășească mintea, omul va fi depășit; supramintea și supraomul se vor manifesta neapărat și vor lua conducerea evoluției. Dar dacă mintea este capabilă să se deschidă la ceea ce o depășește, nu sunt motive pentru ca omul însuși să nu ajungă la supraminte și la supraumanitate, sau, cel puțin, să nu poată să-și împrumute mintea, viața și corpul evoluției acestui termen superior al Spiritului și manifestării sale în Natură.*[1] Am ajuns, spune Sri Aurobindo, la o nouă *criză de transformare,*[2] la fel de crucială pe cât a trebuit să fie criza care a marcat apariția Vieții în Materie, sau criza care a marcat apariția Minții în Viață. Și alegerea noastră este de asemenea crucială, căci, de data aceasta, în loc de a lăsa Natura să-și opereze transmutațiile sale fără a avea o prea mare grijă față de contingențele vii, putem să devenim "colaboratorii conștienți ai propriei noastre evoluții", să acceptăm provocarea, sau, cum spune Sri Aurobindo, să ne lăsăm depășiți.

Perspective de Viitor

În ce va consta această nouă rasă? a înțelege scopul este deja o mare etapă pe calea transformării, căci oricât de puțin am înțelege și am aspira către acest Viitor, este îndeajuns pentru ca o poartă invizibilă să se deschidă, pe unde vor putea intra niște forțe mai mari

decât a noastră, şi vom începe să colaborăm. De fapt, nu forţele noastre umane vor opera trecerea la supraminte, ci un abandon din ce în ce mai conştient Forţei de sus.

Am spus deja în ce constă conştiinţa fiinţei supramitale, dar nu vom şti să repetăm îndeajuns împreună cu Sri Aurobindo, că *supraumanitatea nu este omul cățărat la zenitul său natural; nu este un grad superior al măreției umane, al cunoaşterii umane, al puterii, al inteligenței, al voinței, al caracterului, al forței dinamice şi al geniului uman, nici măcar al sfințeniei, al purității, al perfecțiunii şi al iubirii umane. Supramintea este dincolo de omul mintal şi de limitele sale.*[3] Împinsă la extrem, Mintea nu poate decât să facă omul mai dur, la propriu, nu să-l divinizeze, şi nici măcar să-i dea bucuria, pentru că este un instrument de divizare şi pentru că toate ierarhiile sale se bazează în mod inevitabil pe forță, fie ea religioasă, morală, politică, economică sau sentimentală, pentru că din punct de vedere constitutiv ea este incapabilă să admită totalitatea adevărurilor umane. Şi chiar şi atunci când este capabilă să le admită, este incapabilă de putere. Şi dacă, cu adevărat, evoluția colectivă n-ar avea nimic mai bun să ne ofere decît un agreabil amestec de "mărimi" umane şi sociale, Saint Vincent de Paul şi cu Mahatma Gandhi, cu puțin marxism-leninism şi nişte distracții organizate, n-am putea să-l considerăm altfel decât ca pe un sfârşit încă şi mai insipid decât milioanele de păsări de aur sau cvartetele pentru coarde ale culmilor evoluției mintale individuale. Poate că *Pralaya* sau dizolvările cosmice pe care ni le promit tradițiile, n-ar fi chiar atât de rele, la urma urmelor, dacă atâtea milenii de suferință şi de efort n-ar avea drept singură realizare decât acest soi de chermeză pe pământ.

Dacă condițiile noastre mintale sunt insuficiente, chiar şi la zenitul lor, condițiile noastre vitale şi fizice lasă încă şi mai mult de dorit. Putem să ne îndoim că Spiritul, atunci când se va manifesta într-o conştiință supramintală, se va mulțumi cu un corp supus legilor noastre fizice de descompunere şi de greutate, şi că va accepta ca unic mijloc de expresie posibilitățile limitate ale limbajului mintal, ale stiloului, ale dălții sau ale penelului. Cu alte cuvinte, Materia va trebui să se schimbe. Este obiectul "Transformării". Şi mai întâi, prima noastră materie, corpul: *Tradiția spirituală a considerat în general corpul ca pe un obstacol, incapabil de spiritualizare şi de*

transmutare, o mare greutate care reține sufletul în natura terestră şi-l împiedică să urce înspre împlinirea sa spirituală sau înspre dizolvarea ființei sale individuale în Suprem. Este posibil ca acest fel de a înțelege rolul corpului în destinul nostru să convină disciplinelor care consideră pământul ca pe o lume de ignoranță iar viața terestră ca pe o pregătire pentru mântuire... dar este insuficient pentru o disciplină care concepe o viață divină pe pământ şi eliberarea naturii terestre însăşi ca pe o parte integrantă a planului total al încarnării Spiritului aici jos. O transformare totală a ființei noastre este scopul nostru, în mod necesar, transformarea corpului este o parte indispensabilă a acesteia; fără ea, nici o viață divină completă nu este posibilă pe pământ.[4]

După Sri Aurobindo, caracteristica esențială a Materiei supramintalizate este receptivitatea; ea va fi capabilă să asculte de voința conştientă şi să se modeleze ordinelor sale, aşa cum argila ascultă de degetele artizanului. Materia, eliberată de puterea spirituală pe care o conține în stare involuată şi devenită în mod deschis conştientă, va fi capabilă să răspundă vibrațiilor corespunzătoare ale conştiinței supramintale, la fel cum unei vibrații de furie îi răspundem prin furie, iar unei vibrații de iubire, printr-o căldură a inimii. Maleabilitatea conştientă va fi calitatea fundamentală a Materiei supramintalizate. Toate celelalte calități decurg din această virtute fundamentală: nemurirea sau, în orice caz, puterea de a modifica forma şi chiar de a schimba forma după voie, uşurința, frumusețea, luminozitatea. Acestea vor fi atributele naturale ale Materiei supramintale. *Corpul va putea să devină un vas revelator al frumuseții şi al bucuriei supreme, să răspândească frumusețea luminii Spiritului care-l umple, să radieze aşa cum lampa reflectă şi răspândeşte claritatea flăcării sale, să conțină preafericirea Spiritului, bucuria minții care vede, bucuria vieții şi voioşia spirituală, bucuria Materiei eliberate şi devenite conştiente de Spirit, şi să vibreze într-un invariabil extaz.*[5] Nu spuneau Vedele: "Atunci umanitatea ta va deveni un dar ale zeilor, ca şi cum cerul de lumină ar fi în mod vizibil topit în tine" (Rig-Veda V.66.2).

Înaintea acestor schimbări spectaculoase, care vor fi probabil ultimele care se vor manifesta, Sri Aurobindo întrevede o schimbare considerabilă în fiziologia noastră; vom reveni asupra acestui lucru atunci când vom vorbi de munca practică de transformare; pentru

moment, să ne oprim doar asupra unor modificări funcționale, așa cum le-a observat Sri Aurobindo în propriul său corp: *Va fi nevoie de o schimbare în funcționarea organelor materiale însele și, poate chiar și în constituția și în rolul lor; nu le va mai fi permis să-și impună în mod imperios limitările lor noii vieți fizice... Creierul poate să devină un canal de comunicare pentru forma gândurilor, o baterie a presiunii acestora asupra corpului și asupra lumii exterioare în care ele vor fi arunci direct eficace, comunicând ele însele de la minte la minte, fără ca să treacă prin mijloace fizice și vor produce de asemenea, în mod direct, efecte asupra gândurilor, actelor, vieții celorlalți, sau chiar asupra obiectelor materiale. Inima, de asemenea, va putea să fie un emițător direct și o cale de comunicare a sentimentelor și a emoțiilor lansate asupra lumii de forțele centrului psihic. Inima va putea să răspundă în mod direct inimii, forța de viață venind în mod direct în ajutorul celorlaltor vieți, și răspunzând chemării lor în pofida distanțelor și a faptului că-i sunt străine; multe ființe, fără cea mai mică comunicare exterioară, vor putea să primească mesaje și să se întâlnească în lumina secretă a centrului divin unic. Voința va putea să comande organelor care asigură hrănirea, să protejeze în mod automat sănătatea, să elimine dorința, să substituie procesele materiale cu niște procese mai subtile, sau să tragă vigoare și substanță din forța de viață universală, astfel încât corpul să-și poată păstra timp îndelungat energiile și substanța, fără pierdere sau uzură, și fără a avea nevoie să se susțină prin alimente materiale, ceea ce însă nu l-ar împiedica să se dedice unor activități intense fără oboseală și fără ca să se întrerupă pentru a dormi sau a de odihni.. Pe culmea evoluției, se poate concepe că vom redescoperi și vom restabili fenomenul pe care-l observăm la baza sa, și puterea de a absorbi din jurul nostru mijloacele de subzistență și de reînoire.*[6] Dincolo de Minte, omul complet regăsește în mod coștient ceea ce Materia reprezenta deja în mod inconștient: Energie și Pace; într-atât este de adevărat că Materia este doar somnul Spiritului.

La un stadiu ulterior al transformării, Sri Aurobindo prevede înlocuirea organelor cu funcționarea dinamică a centrilor noștri de conștiință sau *chakra*. Aceasta este adevărata trecere de la omul-animal, așa cum a fost el conceput de evoluția inferioară, la omul-

om al noii evoluții. Este una din sarcinile pe care și le-au asumat Sri Aurobindo și Mama. Încă din primele etape ale yogăi, am descoperit că fiecare din activitățile noastre, de la cele mai înalte la cele mai materiale, era hrănită sau declanșată de un curent de conștiință-forță care părea să se ramifice la cutare sau cutare nivel, în cutare sau cutare centru, cu niște vibrații diferite în funcție de genul de activitate și, deși am încercat foarte puțin să manipulăm acest curent, ne-am dat seama că era o sursă de energie formidabilă, limitată doar de micimea capacității noastre. Deci nu este de neconceput ca organele noastre, care sunt doar traducerea fizică sau concentrarea materială a acestui curent din spate, să poată, în decursul evoluției, să lase loc liber acțiunii directe a centrilor de conștiință, care și-ar iradia energiile de-a lungul noului corp, așa cum astăzi inima, sângele, nervii, iradiază de-a lungul corpului nostru. Iată cum a vorbit Mama despre corpul viitor în fața copiilor Ashramului: *Transformarea implică ca toată această aranjare pur materială să fie înlocuită de concentrări de forță, fiecare având un gen de vibrație diferit; în loc de organe, vor fi niște centri de energie conștientă mișcați de voința conștientă. Nu va mai fi un stomac, o inimă, o circulație, niște plămâni; toate acestea dispar și fac loc unui joc de vibrații reprezentând ceea ce aceste organe sunt în mod simbolic. Căci organele sunt doar simbolurile materiale ale centrilor de energie; ele nu sunt realitatea esențială: ele îi dau pur și simplu o formă sau un suport în anumite împrejurări date. Corpul transformat va funcționa atunci prin centrii săi* reali *de energie și nu prin reprezentanții săi simbolici, așa cum s-au dezvoltat ei în corpul animal. Deci, mai întâi de toate, trebuie să știți ce reprezintă inima voastră în energia cosmică, ce reprezintă circulația voastră, creierul vostru, plămânii voștri în energia cosmică, apoi trebuie să puteți să dispuneți de vibrațiile de origine, ale căror simboluri sunt organele, și trebuie să reuniți în mod lent aceste energii în corpul vostru, și să schimbați fiecare organ într-un centru de energie conștientă, care să înlocuiască mișcarea simbolică prin mișcarea reală. De exemplu, în spatele mișcării simbolice a plămânilor există o mișcare adevărată care vă dă capacitatea de a fi ușor, și care vă scapă de sistemul de*

*gravitație.** *Și așa mai departe pentru fiecare organ. Există o mișcare adevărată în spatele fiecărei mișcări simbolice. Asta nu înseamnă că nu vor mai exista forme care să poată fi recunoscute; forma va fi construită mai degrabă din calități decât din particule solide. Va fi, dacă se poate spune, o formă practică sau pragmatică: suplă, mobilă, ușoară după voie, va fi contrariul fixității actuale a formei materiale grosolane.* Și Materia va deveni o expresie divină; voința supramintală va putea traduce toată gama vieții sale interioare prin modificări corespunzătoare ale propriei sale substanțe, în același fel în care chipul nostru se modifică astăzi (așa de puțin și așa de rău) sub presiunea emoțiilor noastre: corpul va fi *o energie concentrată care ascultă de voință.* În loc de a fi "un mic suflet care duce un cadavru",** conform cuvintelor lui Epictet, vom fi un suflet viu într-un corp viu.

Nu numai corpul și mintea vor trebui să se schimbe odată cu conștiința supramitală, ci și substanța vieții însăși. Dacă există un semn caracteristic al civilizației noastre mitale, acela este artificiul; nimic nu se petrece în ea în mod natural, suntem prizonierii unui formidabil trucaj - avion, telefon, televizor, și toată pletora instrumentelor care fardează sărăcia noastră - și ne părăsim până și capacitățile noastre naturale, care se atrofiază din generație în generație, din lene sau din ignoranță. Uităm un adevăr fundamental foarte simplu, acela că minunatele noastre invenții sunt doar proiecția materială a puterilor care există în noi - dacă nu ar fi fost deja în noi, n-am fi putut niciodată să le inventăm. Suntem acest *taumaturg sceptic în privința miracolelor,* despre care vorbește Sri Aurobindo.[7] După ce am delegat mașinii grija de a vedea pentru noi, de a auzi pentru noi, de a se deplasa pentru noi, nu mai putem nimic fără ea; civilizația noastră umană făcută pentru bucuria vieții a devenit sclava mijloacelor de care este nevoie pentru a te bucura de viață - șaizeci la sută din timpul nostru de om treaz se consumă pentru

---

* Această mișcare adevărată în spatele respirației este similară cu cea care participă la formarea câmpurilor electrice și magnetice, după Sri Aurobindo, este ceea ce vechii yoghini numeau *vayu*, Energia de Viață. Faimoasele exerciții respira-tori (*pranayama*) reprezintă doar un sistem (printre altele) pentru a ajunge la stăpânirea lui *vayu* care, eventual, ne poate permite să scăpăm de gravitație.

** Citat de Sri Aurobindo.

achiziționarea acestor mijloace, și alte treizeci la sută pentru dormit. *Absurditatea aici*, spune Mama, *sunt toate mijloacele artificale de care trebuie să ne folosim. Orice imbecil are mai multă putere dacă are posibilitatea de a achiziționa artificiile necesare. Dar în lumea adevărată, o lume supramintală, cu cât suntem mai conștienți și mai în legătură cu adevărul lucrurilor, cu atât voința are mai multă autoritate asupra substanței, și substanța ascultă de voință. Autoritatea este o autoritate adevărată. Dacă doriți o haină, trebuie să aveți puterea să o faceți, o putere reală. Dacă n-aveți această putere, ei bine, rămâneți goi! Nici un artificiu nu este acolo pentru a suplini lipsa de putere. Aici, nici măcar unu la un milion autoritatea nu este expresia a ceva adevărat. Totul este formidabil de tâmpit.* Această "autoritate" supramintală nu este un fel de superprestidigitație, departe de aceasta; este un proces extrem de precis, la fel de precis și de minuțios pe cât poate să fie o operație de chimie, doar că în loc de a manipula niște corpuri exterioare, ființa supramintală manipulează vibrația adevărată care se află în centrul fiecărui lucru și o asociază altor vibrații pentru a obține un rezultat dat, oarecum ca pictorul care amestecă niște culori pentru obține un tablou sau ca poetul care asociază niște sunete pentru un poem. Și el este cu adevărat poetul, căci el crează ceea ce numește; adevăratul nume al unui obiect este vibrația care îl constituie: a numi un obiect, înseamnă puterea de a-l evoca sau de a-l desface.

Spontaneitatea, naturalul vieții supramitale - căci în cele din urmă doar Adevărul este natural - se va exprima de asemenea într-o artă supramintală, care va fi expresia directă și fără văl a tonalității noastre spirituale particulare; o artă în care nu se trișează, pentru că doar lumina noastră interioară va putea să acționeze asupra acelorași lumini involuate din Materie și să tragă din ele formele corespunzătoare. Dacă vibrația noastră este gri, lumea noastră va fi gri și tot ceea ce vom atinge va fi gri; mediul nostru fizic, exterior, va fi după asemănarea mediului nostru interior, nu vom putea să manifestăm decât ceea ce suntem. Și viața însăși va fi opera de artă; domeniile noastre exterioare vor fi decorurile schimbătoare ale stărilor noastre interioare. Cuvântul, de asemenea, nu va avea putere decât prin forța spirituală adevărată care este în noi, va fi o *mantra* vie, un limbaj vizibil, așa cum poate fi umbra emoțiilor pe un chip. Și va fi sfârșitul prefăcătoriilor politice, religioase, literare, artistice

sau sentimentale. Unui discipol sceptic, care declarase într-o zi că Supramintea era o invenţie imposibilă, mai întâi pentru că aceasta nu se văzuse sau făcuse vreodată, Sri Aurobindo i-a răspuns cu umorul său caracteristic: *Ce argument minunat! nu este posibil pentru că aceasta nu s-a făcut vreodată! Dacă este aşa, toată istoria pământului ar fi trebuit să se oprească cu mult înaintea protoplasmei. Când pământul nu era decât o masă gazoasă, nu exista viaţă,* ergo *viaţa nu putea să se nască. Când viaţa exista singură, nu exista mintea, deci mintea nu putea să se nască. Pentru că mintea este aici şi nu există nimic după ea, pentru că nu există Supramintea care să fie manifestată în vreo persoană, Supramintea nu poate să se nască.* Shobhanallah, *glorie, glorie, glorie raţiunii umane! Din fericire, Divinul sau Spiritul cosmic, sau Natura, sau oricine altcineva, îşi bate zdravăn joc de raţiunea umană. El sau Ea sau Acela face ceea ce El sau Ea sau Acela trebuie să facă, fie că e posibil sau nu.*[8] Au trecut milenii de când rishii deplângeau sărăcia scepticilor: "În aceia Minunăţia nu este, nici Puterea" (Rig-Veda VII.61.5).

Munca (prima fază)

Pe cât de vizibile vor fi rezultatele pe atât de modestă, de umilă, de răbdătoare este munca, ca aceea a savantului în faţa mediilor sale de cultură: *o muncă microscopică,* spune Mama. Căci nu este vorba să se fabrice nişte miracole fugitive, ci să se stabilească o bază fizică nouă, eliberând fiecare atom, fiecare celulă de conştiinţa-forţă pe care o conţine. Am putea, deci, să credem că această muncă asupra corpului implică utilizarea metodelor psiho-fizice, oarecum ca cele din hatha-yoga, ori nu este deloc aşa. Conştiinţa rămâne pârghia centrală: *Schimbarea de conştiinţă este factorul principal, mişcarea primă; modificarea fizică este un factor subordonat, o consecinţă.*[9] *Şi Sri Aurobindo ne pune în faţa adevărului simplu, cu obişnuita sa limpezime: În decursul etapelor precedente ale evoluţiei, prima grijă şi primul efort al Naturii, trebuiau în mod necesar să fie îndreptate asupra unei schimbări în organizarea fizică, căci doar astfel se putea produce o schimbare de conştiinţă; această ordine era necesară deoarece conştiinţa pe cale de a se forma nu era destul de puternică pentru a efectua o schimbare în corp. Dar odată cu omul devine posibilă o răsturnare a ordinii*

operaţiilor, este chiar inevitabil: evoluţia poate şi trebuie să se efectueze prin conştiinţa şi prin trasmutarea conştiinţei sale şi nu prin interpunerea unui oarecare nou organism corporal. În realitatea interioară a lucrurilor, schimbarea de conştiinţă a fost întotdeauna faptul major; evoluţia a avut întotdeauna un sens spiritual, iar schimbarea fizică nu făcea decât să servească drept instrument, dar această relaţie era ascunsă, la început, de echilibrul anormal al celor doi factori, corpul Inconştienţei exterioare predominând asupra elementului spiritual sau asupra fiinţei conştiente, şi mascându-l. Dar imediat ce acest echilibru este restabilit, schimbarea corpului nu va mai trebui să preceadă schimbarea conştiinţei, conştiinţa însăşi va fi cea care, prin propria sa mutaţie, va impune şi va opera orice mutaţie necesară corpului.[10]

Putem distinge trei faze în această muncă, care corespund progresului descoperirii lui Sri Aurobindo şi a Mamei; trei faze care par să meargă de la cel mai strălucit la cel mai întunecos, de la miraculos la o gravă banalitate, de la celula individuală la pământ. În timpul primei faze asistăm la o verificare a puterilor conştiinţei; este ceea ce anumiţi discipoli au numit "perioada strălucitoare"; ea este cuprinsă între 1920 şi 1926, epocă de la care Sri Aurobindo se retrage într-o singurătate completă, timp de douăzeci şi patru de ani, pentru a se concentra în mod exclusiv asupra Lucrării. În prezenţa noii puteri, supramintale, pe care o descoperiseră, Sri Aurobindo şi Mama se dedau mai întâi unei serii de experienţe pe propriile lor corpuri - "a verifica", este unul dintre cuvintele importante ale vocabularului lui Sri Aurobindo, ca şi cuvântul "a experimenta": *Am experimentat zi şi noapte, timp de ani şi ani, cu o scrupulozitate mult mai mare decât cea a unui savant care-şi verifică teoria sau metoda în planul fizic.*[11] Din această enormă masă de experienţă, din care regăsim urme peste tot în corespondenţa şi opera lui Sri Aurobindo, am putea să alegem patru fapte simbolice, ilustrând puterea conştiinţei şi "verificările" lui Sri Aurobindo, dar subliniind faptul că nu este vorba decât de nişte detalii printre sute altele, şi că nici Sri Aurobindo şi nici Mama nu le acordau o importanţă deosebită; cunoaşterea lor o datorăm apariţiei întâmplătoare a acestora în cadrul unor conversaţii sau în scrisori. Mai întâi, abia sosit la Pondichery, Sri Aurobindo face un post

prelungit "ca să vadă"; câțiva ani după aceea, când un discipol îl întrebă dacă este posibil să te lipsești de hrană, îi răspunse astfel: *Da, cu siguranță. Am postit timp de douăzeci și trei de zile, sau mai mult, la sosirea mea aici, și aproape că rezolvasem problema. Puteam să merg opt ore pe zi ca de obicei, îmi continuam munca mintală și disciplina obișnuită și mi-am dat seama că la sfârșitul celor douăzeci și trei de zile nu eram mai slăbit decât la început. Dar carnea mea începea să scadă și nu găseam indiciul pentru a remedia această reducere de materie. Nici atunci când am întrerupt postul, nu am urmat regulile obișnuite, ca să încep printr-o hrană ușoară, cum fac cei care postesc timp îndelungat. Am început cu aceeași cantitate ca înainte... Încercasem deja să postesc o dată, în închisoare, dar doar timp de zece zile (în momentul acela aveam de asemenea obișnuința să dorm o noapte din trei) și am pierdut zece livre, dar mă simțeam mai solid la sfârșitul celor zece zile ca la început. Puteam să ridic un hârdău cu apă deasupra capului, ceea ce nu puteam să fac în mod normal.*[12] Un alt fapt ne întoarce la închisoarea de la Alipore: *Eram concentrat și mintea mea se întreba dacă erau posibile capacități precum levitația când, dintr-o dată, m-am trezit ridicat... N-aș fi putut să-mi păstrez corpul în mod normal în felul acela, chiar dacă aș fi vrut, și mi-am dat seama că rămânea suspendat fără cel mai mic efort din parte mea.*[13] Cu o altă ocazie, Sri Aurobindo își procură o importantă cantitate de opium de la bazarul din Pondichéry, destul ca să omoare mai multe persoane, și îl absoarbe imediat, fără ca să sufere, pentru a verifica controlul conștiinței. Un al patrulea fapt îl datorăm nerăbdării unui discipol care se plângea că nu-și primea destul de repede răspunsul la scrisorile sale: *Nu vă dați seama*, îi răspunse Sri Aurobindo, *că îmi petrec douăsprezece ore pe zi cu corespondența obișnuită. Lucrez trei ore după amiaza și toată noaptea până la șase dimineața... chiar și inima de piatră a unui discipol ar trebui să fie sensibilă la asta.*[14]

Somn, hrană, greutate, cauze și efecte, Sri Aurobindo verifica una câte una toate așa zisele legi naturale, pentru a-și da seama că acestea nu stau în picioare decât în măsura în care credem că ele sunt cele care ne fac să stăm în picioare; dacă ne schimbăm conști-ința se schimbă și "făgașul". Toate legile noastre sunt doar niște "obișnuințe":

Obișnuințele invariabile ale Naturii care maimuțăresc Legea.

spune Savitri,[15] căci nu există decât o Lege adevărată, cea a Spiritului, care poate să modifice toate obișnuințele inferioare ale Naturii: *El le-a făcut, El le poate depăși; dar mai întâi trebuie să deschidem porțile închisorii noastre și să învățăm să trăim mai puțin în Natură și mai mult în Spirit.*[16] Sri Aurobindo nu are niște rețete miraculoase, nici niște trucuri fantastice; de la început și până la sfârșit, yoga sa se bazează pe o dublă certitudine foarte simplă, certitudinea că Spiritul se află în noi, și certitudinea manifestării terestre a Spiritului-este singura pârghie, adevărata pârghie a muncii sale: *În fiecare om sălășuiește Dumnezeu; a-l face să se manifeste este scopul vieții divine. Aceasta o putem face cu toții.*[17] Cum un anumit discipol protestase că era foarte ușor pentru niște ființe excepționale ca Sri Aurobindo și Mama să desfidă legile naturale în timp ce bieții oameni nu dispun decât de mijloacele lor obișnuite, Sri Aurobindo a intervenit în mod foarte energic: *Disciplina mea spirituală nu este un tur de forță, nici o monstruozitate, nici un miracol în afara legilor Naturii și a condițiilor vieții sau a condițiilor conștiinței terestre. Dacă am putut să ajung la cutare sau cutare rezultat sau dacă acestea se pot produce în yoga mea, înseamnă că acestea sunt posibile și, în consecință, aceste dezvoltări și aceste transformări sunt posibile în conștiința terestră... Nu aveam o înclinație pentru spiritualitate, am devenit spiritual. Eram incapabil să înțeleg metafizica, am devenit filosof. Nu aveam ochi pentru pictură, acești ochi s-au deschis prin yoga. Mi-am transformat natura din ceea ce era în ceea ce nu era. Am făcut-o într-un fel special, nu prin miracole, și am făcut-o pentru a arăta ceea ce se poate face și cum se poate face. Nu am făcut-o dintr-o nevoie personală, nici printr-un miracol fără procedeu. Și mai spun că dacă lucrurile ar sta altfel, yoga mea ar fi inutilă și viața mea ar fi o eroare - un absurd tur de forță al Naturii, fără semnificație și fără consecințe.*[18] *Pentru Sri Aurobindo, adevărata cheie este de a se înțelege că Spiritul nu este contrariul vieții, ci plenitudinea vieții, că realizarea interioară este secretul realizării exterioare.*

Cerul nu anulează pământul, îl împlinește.[19]

Când umanitatea va înțelege această pârghie simplă, când se va elibera de obișnuința sa milenară de a sechestra Spiritul în cer și de a crede în moarte, de a crede în legile sale, de a crede în micimea sa, vom fi salvați și gata pentru viața divină. Este ceea ce Sri Aurobindo

a venit să ne demonstreze mai întâi de toate: *faptul* că nu este nevoie să se alerge în cer pentru a afla Spiritul, *faptul* că suntem liberi, *faptul* că suntem mai puternici decât toate legile, pentru că Dumnezeu se află în noi. A crede, pur şi simplu, pentru a crede. Pentru că credinţa e cea care grăbeşte fericirea lumii. *Ceea ce m-a salvat, de la un capăt la celălalt, este un echilibru perfect. Mai întâi, credeam că nimic nu este imposibil şi, în acelaşi timp, puteam să pun totul la îndoială.*[20] Cum, într-o zi, se făceau presiuni asupra lui pentru a-şi relua lupta politică, Sri Aurobindo răspunse cu promtitudine: *Nu este vorba să ne revoltăm împotriva guvernului britanic - oricine o poate face cu uşurinţă - ci să ne revoltăm împotriva Naturii universale în întregime.*[21]

În timpul acestei prime faze, discipoliii, puţin numeroşi (erau în jur de cincisprezece), afirmă în deplin acord că atmosfera care domnea era foarte specială, deosebit de concentrată. Aveau loc nişte experienţe minunate, făcute parcă în joacă, se produceau manifestări divine, legile naturale păreau să cedeze puţin; adică vălul dintre lumea fizică şi celelalte planuri de conştiinţă devenea foarte subţire şi fiinţele pe care le numim zei, sau forţele plusminţii, puteau să se manifeste, să acţioneze asupra legilor şi să provoace ceea ce se numim miracole. Dacă lucrurile ar fi continuat în ritmul acela, Sri Aurobindo şi Mama ar fi fost pe cale de a fonda o nouă religie, iar Ashramul ar fi devenit unul din acele "înalte locuri" unde parfumurile spirituale acoperă nişte mirosuri mai modeste. Când Mama îi povesti lui Sri Aurobindo unul din ultimile incidente extranaturale, acesta remarcă cu umor: *Da, este foarte interesant, veţi ajunge la nişte miracole care ne vor face celebri în lumea întreagă, veţi putea răsturna evenimentele pământului, ce mai (Sri Aurobindo surâse) va fi un mare succes.* Şi adăugă: *Dar este o creaţie plusmintală, nu este adevărul suprem* - the highest truth. *Şi nu este succesul pe care-l voim; noi vrem să întemeiem supramintea pe pământ, să creem o nouă lume.* O jumătate de oră mai târziu totul era oprit: *N-am spus nimic, nici un cuvânt*, povesteşte Mama, *într-o jumătate de oră am desfăcut totul, am tăiat conexiunea dintre zei şi oameni, am demolat totul. Pentru că ştiam că atâta timp cât era acolo, era atât de atractiv (vedeam lucruri uimitoare tot timpul) încât am fi fost tentaţi să continuăm... Am desfăcut totul. Şi din acel moment am plecat din nou, dar de pe alte baze.*

Fu sfârşitul primei faze. Sri Aurobindo şi Mama verificaseră puterea conştiinţei şi îşi dăduseră seama că "miracolele cu procedeu" sau intervenţia puterilor superioare ale conştiinţei nu fac decât să dreagă busuiocul, fără ca să atingă esenţa lucrurilor. Acestea sunt zadarnice din punctul de vedere al transformării lumii. Adevărata problemă, *adevăratul lucru,* cum spune Mama, nu este de a modifica din afară Materia, prin nişte intervenţii fugitive zise supranaturale, ci de a o modifica dinlăuntru, în mod durabil; de a stabili o bază fizică nouă. Sunt cunoscute destule locuri-spirituale în trecut, au dat toate faliment; am trăit destul sub semnul dumnezeilor şi al religiilor: *N-am intenţia să-mi dau încuviinţarea pentru o nouă ediţie a vechiului fiasco şi să permit o deschidere spirituală interioară, parţială şi trecătoare, fără o schimbare adevărată şi radicală în legea naturii exterioare.*[22] Levitaţia, cucerirea somnului şi a foamei, şi chiar şi a bolilor, nu ating decât suprafaţa problemei, este o muncă negativă *împotriva* unei ordini a lucrurilor, înseamnă a recunoaşte iarăşi, fie şi în mod negativ, vechea lege, în timp ce ceea ce trebuie să se schimbe este ordinea însăşi, bună sau rea, pentru că bunul acela merge inevitabil împreună cu acest rău. Toate miracolele nu sunt decât dosul, sau mai degrabă faţa, sărăciei noastre. Nu este nevoie de o lume ameliorată, ci de o lume nouă, nu de o atmosferă "înalt concentrată", ci jos concentrată, ca să spunem aşa. Şi ca peste tot aici-jos să fie Înaltul-Loc. Pe neaşteptate, pe 24 noiembrie 1926, Sri Aurobindo anunţă că se retrage într-o singurătate completă; Ashramul este pus în mod oficial sub conducerea Mamei. Discipolii nu avură nevoie să afle că yoga se va face de atunci încolo "în subconştient şi în Inconştient": se prăbuşiră cu toţii din splendidele lor experienţe pentru a se confrunta cu nişte realităţi cu mult mai dure. Astfel s-a deschis cea de a doua fază a muncii de transformare.

Agni Fundamental

În pragul acestei a doua faze găsim o conversaţie foarte ciudată pe care Sri Aurobido a avut-o în 1926, cu puţin timp înaintea retragerii sale în singurătate, cu un fost politehnician francez. Observaţiile lui Sri Aurobindo, care puteau să pară atunci enigmatice, proiectează o lumină foarte deosebită asupra orientării experienţelor sale. Era vorba de ştiinţa "modernă":

În ştiinţa modernă găsim două enunţuri care vor trezi un ecou profund din punct de vedere spiritual:
1) Atomii şi moleculele sunt nişte sisteme orbitale ca şi sistemul solar.
2) Atomii şi toate elementele sunt făcute din aceleaşi componente. Doar nişte diferenţe de aranjare sunt cauza diferitelor proprietăţi.

Dacă aceste două enunţuri ar fi considerate sub adevăratul lor aspect, ele ar putea conduce ştiinţa la noi descoperiri despre care nu avem nici o idee în prezent şi în faţa cărora cunoştinţele actuale sunt sărace. Ne aflăm în 1926.

Şi Sri Aurobindo continuă: *Vechii yoghini cunoşteau un triplu Agni:*

1) Focul obişnuit, jada Agni
2) Focul electric, vaidyuta Agni
3) Focul solar, saura Agni

Până în prezent, ştiinţa nu cunoaşte din aceste focuri decât pe primul şi pe cel de-al doilea. Faptul că atomul este ca un sistem solar ar putea s-o conducă la cunoaşterea celui de al treilea.[23]

La ce tindea Sri Aurobindo, şi mai întâi, cum de este posibil să fi ştiut înaintea tuturor laboratoarelor noastre, fără a mai vorbi de rishii de acum şase mii de ani, că - *Saura Agni* - căldura solară are o origine diferită de ceea ce numim focul sau electricitatea, adică este produsul unei fuziuni nucleare, şi că puterea energiei solare este asemănătoare cu cea închisă în atomii noştri? Poate că este surprinzător pentru ştiinţă, care nu judecă decât după "realităţile concrete", faptul că toate realităţile noastre fizice, oricare ar fi ele, sunt dublate de o realitate interioară, care este cauza şi fundamentul lor; nimic nu există, până la cel mai mic element material, care să nu-şi aibă dublura sa interioară, începând cu propriile noastre organe fizice care sunt doar dublura materială sau suportul centrilor de conştiinţă. Totul aici-jos este umbra proiectată sau traducerea simbolică a unei lumini sau a unei forţe care se află în spate, pe un alt plan. Toată această lume este un vast Simbol. Ştiinţa analizează fenomenele, pune în ecuaţie gravitaţia, greutatea, fisiunea atomilor etc., dar nu atinge decât efectul, niciodată adevărata cauză. Yoghinul vede cauza înaintea efectului. Savantul poate să deducă o cauză după efect; yoghinul deduce efectele după cauză; acesta poate să deducă chiar şi

nişte efecte inexistente după cauza care există deja, accidentul care se va întâmpla mâine prin forţa accidentului care este deja aici, în spate. Savantul manipulează efectul, şi eventual provoacă nişte catastrofe, yoghinul manipulează cauza, sau mai degrabă se identifică cu Cauza, şi poate să schimbe efectele sau, cum spune Sri Aurobindo, "obişnuinţele" pe care le numim legi. Căci în definitiv, toate efectele noastre fizice, pe care le-am codificat sub formă de legi, nu sunt nimic altceva decât un *suport* comod pentru manifestarea forţelor care se află în spatele lor, exact ca într-o operaţie magică unde trebuie să ai anumite diagrame rituale, anumite ingrediente, anumite formule pentru ca forţele invocate să se poată manifesta. Întreaga lume este o formidabilă operaţie magică,o magie continuă. Dar diagrama terestră şi toate ingredientele pe care le-am codificat cu grijă şi într-un mod invariabil, formulele noastre fără de greş, sunt doar o convenţie - ritualul terestru se poate schimba dacă în loc de a fi hipnotizaţi de efecte, trecem la cauza care se află în spate, trecem de partea Magului. Povestea spune că un brahman hindus lega în fiecare zi pisica casei, în momentul celebrării riturilor, pentru a nu fi deranjat. Tatăl muri, pisica muri. Iar fiul, devenit oficiant, cumpără o pisică pe care o lega cu grijă în timpul sacrificiului! Din tată în fiu, pisica devenise un instrument indispensabil pentru eficacitatea ritului. Se prea poate să existe câteva mici pisici în legile noastre ineluctabile. Dacă urcăm până la forţa ascunsă în spatele suportului fizic, la "mişcarea adevărată", după Mama, începem să descoperim Marele Joc, atât de departe de rigiditatea care îi este atribuită. În spatele fenomenelor noastre de gravitaţie, pentru a lua doar unul din aceste ritualuri, există ceea ce vechii yoghini numeau *Vayu*, cauza gravitaţiei şi a câmpurilor magnetice (cum remarca din nou Sri Aurobindo într-o conversaţie din 1926) şi în felul acesta yoghinul poate eventual să sfideze greutatea. În spatele focului solar sau nuclear, se află *Agni* fundamental, acest *Agni* spiritual care se află peste tot, "fiul apelor şi fiul pădurilor, fiul lucrurilor stabile şi fiul lucrurilor care se mişcă. Chiar şi în piatră el este acolo", spune Rig-Veda (1.70.2), el este "pudrarea de aur cald" despre care vorbea Mama, el este cauza care se află în spatele efectului, forţa iniţială în spatele suportului material, atomic: "celelalte flăcări sunt doar ramuri din trunchiul tău" (1.59). Şi pentru că Sri Aurobindo şi rishii văzuseră acest *Agni* spiritual în Materie, acest "soare în întunerec",

puteau să deţină cunoaşterea efectului său material, atomic, şi a fuziunilor solare, înaintea tuturor laboratoarelor noastre. De aceea, cunoscând cauza, au îndrăznit să vorbească de transformare.*

În cele din urmă, universul întreg, de sus până jos, este făcut dintr-o singură substanţă de Conştiinţă-Forţă divină; aspectul forţă sau energie al conştiinţei este *Agni*: "O, Fiu al Energiei" spune Rig-Veda (VIII.84.4). Este Forţa-Conştiinţă. Este o căldură, o flacără, indiferent de nivelul la care o prindem. Când ne concentrăm în mintea noastră, descoperim căldura subtilă a energiei mintale, sau *Agni* mintal; când ne concentrăm în inima noastră sau în emoţiile noastre, descoperim căldura subtilă a energiei de viaţă, sau *Agni* vital; când ne adâncim în sufletul nostru, cunoaştem căldura subtilă a sufletului, sau *Agni* psihic. Nu există decât un singur *Agni* de sus până jos, un singur curent de Conştiinţă-Forţă, sau de conştiinţă-energie, sau de conştiinţă-căldură, care îmbracă intensităţi variabile în funcţie de nivel. Şi există *Agni* fundamental, sau *Agni* material, care este stadiul ultim al energiei conştiinţei înaintea conversiunii sau a densificării sale în Materie. Este locul de trecere de la una la cealaltă (să reamintim experienţa Mamei: "Este o Mişcare care depăşeşte forţa sau puterea care concentrează celulele pentru a face din ele o formă individuală"). De asemenea ştiinţa modernă a sfârşit prin a vedea că Materia şi Energia erau convertibile una în cealaltă: $E=mc^2$, este marea sa descoperire, dar nu a văzut că această Energie este o conştiinţă, această Materie este o conştiinţă, şi deci că prin manipularea conştiinţei putem să manipulăm Energia sau Materia. Pentru a transforma Materia în Energie, ştiinţa nu cunoaşte decât procedee fizice care produc temperaturi enorme, dar dacă cunoaş-tem *Agni* fundamental, care este temelia Energiei sau a Conştiinţei-Forţă, putem, în principiu, să manipulăm Materia şi să ajungem la acecaşi transmutare fără a ne reduce propriul corp la starea de torţă vie.

---

* Dacă este adevărat că lumina fizică, viteză-nemişcare supremă, este un remarcabil simbol al Conştiinţei supreme, tot atât de adevărat este că soarele fizic este un alt simbol al Puterii supreme, cum au văzut-o atâtea tradiţii, mai puţin copilăroase decât credem. "Dar yoghinii hinduşi, remarca Sri Aurobindo, care realizaseră aceste experienţe, nu au căutat să facă din ele o cunoaştere ştiinţifică. Ei aveau alte câmpuri de acţiune, alte surse de cunoaştere, şi au neglijat ceea ce pentru ei nu era decât aspectul cel mai exterior al manifestării."

Conversaţia din 1926 ne pune deci în prezenţa a două fapte materiale (şi a fundamentului lor spiritual) care sunt de cea mai mare importanţă din punct de vedere al transformării; a se vedea, pe de o parte, că toate formele terestre, oricare ar fi ele, sunt alcătuite din aceleaşi componente şi că doar diferenţele de dispunere a atomilor creează diferitele lor proprietăţi (este dublura materială a faptului spiritual al Unităţii divine a lumii; lumea este făcută dintr-o singură substanţă - o substanţă divină: "Tu eşti omul şi femeia, băiatul şi fata, spunea Upanishad, bătrân şi uzat mergi aplecat pe bastonul Tău; Tu eşti pasărea albastră şi aceasta verde, şi aceasta cu ochii stacojii"* fără această unitate substanţială, transformarea nu ar fi posibilă, pentru că de fiecare dată ar trebui schimbat alt lucru; şi, pe de altă parte, faptul că focul solar în Materie este dublura materială a lui *Agni* fundamental care, după cum sublinia Sri Aurobindo în aceeaşi conversaţie, este *constructorul formelor*. A-l manipula pe *Agni*, înseamnă a putea să modificăm formele, să transformăm Materia: "Nu cunoaşte această Fericire Netulburată (a dublei naşteri) cel care nu este copt şi al cărui corp nu a suferit în căldura Focului, spune Rig-Veda; singurii care pot să o suporte şi să aibă bucuria ei, sunt doar cei care au fost pregătiţi de Flacără" (IX.83.1). Această pudrare de aur cald este cea care va transmuta contrariul său material, pudrarea nucleară, în corpul nostru: *Procesul subtil va fi mai puternic decât procesul material, astfel încât acţiunea subtilă a lui Agni va fi capabilă să facă nişte operaţii care altfel, în starea actuală a lucrurilor, ar necesita nişte schimbări fizice precum cea a unei temperaturi crescute.*[24] Chiar şi atomii noştri sunt o diagramă comodă a ritualului etern - nimic nu este fix, nimic nu este inevitabil, nu există sfârşit pentru combinaţiile posibile, nu există sfârşit pentru Omul nou.

A Doua Fază (corpul)

În 1926 se deschide a doua fază, care se va întinde până în 1940. Este o fază de muncă individuală asupra corpului şi în subconştient. Până aici, avem toate indiciile, toate firele pentru a putea să ajungem noi înşine la schimbarea de conştiinţă supramintală şi să cunoaştem principiul de bază al transformării. *Agni* "e cel care face

---

* Swetashwatara Upanishad IV.3.4

lucrarea", spune Rig-Veda (I.1.5). Dar în ce fel, în mod practic, va proceda acest *Agni* pentru a modifica Materia? nu suntem încă în măsură s-o spunem, nu cunoaştem decât nişte mici părţi: *Dacă am cunoaşte procesul*, spune Mama, *treaba ar fi ca şi făcută.* Toate celelalte realizări au fost inventariate în mod minuţios de tradiţia indiană, cu o extraordinară precizie; avem toate procesele pentru a ajunge la Nirvana, pentru a realiza Spiritul cosmic, a afla sufletul, a învinge greutatea, foamea, frigul, somnul, bolile, a ieşi după voie din corp, şi a ne prelungi viaţa - toată lumea poate ajunge la acestea, căile sunt cunoscute, etapele descrise de înţelepţi sau de *shastra* hinduse, de milenii încoace. Este o chestiune de disciplină şi de răbdare - şi de "moment". Dar transformarea, nimeni nu a făcut-o vreodată, este o cale complet necunoscută, ca şi cum am înainta într-o ţară care încă nu există. Poate că ceva asemănător s-a mai produs atunci când primele forme mintale au început să apară în lumea Materiei şi a Vieţii - cum ar fi putut să înţeleagă şi să descrie organismul semianimal, care a primit primele vibraţii mintale, acest straniu fenomen, şi mai ales, cum ar fi putut să spună ceea ce trebuia făcut pentru a se manipula gândul? Pentru a o cita din nou pe Mama: *Nu ştim dacă cutare sau cutare experienţă aparţine sau nu căii, nu ştim nici măcar dacă progresăm sau nu, căci dacă am şti că progresăm, am cunoaşte drumul - nu există drum! nimeni nu s-a dus acolo! Nu vom putea spune ce este decât atunci când va fi făcut. Este o aventură în necunoscut,* spune Sri Aurobindo; suntem oarecum ca un primat în faţa acestei noi creaţii. De acum încolo, nu vom mai putem deci decât să indicăm câteva linii generale de dezvoltare, sau mai degrabă de dificultate, fără ca să fim siguri că este cu adevărat procesul care ne interesează. Experienţa este în curs. Când va reuşi o dată, o singură dată, într-o singură fiinţă umană, condiţiile însele ale transformării se vor schimba, pentru că drumul va fi făcut, trasat, dificultăţile primare înlăturate. Din ziua în care a conceput *Fedru*, Platon a înălţat întreaga umanitate la posibilitatea Fedrei; din ziua în care o singură fiinţă umană va învinge dificultăţile transformării, întreaga umanitatea va fi înălţată la posibilitatea unei vieţi luminoase, adevărate, nemuritoare.

Putem, în orice caz, să avem o idee despre problema numărul unu -e-l sfidează pe căutător. Acest *Agni,* atunci când începe să ardă inte, în momentele noastre de inspiraţie, ştim prea bine că

produce o tensiune considerabilă, aproape o căldură fizică; când arde în inimă, în momentele noastre de suflet, ştim că pieptul este ca un focar intens, atât de intens încât culoarea pielii se poate schimba şi chiar şi un ochi neavertizat poate percepe un fel de radiaţie, aproape de incandescenţă, în jurul yoghinului; când acest *Agni* arde în vital, în momentele noastre de chemare de forţă sau de deschidere cosmică, este ca o pulsaţie strânsă, la nivelul buricului, aproape ca o zvâcnire febrilă prin tot corpul, căci multă forţă intră printr-un canal minuscul; dar ce să spunem despre această pudrare de aur cald, *acest vin de fulger în celulele corpului?*[25] *...Începe să dea în clocot peste tot,* spune Mama în limbajul său simplu, *ca un cazan cu aburi care va exploda.* Şi rishii spuneau că dacă mergem prea repede ne spargem "ca o ulcior prost copt". Mai mult, dacă pur şi simplu ar fi vorba să se creeze ceva în întregime nou, problema ar fi relativ simplă, dar trebuie să facem cu ceea ce avem, trebuie *să trecem* de la o stare actuală la o alta, de la o organizare veche la una nouă: există o inimă bătrână care este aici, nişte plămâni bătrâni - în ce *moment* remarca Mama, vom opri inima pentru a lansa Forţa în circulaţie? Dificultatea o constituie trecerea. Este nevoie de nenumărate experienţe repetate, de minuscule experienţe infinit de dozate, pentru a obişnui celulele să nu se înspăimânte în procesul de tranziţie. Prima problemă este de a adapta corpul, şi pentru aceasta este nevoie de ani şi ani, de secole poate. Sri Aurobindo a muncit timp de patruzeci de ani şi Mama timp de cincizeci de ani la această adaptare. Deci necesitatea practică, imediată, este de a dura; trebuie să mergem mai repede decât moartea. *În fond*, spune Mama, *chestiunea este de a şti, în această cursă către transformare, care dintre cei doi va ajunge primul, cel care vrea să-şi transforme corpul după chipul Adevărului divin, sau vechea obişnuinţă a corpului de a înainta descompunându-se.*

Căci, bineînţeles, este nevoie ca munca să fie făcută într-o viaţă; putem, de la o viaţă la alta, să regăsim progresele anterioare ale sufletului şi ale minţii noastre, chiar şi ale vitalului nostru, care se vor traduce în această viaţă prin nişte treziri spontane, prin nişte facultăţi înăscute, printr-o dezvoltare deja dobândită; este îndeajuns să repetăm puţin lecţia noastră timp de zece sau douăzeci de ani şi reluăm firul vieţii precedente - există chiar şi o experienţă destul de pătrunzătoare în care vedem exact punctul în care se termină cele

făcute în viețile trecute și în care începe progresul cel nou. Reînnodăm firul. Dar pentru corp, progresul celular, progresul conștiinței fizice nu poate să treacă într-o viață următoare, este evident; totul se împrăștie pe rug sau în pământ. Dacă vrem să existeo continuitate în evoluția umană, dacă vrem ca ființa supramintală să apară în carnea noastră, și nu într-un oarecare nou organism, necunoscut, care ar lua locul umanității noastre mintale, este nevoie ca *o* ființă umană să reușească operația într-*o* viață. Dacă operația reușește o singură dată, ea se va putea transmite și altora (vom mai reveni). Sri Aurobindo spunea că ar fi nevoie de trei secole - și avea vederea limpede - înainte ca o ființă supramintală completă să poată apare, luminoasă, ușoară etc., așa cum am încercat să o descriem. În consecință, în lipsa unei ființe supramintale complete (nici Platon nu s-a născut într-o zi), trebuie să fabricăm în carnea noastră cel puțin o ființă de tranziție, o verigă între cele două tipuri uman și supraumanul. Adică o ființă care va realiza nu numai conștiința supramintală, dar care, în același timp, va avea și un corp cu suficientă nemurire în el, ca să zicem așa, ca să dureze pe timpul perioadei de tranziție, și cu destulă putere și suplețe pentru a opera propria sa transmutare sau, dacă nu, pentru a zămisli prin propria sa energie o ființă supramintală, fără ca să treacă prin mijloacele obișnuite ale nașterii terestre. Căci greaua ereditate animală și umană care apasă asupra subconștientului nostru și care se transmite în mod automat prin concepția noastră materială, reprezintă unul din cele mai dificile obstacole în calea transformării, cel puțin tot atât de dificil, dacă nu mai mult, cât fierberile lui *Agni*. Este dificultatea numărul doi. Poate că, în fapt, reprezintă adevărata dificultate, cu mult mai mult decât dificultățile spectaculoase ale corpului. Ne aflăm aici în prezența a două probleme fundamentale ale căutătorului: a da celulelor corpului conștiința de nemurire care există deja în sufletul nostru și chiar și în mintea noastră, și a curăța în mod complet subconștientul. Progresul lui *Agni* în corp *pare* să depindă de aceste două condiții. Deci munca rămâne întotdeauna o muncă a conștiinței.

Mai întâi, durata. Când trecem la experiență ne dăm seama că problema nemuririi este întotdeauna legată de o problemă de adevăr. Este nemuritor ceea ce este adevărat. Dacă am fi complet adevărați, am fi complet nemuritori, de sus până jos. Până în prezent, nu există nimic altceva în afară de sufletul nostru care să fie nemuritor,

pentru că el este adevărul Spiritului în noi; este cel care trece din viață în viață, care crește, progresează, devine din ce în ce mai conștient. Și mintea, de asemenea, imediat ce este suficient de organizată în jurul Adevărului central, imediat ce gândește Adevărul, ce vrea Adevărul, este nemuritoare și regăsim foarte bine vechile sale formații; există adevăruri excesiv de familiare, nevoi de adevăr inexplicabil de imperioase. Vitalul, de asemenea, este capabil de nemurire imediat ce a integrat suficient Adevărul central, psihic - ieșim într-o altă dimensiune, familiară precum mileniile; dar asta nu se întâmplă frecvent, forța noastră de viață este în general mult mai ocupată cu tot felul de ocupații plăcute decât cu voința de a edifica o viață mai adevărată. Cu cât coborâm pe scara conștiinței, cu atât minciuna se îngroașă, și cu atât se moare mai mult, firește, pentru că minciuna este făcută dintr-o esență putrezitoare. Dacă vitalul este deja suportabil de întunecos, corpul, în ceea ce-l privește, este plin de minciuni. Boala și moartea sunt printre minciunile cele mai evidente - cum să fie posibil ca adevărul să fie bătrân, urât, uzat, bolnav? Adevărul radiază, este frumos, luminos, veșnic. Este evident. Adevărul este de neînvins. Moartea și bătrânețea nu ne înhață decât datorită lipsei noastre de adevăr.

Să recunoaștem că Moartea este înțeleaptă timp îndelungat: Dl. X nemuritor ar fi o adevărată risipă de nemurire. Moartea, la urma urmelor, este un paznic fidel al Adevărului - Este ciudat să vedem cum peste tot, întotdeauna, lucrurile au două fețe: dacă privim dintr-o parte, trebuie să ne luptăm, să ne batem, să spunem Nu; dacă privim din cealaltă parte, trebuie să mulțumim și iarăși să mulțumim, să spunem Da și iarăși Da. Și trebuie să fim în stare să le facem pe amândouă. Vânătoarea după "minciunile corpului", boli, inconștiență, bătrânețe, nu vine decât în ultimă instanță când transformarea etajelor superioare, mintale și vitale este deja făcută și când restul ființei trăiește în Adevăr, este stabilit în Adevăr. Ar fi o greșeală perfectă dacă am crede că ne-am putea apuca de yoga supramintală înainte de a fi parcurs toate celelalte etape - trebuie să ne ducem pînă sus ca să putem ajunge până jos, o știm.

Dacă tăcerea este condiția de bază a transformării mintale, dacă pacea este condiția de bază a transformării vitale, nemișcarea este temelia transformării fizice - nu o nemișcare exterioară, ci interioară, în conștiința celulară. În tăcerea mintală și în pacea vitală am

descâlcit nenumăratele vibraţii ale lumii, influenţele secrete care ne fac să acţionăm, să simţim, să gândim; în nemişcarea conştiinţei fizice, de asemenea, începem să descâlcim o stranie foială de vibraţii şi să vedem din ce aluat suntem. În mod celular, trăim într-un haos complet; este un maelström de senzaţii, puternice, agreabile, dureroase, acute, vârfuri în sus, săgeţi în jos şi, imediat ce vârtejul se opreşte, este ca o gaură de angoasă pe care trebuie să o astupăm cu orice preţ cu alte senzaţii şi mereu mai multe senzaţii. Nu simţim că trăim decât atunci când ne mişcăm. Deci baza muncii este de a aduce o nemişcare completă în acest haos - nu o egalitate de stare sufletească, ci o egalitate de celule. Atunci munca de adevăr poate să înceapă. În această egalitate celulară, corpul nostru va fi ca o cupă transparentă în care cele mai mici vibraţii vor deveni perceptibile, deci sesizabile, deci controlabile; toate forţele de boală, de descompunere, de minciună, toate deformările şi diformităţile subconştiente, şi toată mica lor oribilă faună vor începe să colcăie *în mod vizibil* în această claritate, şi le vom putea ţine în pumn. Efervescenţa lui *Agni,* în definitiv, nu ţine într-atât de o imposibilitate de adaptare celulară, cât de *rezistenţa* obscurităţilor "noastre". Doar această nemişcare purificatoare poate să degajeze terenul şi să elibereze Mişcarea fulgerătoare a lui *Agni* fără ca organismul să înceapă să vibreze la unison, să se înspăimânte şi să ajungă la nişte temperaturi nesocotite.

Îndată ce această nemişcare celulară va fi relativ stabilă, vom face o primă descoperire; ne vom lovi de un obstacol major, care este un ajutor major în munca de transformare, căci întotdeauna, pe toate planurile, opoziţia este în mod exact adaptată forţei de care este nevoie pentru a face un pas înainte; este greutatea pasivă şi pârghia. Am recunoscut deja sub mintea noastră gânditoare o "minte vitală", care găseşte justificări minunate pentru toate dorinţele şi toate impulsurilor noastre, apoi o "minte fizică" care repetă şi repetă, de mii de ori, aceleaşi incidente, ca un fierăstrău. Dar există un strat şi mai profund încă, un tuf mintal, ca să zicem aşa, pe care Sri Aurobindo îl numeşte *mintea celulară.* Este cu adevărat o minte a celulelor, sau a grupurilor de celule, care seamănă mult cu mintea fizică prin inepuizabila sa capacitate de a repeta acelaşi veşnic cântec, dar care nu se limitează la regiunea cerebrală, nici la amestecarea mecanică a frânturilor de gânduri; această minte este

peste tot în corp, *ca nişte milioane de mici voci,* pe care nu vom pregeta să le auzim când celelalte straturi mintale se vor limpezi, şi care nu vor mai agita fără încetare nişte deşeuri de activităţi conştiente, ci toate impresiile noastre senzoriale: este îndeajuns ca, o singură dată, un grup de celule să fi fost atins de o impresie, de o frică, de un şoc, de o boală, pentru a reproduce la infinit frica lor, încordarea lor, tendinţa lor la dezorganizare sau amintirea bolii lor. Este o minte gregară, absurdă, care se întinde din aproape în aproape şi care vibrează, vibrează pretutindeni, la nesfârşit; care agaţă întotdeauna aceleaşi lungimi de undă, aceleaşi sugestii care descompun, şi care reacţionează în mod netulburat la aceleaşi excitaţii, precum câinele lui Pavlov la sunetul soneriei. Este frica de a trăi angrentă în Materie. Este primul efort conştient al Materiei. Iar slaba iniţiativă de care dispune serveşte la a chema, de teamă, toate dezordinile, şi inconştienţa morţii ca pe un repaos. Dar această minte celulară, care are o putere destul de formidabilă, dacă ne gândim bine, poate precum furnicile pe un elefant, să-şi pună absurda sa mecanică în serviciul adevărului la fel ca şi în acela al minciunii. Şi odată ce a agăţat o vibraţie de lumină, o va repeta cu încăpăţânarea unui catâr şi, lucru remarcabil, o va repeta zi şi *noapte,* fără încetare.*

Orice am face în mod exterior, muncă, discuţie, somn, ea îşi va cerne şi îşi va răscerne vibraţia sa, în mod automat, într-un fel cu totul independent. Acum înţelegem importanţa sa considerabilă pentru transformare; ea poate fi un singular fixator al vibraţiei supramintale. Iată ce spune despre aceasta Sri Aurobindo: *...Există de asemenea o minte obscură, o minte a corpului, a celulelor înselor, a moleculelor, a corpusculilor. Haeckel, materialistul german, a vorbit undeva de o voinţă în atom, şi ştiinţa recentă, în prezenţa imprevizibilelor variaţii individuale ale electronului, este pe punctul de a-şi da seama că nu este o metaforă, ci umbra aruncată de o realitate secretă. Această minte corporală este în mod foarte tangibil reală; prin obscuritatea sa, prin agăţarea sa îndărătnică şi mecanică de mişcările trecute, uşurinţa sa de a uita, prin refuzul*

---

* De unde utilitatea mantrelor,care pot canaliza o vibraţie de o intensitate determinată în orice punct al corpului, sau în toate punctele dacă mintea celulară pune stăpânire pe ea.

său față de nou, este unul din obstacolele principale în calea infuziei Forței supramintale în corp, și a transformării funcționării corporale. În schimb, odată convertită în mod efectiv, va fi unul din instrumentele cele mai prețioase pentru a stabiliza Lumina și Forța supramintale în Natura materială.[26]

Ce mai putem spune despre această muncă? este infinitezimală. Și singurul fel de-a o face nu este acela de a intra în meditații profunde, care nu ating decât vârful ființei noastre, de a reuși niște concentrări sau niște extaze extraordinare, ci de a fi din plin înăuntru, de a lucra la nivelul corpului, complet jos, în fiecare minut din zi și din noapte. De aceea Sri Aurobindo insista atât asupra necesității muncii exterioare și a exercițiilor fizice cele mai obișnuite, pentru că este singurul fel de a se măsura cu materia și de a împinge înăuntru puțină conștiință adevărată sau, mai degrabă, de a permite lui *Agni* să iasă în mod liber. Din acest motiv mergea el atâtea ore pe zi și muncea toate acele ore din noapte. În mijlocul acestei munci exterioare, *și datorită ei,* căutătorul va vedea ieșind la iveală toate vibrațiile false, toate *cutele false* ale corpului, cum spune Mama. Și fiecare vibrație falsă va trebui să fie rectificată. Dar este iarăși un fel negativ de a vedea lucrurile. De fapt, nu există decât o singură mare Vibrație de bucurie divină în lume și în toate lucrurile - Vibrația - căci Dumnezeu este Bucurie; imediat ce se amestecă falsitatea, *aceeași* vibrație se decolorează, se întărește, se încordează - totul scârțâie. Suferința este cel mai sigur indiciu al falsității. Durerea este Minciuna lumii. Deci întreaga muncă a căutătorului nu este într-atât de a lupta împotriva vibrațiilor zise rele, cât de a păstra adevărata vibrație, bucuria divină în corp, care are puterea de a face ordine din nou, de a destinde, de a armoniza, de a vindeca toate aceste mici vibrații crispate, care uzează, mincinoase, în care celulele noastre trăiesc în mod constant. Ar fi dezgustător, la fel de dezgustător ca și munca însăși, de a descrie nenumăratele mici falsități ale corpului pe unde se strecoară îmbătrânirea, bolile și moartea. *A face fiecare lucru așa cum trebuie făcut*, spune Mama, și există nenumărate feluri false de a face cele mai mici gesturi zilnice. Ca exemplu, nu vom sublinia aici decât un singur punct al muncii, printre numeroase altele: facem totul în tensiune, în precipitare, oricum, în mod inconștient; în fața celor o mie și una de solicitări ale vieții exterioare, fără a mai vorbi de șocuri, ne compor-

tăm din punct de vedere fizic precum pacientul în fotoliul dentistului; totul este crispat, închircit, din grabă, din frică, din anxietate, din aviditate - este moștenirea câtorva miloane de ani de animalitate; substanța noastră își aduce aminte că a luptat pentru a supraviețui, tot timpul nu face decât să se întărească. Această întărire este una din cauzele morții și un mare obstacol în calea stabilirii vibrației adevărate. Când ne întărim sub un șoc, strângem toată forța noastră vitală într-un punct, ca pe o apărare; în mod brusc, un enorm curent trece pritr-un orificiu minuscul, care indică roșu și doare. Dacă am învăța să lărgim conștiința noastră fizică și să absorbim șocul, în loc de a-l respinge, n-am mai suferi - toată suferința este rezultatul unei îngustimi de conștiință, la toate nivelele. Dar ne dăm seama că dacă această pudrare de aur cald supramintal s-ar precipita dintr-o dată în celule, iar corpul ar reacționa prin crisparea sa obișnuită, totul ar exploda. Adică conștiința noastră celulară, ca și conștiința noastră mintală și vitală, trebuie să învețe să se lărgească și să se universalizeze. Și acolo trebuie să intre conștiința cosmică. În tăcerea mintală, conștiința mintală se universalizează; în pacea vitală, conștiința vitală se universalizează; în nemișcarea corpului, conștiința fizică se universalizează. Nemișcare, receptivitate, lărgire celulară, par să fie condițiile de bază pentru ca substanța să-l poată suporta pe *Agni* și să dureze.

Dar, dintr-o dată, survine o enormă dificultate. Universalizarea conștiinței fizice? dar atunci, cînd nu mai există decât *un* corp, toate corpurile cad peste el, toate minciunile lumii sunt acolo!... Nu mai este bătălia unui om, este bătălia tuturor. Și ne apropiem de adevărata problemă. În această limpezime fizică, căutătorul face o altă descoperire, destul de brutală: toate puterile sale yoghinice se prăbușesc. Stăpânise deja bolile, stăpânise funcționările corpului, poate că stăpânise chiar și greutatea, era capabil să înghită otrăvuri fără ca să sufere; pe scurt, era stăpânul casei sale, deoarece conștiința sa era stăpâna. Dar, pe neașteptate, din ziua în care și-a pus în cap să-și transforme acest corp, toate puterile sale dispar, ca apa în nisip. Bolile dau peste el ca peste un începător, organele se deteriorează, totul funcționează anapoda. Se pare că este nevoie ca organismul să-și uite vechile sale funcționări mincinoase, putrezitoare, pentru a reînvața totul după o modalitate nouă. Și Moartea își vâră și ea coada. Câteodată, între cele două funcționări, cea veche și

cea nouă care trebuie să înlocuiască organele simbolice prin adevărata Vibrație, linia care separă viața de moarte este foarte subțire - va fi oare nevoie să putem trece linia și să revenim, pentru a triumfa cu adevărat? este ceea ce Mama numea *a muri pentru moarte*, după una din experiențele sale de unde puțin a lipsit pentru a nu mai reveni. Adică este nevoie să facem față la orice, și totul rezistă. Dar cunoaștem același fenomen și la etajele superioare ale conștiinței; imediat ce căutătorul pleacă la drum, totul o ia razna; el, care se credea o minte solid ancorată în adevăr, vede defilând sugestiile și scepticismele cele mai agresive; se credea pur și cu adevărat cinstit, și adună o serie de orori vitale capabile să-i descurajeze și pe cei mai răi pungași din lume, și pe alți câțiva de prin alte părți. Cu alte cuvinte - Sri Aurobindo a spus-o deja - nu putem să rezolvăm o problemă, pe orice plan s-ar afla ea, dacă nu facem față tuturor contrariilor Scopului. Altfel, nu va fi o victorie, ci o opresiune. Nicăieri, pe nici un plan, nu este vorba să se taie răul, ci de a-l convinge de propria sa lumină. Yoghinul, care prin puterea sa eliminase bolile, nu rezolvase problema: legase doar botul forțelor bolii, asta-i tot. Ori, ne dăm seama că nu poate exista transformare dacă s-au legat doar gurile forțelor și ele rămân să dea târcoale pe la colțuri, așteptând să le sosească ceasul. Și cum nimic nu poate fi înlăturat din univers, trebuie ca ele să se convertească. Dar cum să se convertească? moartea, bolile se află pretutindeni, se află în subconștientul copurilor, al tuturor corpurilor din lume. Yoghinul care învinsese bolile, care sfidase moartea (nu pentru mult timp, ce-i drept) nu învinsese decât pentru el singur, și de aceea nu putea să învingă cu adevărat - o, înțelepciune a Legii!. Își făcuse carapacea sa protectoare, închis înăuntru ca într-o pernă de lumină, iar restul colcăia în jur ca de obicei. Dar dacă carapacea se deschide, totul intră! nu există decât un corp! Ramakrishna biciuit de cureaua care brutaliza un bou alături de el, sau Mama luptând împotriva unei hemoragii care lovea un discipol aflat la sute de kilometri, fără ca ea să știe ce se întâmpla cu adevărat, ne pun în fața totalității problemei - *corpul este peste tot!* striga Mama. Peste tot trebuie să învingem, pentru toate corpurile și pentru pământul întreg. Nu putem transforma nimic dacă nu transformăm totul. Dacă nu, suntem complet singuri în gaura noastră de lumină. Și la ce servește aceasta? La ce servește ca un singur om să fie transformat, dacă restul moare și moare? Deci corpul

pionierului transformării este ca un câmp de bătaie, și se dă bătălia tuturor; totul se întâlnește aici, totul rezistă aici. Există un *punct* central foarte jos, un nod de viață și de moarte, unde se joacă destinul lumii. Totul este adunat într-un *punct*.

Am săpat îndelung, profund
În ticăloșie și noroi
O albie pentru cântecul unui râu de aur,
Un sălaș pentru un foc care nu moare...
Rănile-mi sunt nenumărate.[27]

Și el trebuie să facă față tuturor dificultăților, chiar și Morții, nu pentru a le distruge, ci pentru a le schimba. Nu putem să transformăm ceva fără ca să-l luăm asupra noastră: *Vei lua asupra ta toate lucrurile, pentru ca toate lucrurile să se poată schimba,* spune Savitri;[28] iată de ce Sri Aurobindo și-a părăsit corpul pe 5 decembrie 1950, în mod oficial din cauza unei crize de uremie, el care putea să-i vindece pe ceilalți în câteva secunde. A muri pe cruce este emoționant, cu siguranță, dar crucificările, mai ales când le adorăm, nu fac decât să perpetueze legea morții. *Nu un corp crucificat va salva lumea,* spune Mama, *ci un corp glorificat.*

Nu, nu este o muncă spectaculoasă, este cu adevărat o "muncă microscopică", și trebuie săpat în Noroiul lumii.

A Doua Fază (subconștientul)

Există deci o a doua categorie de dificultăți (dar este aceeași sub un alt chip), care nu ține de rezistența materiei individuale, corporale, ci de rezistența subconștientă a pământului întreg. Este locul unde Sri Aurobindo a întâlnit Moartea. Este locul unde Mama continuă lucrarea. Dacă vrem să identificăm locul unde se joacă toată afacerea - afacerea noastră - și să urmărim procesul muncii, trebuie să ne întoarcem la însuși procesul evolutiv. Emergența unui grad nou în evoluție, fie ea a Vieții în Materie, sau a Minții în Materie, se împlinește întotdeauna ca urmare a unei duble creșteri: o creștere dinăuntru sau de jos, de la principiul involuat care caută să iasă la iveală, și o creștere "dinafară" sau "de sus", a aceluiași pricipiu, așa cum există deja în propriul său plan. Conjuncția dintre aceste două creșteri, de exemplu cea a minții involuate în anumite forme vii și cea a Minții așa cum a fost ea formată în propriul său plan în decursul evoluției descendente sau a devoluției, sfârșește

într-o zi prin a provoca o destrămare a limitelor vitale, şi, în mod brusc, are loc emergenţa mintală în Viaţă. Totul este involuat, totul este deja acolo în Materie, dar involuţia nu se poate desface decât prin presiunea de sus, care răspunde chemării de jos, şi sparge pecetea, aşa cum soarele sparge teaca seminţei. În momentul de faţă, supramintea involuată în Materie creşte dinăuntru sub forma unei tensiuni spirituale, a unor aspiraţii terestre către Nemurire, către Adevăr, către Frumuseţe etc. şi, în acelaşi timp, presează de sus, din propriul său plan veşnic, sub formă de intuiţii, de revelaţii, de iluminări. Este ceea ce spune Scriptura în felul său atunci când uneşte în mod inseparabil apariţia "pământului nou" şi apariţia de "noi ceruri" ("noi ceruri şi un nou pământ pe care va locui Adevărul"), pentru că fără aceste noi ceruri, sau mai degrabă fără acest nou grad de conştiinţă, supramintal, nu se poate produce emergenţa unui nou pământ. Pământul nou va fi produsul noilor "ceruri" ale conştiinţei supramintale, în acelaşi fel în care pământul actual este produsul vechiului "cer" mintal sau plusmintal al dumnezeilor şi al religiilor. La fel stau lucrurile la toate nivelele evoluţiei: susul şi josul se sprijină reciproc. Dar emergenţa noului "sus", sau a noului grad de conştiinţă, la un stadiu oarecare al evoluţiei, nu este o magie bruscă care schimbă toate vechile grade. Între apariţia primelor amibe sub cerul Vieţii şi cea a mamiferelor, ştim că a fost nevoie de milioane de ani pentru a se depăşi inerţia materială şi pentru "a se vitaliza" Materia. De asemenea, între apariţia omului de Neanderthal şi cea a lui Platon, a fost nevoie de mii de ani pentru a se depăşi rezistenţa celor două nivele precendente şi pentru "a se mintaliza" Viaţa, pentru a se deveni omul mintal complet. Şi astăzi, câţi oameni trăiesc cu adevărat sub semnul mintal şi nu sub semnul pasiunilor Vieţii? Toată munca pionierului evoluţiei, la orice nivel, constă tocmai în a uni noul sus cu vechiul jos; când înaltul întâlneşte josul se încheie un ciclu evolutiv. În acelaşi fel, când pionierul evoluţiei mintale iese dintr-o dată în Supraminte, descoperirea pe care o face nu este o magie bruscă care va răsturna vechile legi; de asemenea, el nu sare la omul supramintal complet, după cum nici omul de Neanderthal nu sare la Platon; el trebuie "să supramintalizeze" toate nivelele precedente. Cu siguranţă, Culmea supremă şi Străfundul suprem se întâlnesc în conştiinţa sa, Spiritul şi Materia, Pozitivul şi Negativul, şi puterile sale sunt, bineînţeles, considerabil

mărite, dar la urma urmelor, nu sunt mărite decât proporţional cu noile rezistenţe pe care le va întâlni. Cu cât evoluţia progresează mai mult cu atât atinge straturi mai profunde:principiul de Viaţă de-abia coloniza coaja materială a lumii; principiul Mintal colonizează de bine de rău trecutul său imediat, subconştientul mintal şi vechile dereglări ale Vieţii; şi principiul Supramintal înfruntă nu numai subconştientul mintal şi vital, dar şi un trecut încă şi mai îndepărtat, subconştientul fizic şi Inconştientul - cu cât ne ridicăm mai mult cu atât suntem traşi mai jos. Evoluţia nu merge din ce în ce mai sus, în din ce în ce mai mult cer, ci din ce în ce mai profund, şi fiecare ciclu sau fiecare cerc evolutiv se închide puţin mai jos, puţin mai aproape de Centrul în care se vor reuni, în cele din urmă, Înaltul suprem şi Josul suprem, cerul şi pământul. Deci pionierul trebuie să cureţe terenul intermediar, mintal, vital şi material, pentru ca cei doi poli să se întâlnească în mod efectiv. Când se va face joncţiunea, nu numai în mod mintal şi vital ci şi material, Spiritul va ieşi la iveală în Materie, într-o fiinţă supramintală completă şi într-un corp supramintal.

Şi pământul va deveni sălaşul manifest al Spiritului.[29]

Această curăţire a terenului intermediar este întreaga poveste a lui Sri Aurobindo şi a Mamei. Dificultăţile de adaptare ale corpului la *Agni* supramintal sunt, poate, în cele din urmă, nişte dificultăţi voite şi necesare. Poate că nu este cu adevărat o dificultate materială, ci o dificultate strategică, ca să zicem aşa. Într-adevăr, Sri Aurobido şi Mama îşi vor da seama, în cursul celei de-a doua faze, că transformarea nu este numai o problemă individuală, ci şi terestră, şi că nu este posibilă o transformare individuală (sau cel puţin una care să fie completă), fără un minimum de transformare colectivă. Din ziua în care condiţiile de evoluţie colectivă vor fi suficient de avansate, este probabil ca dificultăţile materiale actuale ale transformării, care par de nedepăşit, să se prăbuşească dintr-o dată, ca un castel de cărţi. Nu există niciodată imposibilităţi; nu există decât momente cuvenite sau necuvenite. Toate obstacolele, indiferent de ordin, se dovedesc a fi întotdeauna, în cursul experienţei, auxiliarele preţioase ale unui Adevăr al cărui sens sau intenţii nu le ghicim încă. Cu vederea noastră exterioară, superficială, ni se pare că transformarea este exclusiv o problemă de ordin material, pentru că punem întotdeauna carul înaintea boilor, dar,de fapt, toate dificultăţile sunt

interioare şi psihologice; fără îndoială, dificultăţile de adaptare ale corpului la acest *Agni* care fierbe sunt mai mult nişte dificultăţi ale conştiinţei terestre în întregime, decât nişte dificultăţi practice, materiale. Dar vorbim în enigme; vom limpezi mai bine problema de care s-au lovit nu mult după aceea Sri Aurobindo şi Mama, citând această simplă remarcă a lui Sri Aurobindo către un discipol: *Am drenat, drenat, drenat noroiul subconştient... lumina supramintală începu să coboare înainte de noiembrie* apoi noroiul s-a ridicat şi totul s-a oprit.*[30]

Sri Aurobindo verifica, încă o dată, nu în mod individual, ci în mod colectiv de data aceasta, că dacă captăm o lumină puţin prea puternică, toată întunecimea de dedesubt geme, violată. Este curios să notăm că, de fiecare dată când Sri Aurobindo şi Mama aveau o experienţă nouă, care marca un progres în transformare, progresul se traducea în mod automat în conştiinţa discipolilor, fără ca aceştia să-şi dea măcar seama, printr-o perioadă de dificultăţi crescute, câteodată chiar şi prin revolte sau boli, ca şi cum totul începea să scârţâie. Acum începem să înţelegem mecanismul. Probabil că dacă am supune brusc un pigmeu la simpla lumină mintală a unui om cultivat, am asista la nişte revoluţii subterane care l-ar traumatiza pe bietul nenorocit şi l-ar face să înnebunească. Există încă prea multă pădure virgină dedesubt. Lumea este încă prea plină de pădure virgină, iată în două cuvinte întreaga problemă; colonizarea noastră mintală este o coajă fragilă pe un cuaternar care nici nu s-a uscat bine.

Rishii vedici,vorbind de forţe sau de fiinţe subconştiente, spuneau: "cei care acoperă", "cei care devorează", "hoţii de soare"; n-am şti să spunem mai bine, sunt nişte hoţi înfricoşători; de-abia am făcut un progres, am atras o lumină nouă, o vibraţie puţin mai intensă, că ne trezim dintr-o dată ca şi acoperiţi, traşi în jos sub un clopot sufocant, unde totul se dezagregă într-o groaznică umezeală; vibraţia aşa de armonioasă în ajun, aşa de limpede, aşa de luminoasă, aşa de suplă, este, dintr-o dată, acoperită de o strat cleios, ca şi cum ar trebui să traversăm kilometri întregi de sargase pentru a afla capătul de lumină; tot ceea ce vedem, tot ceea ce atingem, tot ceea ce facem e ca şi putrezit, descompus de această invazie de jos. Nimic nu mai are sens. Şi cu toate acestea, în exterior, condiţiile sunt aceleaşi, nimic nu s-a schimbat. *Este un fel de bătălie strânsă,* spune Sri

* 1934

Aurobindo, *unde nici o parte nu face o înaintare apreciabilă (oarecum ca în războiul de tranşee din Europa), forţa spirituală stăruie împotriva rezistenţei lumii fizice iar această rezistenţă se luptă pentru fiecare palmă de teren cu contraatacuri mai mult sau mai puţin eficace... Dacă nu ar fi Forţa şi Ananda înăuntru, ar fi o muncă hărţuitoare şi dezgustătoare.*[31] Şi bătălia pare fără sfârşit; "săpăm şi săpăm", spuneau rishii, şi cu cât săpăm mai mult cu atât fundul pare să dea înapoi: "Am săpat, săpat...Toamne de-a rândul m-am căznit zi şi noapte, zorii mă îmbătrânesc, vârsta diminuează gloria corpurilor noastre", astfel se tânguia Lopamudra, cu milenii în urmă, soţia înţeleptului Agastya, care căuta şi el transformarea: "Chiar şi oamenii de altădată, care aveau experienţa Adevărului şi care vorbeau zeilor...nu aflară sfârşitul". Dar Agastya nu se lasă descurajat şi răspunsul său este deosebit de semnificativ pentru aceşti cuceritori care erau rishii: "Nicidecum nu este zadarnică truda pe care zeii o protejează. Haidem, să gustăm toate forţele potrivnice, să cucerim chiar aici, în adevăr, să dăm această cursă şi această bătălie cu o sută de capete" (I.179.). Şi, într-adevăr, este ca o hidră. Noapte după noapte, în somnul său sau cu ochii larg deschişi, căutătorul descoperă nişte lumi foarte ciudate. Dezgroapă unul câte unul locurile unde iau naştere toate perversiunile umane, războaiele umane, lagărele umane - acolo se pregăteşte aici-ul - căutătorul descoperă în vizuina lor toate forţele sordide care animă oamenii mici şi cruzi:

Descoperitor solitar în împărăţii ameninţătoare
Apărate de soare ca nişte cetăţi de termite.[32]

Cu cât avem mai multă lumină cu atât descoperim mai multe întunecimi; noapte după noapte, se descoperă, cu precizie, putreziciunea vicleană şi ascunsă care subminează Viaţa - cum să putem să transformăm ceva atâta timp cât această necroză se află acolo? Şi cum mintea şi vitalul nostru sunt deja prea ancorate în adevăr, prea limpezi pentru a fi atacate de aceste forţe subterane, corpul este cel care suferă, pentru că este ultima vizuină a Minciunii. Vom vedea atunci foarte bine prin ce complicităţi intră în corp bolile şi moartea - fiecare înfrângere acolo este o înfrângere aici - şi înţelegem în mod tangibil, concret, în detaliu, enorma vanitate a celor care cred că vindecă lumea prin nişte mijloace exterioare şi prin nişte instituţii noi: de-abia este vindecat răul aici, exterminat dincolo, că s-a şi ivit

în altă parte, în alte colțuri, sub alte forme. Răul nu este în afară, este înăuntru, dedesubt, şi atâta timp cât nu am vindecat Boala aceea, lumea nu poate fi vindecată. Sri Aurobindo a spus-o bine: *Bătrânii zei ştiu să transmigreze*[33].

În fund de tot, dincolo de dezordini, de frică, de marea Frică care domneşte în adânc, găsim ceva ca un imens Dezgust, ceva care nu vrea, care spune NU întregii trude de a trăi, acestui viol de lumină. Simțim că dacă am coborî acolo, la capătul acestui Nu, ne-am scufunda într-o mare destindere de piatră, după cum extazul de sus era o mare destindere de lumină. Moartea nu este contrariul Vieții! este inversul, sau poarta, supraconştientului luminos - la capătul Nu-ului există Da-ul şi iarăşi Da-ul, care ne împinge şi ne răsîmpinge în corpuri şi corpuri, pentru bucurie. Moartea nu este decât regretul acelui Da. Marele Dezgust din adânc, un simulacru al acestei Preafericiri. Moartea nu este contrariul Vieții! este întunecoasa destindere a corpului care nu a aflat încă luminoasa destindere a bucuriei veşnice. Când corpul va afla acel extaz, această imensitate de lumină şi de bucurie în adâncul cărnii sale ca şi în înalt, nu va mai avea nevoie să moară.

Unde este "mine", "eu", în toate acestea? unde este dificultatea "mea", moartea "mea", transformarea "mea"? căutătorul a străpuns minuscula coajă a subconştientului personal, a ieşit peste tot în lume; lumea întreagă rezistă: *Nu noi ne războim, totul se războieşte cu noi*! Ne credeam separați, fiecare într-un mic sac de piele curățel, cu un "înăuntru" şi un "în afară", un individ şi o colectivitate, ca şi derizoriile mici granițe ale țărilor noastre, dar totul comunică! nu există nici o singură perversiune, nici o singură ruşine în lume, care să nu-şi aibă o rădăcină oarecare în noi, nici o moarte la care să nu fim complici; suntem cu toții vinovați şi cu toții într-o aceeaşi oală, nimeni nu este salvat, dacă toată lumea nu este salvată! Nu este dificultatea *unui* corp, ci dificultatea Corpului, spune Mama, şi ea nu-i pune nici măcar majusculă. Sri Aurobindo şi Mama descopereau astfel *în mod material,* experimental, unitatea substanțială a lumii: nu putem să atingem un punct, fără ca să atingem toate punctele, nu putem să facem un pas înainte sau în sus, fără ca restul lumii, şi el, să facă un pas în sus sau înainte. Vorbeam adineauri de o dificultate "strategică"; s-ar putea foarte bine ca strategia divină să nu vrea ca un punct să progreseze singur, fără toate celelalte

puncte. De aceea, acum şase mii de ani, rishii vedici au eşuat. Nu este posibilă o transformare individuală completă şi durabilă fără un minimum de transformare a lumii.

Astfel se sfârşeşte cea de-a doua fază a muncii de transformare. După ce au lucrat timp de paisprezece ani, din 1926 până în 1940, într-un fel individual, concentrat, cu o mână de discipoli aleşi pe sprânceană, Sri Aurobindo şi Mama ajunseseră în fața unui zid. Imediat ce lumina supramintală se apropia de pământ pentru a face joncțiunea cu aceeaşi lumină involuată, nişte torente de noroi ieşeau din subconştientul colectiv şi totul se acoperea. *Pentru a ajuta umanitatea*, remarca Sri Aurobindo, *nu este suficient ca un singur individ, oricât de mare ar fi el, să ajungă în mod individual la soluția problemei pentru că, chiar dacă Lumina este gata să coboare, ea nu poate rămâne aici atâta timp cât planul inferior nu este de asemenea gata să suporte presiunea Coborârii.*[34] Este semnificativ (poate mai mult decât credem) că punctul culminant al celei de a doua faze a muncii de transformare a coincis cu începutul celui de al doilea război mondial. Când presiunea Luminii coboară într-un singur corp printre oameni, corpul lumii, şi el, începe să se înroşească. Ce ştim noi, cu adevărat, despre binele lumii, sau despre răul său?

În fața rezistențelor colective, Sri Aurobindo şi Mama ezitaseră un moment; se întrebaseră dacă nu s-ar fi putut rupe de restul lumii şi să progreseze complet singuri, ca un vârf, împreună cu câțiva discipoli, să efectueze transformarea, apoi să revină la o muncă colectivă, pentru ca transformarea împlinită în ei înşişi, sau împlinită în mod parțial, să se răspândească ca o pată de ulei peste restul pământului(această idee a îndemnat atâtea grupări spirituale, oculte, cavalereşti sau altele, de a-şi alege un loc secret, separat de lume, pentru a-şi face munca la adăpost de putreziciunea vibrațiilor colective); dar îşi dădură seama că era o iluzie şi că după aceea, abisul, sau cum spune Sri Aurobindo *hăul atmosferic,*[35] dintre noua realizare şi vechea lume, va fi prea imens pentru a mai putea fi umplut vreodată. Şi la ce serveşte o reuşită individuală dacă ea nu este transmisibilă restului lumii? vom fi ca regele lui Andersen de care vorbeam adineauri. Dacă o ființă supramintală ar apare dintr-o dată pe pământ, nimeni nu ar vedea-o! mai întâi este nevoie ca ochii noştri să se deschidă la un alt mod de viață. *Dacă avansați pe*

drumul care este gata, spune Mama, (căci este acelaşi lucru cu drumurile ca şi cu fiinţele, unele sunt gata) fără ca să aveţi răbdarea de a aştepta şi restul creaţiei, adică dacă realizaţi ceva care să fie foarte aproape de Adevăr în raport cu starea actuală a lumii, ce s-ar întâmpla? dislocarea unui anumit ansamblu, o ruptură, nu numai de armonie, ci şi de echilibru, pentru că va exista o întreagă parte a creaţiei care nu va putea să vă urmeze. Şi în locul unei realizări totale a Divinului, vom avea o mică realizare locală, infinitezimală, şi nimic nu va fi făcut din ceea ce trebuie să fie făcut până la urmă. Pe de altă parte, subliniază Mama, *dacă vrem să facem munca într-un fel solitar, este absolut imposibil să o facem într-un fel total, pentru că toată fiinţă fizică, oricât de completă ar fi ea, chiar dacă este de o calitate cu totul superioară, chiar dacă a fost făcută pentru o lucrare cu totul specială, nu este niciodată altfel decât parţială şi limitată. Ea nu reprezintă decât* un *adevăr,* o *lege în lume - poate să fie o lege foarte complexă, dar nu este niciodată decât* o *lege - iar totalitatea transformării nu se poate face doar prin ea, printr-un singur corp...Putem să ajungem, solitari, la propria noastră perfecţiune; putem să devenim, în conştiinta noastră, infiniţi şi perfecţi. Realizarea interioară nu are limite. În schimb, realizarea exterioară este în mod necesar limitată, în aşa fel încât, dacă vrem să avem o acţiune generală, este nevoie să avem un minimum de persoane fizice.* După paisprezece ani de concentrare individuală, în 1940, Sri Aurobindo şi Mama deschideau larg porţile Ashramului lor. Astfel începe cea de a treia fază a transformării, care continuă încă, o fază de expansiune şi de muncă terestră.

A Treia Fază (Ashramul)

Un "Ashram", în India, este o comunitate spirituală sau religioasă, ai cărei membri, reuniţi în jurul unui Învăţător, au renunţat la lume pentru a se consacra meditaţiilor, concentraţiilor, exerciţiilor yoghine, şi pentru a ajunge la "eliberare". Fără nici o îndoială, Ashramul lui Sri Aurobindo nu are nimic de a face cu această definiţie, doar prin faptul că discipolii sunt reuniţi în jurul lui Sri Aurobindo şi al Mamei. Nu este un fel de mânăstire exotică, şi încă şi mai puţin un loc de refugiu şi de pace; este mai degrabă o făurărie: *Nu pentru renunţarea la lume a fost creat acest Ashram, ci ca un centru*

sau ca un teren de experienţă pentru evoluţia unei noi forme de viaţă.[36] Încă înainte de arestarea sa în Bengal, într-o perioadă în care nici măcar nu se gândea să fondeze un Ashram, Sri Aurobindo spunea: *În omul care trăieşte viaţa obişnuită a oameenilor prin forţa yogăi, viaţa spirituală îşi află expresia sa cea mai puternică... Prin unirea vieţii interioare şi a vieţii exterioare, umanitatea va fi în cele din urmă înălţată şi va deveni puternică şi divină.*[37] Aşadar, Ashramul său este în întregime amestecat cu viaţa obişnuită, în chiar miezul aluatului colectiv, pentru că acolo trebuie să se efectueze transformarea, nu pe o oarecare culme himalaiană. În afara construcţiei principale, unde trăieşte Mama şi unde se află mormântul lui Sri Aurobindo, cei aproape 1200 de discipoli, de toate naţionalităţile şi din toate mediile, femei şi bărbaţi, dintre care patru sau cinci sute de copii, sunt în oraşul Pondichéry, în mai mult de trei sute de case diferite. Nu există ziduri protectoare, doar lumina interioară; ne aflăm dintr-o dată în bazar.

Deci occidentalul care soseşte cu ideea de a-şi afla pacea şi de a învăţa "yoga", este decepţionat. Mai întâi, nu se caută să i se predea nimic (mai degrabă ar trebui să uite ce a învăţat), nu există "cursuri", nu există o predare, doar operele lui Sri Aurobindo şi *Convorbirile* Mamei, care se află la dispoziţia oricui (precum şi celelalte învăţături, de altfel, tradiţionale sau nu). Nu există nici reguli. Discipolul trebuie să descopere totul prin el însuşi, în el însuşi, în mijlocul unei vieţi exterioare extraordinar de active. El este lăsat pe mâna lui însuşi. În rest, cum s-ar putea face nişte reguli pentru o lucrare care îmbrăţişează toate nivelele evoluţiei, mintal, vital şi psihic, toate tipurile umane, toate tradiţiile (anumiţi discipoli au fost crescuţi în creştinism, alţii în taoism, islamism, budism, ateism etc.)? fiecare trebuie să-şi descopere adevărul său care nu este cel al vecinului. Unii cred în virtutea ascetismului, în ciuda a tot ceea ce a putut să spună Sri Aurobindo, şi trăiesc retraşi, ca nişte asceţi; alţii preferă să practice judo sau fotbalul; alţii cred în cărţi, iar alţii nu mai cred în ele; alţii fac afaceri, fabrică oţel inoxidabil, parfumuri sau chiar şi câteva tone de zahăr într-o nouă rafinărie. Sunt de toate pentru toate gusturile. Cel care iubeşte pictura, pictează; cel care iubeşte muzica, dispune de toate instrumentele posibile, indiene sau occidentale; cel care iubeşte învăţământul este profesor la *Centrul Internaţional de Educaţie* şi se exersează pe toată gama, de la

guvernantă la stadiul universitar. Există de asemenea o tipografie, laboratoare, câmpuri, orezării, ateliere mecanice pentru maşinile particulare, tractoare, camioane; raze X, o sală de operaţii; toate profesiile posibile sunt reprezentate. Este un microcosm. Putem să fim brutari sau să spălăm vasele şi să facem tâmplărie, dacă credem în virtutea muncilor simple. De altfel nu există nici o diferenţă între aceste activităţi; niciuna nu e mai deosebită, nici una nu este superioară alteia. Toate necesităţile vieţii sunt asigurate de Mama, fiecăruia după nevoile sale; nu există decât o singură muncă adevărată, aceea de a descoperi adevărul fiinţei noastre, pentru care ccalaltă, munca exterioară, nu este decât un mijloc. De altfel, este ciudat faptul că asistăm la nişte schimbări de activitate, pe măsură ce conştiinţa se trezeşte; toate valorile care dirijau vechile meserii se prăbuşesc destul de repede şi, pentru că banul nu mai înseamnă nimic, cel care se credea medic, se descoperă ca fiind mai bine într-o piele de artizan, iar omul mediu se descoperă dintr-o dată pictor sau poet, sau se cufundă în studiul sanscritei sau al medicinei azur-vedice. Este o retopire completă a valorilor exterioare după singurul criteriu: interiorul. Un discipol care o întrebase într-o zi pe Mama care era cel mai bun fel de a colabora la transformarea supramitală, a primit răspunsul următor: *Este întotdeauna acelaşi lucru: a realiza propriul său sine, sub* orice *formă, pe* orice *cale - aceasta nu are nici o importanţă - dar este singurul mijloc. Fiecare individ are în sine un adevăr, şi cu acest adevăr trebuie să se unească, pe acest adevăr trebuie să-l trăiască; şi în felul acesta, drumul pe care-l va urma pentru a întâlni şi a realiza acest adevăr, este şi drumul care-l va duce cât se poate de aproape de Transformare. Adică cele două sunt absolut unite: realizarea personală şi transformarea. Cine ştie? poate chiar această multitudine de feluri de a te apropia este cea care va da Secretul şi care va deschide poarta.*

Nu există nici viaţă comună, doar o legătură interioară. Anumiţi discipoli au păstrat obişnuinţa de altădată, de pe timpul când Mama îşi avea convorbirile sale cu copii Ashramului, şi continuă să se reunească de două ori pe săptămână pentru o meditaţie colectivă; dar se întâlnesc mai ales pentru sporturi (există într-adevăr o sală de masă comună, dar cea mai mare parte preferă să gătească la ei acasă, în familie sau singuri). Există tot felul de sporturi, de la hatha -yoga tradiţional, până la tenis şi la box; nu există discipol care să nu le consacre o oră sau două în fiecare zi. Marea este alături, dar găsim şi o piscină olimpică. Există terenuri de baschet şi de volei, o

pistă cu zgură, un gimnaziu, un ring, o sală de judo, etc. Toate exerciţiile posibile sunt practicate aici, de la cinci la optzeci de ani. Există de asemenea un teatru şi un cinematograf. Cu toate acestea, nici sportul nu este un crez în sine doar, firește, credinţa în posibităţile divine ale omului şi într-o viaţă mai adevărată pe pământ. *Voi toţi aici, copiii mei,* spunea Mama celor mai tineri, *trăiţi într-o libertate excepţională... fără constrângeri sociale, fără constrângeri morale, fără constrângeri intelectuale, fără principii; nimic, decât o Lumină care este aici*. Dar este o Lumină foarte exigentă, şi aici începe munca terestră.

Cum de se poate vorbi de muncă "terestră" cu 1200 de discipoli, sau chiar cu o sută de mii? Să spunem imediat că Ashramul nu este decât un punct de concentrare al muncii - de fapt, Ashramul este peste tot în lume unde există oameni care cred într-o viaţă mai adevărată, că l-au cunoscut sau nu pe Sri Aurobindo, pentru că orientarea lor interioară, sau voinţa lor interioară, reprezintă un tip de concentrare sau de nevoie, care îi pune în mod automat în creuzet. Transformarea nu este prerogativa nimănui, dimpotrivă, trebuie să fie prezente multe persoane, cât mai diferite posibil. Deci ashramul este un centru *simbolic*, aşa cum un laborator este terenul simbolic al unui vaccin care va acţiona după aceea asupra a milioane de oameni: *laboratorul,* spunea adesea Sri Aurobindo. Vom înţelege mai bine dacă spunem că fiecare individ reprezintă un anumit ansamblu de vibraţii şi că fiecare are acces la o zonă particulară a Subconştientului. Aceste lumi, în aparenţă de o diversitate extraordinară, sunt de fapt, fiecare, constituite din câteva vibraţii tipice; multitudinea formelor (sau mai degrabă a deformărilor), a fiinţelor, a locurilor, a evenimentelor, într-o zonă dată, corespund cu toate unei singure vibraţii identice. Imediat ce începem să devenim conştienţi şi să coborâm în subconştient fără ca să fim abrutizaţi, pentru a lucra, ne dăm seama cu uimire, aproape amuzându-ne, că persoanele fizice pe care le cunoaştem, care sunt destul de diferite, în exterior, când le întâlnim pe planul mintal sau pe cel vital, sunt aproape contopite şi intervertibile în Subconştient! ne întrebăm dacă este într-adevăr cutărică sau cutărică. Există astfel *tipuri* de oameni, cu toate acestea separaţi în mod exterior prin religii diferite, culturi diferite, etaje sociale diferite şi chiar şi morale diferite, dar care sunt cu toţii la fel în Subconştient, *ca şi cum l-am vedea pe unul prin*

celălalt, spune Mama; este un fel de suprapunere curioasă. Şi nu vedem decât doi sau trei indivizi unul prin celălalt, pentru că viziunea noastră este limitată la un cerc restrâns, dar dacă am avea viziunea totală, am vedea că în spatele lor se află mii şi mii. Şi sunt aglutinaţi în zone bine determinate. Există fiinţe pe care nu le întâlnim niciodată împreună în Subconştient, şi care totuşi sunt foarte aproape în viaţa exterioară, şi invers. Atunci apare în mod clar mecanismul muncii terestre: *fiecare,* spune Mama, *este un instrument pentru a controla un anumit ansamblu de vibraţii care reprezintă câmpul său de muncă particular*; fiecare, prin calităţile *şi defectele* sale, are acces la o zonă a conştiinţei terestre care reprezintă partea sa din transformarea colectivă. Şi înţelegem de ce transformarea nu poate fi făcută de un singur individ, căci, oricât de mare ar fi el, oricât de vastă ar fi organizarea sa interioară şi coloni-zarea sa mintală, vitală şi subconştientă, el nu reprezintă decât *un* ansamblu de vibraţii. El poate, cel mult, să transforme tipul de vibraţii pe care-l reprezintă, dar chiar şi aşa, nu este sigur, căci, în cele din urmă, totul se leagă. Şi înţelegem, de asemenea, că transfor-marea nu se poate face cu mici sfinţi. Nu cu sfinţenie se produce vaccinul, ci cu partea de boală umană pe care avem curajul să ne-o asumăm. În toate cazurile, boala se află aici dar, într-un caz, închidem ochii şi ne extaziem, în celălalt, ne ridicăm mânecile şi numărăm mediile de cultură. Unui vechi dicipol, care se plângea foarte tare de amestecul din Ashram şi de indivizii "imposibili" care se aflau acolo, Sri Aurobindo îi făcu următoarea observaţie: *Este necesar, sau mai degrabă inevitabil, ca într-un Ashram care este un laborator al yogăi supramintale, umanitatea să fie reprezentată în mod divers. Problema transformării trebuie să cuprindă obligatoriu tot felul de elemente favorabile şi defavorabile. De fapt, acelaşi om este un amestec din cele două. Dacă nu ar exista decât oameni virtuoşi şi cultivaţi care să facă yoga, oameni care nu au prea multe dificultăţi vitale în ei, s-ar putea ca acţiunea să eşueze, pentru că dificultatea elementului vital din natura terestră nu va fi înfruntată şi depăşită.*[38] Un alt discipol, care probabil era chinuit de remuşcări, îi scrise lui Sri Aurobindo: "Ce discipoli ticăloşi suntem! Ar fi trebuit să alegeţi sau să chemaţi o substanţă umană mai bună, poate cineva ca Z.?" şi Sri Aurobindo îi răspunse: *Pentru dicipoli sunt de acord! da, dar o substanţă mai bună, presupunând că există, ar fi ea caracteristică pentru umanitate? A manipula câteva tipuri excepţionale nu ar rezolva cu nimic problema.*

Şi ar consimţi ei să urmeze drumul meu? este o altă întrebare. Şi dacă i-am pune la încercare, oare umanitatea comună nu s-ar revela dintr-o dată dedesubt? este încă o altă întrebare...[39] *Nu am nevoie de sute de mii de discipoli. Ar fi destul dacă aş putea găsi o sută de oameni completi, lipsiţi de cel mai mic egoism, care să fie instrumentele lui Dumnezeu.*[40]

Practic, munca se face prin intermediul fiecăreia din dificultăţile noastre psihologice, care sunt simbolice pentru aceeaşi dificultate de-a lungul lumii - dacă atingem o vibraţie dată într-un individ, aceeaşi vibraţie este atinsă în întreaga lume. *Fiecare dintre voi,* spune Mama, *reprezintă una din dificultăţile care trebuie învinse pentru transformare - şi aceasta face multe dificultăţi! Este chiar mai mult decât o dificultate; cred că v-am spus altădată că fiecare om reprezintă o imposibilitate de rezolvat; şi când toate aceste imposibilităţi vor fi rezolvate, Lucrarea va fi împlinită.* Fiecare individ, o ştim, are o umbră care îl urmăreşte îndeaproape şi care pare să contrazică scopul vieţii sale. Este vibraţia particulară pe care trebuie să o transforme, câmpul său de lucru, punctul său imposibil. Este în acelaşi timp provocarea vieţii sale şi victoria vieţii sale. Este partea sa de progres în evoluţia colectivă a pământului. Dar se produce un fenomen particular în laboratorul nostru: în viaţa obişnuită sau într-o yoga individuală, această umbră este mai mult sau mai puţin latentă, mai mult sau mai puţin jenantă şi sfârşeşte prin a se dizolva sau, mai degrabă, prin a se înfunda într-o uitare; dar imediat ce ne punem pe yoga terestră, ne dăm seama că nu se mai înfundă deloc; ea iese şi iese din nou, ca şi cum bătălia nu ar fi fost niciodată câştigată - ca şi cum am da bătălia în acest punct vibratoriu particular pentru întregul pământ; s-ar părea că cercetătorul a devenit locul unei bătălii speciale, acute, simbolice pentru aceeaşi bătălie, mai mult sau mai puţin larvare, din acelaşi punct de umbră, din restul indivizilor umani. *Nu mai faceţi yoga doar pentru dumneavoastră singur, faceţi yoga pentru toată lumea, fără să o vreţi, în mod automat.* Şi căutătorul verifieă *in vivo* principiul unităţii substanţiale a lumii: dacă ne amestecăm pentru a redresa o singură vibraţie în noi, apare rezistenţa a miriade de mici vibraţii fraţi, sau surori, de-a lungul lumii. Este ceea ce Sri Aurobindo numeşte o "yoga pentru conştiinţa terestră".[41] *Pentru că acceptă viaţa, căutătorul yogăi integrale trebuie să ducă nu numai propria*

sa povară, dar în acelaşi timp şi o mare parte a poverii lumii, care vine să se adauge încărcăturii sale deja suficient de grea. Prin urmare, yoga sa seamănă mult mai mult decât altele cu o bătălie; şi nu este numai o bătălie individuală, este un război colectiv dat într-o ţară imensă. Nu este îndeajuns să cucerească în el însuşi forţele egoiste ale minciunii şi ale dezordinii, mai trebuie să le învingă şi ca pe nişte reprezentante ale aceloraşi forţe adverse inepuizabile din lume. Acest caracter reprezentativ le dă o capacitate de rezistenţă mult mai îndărătnică, un drept de recurenţă aproape fără sfârşit. Adeseori, căutătorul îşi va da seama că, chiar şi după ce a câştigat cu perseverenţă bătălia sa personală, va trebui să o câştige iarăşi şi iarăşi, într-un război care pare interminabil, pentru că existenţa sa interioară este deja atât de lărgită, încât aceasta nu mai conţine doar propria sa fiinţă, cu experienţele şi nevoile sale bine definite, ci a devenit solidară şi cu fiinţa celorlalţi; căci în el însuşi duce universul.[42]

Îi vom da vreodată de capăt acestei sarcini? Am putea să credem că Subconştientul este o interminabilă cloacă - "o gaură fără fund" spuneau rishii - şi dacă trebuie să aşteptăm curăţirea ei pentru a reuşi o transformare supramintală, am risca să aşteptăm multă vreme. Dar este doar o aparenţă. Fiecare om care se naşte nu aduce un nou contingent de subconştient şi de inconştient: el se adapă la aceeaşi sursă, şi repetă aceleaşi vibraţii care se învârt roată la nesfârşit în atmosfera terestră. Omul nu este capabil să creeze întunecime după cum nu este capabil să creeze nici lumină; el este doar instrumentul, conştient sau inconştient, al uneia sau al celeilalte (şi cea mai mare parte a timpului al ambelor). Nu există un aport de vibraţii noi în lume, doar cele ale Viitorului supraconştient, care devin încetul cu încetul prezente şi care dizolvă sau transmută vibraţiile trecutului nostru evolutiv. Subconştientul şi Inconştientul de astăzi sunt mai puţin subconştiente şi mai puţin inconştiente decât erau acum mai bine de două mii de ani, este evident, am plătit cu toţii ca să fie aşa. Această precipitare a Viitorului în prezent este toată cheia transmutării lumii. Yoga este locul de accelerare al Viitorului, iar pionierul evoluţiei instrumentul care trage în jos nişte vibraţii din ce în ce mai puternice. Munca căutătorului nu este într-atât o muncă negativă, de curăţire a Subconştientului, cât o muncă pozitivă, de chemare a luminii; el precipită în jos vibraţiile

Viitorului pentru a accelera procesul de asanare. Este ceea ce Sri Aurobindo numeşte "coborârea", este caracteristica yogăi sale, am spus-o: *Dacă a fost vreodată vorba de coborâre în celelalte yoga, nu era decât un incident pe drumul propus sau un rezultat al ascensiunii: pentru ei, ascensiunea este adevăratul scop. Aici, ascensiunea este prima etapă, dar nu este decât un mijloc al coborârii. Coborârea noii conştiinţe care a fost atinsă prin ascensiune este pecetea adevărată a disciplinei. Aici, scopul este împlinirea divină a vieţii.*[43] Şi când Sri Aurobindo spune "coborâre", să înţelegem bine că nu este vorba de un vârf în sus urmat de un vârf în jos; el nu înţelege ca noi să ne ducem să facem un tur de corvoadă jos, pentru a curăţa puţin, el nu înţelege ca josul să înceteze să fie jos. De exemplu, pentru a fi prozaic - şi dumnezeu ştie cât de prozaică este transformarea - am putea să ne învârtim prin bazar în mijlocul unei umanităţi destul de opace, sau să ne plimbăm noaptea în anumite regiuni vătămătoare ale Subconştientului, şi să o facem cu aceeaşi intensitate de conştiinţă, de lumină şi de pace, ca atunci când suntem aşezaţi singuri, cu ochii închişi, în camera noastră, într-o meditaţie profundă. Această înseamnă "a coborî". Nu mai există diferenţă, susul şi josul sunt la fel de luminoşi şi de liniştiţi. Si astfel se efectuează transformarea terestră: unitatea substanţială a lumii funcţionează *în cele două sensuri*; dacă este adevărat că nu putem să atingem o umbră fără ca să atingem toate umbrele din lume, inversând lucrurile, nu putem să atingem o singură lumină fără ca să modificăm toate umbrele din jur. Toate vibraţiile sunt contagioase, cele bune de asemenea. Fiecare victorie obţinută este o victorie pentru toţi. Dar ceea ce este surprinzător este contrariul! *Totul este aceeaşi Fiinţă*! striga Mama, nu există decât o conştiinţă, o substanţă, o forţă, un corp în lume. Şi de aceea Sri Aurobindo putea să spună: *Dacă Supramintea coboară în materia noastră* (cea a lui Sri Aurobindo şi a Mamei), *înseamnă că a coborât în Materie, şi că deci se va putea manifesta şi în alţii.*[44]

Cu cât căutătorul va progresa mai mult înspre înalt, cu atât se va lărgi accesul său în zonele de jos - Trecutul pe care-l atinge este exact proporţional cu Viitorul pe care-l descoperă - şi cu atât se va mări şi puterea sa de transformare colectivă. Până în prezent, puterea trasă în jos era o putere mintală, sau plusmintală în cazul cel mai bun, care nu atingea decât nişte semiprofunzimi, dar acum

când o putere supramintală sau spirituală a coborât în conştiinţa terestră, prin intermediul realizării lui Sri Aurobindo şi a Mamei, putem să înţelegem că acest Viitor suprem va atinge Fundul suprem şi va precipita curăţirea, adică, în final, evoluţia umanităţii în întregime. Yoga este un proces de evoluţie concentrată, iar progresia este geometrică: *Prima mişcare a Forţei evolutive în Materie se întinde în mod obscur de-a lungul unor nesfârşite perioade; mişcarea Vieţii progresează lent dar deja cu un ritm mai rapid, ea se concentrează în milenii; Mintea poate să comprime încă şi mai mult lentoarea nepăsătoare a timpului şi să facă mari paşi în câteva secole; dar când intervine Spiritul conştient, o rapiditate evolutivă, concentrată în mod suprem, devine posibilă.*[45] Ne aflăm în acest punct. Tresăltările lumii actuale sunt fără îndoială semnul că Presiunea descendentă se accelerează şi că ne apropiem de o adevărată soluţie. *Este posibil ca odată începută, acţiunea (supramintală) să nu avanseze rapid, este posibil să necesite secole îndelungi de efort înainte de a ajunge să se producă cu o oarecare permanenţă. Dar nu este cu totul inevitabil; schimbările de acest gen din Natură par să aibă drept principiu o lungă şi obscură pregătire, urmată de o reunire rapidă şi de o precipitare a elementelor într-o nouă naştere - o preschimbare bruscă, o transformare care trece drept miracol prin brusca şi luminoasa sa apariţie. Odată ce s-a efectuat prima schimbare decisivă, este sigur şi faptul că nu toată umanitatea va fi capabilă să se ridice la acest nivel. Nu se poate să nu se producă o diviziune între cei care sunt capabili să trăiască la nivelul spiritual şi cei care nu sunt capabili să trăiască decât în lumina care coboară la nivelul mintal. Şi dedesubt, s-ar putea să rămână o mare masă influenţată de sus, dar care să nu fie încă pregătită pentru lumină. Dar ar fi deja o transformare, un început care ar depăşi cu mult tot ceea ce s-a realizat până în prezent. Această ierarhie nu ar antrena, ca în existenţa noastră vitală actuală, o dominaţie egoistă a celui mai puţin dezvoltat de către cel ce e dezvolta mai mult; mai vârstnicii rasei, dimpotrivă, i-ar ghida pe fraţii lor mai tineri şi ar lucra fără încetare pentru a-i ridica la nivele spirituale mai înalte şi spre orizonturi mai vaste. Şi pentru ghizi, ascensiunea la primele nivele spirituale nu va fi sfârşitul marşului divin, nu va fi o culme care nu mai lasă nimic de împlinit pe pământ. Există alte nivele în*

sânul lumii supramintale, încă şi mai înalte, după cum o ştiau şi vechii poeţi vedici care vorbeau despre viaţa spirituală ca despre o constantă ascensiune:*[46]

> "O, Tu cu o sută de puteri, preoţii Cuvântului
> te escaladează ca pe o scară. În timp ce urcăm
> din culme în culme, apare ceea ce rămâne de făcut.**

În fond, ne-am petrecut toate aceste secole pentru pregătirea Bazei. O bază de securitate şi de confort prin ştiinţa noastră, o bază de milostivire prin religiile şi moralele noastre, o bază de frumuseţe şi de armonie prin artele noastre, o bază mintală de exactitate scrupuloasă - dar este o bază *pentru altceva.* Absorbiţi în efortul nostru de a face bine lucrurile, nu vedem decât un unghi al marii Lucrări - un unghi de nemurire terestră ca rishii, un unghi de Permanenţă veşnică ca Buddha, un unghi de milostivire, un unghi de confort, tot felul de unghiuri, dar n-o să ne jucăm mereu cu cuburile ca nişte copii! nimic din toate acestea nu sunt un sfârşit în sine, este o condiţie negativă a Jocului; nimic nu a început încă! ce a început?... poate că se aşteaptă doar să devenim conştienţi de Joc pentru ca el să înceapă. Am epuizat tot felul de aventuri, de la Jules Verne încoace, şi ele s-au închis încet în faţa noastră; ce război, ce revoluţie, mai merită încă să ne însângerăm? Everesturile noastre deflorate şi largurile mărilor sunt bine păzite - totul este prevăzut, reglat, chiar şi stratosfera. Poate pentru a ne conduce către singura deschidere din această lume care ne sufocă din ce în ce mai mult? Ne-am crezut miopi, o mică cârtiţă pe acest astru, şi am rectificat marele Ochi dinlăuntru, şi aripile noastre pentru zburat prin lumi, printr-un oţel care ne striveşte şi ne striveşte. Poate pentru a ne forţa să credem în noi înşine tot atât cât în maşinile noastre şi că putem mai bine ca ele. "Se învârt şi se învârt în cerc, striviţi şi poticnindu-se, ca nişte orbi conduşi de un orb", spunea deja Upanishad* .

N-a venit oare vremea să aruncăm o privire peste construcţiile noastre, şi să începem Jocul? în loc de a agita lopeţi, sape, evanghelii şi neutroni,mai bine să defrişăm conştiinţa şi să aruncăm sămânţa aceea pe aria timpului, şi să înceapă viaţa.

O, rasă născută din pământ, pe care Destinul o duce cu el şi pe

---

* Sri Aurobindo a recunoscut trei grade sau planuri de conştiinţă în Supraminte. Descrierea lor nu ni pare necesară în stadiul actual.

** Rig-Veda I.10.1

* Mundakya Upanishad I,2,8

care Forța o constrânge
O, mici aventurieri într-o lume infinită
Prizonieri ai unei umanități de pitici
Vă veți învârti la nesfârșit în cercul minții
În jurul unui mic mine și a unor mediocre nimicuri?
Nu erați născuți pentru o micime irevocabilă
Nici construiți pentru zadarnice reînceputuri...
Puteri atotputernice sunt închise în celulele Naturii
Un destin mai mare vă așteaptă...
Viața pe care o duceți ascunde lumina ce sunteți![47]

Și dacă aruncăm o privire pe deasupra zidului, totul se află deja acolo, așteptând doar să vrem:

I-am văzut trecând crepusculul unei vârste
Copii cu ochi de soare ai unor zori minunați...
Puternici spărgători ai barierelor lumii...
Arhitecți ai nemuririi...
Corpuri strălucitoare de lumina Spiritului
Purtători ai cuvântului magic, ai focului mistic
Purtători ai cupei dionisiace a bucuriei[48]
Vârsta de fier s-a terminat[49]

Condițiile vârstei de Adevăr pot să pară severe - această coborâre periculoasă în Inconștient, bătălia împotriva Umbrei, Moartea care amenință; dar nu ne-am riscat viețile noastre pentru niște acțiuni mai de nimic? *Măreția omului nu constă în ceea ce este, ci în ceea ce face posibil,* spune Sri Aurobindo.[50] Este nevoie ca Victoria să fie câștigată *o singură dată,* într-un corp. Când un singur om va câștiga Victoria aceea, va fi o victorie pentru toți oamenii și în toate lumile. Căci acest mic pământ, în aparență atât de neînsemnat, este terenul simbolic al unei bătălii care se duce de-a lungul tuturor ierarhiilor cosmice, în același fel în care ființa umană conștientă este terenul simbolic al unei bătălii care se duce în toți oamenii - dacă învingem aici, învingem peste tot; noi suntem cei care îi eliberăm pe morți, noi cei care eliberăm viața. Suntem fiecare, prin priza noastră de conștiință, constructorii cerului și mântuitorii pământului. De aceea această viață pe pământ are o importanță excepțională printre toate celelalte moduri de viață ale noastre, de aceea și paznicii Minciunii se înverșunează să ne predice lumea de dincolo: *Trebuie să ne grăbim să facem munca noastră aici,* spune Mama, *căci aici o pute face cu adevărat. Nu sperați nimic de la moarte, viața este salvarea voastră. În ea trebuie să ne transformăm; pe pământ se progresează, pe pământ se realizează. În corp este locul unde obținem Victoria.* Atunci legea

evoluției nu va mai fi cea a contrariilor care ne urmăresc îndeaproape pentru a ne smulge din copilăria noastră umană, ci o lege de lumină și de progres fără de sfârșit - o evoluție nouă în bucuria Adevărului. Este nevoie ca Victoria să fie obținută o singură dată. Este nevoie ca *un* singur corp glorios, un singur corp să învingă legea de fier pentru toate corpurile. Și colaborarea tuturor oamenilor pentru a obține această singură Victorie. Dificultatea strategică a transformării se află în întregime în fața noastră. *Dacă pământul cheamă și Supremul răspunde, ora poate fi chiar și acum - even now.**

SFÂRȘITUL CARE ESTE ÎNTOTDEAUNA LA ÎNCEPUT*

Realizarea rishilor vedici a devenit o realizare colectivă; Supramintea a intrat în conștiința terestră, a coborât până în subconștientul fizic, la granița cu Materia; nu mai rămâne decât un pod de trecut pentru ca joncțiunea să fie făcută. *A luat naștere o lume nouă,* spune Mama. *În momentul de față ne aflăm din plin într-o perioadă de tranziție în care cele două se întrepătrund: cea veche persistă, încă atotputernică, continuând să domine conștiința obișnuită, iar cea nouă se furișează, încă foarte modestă, neluată în seamă, într-o așa măsură încât la exterior nu schimbă mare lucru, pentru moment... Și cu toate acestea ea lucrează, crește, până în ziua în care va fi destul de puternică pentru a se impune în mod vizibil.* Nu toate dificultățile sunt de ordin subconștient.

Există una, foarte conștientă, care se opune ca o ușă de bronz lumii noi, și nu este materialismul nostru cum ne place să spunem - poate că savanții, dacă sunt sinceri, vor fi primii care să iasă la lumina Adevărului - ci enorma carapace spirituală pe care am pus-o ca pe un giulgiu peste Spirit. Adevăratul truc al diavolului nu este nicidecum de a prinde minciuna sau ura și de a le semăna prin lume, ca Atilla și naziștii - este mult prea șmecher pentru asta - ci de a prinde un capăt de adevăr adevărat și de a-l răsuci un pic. Nimic nu este mai dur decât un adevăr pervertit; minciuna moștenește întreaga putere a adevărului pe care-l închide în ea. Ni s-a spus și repetat de nenumărate ori că salvarea este în cer - și este adevărat, nu există salvare pentru om atâta timp cât are nasul în materie, salvarea sa se

---

* Extras dintr-o culegere postumă de Sri Aurobindo: *The Hour of God.*

* *Savitri* 333

află în cerul supraconştient, şi probabil că trebuia să ni se predice mai întâi cerul pentru ca să fim scoşi din prima noastră gangă evolutivă, animală şi economică - dar nu este decât o primă etapă a evoluţiei, din care am făcut un scop definitiv, dur ca piatra.Iar acum acest scop se întoarce împotriva noastră. Am negat Divinitatea în Materie pentru a o închide în locurile noastre sfinte, şi Materia se răzbună - am spus că era brută, şi brută este. Atâta timp cât vom accepta acest Dezechilibru, nu va fi speranţă pentru pământ; vom oscila de la un pol la altul, la fel de falşi, de la bucuria lăfăielii în materie la austeritatea spirituală, fără a găsi vreodată plenitudinea. *Vechile culturi ale Europei au sfârşit într-o îndoială disruptivă şi într-un scepticism neputincios; pietăţile Asiei, în stagnare şi declin.*[1*]

Avem nevoie de vigoarea Materiei, nevoie, de asemenea, de apele proaspete ale Spiritului, dar materialismele noastre sunt abrutizante iar credinţele, doar inversul necredinţelor noastre: *Ateul este Dumnezeu care se joacă de-a v-aţi ascunselea cu El însuşi; dar este credinciosul diferit? poate, căci a văzut Umbra lui Dumnezeu şi s-a înţepenit de ea.*[2]

Dacă vrem să vindecăm acest Dezechilibru, şi tot ceea ce este în dezechilibru în corpurile noastre, în societăţile sau în ciclurile noastre cosmice, trebuie să vedem clar. Am pierdut Cuvântul de trecere, este bilanţul erei noastre; am înlocuit adevărata putere cu nişte găselniţe, adevărata înţelepciune cu nişte dogme. Este domnia gnomilor, pe toate planurile. Şi va fi din ce în ce mai mult domnia gnomilor dacă nu vom înceta cu aceste semiadevăruri mortificatoare, de sus şi până jos, pentru a ne scufunda în adevărata sursă, Înlăuntru, şi a afla secretul practic al Spiritului în Materie. "Nemuritor în muritori... este dumnezeul aflat înlăuntru, este energia care elaborează puterile noastre divine" (Rig-Veda IV.2.1). Cunoscând acest Secret, nici rishii, nici înţelepţii vechilor Mistere nu au făcut formidabila diviziune care ne macină - "Tatăl nostru cerul, Mama noastră pământul" - ei nu au rezolvat dificultatea trimiţând în lumea de dincolo plenitudinea noastră: "Să cucerim chiar aici, să dăm această bătălie cu o sută de capete". Ajunşi pe culmea conştiinţei,

* Acestea au fost scrise în 1914. Să se fi îmbunătăţit situaţia de atunci încoace? Ne îndoim.

nu leşinau într-un palid extaz: "Sunt un fiu al pământului, glia este mama mea" (Atharva-Veda XII.1); la marginile Infinitului, nu li se păreau mici micimile de jos: "O Divinitate, păstrează pentru noi Infinitul şi dăruieşte-ne nouă din belşug finitul" (Rig-Veda IV.2.11), "O, Pământ, de-aş putea descrie frumuseţea ta, cea a satelor şi a pădurilor tale, a întrunirilor tale de război şi a bătăliilor tale" (Atharva-Veda XII.44.56). Ei luptau, erau invincibili, căci ştiau că Dumnezeu este în noi: "O, Fiu al corpului... Tu, plin de bucurie şi de lumină, victorios, pe care nimic nu-l poate răni" (III.4.2,9.1). Un adevăr cuceritor, de oameni drepţi, pentru care moartea este o miciună şi o înfrângere. Un adevăr al bucuriei divine pe pământ. Fără îndoială adevărul lor era prematur pentru hoardele Europei, care aveau nevoie să asculte vorbindu-se de cer înainte de pământ, dar poate că a venit timpul, în sfârşit, să dezvăluim Misterele, fie ele vedice, orfice, alchimice sau cathare, şi de regăsi adevărul complet al celor doi poli într-o *a treia poziţie*, care nu este nici cea a spiritualiştilor, nici cea a materialiştilor: *Cheia enigmei nu este ascensiunea omului la cer, ci ascensiunea sa aici jos în Spirit şi coborârea Spiritului în umanitatea sa obişnuită, o transformare a naturii pământene; aceasta este ceea ce aşteaptă umanitatea, o nouă naştere care va încununa lungul său marş întunecos şi dureros, şi nu o oarecare salvare post mortem.*[3]

Este un mesaj de speranţă pe care ni-l aduce Sri Aurobindo. Bilanţul nostru de gnomi, în cele din urmă, este doar semnul unei noi emergenţe; întotdeauna umbrele şi declinurile noastre sunt gestaţia unei lumini mai mari, care avea nevoie să coboare pentru a sparge limitele; şi nu există decât două feluri de a sparge limitele, prin exces de lumină sau prin exces de umbră, dar una precipită noaptea noastră în lumină şi o dizolvă, cealaltă precipită lumina în noaptea noastră şi o transmută; Una eliberează câţiva indivizi, cealaltă eliberează pământul întreg. Acum zece mii de ani, câţiva uriaşi printre oameni smulseseră Secretul lumii, bineînţeles, dar era privilegiul unui pumn de iniţiaţi, şi noi trebuie să fim cu toţii iniţiaţi. Acum zece mii de ani trăiam în vârsta de aur, şi totul pare să se fi scufundat în noapte, dar de fapt, nu noaptea a coborât asupra lumii, cum ar dori predicatorii Sfârşitului Veacurilor, ci lumina este cea care s-a scufundat în lume: era nevoie ca Secretul să fie uitat, era nevoie ca umanitatea să coboare curba nocturnă a epocii raţiunii şi a

religiilor pentru a regăsi în întregime Secretul, în toţi oamenii, şi lumina peste tot, sub toate nopţile, toate mizeriile, toate micimile, în locul unui înalt foc pe un oarecare sanctuar vedic sau iranian. Suntem la începutul Timpurilor; evoluţia nu descrie un vârf din ce în ce mai sublim şi mai dizolvant, ci o spirală : *Nu este un drum întortocheat pentru a reveni - puţin strivit - la punctul de plecare; este, dimpotrivă, pentru a învăţa întrega creaţie bucuria de a fi, frumuseţea de a fi, măreţia de a fi, şi dezvoltarea continuă, continuu progresivă, a acestei bucurii, a acestei frumuseţi, a acestei măreţii. Atunci totul are un sens.* O veşnică spirală care nu se închide în nici un punct extrem - Extremul este peste tot în lume, în fiecare fiinţă, în fiecare corp, în fiecare atom - o ascensiune din nivel în nivel, care merge întotdeauna mai sus, pentru a putea să coboare mai mult, să îmbrăţişeze mai mult, să reveleze mai mult. Suntem la începutul "Vastului" care va fi mereu mai vast. Pionierii evoluţiei au descoperit deja alte nivele în Supraminte, o nouă curbă este amorsată în Devenirea eternă. Cu fiecare înălţime cucerită, totul se schimbă, este o răsturnare de conştiinţă, un cer nou, un pământ nou; însăşi lumea fizică se va schimba în curând sub ochii noştri neîncrezători. Şi poate că nu este prima schimbare în istorie, câte altele n-au fost înaintea noastră? câte încă *cu* noi, doar dacă consimţim să fim conştienţi. *Nişte răsturnări de conştiinţă succesive care vor face să se producă o bogăţie de creaţie mereu nouă, din etapă în etapă.* Ori de câte ori Magul din noi îşi răsuceşte caleidoscopul său, totul este neaşteptat, mai vast, mai adevărat, mai frumos. Nu depinde decât de noi pentru ca să vedem, bucuria lumii este la uşile noastre, doar dacă o vrem:

Durerea pământului este preţul răscumpărării
pentru bucuria sa întemniţată.
Pentru bucurie, nu pentru suferinţă a fost făcut acest pământ.[4]

Este Secretul. Bucuria este pretutindeni, în inima lumii; este "puţul de miere de sub stâncă", "râsul de copil al Infinitului" ce suntem, adâncul Viitorului luminos care împinge trecutul nostru. Evoluţia nu s-a terminat; ea nu este o absurdă horă, o cădere, un bâlci cu plăceri zadarnice, ea este:

Aventura conştiinţei şi a bucuriei.[5]

Pondichéry
14 aprilie 1963

INDEX DE CITATE

Citatele Mamei sunt extrase din *Convorbiri* publicate în *Buletinul Centrului Internaţional Sri Aurobindo*. Toate referinţele la operele lui Sri Aurobindo, care au fost citate, se raportează la textul original englez din următoarele ediţii:

Collected Poems 1942
Eight Upanishads 1953
Essays on the Gita 1959
The Future Poetry 1953
The Hour of God 1959
The Human Cycle 1949
Hymns to the Mystic Fire 1952
The Ideal of the Karmayoghin 1950
The Ideal of Human Unity 1950
Last Poems 1952
Letters (On Yoga) 2 vol. 1958
Letters on Poetry 1949
The Life Divine 1960
Life, Literature and Yoga 1952
On Himself 1953
On the Veda 1956
Poems Past and Present 1952
The Problem of Rebirth 1952
The Riddle of this World 1951
Savitri 1954
Speeches 1952
The Superman 1950
The Supramental Manifestation 1952
The Synthesis of Yoga 1955
Thoughts and Aphorisms 1958
Thoughts and Glimpses 1950

D.K.Roy — Sri Aurobindo Came to Me 1952
G.Monod-Herzen — Sri Aurobindo 1954
Nirodbaran — Correspondence with Sri Aurobindo 2 vol. 1954,59
A.B. Purani — Evening Talks with Sri Aurobindo 1959
Life of Sri Aurobindo 1958

Introd.
1.Thoughts and Glimpses
2.The Hour of God
3.The Human Cycle

Cap.I
1.On Himself
2.On Himself
3. A.B. Purani , Life of...
4.The Human Cycle
5.Thoughts and Aphorisms
6.Letters II
7.A.B. Purani , Life of...

Cap.II
1.New Lamps for old
2.Thoughts and Aphorisms
3.The Synthesis of Yoga
4.The Synthesis of Yoga
5.The Problem of Rebirth
6.Savitri

Cap.III
1.Thoughts and Aphorisms
2.Monod-Herzen
3.New Lamps for old
4.A.B. Purani , Life of...
5.A.B. Purani , Life of...
6.On Himself
7.Speeches

Cap.IV
1.Life, Literature and Yoga
2.The Synthesis of Yoga
3.The Synthesis of Yoga
4.On Himself
5.D.K.Roy
6.The Synthesis of Yoga
7.Letters II
8.Letters I
9.Letters II
10.Letters II
11.The Hour of God
12.On Himself
13.Letters I

Cap.V
1.Letters I
2.The Synthesis of Yoga
3.The Synthesis of Yoga
4.Letters I
5.The Synthesis of Yoga
6.Nirodbaran, II
7.Savitri
8.Letters II
9.Nirodbaran, II
10.D.K.Roy

Cap.VI
1.The Life Divine
2.The Synthesis of Yoga
3.Letters I
4.Letters II
5.Letters II
6.The Life Divine
7.Letters I
8.The Synthesis of Yoga
9.Nirodbaran, II
10.The Synthesis of Yoga
11.The Riddle of this World
12.Thoughts and Aphorisms
13.The Synthesis of Yoga
14.Letters I
15.The Synthesis of Yoga
16.Nirodbaran, II
17.On Himself
18.Letters II
19.Letters I
20.Letters II

Cap.VII
1.Essays on the Gita
2.Thoughts and Aphorisms
3.Savitri
4.Thoughts and Aphorisms
5.The Synthesis of Yoga
6.The Problem of Rebirth
7.The Problem of Rebirth
8.The Synthesis of Yoga

Cap.VIII
1.The Life Divine
2.The Synthesis of Yoga
3.Letters I
4.The Synthesis of Yoga

Cap.IX
1.The Life Divine
2.Nirodbaran, II
3.Letters II
4.Savitri
5.Thoughts and Aphorisms

Cap.X
1.Savitri
2.Savitri
3.The Human Cycle
4.On Himself
5.On Himself
6.Essays on the Gita
7.The Ideal of Humanity Unity
8.Letters I
9.Savitri
10.On Himself
11.On Himself
12.On Himself
13.Savitri
14.On Himself
15.On Himself
16.Letters I
17.Letters I
18.The Human Cycle
19.On Himself
20.A.B. Purani , Life of...

Cap.XI
1.Speeches
2.Speeches
3.The Synthesis of Yoga
4.Speeches
5.Speeches
6.The Synthesis of Yoga
7.Essays on the Gita
8.The Life Divine
9.Savitri
10.The Synthesis of Yoga
11.Savitri
12.Savitri
13.Collected Poems
14.The Life Divine
15.The Problem of Rebirth
16.The Life Divine
17.Savitri
18.The Synthesis of Yoga
19.The Superman
20.Letters I
21.A.B. Purani , Life of...
22.The Synthesis of Yoga
23.Savitri

Cap.XII
1.The Hour of God
2.The Synthesis of Yoga
3.Savitri
4.The Synthesis of Yoga
5.Savitri
6.The Synthesis of Yoga
7.The Life Divine
8.Essays on the Gita
9.The Synthesis of Yoga
10.The Synthesis of Yoga
11.Letters II
12.Thoughts and Aphorisms
13.Savitri

14.The Synthesis of Yoga
15.Savitri
16.Letters II
17.The Synthesis of Yoga
18.Letters I
19.The Synthesis of Yoga
20.Nirodbaran, II
21.Letters I
22.Letters II
23.Savitri
24.Savitri
25.The Human Cycle
26.The Hour of God
27.Letters on Poetry
28.Letters on Poetry
29.D.K.Roy
30.Savitri
31.The Life Divine
32.Letters I
33.The Synthesis of Yoga
34.Letters II
35.Poems Past and Present
36.The Human Cycle
37.The Future Poetry
38.The Future Poetry
39.Letters on Poetry
40.Savitri
41.Speeches

Cap.XIII
1.A.B. Purani , Life of...
2.The Human Cycle
3.The Human Cycle
4.The Life Divine
5.Letters II
6.Letters on Poetry
7.The Life Divine
8.The Synthesis of Yoga
9.The Life Divine

Cap.XIV
1.A.B. Purani , Life of...
2.A.B. Purani , Life of...
3.Savitri
4.Savitri
5.Letters II
6.Letters II
7.Savitri
8.The Synthesis of Yoga
9.Savitri
10.Letters II
11.Savitri
12.Thoughts and Aphorisms
13.The Life Divine
14.The Synthesis of Yoga
15.
16.Savitri
17.Savitri
18.Mother India, march 1962
18.Mother India, march 1962
19.Savitri
20.On Himself
21.Savitri
22.Poems Past and Present
23.Savitri
24.Last Poems
25.Savitri
26.Savitri
27.Savitri
28.Savitri
29.Letters I
30.Letters II
31.On Himself
32.Savitri

Cap.XV
1.Savitri
2.The Synthesis of Yoga
3.The Synthesis of Yoga
4.Thoughts and Aphorisms
5.Letters I
6.The Life Divine
7.The Synthesis of Yoga
8.The Synthesis of Yoga
9.The Synthesis of Yoga
10.Savitri
11.The Synthesis of Yoga
12.The Synthesis of Yoga
13.Savitri
14.Savitri
15.Savitri
16.The Synthesis of Yoga
17.Savitri
18.Life, Literature and Yoga
19.Purani, Evening Talks
20.Savitri
21.The Life Divine
22.Savitri
23.Letters on Poetry
24.The Synthesis of Yoga
25.Thoughts and Aphorisms
26.The Hour of God
27.Savitri
28.On Himself
29.The Ideal of the Karmayogin
30.On Himself
31.Letters I
32.Letters I

Cap.XVI
1.On the Veda
2.On the Veda
3.On the Veda
4.Letters I
5.On Himself
6.Savitri
7.D.K.Roy
8.On Himself
9.Nirodbaran, II
10.Nirodbaran, II
11.Letters on Poetry
12.Nirodbaran, II
13.The Hour of God
14.Savitri
15.Anilbaran's Diary (inedit)
16.On Himself
17.The Life Divine
18.Savitri
19.Thoughts and Glimpses
20.The Hour of God
21.The Hour of God
22.The Life Divine
23.The Life Divine
24.The Hour of God
25.The Life Divine
26.The Life Divine
27.The Synthesis of Yoga
28.Savitri
28.Savitri
29.The Life Divine
30.The Problem of Rebirth
31.The Human Cycle
32.The Hour of God
33.The Synthesis of Yoga
34.Savitri
35.The Hour of God
36.The Life Divine
37.Thoughts and Glimpses
38.Thoughts and Aphorisms
39.Thoughts and Glimpses
40.The Synthesis of Yoga

Cap.XVII
1.The Life Divine
2.The Human Cycle
3.The Hour of God
4.The Supramental Manifestation
5.The Supramental Manifestation
6.The Supramental Manifestation
7.Savitri
8.Nirodbaran, I
9.The Life Divine
10.The Life Divine
11.On Himself
12.A.B. Purani , Life of...
13.A.B. Purani , Life of...
14.On Himself
15.Savitri
16.Thoughts and Aphorisms
17.A.B. Purani , Life of...
18.Nirodbaran, I
19.Savitri
20.Purani, Evening Talks
21.Purani, Evening Talks
22.Letters II
23.France-Asie, aprilie 1953
24.Letters II
25.Savitri
26.Letters I
27.Poems Past and Present
28.Savitri
29.Savitri
30.D.K.Roy
31.On Himself
32.Savitri
33.The Ideal of Humanity Unity
34.D.K.Roy
35.The Synthesis of Yoga
36.Letters I
37.The Ideal of the Karmayogin
38.Letters II
39.Nirodbaran, I
40.Purani, Life of...
41.On himself
42.The Synthesis of Yoga
43.On Himself
44.On Himself
45.The Life Divine
46.The Human Cycle
47.Savitri
48.Savitri
49.Collected Poems
50.The Hour of God

Concluzie
1.The Human Cycle
2.Thoughts and Aphorisms
3.The Human Cycle
4.Savitri
5.Savitri

N.B. Mare parte din *scrisorile* lui Sri Aurobindo au fost publicate sub titlul următor: *On Yoga*.

TABLĂ DE MATERII

Introducere 7
I. UN OCCIDENTAL DESĂVÂRŞIT 11

II. LEGEA ETERNĂ 17

II. SFÂRŞITUL INTELECTULUI 27

IV. TĂCEREA MINTALĂ 32
Construcţiile mintale 32
Meditaţie activă 33
Tranziţie 35
Coborârea Forţei 37
Emergenţa unui nou mod de cunoaştere 40
Mintea universală 43

V. CONŞTIINŢA 48
Centrii de conştiinţă 49
Personalitatea frontală 54
Individualizarea conştiinţei 55
Conştiinţa-Forţă, Conştiinţa-Bucurie 58

VI. PACIFICAREA VITALULUI 62
Limitele moralei 62
Obişnuinţa de a răspunde 63
Forţele adverse 68
Vitalul adevărat 71

VII. CENTRUL PSIHIC 78
Naşterea psihică 79
Creşterea psihică 85

VIII. INDEPENDENŢA FIZICĂ 93
Independenţa faţă simţuri 93
Independenţa faţă de boli 97
Independenţa faţă de corp 100

IX. SOMNUL ŞI MOARTEA 104
Planurile de conştiinţă 104
Somnul de experienţă 108
Somn de acţiune 115

X. YOGHINUL REVOLUŢIONAR 121
Problemă de acţiune 122
Nirvana 126

XI.UNITATEA....135
Conştiinţa cosmică.... 136
Fiinţa centrală, Persoana Universală....141
Cunoaştere prin identificare....145

XII. SUPRACONŞTIENTUL....148
Enigma....148
Condiţiile descoperirii....152
Ascensiunea conştiinţei....157
Extaz?.... 161
Fiinţe şi Forţe....163
Planurile Minţii....168
Mintea comună....171
Mintea superioară....172
Mintea luminată....172
Mintea intuitivă....176
Plusmintea....178
Poezie mantrică....181

XIII. SUB SEMNUL ZEILOR....187

XIV. SECRETUL....196
Gradele subconştiente....197
Limitele psihanalizei....198
Jumătatea întunecată a adevărului....202
Marea trecere....210

XV. CONŞTIINŢA SUPRAMINTALĂ....216
Viziune supramintală....216
Putere supramintală....224

XVI. OMUL, FIINŢĂ DE TRANZIŢIE....234
Operele....234
Mama....240
Scurtă privire asupra evoluţiei....241

XVII. TRANSFORMAREA....251
Perspective de viitor....251
Munca (prima fază)....258
Agni fundamental....263
A doua fază (corpul)....267
A doua fază (subconştientul)....277
A treia fază (Ashramul)....284

CONCLUZIE Sfârşitul care este întotdeauna la început....295
Index de citate....299